

Tabula librorum

1 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 22
2 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 48
3 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 1
4 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 2
5 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 10
6 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 4
7 ^o	De p ^o gra de f ^o q ^o m ^o	ff. 2

Do Lame do 1487

Do Lame 1484

Ine

749

Incipiunt questiones fratris gratiadei de esculo excellentissimi sacre paginis doctoris predicatorum ordinis per ipsum in florētissimo studio parauino disputate feliciter.

Questio prima est. Utrum ens mobile et non corpus mobile sit subiectum naturalis philosophie. Et videtur quod non. Ad enim quod supponitur in scientia ex eo quod est subiectum proprie passionis est proprie subiectum scientie: sed corpus superponitur in naturali philosophia ex eo quod est subiectum motus quod est propria et prima passio naturalis. Sed corpus est naturalis philosophie subiectum. Minoris declaratio est. quia motus supponitur in primo philosophorum. supposito autem motu necesse est supponi et motus subiectum quod est corpus: quia nihil mouetur nisi corpus. igitur ibidem supponitur corpus non propter aliud nisi quia est subiectum motus. Preterea cuius principia et proprietates considerantur in scientia est scientie subiectum: sed in naturali philosophia sicut patet discurrēdo per singulos libros eius inquiruntur principia et proprietates corporum. Unde in libro de celo philosophus dicit quod scientia de natura fere plurima videtur circa corpora magnitudines et horum extrinsecas passiones et motus. adhuc autem circa principia quecumque talis substantie sunt. Sed corpus est subiectum in scientia naturali. Si. vi. quod non inquiruntur in scientia naturali in quantum sunt principia et proprietates corporum sed in quantum sunt principia entis mobilis quod re est idem quod corpus non autem ratione. Contra. Queadmodum su pradicta principia non inquiruntur in scientia naturali in quantum sunt principia corporum: sic etiam in motu et multo magis non inquiruntur ibidem in quantum sunt principia entis cum sint principia corporum vlti sumpti non autem entis. Inquiruntur autem in quantum sunt principia mobilis: sed corpus mobile non dicitur corpus in eo quod corpus sed in eo quod mobile: sicut et ens mobile non dicitur ens in eo quod ens sed in eo quod mobile. Sicut igitur dicitur potest quod in pradicta scientia supradicta principia inquiruntur que sunt entis mobilis eo quod ens mobile non dicitur ens simpliciter sed secundum quod mobile: sic etiam dicitur potest quod ibi inquiruntur principia corporum mobilis: quia hoc non dicitur corpus in eo quod corpus sed in eo quod mobile. Sed corpus mobile est subiectum scientie supradicte et magis quod ens mobile: sicut principia mobilis magis sunt principia corporum quod principia entis. Preterea eiusdem scientie est considerare rem et modum rei: sed mobile additenti non sicut dicitur quia ens dicitur non habet sed sicut modus quidam. igitur si additio bona est ad eandem scientiam spectabit considerare ens et mobile: sed scientia que considerat ens est prima philosophia. igitur et illa que considerat mobile: sed hec est philosophia naturalis. Sed naturalis philosophia est philosophia prima.

quod est impossibile. Si. vi. quod est duplex modus entis quia generalis et specialis: et generalis prius ad eandem scientiam ad quam prius considerare de ente: non autem specialis. mobile autem est specialis modus entis non oritur quia scientia ad quam spectat eius consideratio sit prima philosophia. Contra modus entis specialis non est modus entis in vniuersali sed est modus alicuius specialis entis. Si igitur mobile est non generalis sed specialis modus erit necessarium modus non entis vltis sed huius entis. Nunc autem ita est quod quilibet modus si dicitur esse immediata additio et bona addenda est ei cuius est primo modus. Si igitur mobile est modus entis specialis quod necessarium est corpus necessarium debet primo adiungi corpori et non entis cuius est modus secundario et ex consequenti. et sic dicitur corpus mobile maxime primo: et propriissime: ens autem mobile erit dictum secundarium: sed quod primum est dicitur poni subiectum scientie et non secundarium. ergo corpus mobile et non ens mobile est subiectum in naturali philosophia. Preterea quicquid aliqua passio per accidens se habet ad aliquod subiectum de ipsa respectu illius subiecti non potest esse scientia nisi per accidens: sed mobile per accidens se habet ad ens cum necessitate conueniat entis nec consequatur principia entis in quantum ens. ergo de mobili respectu entis non potest esse nisi per accidens scientia. si itaque naturalis philosophia est de mobili adiuncto entis: naturalis philosophia erit scientia per accidens. quod est inconueniens. Si. vi. quod naturalis non considerat mobile sicut passionem sed sicut rationem formalem sui subiecti. sicut autem passiones considerat motum qui per se conuenit entis mobili eo quod consequitur principia eius: et idem naturalis philosophia est scientia per se. Contra prima propria passio dicitur aptitudinem et non actum: sed motus dicitur actus et mobile aptitudinem. igitur mobile et non motus considerat naturalis philosophus sicut propriam passionem. Preterea propria passio semper inest suo subiecto: motus autem nec entis mobili nec entis semper inest: quia contingit dare ens mobile absque eo quod moueatur actus. Sed motus non est propria passio entis mobilis. constat autem quod hoc quod dicitur mobile est centrale corpori et consequitur principia corporis et semper ei inest eo quod semper si est dare corpus est dare mobile. Sed mobile est propria passio corporis et corpus ipsius subiectum: et similiter est subiectum propriam naturalis philosophie in quantum eius passio est mobile. Preterea in sexto philosophorum probatur: quod quicquid mouetur est corpus: et de etiam corpus contingit moueri et sic motus conuertibiliter inest corpori: sed quod conuertibiliter inest alicui et non est de eentia eius est propria passio ipsius. motus autem conuertibiliter inest corpori ut probatur et non est de eentia corporis: sed est propria passio eius: sed et corpus est propria scientie naturalis subiectum. Preterea quod est de intellectu alicuius: aut prius ad eius eentiam: aut est propria eius subiectum. nunc autem corpus est de intellectu motus: quia non contingit intelligere motum non intellectu corpore: et non est corpus de eentia motus igitur est propria ipsius subiectum: et per consequens est propria subiectum naturalis philosophie. Preterea si totum aliquid est subiectum totius et prius scientie debet esse subiectum per se subiecti vltis: nunc autem scientia libri de anima est per se scientie naturalis et

Ine
749

ibi agit de anima que nō est ps subiectiua entis mobilis. ergo ens mobile non est subiectū rotius scientie naturalis. ¶ Preterea subiectū scientie ē pdicabile de omnibus de quibus agit in scientia sed ens mobile non predicat de omnibus de quibus agit in naturali philosophia: cū non predicetur de motore separato de quo agit in libro physicoz. ergo ens mobile non est subiectū scientie naturalis. ¶ Preterea in libro pmo physicoz omnes agitur de pncipijs subiecti scientie naturalis: sed pncipia de quibus agitur ibi sunt materia forma et pzinatio: et hec non sunt pncipia nisi cozpoz. ergo corpus est proprie subiectū in philosophia naturali et non ens mobile. ¶ Preterea quādoq; aliqua duo pdicata tali ordine attribuunt alicui q; primū est ratio attributionis secundū: quicqd est ratio et causa quare alicui attribuit primū est etiā ratio et causa quare eidez attribuit et secundū. Nūc autē sic est q; hec duo q; sunt esse mobile et esse consideratū naturalis philosophie tali ordine attribuunt enti. quod eē mobile est ratio quare sibi attribuit eē de consideratione scientie naturalis. ergo quicquid est ratio q; esse mobile enti attribuat est etiā ratio q; sibi attribuat hoc quod est esse de consideratione scientie naturalis. Constat autē q; ens non est ratio cozpi q; sit mobile. quia si ideo corpus esset mobile q; est ens: tunc omne ens esset mobile. quod falsū est. est tamē corpus enti ratio q; ens ipm sit mobile. vnde et omne corpus est mobile. ideo cozp^o ratione sui est de consideratione naturalis philosophie: et ens non ratōe sui sed ratōe cozpis. Quod autē ratione sui in scientia considerat: etiam illa ratione ipius est propriū subiectū scientie. ergo corpus est propriū subiectū naturalis philosophie. ¶ Preterea. quādo aliquę due scientie se habēt sicut subalternās et subalternata earum est idem subiectū: magis tamē minusq; contractū. quia scientia subalternata contrahit subiectū subalternatē: sicut habemus pmo posteriorū. habent autē se modo pdicto scientia de celo et scientia physicoz. ergo iparū debet esse idem subiectū: magis tamē ac minus contractū. Nunc autē in libro de celo agitur de mobili ad situm: quod non est nisi corpus. igitur eius subiectū est corpus mobile ad situm. et per consequēs subiectū libri physicoz quod est idem cum subiecto toti^o naturalis philosophie est corpus mobile simplex. ¶ Et preterea idem sunt ens mobile et corpus mobile cum sibi inuicē conuertant. ergo si corpus mobile nō est subiectū naturalis philosophie: nec per cōsequēs ens mobile erit subiectū ipius. ¶ In contrariū est quod philosophus ait in xi. metaphisice: vbi dicit q; naturalis pncipia et proprietates speculatū entū inquantū mota. ¶ Respōdeo dicendū de hac questione diuersas opiniones esse. Quidam enī non pfunde et subtiliter sed solū superficialiter aspicientes rationē subiecti scientie naturalis vidē

tes q; philosophia est de naturalibus. Naturalia autē sunt quozū pncipiū est natura. natura vō ē pncipiū motus: et moueri nō potest aliquid nisi sit corpus. Concluserūt et concludunt q; corpus motū uel corpus mobile debet esse ppter subiectū ipsius non ens mobile. Quod autē hoc habeat veritatē vterius conati sunt et conātur triplici modo ostendere. Et primū est quia omnis scientia que est vere scientia debet ea que considerat ad per se nota et imediata reducere. est autē naturalis philosophia scientia et vere scientia. debz igitē facere ad aliq; per se nota et imediata reductionē. hoc autē ut dicitur est impossibile: si non corpus mobile sed ens mobile ponatur subiectum ipius cuius rationem assignant. quia quādo aliqua scientia versatur circa passionem sic ut sit scientia passionis illi^o si non accipitur in ipsa aliquod subiectum equatū illi passioni ea que de passione dicit ad per se nota et imediata reducere non potest. Duius autē dicti declaratio est. quia tunc solum fit reductio ad imediata quādo fit ad prima rerum pncipia. prima autē pncipia cuiuslibet passionis sunt pncipia subiecti et ideo tūc ea que de passione dicuntur sunt reducta ad imediata quādo est facta reductio vsq; ad ipsa pncipia subiecti. Si autem scientia que est de passione aliqua non accipiat pro subiecto sue passionis aliquid cuius pncipiū considerat: sed id cuius consideratio spectat ad scientiā alioz: cuius nulla scientia suos limites transcendat: talis philosophia ad illius subiecti pncipia suam passionem reducere non poterit: et per consequēs nec reductionem facere ad imediata et per se nota. talis autē ut adiungūt est naturalis philosophia: dato q; ens mobile sit ipius subiectū. Cū enim h passio que est mobile non equetur enti nec naturalis philosophus consideret ens nisi respectu huius passionis quā transcendere non pōt: etiā pncipia entū ea que de dicta passione dicit reducere non poterit: nec per consequēs in pncipia eius q; accipitur ut subiectū sue passioni cōiunctū. Non igitē faceret ad imediata reductionē nec esset vere scientia nisi acciperet aliquid aliud ab ente conitūctum mobili ut subiectū et sibi equatum sic ut ea que considerat possit in ipius pncipia reducere hoc autē nō pōt esse nisi corpus. ergo corpus mobile est subiectum ipius et non ens mobile. Hoc etiā declarant illo medio quo dicitur q; ad eādē scientiā spectat cōsiderare ens et modos entis: et illo iterū quo pbatur naturalē philosophiam esse scientiā p accidens si ens mobile sit subiectū eius. sed quia iste rationes sunt multo melius declarate in obiectionibus q; in rationibus eozum: ideo hic nō ponitur ne coniungat nos eandē rationem frequentius replicare. Sufficit enim vidisse iā solz rationes per quas pbant q; ens mobile non possit esse subiectū in naturali philosophia: et si fm veritatez rationes sumpte eo modo quo

ab eis assignate sunt sint pueriles et viles in comparatione ad modum quo sunt in obiectibus positae. **N**obis autem inter alias quadruplex via occurrit ad presens declarandi apertissime impossibile esse quod dicitur videlicet quod ens mobile non sit subiectum naturalis philosophiae. **E**t prima quidem via est illa per quam incessit doctor noster sanctus thomas ad huius probationem. et sumitur ex eo quod nulla scientia probat suum subiectum esse. **V**idemus enim quod philosophus naturalis probat esse corpus mobile: cum in vi. physicorum probet omne mobile esse corpus. **E**t hoc quidem esset impossibile fieri si non ens mobile sed corpus mobile esset subiectum in ista scientia. **U**t autem hec via declarandi propositum plenius intelligatur sciendum est quod aliter inquiritur et declaratur entitas rei simpliciter et aliter compositi alicuius. **N**am entitas rei simpliciter declaratur et inquiritur proprie ex ipsa sui nominis significatio: inquirendo scilicet et declarando verum nominis significatum habeat possibilitatem vel impossibilitatem ad esse. si enim ostendatur habere impossibilitatem ad esse ostensum erit quod sit impossibile ipsum poni in actu essendi: et ulterius quod non sit ponibile in rerum natura: et per consequens quod sit nihil. hoc enim dicimus nihil quod in rerum natura poni vel esse non potest. **S**i autem e contrario ostendatur quod illud significatum habeat possibilitatem ad esse declaratum erit statim quod possit stare sub actu essendi: quod possit poni in natura rerum: et per consequens quod non sit nihil sed aliquid. omne enim huiusmodi positum quod poni potest in rerum natura est aliquid. quia non aliunde hoc totum habet nisi quia ipsum eius significatum est componibile ipsi esse. quicquid probaret hanc possibilitatem de eo: de necessitate etiam probatione que est per causam ipsum probaret esse aliquid et non nihil. **E**ntitas autem rei compositae proprie inquiritur et declaratur ex partium componentium compossibilitate. **C**um enim compositum consurgat ex compositioe earum: si compositio est ponibilis: et compositum est ponibile. et si compositio est imponibilis: et compositum similiter est impossibile. tunc autem compositio est imponibilis quando partes compositiois sunt sibi inuicem incompossibiles. **N**am si sunt sibi incompossibiles sunt sibi inuicem et incompossibiles: et per consequens ex ipsis fieri compositio non potest nec compositum aliquod consurgere in natura. e contrario autem per omnem modum tunc dicitur esse compositio ponibilis quando compositiois partes compossibilitatem habent ad inuicem. nam si hanc habent: compossibiles ad inuicem sunt: et compositum ex ipsarum compositioe potest consurgere in natura. quod ideo est aliquid et non nihil. **H**ec autem omnia patent per exempla. **Q**uia enim hircus est incomponibilis ceruo est et incomponibilis sibi: nec compositio potest esse ex eis: ex qua in natura consurgat hoc compositum quod est hircus ceruus. et ideo est hoc omnino nihil: cuius nullo modo sit ponibile

in natura. **C**orpus autem et anima rationalis non sunt incomponibilia: ac per consequens potest esse ex eis compositio ex qua in natura consurgat hoc compositum quod est homo: propter quod etiam homo est aliquid et non nihil. **E**t quia quod sit aliquid non habet aliunde nisi ex compossibilitate partium: cum propter ipsa sit ponibilis in natura. ideo quod cumque probaret corpus et animam rationalem sibi compossibilia esse probaret de necessitate eorum hominem non esse nihil sed aliquid. quod est probare entitatem hominis. **S**ic igitur declaratum est quod tunc proprie probatur entitas alicuius compositi quando probatur compossibilitas partium componentium ipsarum. **N**unc autem sic est quod corpus mobile non dicitur corpus solum sed istud totum coniunctum quod est corpus mobile. probare igitur perfecte entitatem ipsius tunc contingit quando probatur unum componentium esse componibile alteri: sicut corpus mobile vel e contrario. **N**am si unum non compatere secum aliud: non esset tunc possibile poni in natura hoc coniunctum quod est corpus mobile. et sic non esset aliquid sed nihil. **C**onstat autem quod naturalis philosophus non solum probat quod unum predictorum aliud secum patitur: sed etiam quod sic compatitur quod aliud necessario secum ponit. quauis enim non probet entitatem mobilis simpliciter: supponens tamen ens mobile esse et supponens motum quod neganti ipsum mobile non potest probare probat ulterius quod ipsum mobile quod supponit compatitur secum corpus: et taliter quod necessario si ipsum mobile est oportet etiam esse et corpus. ostendit ergo quod non est impossibile mobile coniungi corpori ut sic istud compositum quod est corpus mobile sit impossibile in natura et non nihil: imo potest esse ponibile et necessariam ipsam coniungi sibi ostendens in vi. physicorum: quod necessario quicquid mouetur est corpus. et sic supposito ens mobile esse: probatur quod necesse est poni in natura hoc coniunctum quod est mobile corpus siue corpus mobile. **U**ter igitur est dictum doctoris nostri scilicet quod naturalis probat entitatem corporis mobilis siue probat ipsum esse aliquid et non nihil: supponens tamen mobile siue ens mobile. quia mobile includit ens non probans esse in natura rerum. **U**terum est ergo et principale videlicet quod non corpus mobile sed ens mobile est subiectum naturalis philosophiae. **E**t hec est via firmissima et indissolubilis per quam incessit doctor noster. **U**t autem appareat evidenti insolubilitas eius ponamus solutiones aduersariorum quas ideo dabam quia breuiter non intelligebatur rationem. **P**arcat vero nobis si plix loquimur: quia pertinacitas aliquorum huius requirit. **D**icunt igitur primo quod naturalis philosophus si possit probare corpus mobile esse posset etiam probare motum esse: sed motum probare non potest: quia hoc supponit in primo physicorum: igitur nec corpus mobile. probat tamen omne corpus esse mobile et omne mobile esse corpus. quod non est probare corpus mobile esse: sed motum corpori inesse conuertibiliter. **S**ed quod sic dicentes in omnibus deficiat et vocem propriam ignorant

Questio

apte ostendit. Nam quauis negantibus esse ens mobile sicut negabant pmenides et melissus: non possit naturalis probare quod sit motus: sicut nec neganti causam potest causam per causam probari. si quis tamen ens mobile non negasset: sed motum sibi per causam: quia per diffinitiones subiecti siue entis mobilis naturalis potuisset et posset ostendere motum esse eo quod semper naturaliter procedendo per diffinitionem subiecti potest. prius de subiecto demonstrari. **U**lterius etiam dato quod naturalis non supponendo mobile sed probando probaret etiam corpus mobile: necessarium esset dicere quod probaret et motum. Nunc autem quia non probando mobile sed supponendo quod sit ens mobile probat corpus mobile esse: non est dicendum quod ideo probat et motum: sed potius quasi supposito motu sicut et ente mobili probat entitates corporis mobilis. **U**lterius etiam falsum dicitur cum adiungunt quod philosophus probat omne corpus esse mobile et omne mobile esse corpus. Quauis enim probet simpliciter in sexto physicoz omne mobile esse corpus: nunquam tamen probat simpliciter omne corpus esse mobile: sed addendo ad corpus hoc quod dico physicum vel naturale. In libro enim de celo et mundo in secundo capitulo primi: ostendit omne corpus naturale esse mobile secundum locum probans demonstratim: quia per diffinitionem nature quod motus inest corpori physico vel naturali. et cum non aliter demonstrat esse passio nisi demonstrando eam inesse proprio subiecto si corpus naturale ut dicitur esset proprium subiectum motus de necessitate ibi philosophus motus esse demonstratim probans. quod est contra dictum eorum. **U**lterius etiam contradictoria dicitur quando adiungunt quod philosophus probat omne mobile necessario esse corpus: nec tamen probat esse huiusmodi coniunctum quod est corpus mobile. quia sicut declaratum est demonstrare compossibilitatem et necessariam habitudinem partis alicuius coniuncti ad aliam partem est propriissime demonstrare coniuncti entitatem que non nisi ex illa habitudine necessaria partium compositionis vel ex eorum compossibilitate confurgit. **P**ater igitur quod plena fuerit falsitatis hec solutio. Soluit autem adhuc aliter. dicitur enim quod naturalis et si non posset probare suum subiectum esse in eo quod naturalis sicut in veritate non potest: posset tamen et potest illud probare subinducendo personam primi philosophi: et sic probaret corpus mobile esse si inueniret hoc quod probaret: sed hoc quod nihil sit dicitur aperte ostendit. **Q**uandoque enim aliquis artifex probat aliquid per principia sue artis id demonstrat secundum quod talis artifex est et non subinducendo personam alterius artificis. quia non ob aliud quis assumit personam alterius artificis nisi ut per illius principia ostendat quod per sua non potest. **N**unc autem naturalis philosophus per sue artis propriissima principia ostendit compossibilitatem vel necessariam habitudinem mobilis ad corpus siue entitatem necessariam

corporis mobilis supposita entitate entis mobilis. Assumit enim quod omne quod mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem quia dum totum est in termino a quo non mouetur: dum totum est in termino ad quem similiter: quia tunc completus est motus. et hec omnia sunt naturalissima principia ex quibus concluditur id quod mouetur esse diuisibile et corpus. **I**tem ad idem assumit hoc principium notissimum in naturalibus. omne quod mouetur impossibile est plus maius moueri ipsius quam aut equale aut minus. et per hoc principium propriissimum et notissimum in naturali scientia deducit et probat mobile necessario esse corpus: et sic habere necessariam habitudinem ad ipsum. et per consequens quod istud coniunctum: corpus mobile supposita entitate entis mobilis: necessario fit aliquid et non nihil. **L**um igitur naturalis per propria principia probet corpus mobile esse: dicitur quod hoc probat subinducendo primum philosophum: est ignorare propria principia scientie naturalis. patet igitur iam quod naturalis philosophus per se probat entitatem huius coniuncti quod est corpus mobile. **E**t sic declarata est perfecte prima via declarandi quod volebam sumpta ex eo quod nulla scientia probat suum subiectum esse. **S**ecunda via ad declarandum propositum sumitur ex modo quo corpus cadit sub consideratione naturalis philosophie per quam sic proceditur. **C**orpus: aut est subiectum naturalis scientie in eo quod corpus: aut in eo quod tale corpus. ut puta quia potest poni existere in potentia ad actum aliquem. **S**i dicatur quod in eo quod corpus. **C**ontra illud quod est subiectum naturalis philosophie est subiectum motus: et ideo est proprium subiectum scientie naturalis quo est subiectum motus et non aliter: sed corpus in eo quod corpus non est proprium subiectum motus. ergo corpus in quantum tale non erit etiam subiectum scientie naturalis. **N**on autem corpus in eo quod corpus non sit proprium subiectum motus apertissime demonstratur. **I**d enim quod est proprium subiectum motus in quantum huiusmodi non dicit aliquid absolute: nec aliquid absolute participans actum secundum quod accipit ex tertio physicoz. **N**am ex textu quod ex commetero: sed potius est aliquid ordinatum in actum qui acquiritur per motum. **L**uius ratio est. **Q**uia omne quod mouetur necessario eo ipso quod mouetur ordinatur in id quod mouetur: et omnis motus de necessitate huiusmodi ordinatur includit et ideo tali ordine subtracto: necessarium est subtrahi motum. **S**i igitur aliquid ens accipiat quod ratione sui non dicat aliquid ordinatum ad actum siue ad terminum motus sed potius dicat absolute participans actum: hoc ratione sui nullo modo mouebitur nec erit subiectum motus: sed potius erit quid immobile omnem motum excludens. **S**i enim ratione sui moueri posset: ratione etiam sui diceret quid ordinatum ad actum: sed positum est quod non dicat ratione sui aliquid ordinatum ad actum sed potius quod dicat aliquid absolute ex se in actu

ergo hoc ratione sui nullo modo mouebit. Constat autem quod corpus in ratione qua corpus est non dicit aliquid ordinatum in actu vel in terminum motus: sed potius dicit absolute quid participans actu. quod patet ex ipsa nominis significatione. Nihil enim aliud est corpus et nihil aliud dicitur nomine corporis nisi substantia manens sub actu corporis: et per rationem corporis non dicitur ordinatum sed potius absoluta ex natura sub aliquo actu. Si igitur nihil est subiectum motus nisi in ratione qua dicitur quid ordinatum ad actum qui per motum acquiritur: et corpus in ratione qua corpus est non dicit aliquid ordinatum ad actum sed absolute quid manens sub actu iam habito: concluditur de necessitate quod corpus in ratione qua corpus est non sit mobile nec possit aliquo modo esse subiectum motus: nec per consequens naturalis philosophiae. Si ergo corpus motui subicitur et est aliquo modo subiectum motus: nec hoc est in ratione qua corpus est: quia sic dicit absolute quid manens sub actu: oportet quod sibi hoc conveniat in quantum accipitur ut existens in potentia ad actum: qui per motum acquiritur. nam et hec potentia necessario ratione sui includit ordinem ad actum et e converso ordo ad terminum motus includit hanc potentiam. Nunc autem sic est quod quantumcumque aliquid de se habeat rationem entis in actu: in quantum tamen accipitur secundum quod existit in potentia ad actum aliquid quem habet rationem entis in potentia et non entis in actu. Si ergo corpus est subiectum motus solus in ratione qua in potentia existit ad actum qui per motum acquiritur: concluditur de necessitate quod ipsum motui subicitur solum in quantum participat rationem entis in potentia ad actum predictum. Constat autem quod eadem est ratio entis in potentia ad actum et ratio entis mobilis. quia ens in potentia nihil aliud dicitur quam ens ordinatum in actum. Unde idem est dicere: ens in potentia ad actum qui per motum acquiritur: et ens ordinatum in actum talem. Ens etiam mobile nihil aliud dicitur quam ens ordinatum in actum qui acquiritur per motum. et hec est ipsa ratio entis mobilis. Si igitur corpus non est subiectum motus propter ipsam corporis rationem sed in quantum participat ipsam rationem entis in potentia ad id quod acquiritur per motum. et hoc ut declarauimus est omnino ipsa ratio entis mobilis: concluditur de necessitate quod corpus non in ratione qua corpus sed in quantum participat rationem entis mobilis est proprium subiectum motus: et similiter naturalis philosophiae. sed si corpus non subicitur motui nec naturali philosophiae: nisi quia participat rationem entis mobilis: cum diffinitio talis non debeat sibi ex eo quod corpus est: sed ex eo quod ens mobile. sicut nunquam dicitur esse diffinitio aliqua alicuius nisi secundum quod est ipsum diffinitum: et ens mobile non per aliud sed per se habeat diffinitionem illam suam propriam: sicut corpus de se habeat suam propriam rationem et hominem suam: et sic de singulis. concluditur de necessitate quod

corpus non secundum se sed secundum aliud. quia non secundum rationem suam sed secundum rationem alterius subicitur motui et naturali philosophiae: et ens mobile secundum se et non secundum aliud. quia secundum rationem suam et non secundum rationem alterius sit subiectum proprium tam naturalis philosophiae quam motus. Est autem ista multum decens et rationabilis conclusio. Cum enim sic se habeat subiectum proprium ad scientiam ut proprium obiectum ad potentiam. quemadmodum illud dicitur proprium obiectum cuiuslibet potentie quod ratione sui ipsius et non ratione alterius respicit ipsam potentiam: sicut visibile se habet ad visum: sic etiam et illud debet dici proprium scientie subiectum quod ratione sui et non propter rationem alterius ipsam respicit scientiam. Nunc autem ut declaratum est ipsum ens mobile per suam rationem et non per aliam respicit naturam philosophiae. et ideo convenientissime ponitur proprium ipsi subiectum. **¶** Est autem ulterius notandum quod mobile non immediate respicit corpus: quia nec corpus immediate et per se ponitur in diffinitione mobilis. Mobile enim ex ipsa propria sua significatione dicitur ens ordinatum in terminum motus: sicut ex ipsa significatione primaria dicitur id quod existit in potentia in terminum illud quod in quantum huiusmodi ut declarauimus id est est quod ens in potentia in dicitur terminum. et hoc id est ens quod sic est ordinatum. hoc autem si materialiter in re sit id est quod corpus: in ratione tamen et formaliter non est id est. Unde nec hoc quod dico mobile respicit corpus quod corpus: sed quod ens in potentia. et quod hoc quod dico ens in potentia in terminum motus: non accipit immediate corpus sed ens: quia hoc in se et sua ratione includit. ideo nec etiam mobile debet immediate accipere corpus sed ens. ut dicatur non corpus mobile sed ens mobile. Nam hoc quod dico ordinatum in terminum motus: quod est id est quod mobile secundum suam rationem non dicitur corpus quod est de se ens in actu dicitur tamen necessario de ratione sui hoc quod dico ens. quia dicitur ens in potentia de cuius ratione est ens. nam et potentia et actus non sunt modi constituti corpus in eo quod corpus sed in eo quod ens: quia sunt modi entis immediate. Quia igitur mobile sicut et quid in potentia directe respicit ens: corpus autem non directe. quia non quod corpus: sed quod ens in potentia: etiam necessarium est hoc quod dicitur ens mobile sit proprium et primarium dicitur. hoc autem quod dico corpus mobile non est proprium et primarium dicitur: sed ipsum proprium et secundarium. et quod quod primarium est in ordine ratione scientie est proprium eius subiectum: et non quod secundarium ideo ens mobile est proprium subiectum scientie naturalis: et non corpus mobile. et sic completa est secunda via demerandi quod ens mobile sit subiectum naturalis philosophiae: sumpta ex modo quo corpus consideratur a physico. **¶** Tertia via ad declarationem eiusdem sumitur ex comparatione naturalis philosophiae ad doctrinalem. secundum enim philosophum in quarto methaphisicorum. si nulla substantia esset propter physicas: naturalis philosophia esset prima philosophia. hic igitur sic procedit. si nulla substantia esset propter physicas methaphisicorum. quod non esset: remaneret tamen et physica et methaphisica. Qui declaratio est. quia sicut remoto subiecto et subiecti proprietatibus: remouetur scientia quod est de subiecto illo. sic etiam posito subiecto et subiecti proprietatibus: necesse ponitur scientiam quod illa considerat. Nunc autem sic est quod ablata omni substantia propter physicas: et si

Questio

collat' subiectū pme phie vt patebit in seqnti qōe
nō m̄ tollit' subiectū phyfice nec etiā mathematice.
Substātia. n. phyfica est quā cōsiderat nāl. Sub
stātia etiā phyfica ē necessario q̄sta. z hanc cōside
rat mathematic'. posita igit' sola substātia phyfis
ca ponit' nccōio subiectū tam nālis q̄ doctrinalis
phie: z p̄ oīs h̄ vtraq; scia. Nūc aut' sic est sm̄ di
ctū p̄bi q̄ istis duab' sciētis remanētibus solis:
nālis phia ē phia p̄ma: s; p̄ma phia d; eē de sub
iecto pozi subiectis oīm aliaz. igit' cum nālis scia
etiaz remanēte mathematica phia p̄ma dicat': o; nccōio
q̄ subiectū ipi' fit p̄us subiecto mathematice.
h̄ aut' est impossibile si nō ens mobile sed corp'
mobile ponat' subiectū scie nālis. Cui' declaratio ē
q; illud ē pus a quo nō cōuertit' ex nōi cōia. Nūc
aut' videm' q; si in intellectu ponit' corp' q̄ tū: nō
ideo ponit' ibi corp' mobile: sed si ibi ponit' corp'
mobile nccōio ponit' corp' q̄stū. oē. n. corp' mobi
le est corpus q̄stū z nō ecōuerso. z silt' si intelligit'
corp' mobile intelligit' de necessitate corp' q̄stū z
nō cōuertit'. Est igit' corp' q̄stū pus corpe mobili:
z p̄ oīs mathematica est po; phyfica si hui' sub
iectū ē corp' mobile. ipis igit' duab' solis remanē
tib' est mathematica phia p̄ma z nō phyfica. qd
est q̄ phm. Nō solū aut' h̄ ē q̄ phm sed etiā cōtra
veritatē. Cui' declaratio est. q; cōsideratio prime
phie debet eē vlioz cōsideratōe cuiuslib; alterius
scie z ad plura se extēdere. phyfica autez est talis
respectu mathematice z nō ecōuerso. mathema
tic' aut' se nō extēdit ad cōsiderādū nisi ea solūz q̄
sunt in genere quātitatis: sed nālis se extēdit ad
cōsiderandū omia q̄ cadūt sub motu vel mutatōe
vel que sunt vna res cū eis. z q̄a eozū que sunt in
p̄dicamēto substātie multa cadūt sub mutatōe
extēdit se phyfice ad cōsiderandū res hui' p̄dica
mēti. Quia mot' est etiā in quātitate z q̄litate
z vbi: z quia est idem cū actione z passioe z h̄ in
ipō fundant'. Et quia quādo derelinquit' ex tem
pore quod est passio mōtus: z quia situs cōtinue
renouat'. ideo ad res oīm istoz p̄dicamētoz cōsi
deratio naturalis philosophi merito se extendit.
Patet igit' q; vniuersalioz sit cōsideratio phyfici
q̄ mathematici: cum hic se extendat solūz ad res
quātitatis: ille vero fere se extendat ad entia sin
gulozū p̄dicamētozū. igit' de necessitate oportz
q; ablata methaphisica naturalis sciētia sit philo
sophia p̄ma z maxime vniuersalis z non mathe
matica: z p̄sequēs sibi dandū est p̄ subiecto: nō
aliquid spāle sicut mathematice cui dat' q̄stū: sed
aliquid vniuersale z cōe quodāmodo entib' oīz
p̄dicamētozū. quod esse nō potest nisi ens mo
bile. Unde z phus hoc vidēs signant' dicit' semp
mathematicaz versari circa quid spāle sicut circa
q̄stū: phyfice vō nunq; dat' spāle ens vt corp' vel
aliquid tale: sed semp ens contractū per motum.
Unde in. xi. metha. dicit'. Mathematica circa ali
quā partē cōueniētis materie facit theorā: puta
circa lineas: aut angulos: aut nūeros: aut reliquo

rū aliquid quantoz. de phyfica aut' aut nālis acci
dentia z p̄ncipia speculat' entū inq̄stuz mota. Si
aut' vellem' videre quō ens motū vel mobile vni
uersali' est q̄sto accipiēdū est quod dicit' doctor
noster de mobili in suis qōnib' disputatis. **A**it. n.
ibi q; mobile habet duplicē acceptiōez. **U**na qdē
inquantū opponit' ad imobile non subijcibile mo
tū: z sic mobile est idē quod subiectū mor': z oē
tale est q̄stū corpus z ecōuerso. **A**liā acceptiōem
h̄nt inquantū ens motū opponit' ad ens fixum z
stans in sua entitate sic q; vniuersali' idē remoue
ri non pōt: z sic dicit' ens mobile nō solūz corpus
subijcibile motui: sed omne quod nāliter potest
pdere suā entitatē: cuiusmodi sunt nō solū corpa
sed forme substātiales generabiliū z forme acci
dentales que non sunt corpora q̄sta. z q; mobile
vlt' sumptū includit vel continet sub se mobile ac
ceptū vtroq; modo: iccirco ens mobile vniuersal
iter sumptū quo modo est subiectū nālis phie ē
vniuersali' corpore q̄sto: z p̄ consequēs naturalis
scia est vniuersalioz mathematica z eēt p̄ma phie
losophia si methaphisica toleret'. quod totū tolli
tur vt declaratū est si non ens mobile sed corpus
mobile ponat' p̄pū subiectū in sciētia naturali.
Et hec est tertia via ostendēdi p̄positū sumpta ex
cōparatōe phyfice ad mathematicā. **Q**uarta
via adhuc sumit' ex ipa diffinitōe motus. **C**ōstat
enim q; illud est p̄prie subiectūz alicui' scie quod
est p̄pziū subiectū p̄prie passionis sed in sciē
tia illa considerat'. p̄pzia vero passio q̄p̄mo
considerat' naturalis est ipse motus. **V**ideamus
igit' quid sit subiectū p̄pziū motus. hoc enī viso
statim apparebit quid sit p̄pziū subiectum scis
entie naturalis. Est autem id p̄pziū subiectum
motus per quod datur motus diffinitio. Ad cui
us intelligentiā considerandū est q; multiplices
diffinitiones inueniūtur. **Q**uedaz eteniz sunt que
non dantur per additamētum alicuius quod sit
extra essentiā diffiniti. **E**t quedam s̄nt que dan
tur necessario per additamenta. **C**uius diuersita
tis ratio est. quia cum diffinitio dicat cōtutatem
diffiniti: ea que entitatem habent perfectam per
sua essentialia absq; eo q; ipa alicui extrinseco cō
iuncta sunt possunt etiam absq; alicuius extrinse
ci additamento per sua essentialia perfectam ha
bere diffinitōem. que autem perfectam entitatez
non habent per sua essentialia nisi alicui extrinse
co coniuncta in essendo perfectā etiā diffinitōem
habere non p̄nt si est additamēto illi' extrinseci.
Nūc aut' sic est q; substātie entitatē p̄ sua cēntia
lia nō cōiuncta alicui extrinseco cū non recipiant in
subiecto p̄fectā habēt. q; z per ipa diffiniri debēt
absq; nulli' extranei additamēto. **A**ccidentia nō
habent diffinitōez perfectā sine additamēto sub
stātie vel subiecti quod illi' entitat' p̄ncipiū est z
cā: sicut z p̄ncipioz eiusdē. Sic igit' iam visa ē diffi
nitionū diuersitas. z cum hec ponatur iam ap
paret q; in diffinitōe accidentiū perfectā sc̄mp

debet apponi subiectū: et quod motus est accidens ideo oportet quod subiectū apponatur in diffinitione ipsius: et quod est accidens propriū quod considerat naturaliter: ideo oportet quod propriū subiectū nālis philosophie in eius diffinitione ponatur. **V**ideam igitur que sit perfecta motus diffinitio: quod tunc statim videbitur quid sit propriū subiectus motus et scire nālis. **P**erfecta autem motus diffinitio est illa qua dicitur: **M**otus est actus existentis in potentia inquantū habet. **E**ns autem in potentia non est idem secundum rationem ut supra declaratum est cum ipso corpore: est tamen idem secundum rationem cum ente mobili: sicut supra patuit et philosophus vult in tertio physicorum ubi illa ostendit diffinitionem perfectissimā esse: Idemitas vero rationis est que facit perfectā et omnimodā idemitatē subiecti. ergo omnino idem subiectū est ens in potentia inquantū habet et ens mobile. **E**ns igitur mobile est propriū et perfectus subiectus: tam motus quod nālis philosophie. **E**st autem considerandum: quod sicut motus non dicitur corpus actus in potentia: sed entis in potentia: sic etiam cum habet quod dicitur in potentia inquantū habet dicitur ipsam mobilitatem non oportet etiam dici actus corporis mobilis sed entis mobilis. et sic iam per quartā viā sumptā ex diffinitione motus: patet quod necessariū est dicere: ens mobile est subiectus scire nālis et non corpus mobile. **M**otū autem dicentium. **S**icut patet quod puerile est. non enim mobile considerat physicus ut propriā passionē: sed potius ut modū et rationē formale sui subiecti: quod est habet totū quod dicitur ens mobile cuius prima et propria passio est motus quod fluit a principiis entis mobilis quod nālis de se considerat et ad que potest et motus et omnia que de motu considerat reducere. aliorum vero motuorum defectus per sequentia apparebit. **A**d primum igitur argumentū id patet nō. dato enim quod motus supponitur in primo physicorum et sicut propriū subiectū motus. non idem tamen concludendum est: quod supponitur corpus. sed ens mobile: quod hoc est propriū subiectum motus: ut ostensum est: et non corpus. vnde et antiqui philosophi ut permenides et melissus: concedebant esse corpus et tamen negabant esse motū: et ens mobile. **P**er tertiā solutio ad secundū. **S**i enim consideramus nālis principia et proprietates corporis inquantū corpus: et inquantū corpus sunt: concluderet argumentū. nunc autem et si considerat principia corporis. non tamen considerat ut principia corporis sunt: sed entis mobilis: et habet etiam proprietates considerat per se. et primo. sed proprietates corporis considerat inquantum rationem entis mobilis participant. et non inquantum habent rationem corporis: ut declaratum est. **A**d tertiū patet solutio. nam quāuis ens mobile et corpus mobile dicantur mobilitate que est ratio formalis subiecti et scire nālis. corpus tamen mobile se habet ad ens mobile sicut secundariū ad primum. nam sicut habet quod dico: in potentia autem terminū motus immediate respicit ens quod diuiditur per potentia et actū. sic etiam hoc quod dico mobile: cuius eadem ratio est cum hoc quod est existere in potentia ad diem terminū. nam ratio formalis que habet determinare. vniuersaliori proprie oportet addi: et non equepotenti: nec in minus se habere. et mobile quidem respicit corpus sicut quoddam contentū sub ente mobili. et idem adiunctū sibi non facit ipsum esse

subiectū toti scire nālis: sicut nec adiunctū corpori aiat to: quod vtrūque est quod particulare respicit tam motus quod mobilis. respicit enim secundum philosophum et secundum veritatē motus in qualitate et in vbi. et tamen neutrum ipsorum est corpus. vnde et commentator dicit super secundo physicorum: quod in libro primo qui totus est de physico auditu non diffiniunt nisi ea que sunt vltima toti nature: sicut sunt nālis motus et habet in alijs vero libris diffiniunt alia considerata: non tamen vltima sicut in de celo et mundo corpore. **A**d quartū dicitur dicitur: quod si propter ista intelligat quod ad omnino eandem sciā spectet consideratio de re et de modo rei quocumque: falsum erit quod dicitur. nam rem vnam et eandem sub alio tamen et alio modo rei considerat scia subalternans et subalternata: sicut geometria accipit lineam simpliciter perspectiua autem assumit lineam sub modo ipsam consequente ex applicatione ad materiā: et tamen non sunt omnino vna sciencia. Si autem intelligat quod consideratio de re et de modo quocumque rei spectat ad scienciam eandem illo modo identitatis: qui reperit inter scienciam subalternantem et subalternatam: erit verus intellectus. et naturalē quidem bene procedimus subalternari primum philosophie: cuius prima philosophia considerat ens simplex. naturalis vero considerat ipsum sub modo sibi debito ex applicatione ad materiā. **A**d quintum dicendum est: quod duplex potest dici modus aliquis esse specialis. **U**no quidem modo dicitur specialis modus qui est distinctiuus specialis entis et non entis vltimū sumpti. et sic mobile non est modus specialis entis: quod non distinguit ex opposito contra modū alium spālem entis sed potius vniuersale oē enim ens vel est mobile vel immobile. **A**lio modo dicitur aliquis specialis modus: quia non est proprius cuiuslibet entis sed aliter determinati sicut per se et per accidens. et si vltimū diuidant ens: non tamen quodlibet eorum conuenit oī entis. sed habet quod dico per se: est modus solius substantie. et per accidens: est modus soli accitū. et quod propriū modi sunt non cuiuslibet entis: sed spāles dicitur possunt. vel modi spāles esse. sicut etiam mobile et immobile. et si vltimū diuidant ens. dicitur tamen spāles modi quod hoc quod dico immobile: non est modus proprius cuiuslibet entis: sed imaterialis solius. et hoc quod dico mobile non est proprius modus cuiuslibet: sed solius entis applicati ad materiam nāle. nunc autem modus non oportet addi ei cuius est proprius et quasi constitutus: sed ei solius cuius est distinctiuus: sicut per se non oportet adiungi substantie quod fieret nugatio. sed entis quod distinguit et determinat et vltimū determinatio oportet addi ipsi determinabili: et non iam determinato: et propterea etiam mobile non oportet addi enti statim sub materia naturali: sed simpliciter enti. **A**d sextū dicendum: quod patet nō. non enim mobile addit enti ut passio: sed hinc modus distinctiuus ab immobili quod non considerat philosophus. vnde est formalis ratio subiecti scientie nālis cuius propria formalis ratio vniuersalior ab alio distinguit. motus autem est propria passio per se et non per accidens se habens ad ens mobile cum sequatur principia eius. **A**d septimū dicendum est: quod non est necessarium

omne passionem dicere aptitudinē et non actum quin potius sit aliqua q̄ si in aptitudine sumantur non solum non erūt pprie passiones: sed nec etiam uenire poterunt ei cuius sunt proprietates accipere ut dicunt actum. aptitudo enim ad paritatem et imparitatem nullo modo uenit numero: quia tunc posset poni numerus aliquis: qui nec eēt par vel impar: sicut quod aptitudo ad ridendum: est hominis proprietates: et non actualitas ridendi. potest esse aliquis homo qui actu non rideat: non potest autem esse aliquis numerus qui non sit actu par vel impar et ideo paritas et imparitas: nec in aptitudine: sed in actu sunt numeri. proprietates. sic ergo similiter non obstante quod motus dicat actum et non aptitudinem poterit esse: et est propria passio entis mobilis.

Ad octauū dicendum: quod proprie passiones quoniam oppositionem habent ad inuicem: non oportet quod semper oēs actu insint suis subiectis. sed necessarius est quod semper altera vel altera: sicut non semper numerus est par nec semper impar: semper ē tamen par vel impar. vnde et primo posteriorum habet: quod ea que per se insint necessario insint rebus: vel simpliciter vel oppositae. sunt autem proprietates entis mobilis motus et quies. et si prius respiciat mobile. et oē quidem mobile mouet vel desistit. **Ad nonū** dicendum est quod quousque quod mouet tanquam subiectum motus non in alio receptum sit corpus. non tamen in quocumque est aliquo modo motus: id est corpus. cum motus sit in qualitate: quod corpus non est. et ideo non est accidens conuertibile corpori oīno. Et ulterius non solum non conuertibile inest corpori in ratione quod corpus est sed nec etiam sibi inest ut supra patuit. **Ad x. d. dicendum:** quod subiectum inclusum in intellectu motus: est ens in potentia ad motum terminum vel ens mobile quod idem est et non corpus: quin potius corpus in ratione quod corpus est: mobilitate et motu excludit. **Ad xi. d. dicendum:** quod anima intellectiua tamen non sit pars subiectiua entis mobilis: est tamen pars constitutiua alicuius partis eius subiectiue ut puta hoīs. **Ad xij. d. dicendum:** quod subiectum oportet esse tale quod vel predicet de practeritis in scia: vel per ordinem ad ipsam illa ad sciam referantur. Et motor quidem sepatius ad sciam naturalem referet per ordinem quem habet ad ens mobile cum influit motu. **Ad xiiij. d. dicendum:** quod de materia forma priuati one agit in libro physicorum: non ideo quod sunt principia corporis: sed quod sunt principia entis mobilis. **Ad xiiij. d. dicendum:** quod esse mobile non entis attribuitur ratione corporis: nec corpori ratione entis: sed vtriusque ratione entis imperfecti. **Ad xv. d. dicendum:** quod si nihil localiter mouet nisi corpus: non tamen corpus huic motui subiicitur ratione qua corpus est: sed in quantum precipat rationem entis mobilis in loco. et ideo ens mobile secundum locum est proprie subiectum in libro celi et mundi. **Ad xvj. d. dicitur:** quod non oē ens mobile est corpus mobile: sed et ens mobile quod est corpus: ratione differt a corpore mobili tanquam principaliter dictum a secundario ut supra patuit. Sic tanquam negatorie dictum a proprio dicto. et ideo non oportet si negat corpus mobile esse subiectum: quod negat et ens mobile: cum non sit eadem ratio vtriusque.

Questio scōa ē: Utz p̄ma p̄bia subaltermet sibi nāle et doctrinale p̄biaz: Et v̄ q̄ si. semp. n. scia subalternata accipit vt p̄ma p̄ncipia sua cōclones. p̄bataz in scia subalternare. S; nālis et doctrinal p̄bia nō accipiūt ut videt p̄ncipia q̄ sint cōclusa ī p̄ma scia: ḡ nō subalternant sibi. **P̄terea** scia subalternās nō diuidit ex opposito s̄ sciam subalternantē. s; p̄ma p̄bia diuidit ex opposito s̄ p̄dictas sicut p̄ p̄m in. vi. metaphysice vbi dicit: q̄ tres sunt mōi siue partes p̄bie. f. p̄hysicus: metaphysicus: et mathematicus. ergo p̄ma p̄bia sibi alias duas nō subalternat. Si. di. q̄ p̄ma p̄pō falsa est. Lōtra: que ex opposito diuidunt: sibi inuicē opponunt. que autem opposita sunt sub inuicem cōtineri nō possūt. Scientia autem subalterna sub scia subalternatē cōtinet. ergo vna eaz nō potest diuidi ex opposito s̄ aliam. Si. di. ea que ex opposito diuidunt aliq̄d cōe vniuocū: taliter opponūt quod sub inuicē cōtineri nō possūt. que autem diuidūt aliq̄d cōe analogum nō opponūt tali oppōne q̄ impediāt vniū eoz ordinari sub alio: sicut effectus sub cā. et tali diuisione diuidūt hoc cōe quod est scia: pres scie supradicte.

Lōtra: quod sub vniuoce p̄dicamēto in p̄dicamētali linea ordinat vniuocū videt debere eē. sed sciētia ponit sub habitu qui vniuoce p̄dicat: ḡ et ipsa v̄ esse quid vniuocū. P̄rea si est q̄d analogice diuisum: adhuc oportet diuidētia aliq̄d oppōne habere: quod aliter nō diuidentur ipsam ex opposito. omnium autem nō est cā oppositū: igitur nec de diuidentibus analogū dici poterit: quod vniū cōtineat sub alio: sicut effectus sub cā. **P̄terea** scia subalternās v̄ accipere potiores demonstrationes quā subalternata. Nūc autem ista scia quod p̄ma t̄ nō videt sic se habere ad alias: quod in mathematicis potissime demonstrationes sumunt: ḡ p̄ma p̄bia sibi reliq̄s p̄bie pres minime subalternat. **P̄terea** scia subalterna secundum Arist. in primo posteriorum debet dicere. pp̄ quia: si nō p̄pter q̄d. s; nālis et doctrinalis. p̄pter quid dicit: quod p̄ cām demonstrat: hic quidem p̄ formales: ille v̄o p̄ oēs. ḡ iste v̄ne scie nulli alteri possūt subalternari. **P̄terea** scia subalterna v̄ ex additione se habere ad sciam subalternantē: ita videt quod subiectum ipsius accipiat et applicet ad materiā sed cum subiectum p̄me p̄bie sit ens oīno imateriale utpote omnino a materia separam: quia et secundum diffinitionem et secundum omne non poterit aliquo modo ad materiam applicari: quia id quod est immaterialis subā nullo modo potest habere oppōne p̄hysice materię: igitur p̄hysica nō subalternabit p̄me p̄bie. Si. di. quod substantia imaterialis nō est subiectum p̄me p̄bie: s; ens cōiter acceptum quod potest bene cōtrahi ad intelligibile et sensibile materiam. Lōtra id quod est principaliter intentum in scia debet esse proprium ipsius subiectum. substantie v̄o imateria

lis cognitio est principalissime intēta in p̄ma phi-
 losophia: ut dicit Avicenna in sua methaphysica
 ergo ipsa est p̄cipissime subiectum ipsius. P̄feta
 s̄m Aristoteli i sexto methaphysice: Si nulla sub-
 stantia esset p̄ter p̄ficas: tunc nō esset alia p̄-
 ma p̄bia q̄ p̄fica: hoc autē esse nō posset vbi me-
 thaphysica solas substantias imateriales cōsidera-
 ret. ergo subiectum ipsius nō est ens in cōi s̄ tale
 ens q̄ est oīno immateriale: cū probatum sit q̄
 nihil extra ipsum consideret. **P̄terea** scientia
 subalternās et subalternata nō debent esse equal-
 considerationis: sed naturalis est equalis cōsidera-
 tionis cum p̄ma p̄bia: q̄ vtraq̄ considerat ens
 mobile et immobile et nō aliud: igitur naturalis sciētia
 p̄ime p̄hie subalternari non potest. **P̄terea**
 scia subalternans debet demonstrare per sua p̄-
 cipia: p̄cipia scie subalternate. **P̄ma** vō p̄bia
 nō potest per p̄cipia sua demonstrare p̄cipia
 naturalis et doctrinalis philosophie. cui p̄batio
 est: q̄ p̄cipia sua s̄nt cōmissima p̄cipia vō cōia
 ut habet in p̄mo posteriorū demonstrationē nō
 ingrediunt: ergo p̄ma p̄bia p̄dictas scias sibi sub-
 alternare nō potest. **P̄terea** scientia subalter-
 nās et subalternata sic se debēt habere ut de quo
 vna dicit q̄ altera dicat p̄pter quid. et per conse-
 quens q̄ vna demonstraret per effectū: alia debet
 demonstrare per cām: q̄ aliter nō contineret me-
 dium demonstrationis vnius sub medio demon-
 strationis alterius: sicut effectus sub cā: sine quo
 perfecta subalternatio esse nō potest: sed natural-
 et p̄ma philosophia nō sic se habent: quia vtraq̄
 per effectū demonstrationē facit de motore separ-
 rato: igitur vna nō vere subalternat alteri. **P̄te-**
 reat subiectum scie subalterne debet immediate
 contineri sub subiecto subalternitatis: sed in sub-
 iecta quadriualium sciētiarū: et subiectum p̄ime
 philosophie cadit medio loco quāntitas v̄ qua cō-
 munitur sumpta nulla scia est inter subiectū etiā
 naturalis philosophie et p̄me cadit s̄ q̄ dico ens
 actu: q̄ diuidit per ens actu s̄m actum perfectū
 et per ens actu s̄m actum imperfectū: q̄ est idēz
 cū ente mobili. ergo nec naturalis nec quadriual-
 scientia subalternatur p̄me philosophie. **Sed**
 cōtra est quod p̄hs dicit in p̄mo methaphysice
 q̄ p̄ma philosophia ordinat alias scias. hoc enī
 sine subalternatione esse nō potest. **Respondeo**
 dicendū: q̄ de ista q̄one sunt diuerse opiniones.
 Quidam enī dicit: q̄ p̄ma p̄bia sibi naturales et
 doctrinalē vere subalternare non potest. assignat
 v̄t autē huius rōnem ex eo q̄ nulla scientia subal-
 ternata potest reductionē facere ad per se nota: sic
 neq̄ ad immediata. naturalis vō et doctrinalis ad
 per se nota reducit ea que cōsiderant: sicut doctri-
 nalis ad cōes animi cōceptiones cui sunt omne
 totū est maius sua parte: si ab equalibus equalia
 demas ea que reliquē s̄nt cōlia: quas etiā cōes
 cōceptiones dicitur sumi posse ex subiecto scie nālis
 cū sit quid valde cōc. ergo nec nālis nec doctrina

lis scia vere subalternari p̄t p̄me p̄hie. **Sed** hec
 opinio stare nō p̄t: q̄ quattuor v̄s ad p̄fēs pos-
 sum declarare. Et p̄ma quidē via sumit ex cōpa-
 ratione sciaz ad entia: siue ex p̄portionalitate or-
 dinis sciaz et entium. cū enī oīs scia referat ad sci-
 bile: q̄ necessario est aliquid ens: q̄ q̄d nihil ē:
 sciri nō potest: ōz necessario ex ipso ordine entium
 accipere ordinē sciaz. videmus autē entia talē or-
 dinata q̄ oīa cōtinent sub vno q̄ est p̄cipitūz
 et cā entitatis alijs oibus. et per cōsequēs est sup̄e-
 mum et p̄mū in toto ordine entium. oportet ḡ et
 scias sic esse ad inuicem ordinatas: q̄ oēs cōtinet
 antē sub aliqua que sit p̄ma et sup̄rema in toto or-
 dine sciētiarū: hec autē nō p̄t esse nisi vna t̄n. cui
 declaratio est: q̄ cū p̄ma et sup̄rema scia sit illa q̄
 directe et per se p̄tingit ad p̄mū scibile: q̄ est p̄-
 mū et sup̄emū ens: et hoc fit oīo vno et simplex oī
 multiplicitate carens. ōz etiā q̄ p̄ma scientiarū
 que ad hoc vno directe pertigit: vna sit et nō mul-
 te. **Et** quēadmodū quidē p̄mū ens sub se conti-
 net oīa alia: et omnib⁹ est p̄cipitū entitatis: ut di-
 xim⁹: sic etiā ōz q̄ et p̄ma scia cōtineat sub se oēs
 alias: et cā sit cōpleta s̄m modū suū omnū aliarū
Quo rō est: q̄ ex ordine p̄cipioz effendi in entis
 bus sumi ōz ordo p̄cipioz cognoscendi in scibili-
 bus. **Nūc** autē ut dictum est: p̄mū ens q̄ est p̄-
 mū effendi p̄cipitū oīa sub se cōtinet: et omnib⁹
 est cā effendi. ergo ōz q̄ et p̄ma p̄cipia p̄ime scie
 ad p̄mū ens directe pertinentis sub se cōtineat
 omnū sciāz p̄cipia et cā sit s̄m nāz p̄fecte cogni-
 tionis eoz: et sic ut videt quēadmodū nulluz s̄m
 effendi p̄cipitū esse p̄t sine ente. p̄mo cui⁹ enti-
 tas est cā entitatis alioz: sic etiā nullū s̄m cogniti-
 onis p̄cipitū esse possit sine p̄imis p̄cipijs p̄me
 scientie: ut etiam consimiliter veritas ipsozum cā
 sit veritatis in omnibus p̄cipijs secundis. **U-**
 demus autē: q̄ in oibus sciētijs sic se habentib⁹. q̄
 p̄cipia vnius sunt p̄p̄ quid et cā veritatis p̄cipi-
 oiz alteri⁹: vna cōtinet sub se alia: et p̄t in ipsaz
 descendere ad demonstrandū demonstratiōe cālī
 p̄cipia eius per p̄cipia sua. **Cū** igitur p̄ma p̄mū
 p̄cipia p̄ime p̄hie ut p̄batū est sub se cōtineat p̄-
 cipia nālis et doctrinalis scie et omnū aliarū et ipso-
 rum veritas cā sit veritatis in oib⁹. cōcludit neces-
 sario: q̄ p̄ma scia cōtineat sub se nāle et doctrina-
 le p̄ham et oēs alias: et q̄ descendere in eas possit
 ad demonstrandū causalr p̄cipia eaz p̄ p̄cipia
 sua. **Uteri⁹** aut videm⁹ q̄ oīa q̄ de nā sua s̄nt ta-
 lia q̄ cōcludi cālīter et immediate h̄nt per p̄cipia
 scie alie⁹. de nā etiā sua p̄ cōis h̄nt q̄ s̄nt cōfones
 demonstrare in illa scia. **Cū** igitur ut p̄batū est: p̄ci-
 pia nālis et doctrinalis p̄hie de sua nā habeant q̄
 cālī et immediate cōcludant p̄ p̄cipia p̄me p̄hie cō-
 cludif de necessitate q̄ ipse de nā sua habeat q̄
 s̄nt conclusiones demonstrare in p̄ma p̄bia. et si
 nō requiratur semp q̄ ibi actu cōcludantur p̄-
 p̄ sui nimiam euidētiā. **Nūc** autem ita est
 q̄ nunq̄ vna scientia accipit tanq̄ sua p̄cipia

Questio

ea que de natura sua habent q̄ sint cōclusiones in al-
tera scia: nisi perfectissime illi scientie subalterne.
Cum igit̄ ut demōstratū ē: naturalis et doctrinal
pb̄ia assumant ut sua p̄cipia ea q̄ de natura sua
habēt q̄ sint cōclusiones demōstrate in prima pb̄ia
cōcludit̄ de necessitate q̄ utraqz eaz p̄me pb̄ie p̄
fectissime subalterne. p̄ aut̄ ex hac rōne q̄ nec p̄
naturalē nec p̄ doctrinalē pb̄iam tradit̄ vlt̄ia co-
gnitio. illa. n. cognitio d̄ vlt̄ia: qua habita nō cō-
tingit vlt̄erī q̄rere quid: qualis nō est cognitio q̄
acquir̄it̄ p̄ dictas scias: eo q̄ de ipsaz p̄mis p̄cipi-
is cōtingit q̄rere p̄pter qd̄: cū sue veritatis cām
hēat veritatē p̄cipioz prime pb̄ie ī q̄ p̄fecte tota
illa cognitio cōplet̄ et vlt̄imā. p̄pter qd̄ etiā meri-
to ille subalternat̄ huic. h̄ v̄o nulli alteri subal-
ternari p̄t̄: cū supra se nullā hēat: utpote de se cōple-
tam et vlt̄imā cōtinēs cognitionē. et sic p̄z p̄ma via
deklarāda p̄positū: sumpta ex ordine sciaz et entitū
Secūda v̄o et tertia via sumit̄ ex ordine demō-
strationis sed differētē: s̄m q̄ differētes demō-
strationes fiunt in sciēt̄is. Sūt. n. quedā demon-
strationes p̄cedentes ex p̄mis p̄nib⁹ scie: quas
neesse est esse notissimas in qualz scia sup̄ oīa q̄
demonstrant̄ in ipsa. Quedā v̄o alie sunt q̄ p̄ce-
dunt ex p̄mis diffinitionib⁹ scie. et intelligo illas
esse p̄imas diffōnes in scia: aī quas nulla potest
accipi que spectet ad cōsiderationē scie illi⁹. ex p̄te
aut̄ primaz demōstrationū sic p̄cedit̄. Videm⁹
enī in vna et in eadē scia vlt̄: q̄ habit⁹ generat⁹ p̄
demōstrationē accipientē p̄ones demōstratas
vel demōstrari possibiles in vlt̄: subaltern⁹ ē ha-
bitui cāto p̄ demōstrationē illas p̄ones demon-
strantē p̄ p̄ones p̄iores s̄z p̄ozitate nāe. **D**ui⁹
aut̄ rō est: qz semp̄ neesse habit⁹ cōclusionis subal-
ternus est habitui p̄cipioz nāe ordine imēdiate cō-
cludentiū cōclusionē illā. Quēadmodū. n. veritas cō-
clusionis op̄at̄ ad veritatē p̄cipioz nātr̄ ipsā de-
monstrantiū ut effect⁹ ad cām: sic etiā et cōclusionis
cognitio se h̄z ad cognitionē eozdez: qz ea q̄ nā-
liter sunt cā veritatis alicui⁹: sunt etiā p̄ sui cogni-
tionē nātr̄ cā cognitiois eiusdē. et iō sicut veritas
cōclusionis subalternat̄ a veritate p̄cipioz ut effe-
ctus a cā: sic etiā et cognitio ipsi⁹ subalternat̄ cō-
gnitioni eozdē: ut effect⁹ cause. Est aut̄ vna et
eadē cognitio q̄ d̄ habit⁹ p̄cipioz demōstratio-
nis p̄cedētis ex p̄nib⁹ secūdis. et habit⁹ cōclusionis
illat̄: p̄ demōstrationē accipientes p̄ones p̄pas
ad secūdas demōstrandū. Sicut enī vna et eadēz
p̄o p̄cipiū vocat̄ in demōstratiōe sc̄da. et con-
clusio in demōstratione p̄cedente. sic etiā vna et
eadē cognitio d̄ habit⁹ p̄cipioz sc̄de demon-
strationis. et habit⁹ cōclusionis demōstratiōis p̄ce-
dentis. Si igit̄ ut p̄batū est habit⁹ cōclusionis subal-
ternus est habitui p̄cipioz demōstrationis cō-
cludentiū ipsam: oīz necessario q̄ sit subalternus ha-
bitui cōclusionis illatē p̄ demōstrationē: illa p̄cipia
cōcludentē. cū idem sit ibi habitus p̄cipioz et hic
habitus cōclusionū ut ostensū est. Est aut̄ habit⁹

cōclusionis illatē in demōstratiōe prima subalter-
nus habitui p̄cipioz ex quib⁹ illa demōstratio
procedit: igit̄ et habitus cōclusionis secūde demōstra-
tionis qui habitui subalternat̄ antecēditis cōclusionis
erit subaltern⁹ eidē. hoc aut̄ totū p̄t̄ breuiter per
vnu exemplū determinari in scia nāli. Accipiat̄
enī hec p̄o: nullū cōtinuū inaiatum p̄t̄ mouere
seipsum. deinde accipiat̄ h̄ p̄o: grauiā et leuiā sunt
continua inanimata et concludat̄ qz hec nō p̄t̄
mouere seipsa. **U**lt̄erius aut̄ accipiat̄ illa supposi-
tio vniuersalioz: utpote qz omne mouens seipsum
est diuisibile in duo diuersa: quoz vnum habet
rōnem mouentis et reliquū rōnem moti: et adiun-
gatur qz nullum continuum inanimatū est diuisi-
bile in duo sic diuersa. et postea inferat̄ qz nullum
continuum inanimatū potest mouere seipsum.
In istis demōstrationibus apparet totū quod
dictum est. ideo enī grauiā et leuiā nō mouent se-
ipsa: quia nullū cōtinuū inanimatū est tale: et
ideo cognoscimus grauiā et leuiā se non mouere
quia hoc cognoscimus continuo inanimato non
conuenire. igit̄ habitus illius cōclusionis ha-
bitui illius p̄cipiū subalternatur sicut effectus
cause. et similiter habitui cōclusionis illatē in
demōstratione secūdo facta cum sit vnus et
et idem: et vlt̄erius simul totalis cognitio similiter
est subalternat̄ cognitioni illius p̄cipiū omne mo-
uens seipsum diuisibile est in duo diuersa: quoz
vnus r̄c. **E**x cognitione. n. hui⁹ p̄cipiū trahit̄ tota
cognitio alioz. Et sic semp̄ in vna et eadē vniuersa-
li scia: tota cognitio habita p̄ demōstrationē que
sumit̄ p̄ones secūdas: subalternat̄ cognitioni ha-
bitū per demōstrationē illas ex p̄mis p̄nib⁹ cō-
cludentē. **N**unc aut̄ ita est: qz quēadmodū se ha-
bent in vna et eadēz scia p̄ones p̄me: et magis vni-
uersales ad p̄ones secūdas et minus vniuersales
sic etiam se habent positiones prime philosophiē
ad primas positiones scientie doctrinalis et natu-
ralis: sunt enī et ipse prima p̄cipiū veritatis ista-
rum: quēadmodū qd̄ per p̄iores in eadē sciēt̄ia
demonstrat̄ postiores: sic etiam multo imo al-
tiori et perfectiori modo per positiones prime sci-
entie demonstrari habent prime positiones natu-
ralis et doctrinalis philosophiē. concluditur igit̄
de necessitate qz tota scientia naturalis et doctri-
nalis que trahitur ex suarum positionum prima-
rum cognitione: subalternat̄ est cognitioni p̄iozū
p̄cipioz prime philosophiē. et per consequēs
ipsi vniuersalissime scientie que sola habet p̄prie
per illa prima p̄cipia et reliqua demonstrare.
Possumus autem si volumus hoc qz diximus et
ratione probauim⁹ scilicet qz prima philosophia
aliarum scientiarum p̄cipiū demonstrat causa-
liter etiam auctoritate ostendere. **A**uicenna nan-
qz dicit sic in primo sue metaphysice: **D**ec scien-
tia dicitur in partes: quarū quedam inquirūt
causas vltimas inquantū sunt cause cōmissi causari
et alie inquirūt causam primā ex qua fluit omne

esse causatum non in quantum est mobile vel quantitatiuum. et quedam alie inquirunt dispositiones que accidunt esse. et quedam inquirunt principia scientiarum particularium. **S**ubius rationem assignat dicens: Principia cuiusque scientiarum minus communium que rationes sunt in scientia communi: sicut principia metaphysice in naturali: et principia mensurationis in geometria. et hinc concludit. contingit igitur ut in hac scientia monstrantur principia singularium scientiarum que inquirunt de dispositionibus uniuscuiusque in se. Et quibus verbis liquide apparet quod per principia prime philosophie demonstrantur principia omnium aliarum: et quod ipsa sibi omnes alias subalternat. **M**anifestum est quod non est uniuscuiusque scientie principia propria demonstrare. Erunt enim illa per que scilicet demonstrantur aliarum principia scientiarum omnium principia: et scientia illorum propria omnibus. quod non aliter intelligi potest nisi ut dicitur propria omnibus: quia descendens in omnes ad demonstrandum earum principia. Deinde adiungit et nanque sciunt magis intellectus ex superioribus causis. et ex prioribus enim sciunt cum non ex causis causis sciat. per quod aperte innuit quod hec scientia demonstrat aliarum principia per causas et non per causata. Et quia dixerat demonstrationem prime scientie descendere in alias scientias ad demonstrandum earum principia: quomodo hoc possit esse declarat dicens: Sed demonstratio non conuenit in aliud genus videlicet in aliud simpliciter: sicut autem dicitur est geometrice perspective et arithmetice in arithmeticas. Et per hoc iam reputat planum quomodo et prima scientia in alias descendat. **T**um igitur descensus geometrice in perspective et arithmetice in musicam: fit descensus subalternatus in subalternata vere: apparet manifeste intentione fuisse philosophi primam philosophiam in alias omnes descendere demonstrando: utpote in sibi vere subalternas. Et sic completa est secunda via declarandi propositum sumpta ex ordine demonstrationum precedentium ex suppositionibus scientie. **T**ertia vero via ad idem declarandum sumitur ex ordine demonstrationum diffinitiones accipientium pro medio. ubi considerandum est quod diffinitio nunquam potest vere demonstrari de illo cuius est diffinitio. Cuius ratio est. quia cum omnis demonstratio fit per medium: oportet necessario illud quod vere potest de aliquo demonstrari habere vere medium per quod demonstrat de illo: quod necessario et causa est verificatio eiusdem de eodem: quia verum medium causa est. **I**nter autem diffinitionem et diffinitum nullum cadit medium: sicut nec inter quidditatem et rem cuius est quidditas. non enim est dare causam propter quam homo fit animal rationale nisi quod animal rationale est: et similis est de alijs. ergo nullo modo potest vere demonstrari diffinitio de illo cuius est diffinitio. hoc autem veritatem habet in omni scientia tam subalternata quam subalterna.

Uidemus enim quod cognitio passionis secunde subalterna est cognitioni passionis prime: et similiter cognitio passionis prime subalterna est cognitioni subiecti. nam et passio secunda passioni prime: et passio prima subiecto subalternat sicut effectus sue cause: et tamen cum tota hac subalternatione non potest vere demonstrari de passione prima diffinitio sua per diffinitionem subiecti: nec de passione secunda demonstrari potest sua per diffinitionem passionis prime: sed de passione prima per diffinitionem suam demonstrari potest diffinitio secunde: et de subiecto per suam diffinitionem prime. et hoc facit illas cogniciones dici sibi inuicem subalternas. non igitur ad subalternationem scientiarum exigitur quod subalternas demonstrat diffinitionem datam in scientia subalternata de proprio diffinito in ipsa. quia cum hoc sit impossibile de re aliqua inueniri ut ostensum est: impossibile tamen esse aliquam scientiam dici prope subalternam: sed sufficit quod subalternas demonstrat subiectum et diffinitionem subiecti scientie subalterne de alio si demonstrari possit: sicut etiam ad hoc quod cognitio passionis dicat prope subalterna cognitio subiecti sufficit quod diffinitio quod est principium cognoscendi ipsam demonstrat de subiecto per diffinitionem eius: que similiter est ratio per quam ipsum cognoscit. **T**unc autem primus philosophus hoc facere potest et facit secundum naturam sue scientie de subiecto et diffinitione subiecti tam doctrinalis quam naturalis philosophie. **D**ico autem secundum naturam sue scientie: quia quando de ordine naturali scientiarum loquimur debemus attendere non ad ea que in scriptis ab hominibus sunt redacta sed ad ea potius que scientie de sua natura attribuunt. **Q**uod autem prime philosophie de sua natura attribuatur quod diximus patet si consideremus versus ad que sua consideratio se extendit. Nam primus philosophus diuidere habet ens per substantiam et accidentem et substantiam per corpoream et incorpoream: et hoc etiam omnia considerat. et quia quantum quod est subiectum in mathematicis est propria passio substantie corporee quam habet diffinire primus philosophus: et propria passio de suo subiecto demonstrari debet per diffinitionem subiecti: manifestum est quod et quantum et diffinitio quantum secundum naturam suam demonstrari potest de substantia corporea per diffinitionem ipsius: et non nisi a primo philosopho qui solus eius diffinitionem considerat. **S**imiliter etiam diuidit primus philosophus ipsum ens per ens in potentia: et ens in actu imperfecto: et ens in actu imperfecto: cuius proprium est esse mobile quod considerat physicus. et mobile quidem et eius diffinitio demonstrari potest de ente in actu imperfecto per diffinitionem ipsius. **N**am ens in actu imperfecto est ens carens complemento actualitatis: quod aptum natum est habere. et hoc est causa eius quod est esse ordinatum in actu acquiribile per motum vel mutationem: quod est diffinitio mobilis. **I**deo enim aliquid ordinatur ad actum aliquem acquirendum quod aptum natum est habere ipsum non tamen habet. **U**nde mobile comparatur ad illud sicut effectus ad causam et sicut proprium ad subiectum. **U**nde Avicenna.

Questio

in sua methaphisica dicit: Dicemus igitur qd hic posita de quibus tractabat in alijs scientijs sunt accidentalia in hac sciētia: quia sunt dispositōnes que accidunt ad esse et diuisiones eius. et ideo qd nō probat in alia sciētia probat in ista. quia enī diuidit h sciētia in substantiā et accidens: ideo sunt ei ppria. Et iterū in pmo sic: Contingit aut in hac sciētia vt demonstrent pncipia sciētiarū singulariū que inquirūt dispōnes vniuscuiusqz esse. igitur hec sciētia inquirūt dispositōnes esse et ea que sunt ei quasi partes et species quousqz venitur ad appropriatiōem ex qua prouenit subiectus naturalis: igitur pntam illā appropriatiōem ei et appropriatiōem ex qua prouenit subiectum disciplinalis dimittam ei: videlicet ad considerationē proprietatū eis cōuenientū: diffinitionem autē illius subiecti appropriati ei quod cōsiderat a pmo philosopho demonstrare de eo cui appropriatur spectat ad primū philosophū. Ex quibus omnibz euidenter cōcludit qd pnta philosophia sibi naturalē subalternat et doctrinalē et pfectius qz geometria pfectiua: cū ipsa demonstrare non possit diffinitionem visualis de linea eo qd visuale ex pncipijs linee non causat. Et sic completa est tertia via declarandi quod volumus sumpta ex ordine demonstrationū diffinitionem accipientū. p medio. **Q**uarta autē declaratio sumit ex eo qd ad eandē sciētiā pntet cōsiderare rem et modū rei. Ad cuius intelligētiā est considerādū qd duplices modi alicuius rei accipi possunt: quia generales et speciales. Et generales quidē proprie dicuntur qui rem sibi se consequunt. et isti quidē spectant simpliciter ad eandē sciētiā ad quā pertinet cōsiderare de re cuius sunt modi. Cuius ratio est. quia nunqz in aliqua sciētia potest haberi cognitio alicuius rei pfecta nisi pfecte eius ratio cognoscatur: nec ratio sibi se habēs diuersos modos potest cōplere cognosci nisi illi omnes modi sub quibz potest intelligi cognoscant. tales autē sunt modi rem sibi se cōsequētes qui necessario etiaz rationē similiter cōsequunt. et ideo de necessitate oportet qd vna simplex sciētia cōsiderat rem et modos generales ipsius. vnde sola methaphisica cōsiderat modos generales entis: et sola sciētia libri pōriū cōsiderat generales modos sillogismi. Modi autē speciales rei sunt qui rem cōsequunt ex applicatiōe ad aliquā materiā: sicut modi speciales sillogismi sunt illi qui ipm consequunt ex applicatione ad materiā necessariā vel probabilem: et visuale in linea dicit quēdā modū speciale sumendi lineā: quia cum applicatiōe ei ad mām sensibile. Et tales quidē modos cōsiderare non pertinet ad eandē simpliciter sciētiā ad quā spectat consideratio rei absolute sed ad eandem eo modo quo subalterna dicitur idēmpnitatē habere cum subalternatē. Unde modi cōsequētes sillogismi ex applicatione ad materiā necessariā spectat ad sciētiā libri posteriorū que subalternat

sciētie libri priorū: et visuale spectat ad pfectiū que subalternat geometrie. Nūc autē mobile et quantū sunt speciales modi entis: quia ipm consequētes ex applicatiōe ad materiā. Quantū enī consequit ens ex applicatiōe ad materiā intelligibilem: mobile vero ipm consequit ex applicatiōe ad materiā sensibile. ergo de necessitate oportet dicere: supposito qd ens mobile sit subiectū in naturalibus vt in pma questiōe declarātū est: et ens quantū in mathematicis qd vere et pfecte taz physica qz mathematica subalternat pme phie. Et hec ē quarta et vltima via ostēdendi dictū nostrū de subalternatione eē necessariū et cōtrariū impossibile. Et rō quidē facta in cōtrariū puerilis est eo qd peccat p fallaciā equiuocatiōis. nam p se nota aliqua dici possunt duplici de causa. Una quoqz causa ē ipsorū euidentia: quia videlicet eorum veritas est sic euidēs qd statim cū pponitur absqz h qd per alia notificentur apparent vera eē: et iccirco appellantur p se nota. Alia causa ē eorū primitas qz videlicet sunt ita pma qd ante se alia priora nō habēt p que demonstrēt: et ad talia ppe reducti ones facit solū illa que nulli subalternat qualis est prima phia. Naturalis et doctrinalis vero nō faciūt reductiones p se et proprie ad ista: sed ad p se nota primo modo quod subalternatione pfectas non impedit: sicut patet ex prebabit. **A**d primū igitur iam ex predictis patet responsio: quia naturalis et doctrinalis accipiūt tanqz ppria sua pncipia ea que de natura sua habent qd sunt conclusiones pbate in prima phia. **A**d secūdū vō responderi debet interimendo minozē. videm. n. qd mathematica diuiditur i quatuor sciētijs. scilicet arithmetica: geometria: astrologia: et musica. vnde et quadriualis dicitur: et tamē omnes tres subalternat arithmetice. **A**d tertium dicendum qd ex opposito diuiditur ppter oppositos modos participandi cōmune diuisiū: et modi quidē sub inuicē non cōtinentur sed res que sub illis modis accipiūt: sicut etiaz modus eēndi per se quod ē substantiē: et modus eēndi per aliud quod est propriū accidentis non continetur aliquo modo sub inuicē: sed res accidentis bene continet sub re substantie sicut effectus sub sua causa. Nam et hoc dat intelligere ipse modus essendi per aliud. Similiter autē dicendū est et in pposito. et similiter est dicendū ad quintū argumētū. **A**d quartū vero responderi debet per inter: mptōem maioris propōitiōis. solū enī anologa trāscēdētia non cōtinent in recta linea sub genere: contingit tamē re perire anologa non trāscēdētia: sicut sunt ratio cinatio et demonstratio et hmoi qd necessario sub determinato genere ordinant. **A**d sextū dicendum qd sibi naturā simpliciter loquēdo demonstratiōnes pme philosophie sunt potissime super omnes alias vt pote accipiētes prima omnium pncipia. **A**d septimū dicendū qd naturalis et doctrinalis rō dicitur ppter quid de bis que per sua

principia demonstrat: de principiis tamen suis dicitur
tamen quia et non propter quid: sed prima philosophia
est que dicitur propter quid de ipsis, nam per istud prin-
cipium prime philosophie, idem enim non est actus et
potentia secundum idem. demonstrat illud principium idem non esse
mouens et motus secundum idem: de quo naturalis secundum se dicitur
solum quia. per illud etiam principium impossibile est idem
esse et non esse, hoc conceditur et negatur: quod si ab equalibus
bus equalia demantur: que remanent esse equalia.
demonstrari potest demonstratio dicitur propter quid
verum esse principium quod opinamur, vel ut propter locum
mur quod ore dicitur esse falsum, et hoc quidem sufficit
ad subalternationem perfectam. **Ad. viii.** dicendum quod
subiectum prime philosophie non est ens dicitur de substantiis
immortalibus solum: sed ens in quantum ens, dicitur autem primus
philosophus id solum considerare quod separatim est secundum esse et
rationem a materia: non quia in hac esse non possit: sed quod esse
ei quod considerat ut subiectum proprium non est per materiam
sensibile constitutum: quod tunc extra ipsam inueniri non
possit: sicut etiam esse quantitatis quod solum per naturam com-
stitutum non potest aliquo modo extra ipsam in aliquo
inueniri: sicut inuenitur ens quod considerat metaphysica
philosophia, et quia mobile dicitur motum talis entis in quantum
ipsum ex determinatione ad sensibile materiam, et hoc considerat
philosophus naturalis: apparet manifeste quod subiectus
naturalis philosophie ex additione se habet ad subiectum prime philosophie
Ad. ix. dicendum quod ens in quantum ens est primo intentum
in prima philosophia tanquam totum subiectum: sed substantie
immortales dicitur inter alia ibi principaliter intendere: quia
in eis primo et maxime reseruat ratio huius subiecti
que in alijs etiam reseruat nisi non sic perfecte mouetur.
Ad. x. dicendum quod si nullus ens esset nec esse posset
propter mobile: motus esset prima passio entis in quantum ipsum
secundum se: nec tunc esset alia consideratio entis in quantum
ens et consideratio motus: nisi eo quo est alia consi-
deratio subiecti a consideratione passionis proprie: que di-
uersitas considerationis non diuersificat scientiam, et ideo
tunc naturalis philosophia ad quam spectat considerare de motu
consideraret etiam de ente in quantum ens, et ideo non potest
esse una scientia de ipso secundum se sumptio et considerato sub
preparatibus conuenientibus non solum mobilibus nec solum
immobilibus sed omnibus. **Ad. xi.** dicendum quod si talis
naturalis quod primus philosophus considerat motorem separatim: non ideo
tamen sunt considerationis equalis, quod primus philosophus consi-
derat ut ait Avicenna in sua methaphysica secundum id quod est in
esse et in natura sua: naturalis vero considerat ipsum ratione
cuiusdam sui effectus: sicut ratione motus, perfluens ab
ipso, et hoc consideratio est posterior et inferior quam prima.
Item primus philosophus ipsum considerat in quantum est principium et
causa eandem: naturalis vero solum in quantum est principium
motus, et hec consideratio est omnino minus vltima quam prima.
Ad. xii. dicendum sicut in determinatione dicitur
quod principia cosa que sunt communes animi conceptio-
nes: nisi non ingrediant secundum substantiam demonstrationes
diffinitiones accipientes per medio: ingrediunt tamen
illas que ex ipsis ponuntur vel supponuntur, procedunt. Item
primus philosophus etiam aliquas diffinitiones considerat per quas
potest alias demonstrare sicut supra patuit. **Ad. xiii.**

dicendum quod secundum quod dicit Avicenna in sua methaphysica, quod est
naturalis et primus philosophus considerationem faciat per effectum
de primo motore: non tamen hoc est per eandem rationem
quod naturalis ex preteritate sue scientie habet quod tale consi-
derationem faciat: cum talis scientia ad ipsum separatim mo-
torem non peringat nisi ratione motus fluens ab ipso. Pri-
mus vero philosophus secundum naturam sue scientie directe considerationem
non de ipso facere per ea que sibi de sua essentia et natura
conueniunt. considerationem vero tradit ex effectibus sum-
ptis propter nostri intellectus infirmitatem que est aptus
naturalis per effectum in causis cognoscere ascendere. **Ad
xiii.** dicendum quod non oportet subiectum scientie subalterna-
te immediate contineri sub subiecto subalternatis
quia nec linea visualis immediate sub continuo con-
tinetur quod est subiectum geometrie: sed immediate con-
tinetur sub linea que est pars illius subiecti, et ens quod est
mobile et ens quantum sibi se habet ad subiectum prime scientie:
ut ex prehabitis patet.

Questio tertia.

Questio tertia

Questio tertia
est. Utrum oim corporaliu sit eadez
ma. Et videt q sic. Illud eniz
qd est in potetia ad formas ex-
tremas est in potetia ad oes: s;
materia generabiliu est in potetia ad formas ma
les extremas: quia e in potetia ad infinita forma;
male vtpote ad forma elementalē. **Itē** est in po-
tentia ad forma suprema: vtpote ad aiam intel-
lectiuā que est nobilissima formarū. ergo est in po-
tentia ad omnes medias: s; medie sunt omnes q
sunt altiores forma elementalī et inferiores aia in-
tellectiuā: et talis est forma celestis: cū ipa non sit
principiu intelligēdi. ergo materia generabiliu est
in potetia ad oes formas celestes. **P**reterea. si
probatu fuerit corp celeste eē corruptibile: cum
oim corruptibiliu sit vna mā: probatu erit statim
q oim corporaliu sit vna mā. Quod autē ipm sit
corruptibile sic ostēdit. Corp celeste: aut h; vtu-
tem ad duratōem infinitā: aut finitam tm. Si ad
infinitā cū corp tale sit finite magnitudinis i ma-
gnitudine finita: tūc erit virt infinita. qd ē imposs-
bile. h; igit virtutē solū ad finitā duratōez. Finies-
tur ergo quādoq; sua duratio et ipm ncco p ois
corruptē. ex quo cōcludit ncco vt videt q eadez
sit materia celi et materia istorum inferiorum.
Preterea quoz est idē genus ipsoz est eadem
mā. sed oia corporalia cōueniūt in hoc genere qd ē
corp. g oia corporalia cōueniūt i vna mā. **S**i. di.
q corp no pdicaf vninoce de corpe generabili et
incorruptibili. Cōtra idē ē vninoce pdicari qd p-
dicari fm idē nomē et fm eandē rōnē. sed de cor-
pore generabili et incorruptibili pdicaf fm idem
nomē et eandē diffinitionē: qd p; siue accipiat
diffō corpis qd est subā: siue diffō corpis qd ē q-
titas: tā corp generabile q; ungenerabile ipsā pti

Questio

capabit. q̄ corp^o vniuoce de vtroq̄ pdicat. Si. di.
q̄ pdicat vniuoce fm logiciū z nō fm physicū. et
q̄ quoz est eadē mā est idē gen^o fm physicū. cui⁹
ergo omniū corpaliū nō fit eadē mā: iō corp^o de
eis equoce pdicat. Cōtra aīal z oē genus fm nā/
les pdicat equiuoce: q̄ fm plm in. vii. physicoz
Iuxta genera latēt equocatiōes. Si ḡ physica eq̄
uocatio corpis de generabili z ingenerabili impe
dit ipsoz esse vnā materiā. tūc nec hoīs z asini po
terit eē vnā mā: cū fm plm aīal equoce de ipsis
pdicat. hoc autē est falsū: igit̄ falsū est q̄ equoca
tio nālis corpis ipediat omniū corpaliū esse vnā
materiā. ¶ Preterea agentia z patiētia cōicant in
vna mā. sed corpa celestia agūt in ista inferiora z
h̄ patiunt̄ ab ipsis: ergo ipsoz est vnā mā. ¶ Pre
terea omniū transmutabiliū est vnā mā: sed omnia
corpa sūt trāsmutabilia: q̄ oīa subiiciunt̄ motui
z oīs mot^o ē de trīo in trīū: q̄ sine mobilis trā
mutatiōe fieri nō pōt. ergo omniū corpoz ē vnā
mā. ¶ Preterea accipiat̄ minimū ignis in quo ē
vltima forma ignis z diuidat̄ ibi nō erit vltimus
forma ignis: nec alicui⁹ elemētoz: aut igit̄ rema
nebit̄ mā sine forma: q̄ est ipossibile: aut ibi fiet
forma celestis. q̄ autē nō possit̄ ibi manere forma
ignis: manifestū est. tunc. n. iste ignis diuisus non
fuisset minimus quod est p̄ pōnem. Forma etiā
alteri⁹ elemēti ibi remanere nō pōt: q̄ cū in quo
liber mīmo alteri⁹ elemēti sint multa mīma ignis
si ignis minim⁹ resolueret̄ in minimū alteri⁹ ele
mēti: minimū ignis resolueret̄ in multa mīma ignis
q̄ est ipossibile. ipossibile est igit̄ q̄ mīm⁹ ignis
resoluat̄ in aliud corp^o elemētale vel elemētatur.
resoluet̄ ḡ i corp^o celeste. z sic eadē erit mā corpis
celestis z elemētoz. ḡ eadē erit p̄ sequēs ma
teria omniū. ¶ Preterea si mā supioz z inferioroz distin
guūt̄ fm essentia: aut distinguūt̄ seipsis: aut disti
guūt̄ p̄ ordinē ad formā nō seipsis. p̄bo ea q̄ enīz
habēt essentias diuersas que habēt rōnes diuer
sas. illa autē habēt rōnes diuersas: de q̄bus forma
ri possunt cōceptiōes diuersae. sed de mā tā supi
oz q̄ inferioroz: nihil aliud cōcipit̄ intellect⁹ nisi q̄d
est pura potētia de se. ḡ cū idē sit cōcept⁹ nō dif
ferūt rōne: z p̄ sequēs nō differūt p̄ essentia. nō
distinguunt̄ etiā p̄ ordinē ad formā. fm enī tales
ordinē materia i genere relationis est: ut dī scōdo
physicoz. Relatio autē accūs est. nihil autē disti
guūt̄ essentialit̄ p̄ id quod est accūs sibi. nec igit̄
due materie per illum ordinē distinguunt̄. ergo
nullo mō sunt plures: sed vna tñ. ¶ Preterea cū
spēs rez sint sicut nūeri: ut dī i q̄rto methaphy
sicut ipossibile est inuenire duas spēs numerozū
in eodē gradu. sic etiā est ipossibile i eodē gradu
inuenire duas spēs qualcūq̄. Si igit̄ mā corpoz
supioz z inferioroz differūt in eēntia: nō erūt i eodē
gradu. vbi autē nō est nisi pura potētia: nō pōt esse
gradus: igit̄ est vnā mā tñ. ¶ Preterea nobiliozi
corpis debet nobilioz actio. corp^o autē celeste nobi
li⁹ est int̄ oīa alia corpa: ḡ p̄ oibus alijs nobilioz

actio sibi debet. ¶ Stat autē q̄ aliud corpus: imputa
igneū: pōt sua actione formā suā inducere in māz
alioz corpoz. igit̄ z corp^o celeste poterit inducere
suā. z p̄ sequēs eadē est mā suscepiua forme ce
lestis: z omniū aliaz formaz corpaliū. ¶ Preterea
oē q̄d agit de necessitate nature agit fm cōditio
nem suā. vñ tñ pōt iprimere i passum quantūz ē
illud quo agit. vñ ignis pōt tñ calefacere q̄tum
calidus est. Cū igit̄ sol agat de necessitate nature
puta illuminādo: tantū poterit illuminare quātū
lucidus est. sed cū in passo tantū imp̄stuz est d̄ eo
quo agens agit quantū est in agētē: statim fit ibi
forma agens. igit̄ q̄n in aliquo tantū recipit̄ de lu
mine solis quātū est in sole: statim fit ibi forma agē
tis. ergo q̄n in aliquo tantū recipit̄ de lumine sol
quantū est in sole: statim fit ibi forma solis. z sic erit
eadē mā corpoz supioz z inferioroz. ¶ Preterea
quecūq̄ cōueniūt in mō significādi: oueniunt in
mō eēndi. sed mā supioz z inferioroz oueniūt i mō
significādi: q̄ vtraq̄ significat̄ noīe materie cor
poralis: igit̄ cōueniūt in mō essendi z p̄ sequēs
in eēntia quā eē necessario p̄supponit. ¶ Preterea
int̄ duo extrema nō pōt cadere duo media distin
cta nisi vnū eoz sit p̄pinqui⁹ vni extremo: z alter
p̄pinqui⁹ reliquo. ¶ Stat autē q̄ simplr non ens: z
ens in actu simplr sūt duo extrema tñ. z int̄ ipsa
est mediū ens i potētia q̄d est idē q̄ mā subiecta
forme substāciali. Si ḡ sunt due mae siue duo en
tia in potētia. oportebit necessario vnū eoz eē p̄
pinqui⁹ nō enti: z aliud p̄pinqui⁹ enti. hoc autē est
ipossibile. cū vtrūq̄ eoz sit pura potētia. distat igit̄
tur vtrūq̄ equalit̄ ab extremis pdictis. z p̄ oīs
sunt tñ vna materia: z nō multe. ¶ Preterea cor
pus celeste cū sit quantū est diuisibile: cū sit nāle
nō pōt diuidi in ifinitū. ē igit̄ deuenire ad aliquāz
partē minimā: q̄ si vltimus diuidat̄ in p̄tib⁹ diuis
nō remanebit amplius forma celestis. z cū ipossi
bile sit dare materiā sine forma. erit ibi necessario
generata alia forma. z p̄ sequēs illa ma
teria erat i potētia ad formā. ¶ Dec autē est rō materie genera
biliū est ergo vna materia supioz z inferiorum.
¶ Sed h̄ est q̄ materia istoz inferioroz est i po
tētia ad formā aliā ab illa quā h̄z: q̄d nō est verū
de materia celesti. igit̄ nō est vnā materia corpoz
supioz z inferioroz. ¶ Preterea corruptibiliū z in
corruptibiliū est ipossibile cās esse eadē. corpa
autē supioza sunt incorruptibilia: z inferiora corru
ptibilia. ḡ impossibile est eoz eē eadē cās intrin
sicas. materia autē est vnā de causis intrinsecis. ergo
ipossibile est eoz vnā eē materiā. ¶ Preterea vni
cuiq̄ dat̄ forma fm aptitudinē sue materie: sic p̄z
in singulis inducendo. forma autē corpis celestis
est oīno ingenerabilis. ergo z materia sua oī esse
oīmodo ingenerabilis: ut videt̄z generatiōi subij
ci nō possit. ex quo sequit̄ q̄ nō hēat aptitudinēz
ad formā generabilē. z p̄ sequēs q̄ fit diuersa a
generabiliū materia que talē aptitudinē habet.
¶ R̄spondeo ad b⁹ q̄ōnis euidentiā p̄intelligenduz

est q̄ cū actus sit rō & p̄ncipiū distinctōis in reb⁹
 ea que in se & in sui natura nullū h̄nt determinatū
 actū: nullā iō videntē distinctōem habere. Nam
 & p̄p̄riū act⁹ est determinare infinitatē potētie &
 distinguere cōfusiōem ip̄i⁹. sicut ex opposito pro
 p̄riū est potētie determinari p̄ actū & de cōfusione
 quadā trahi ad eē distinctū. & q̄ n̄ā in sua essen
 tia nullū actū includit s̄z pura potētia sicut pate
 bit in sequētī q̄ōne. iccirco videt q̄ in ip̄i⁹ eētia
 q̄ntū de se est nulla possit cadere distinctio. verū
 q̄ aliqua apparēt semp eē in actu: nec in eis vlla
 potētia determinabilis p̄ actū inueniē que actus p̄
 cedat. actū dico p̄mū & substātificū. aliqua vō in
 ueniē q̄ntq̄ exītia in actu: q̄ntq̄ autē in potētia
 t̄m: & sic potētia actū p̄mo vel substātifico defī
 nabilis appet in eis: nō videt q̄ possit mā que in
 eētia sua est sola potētia vniuoce repiri i vtrīsq̄
 reb⁹. In his. n. que q̄ntq̄ sunt in actu p̄po q̄ntq̄
 vō in potētia videm⁹ q̄ potētia tpe p̄cedit actum
 nā aut & p̄fectōe semp act⁹ p̄cedit potētia. q̄ ens
 in potētia ad ens in actu cōpat sicut imp̄fectū ad
 p̄fectū. Et q̄ act⁹ est rō & p̄ncipiū agēdi vnicuiq̄:
 cū vniūquodq̄ agat fm q̄ est in actu & nō fm q̄
 est in potētia. actor vō p̄supponit v̄tutē & potētia
 opādi. q̄ nūmq̄ actio egredit ab eētia nisi medi
 ante v̄tute: videt cōsequi q̄ actū p̄mū & substāti
 ficū rei sequit̄ ordine nāe potētia ad actū secūdu
 que est ip̄a v̄tū vel potētia agēdi vel opandi. Et
 quēadmodū quidē actus secūdu differt ab actu
 p̄mo. q̄a p̄mū est ratio & p̄ncipiū eēdi simplici
 ter in actu: secūdu vero non est ratio & p̄ncipiū
 essendi in actu simpliciter: sed in actu tali vel tali
 fieriam potētia ad actum secūdu inuenitur
 differre a potētia ad actū p̄mū. quia p̄ potētiaz
 ad actū p̄mū res ponit̄ in potētia simplr ita. s. q̄
 ponit̄ carēs omni actu cū talē potētia null⁹ actus
 p̄cedat p̄ncipiās ip̄am. p̄ potētia vō ad actū secū
 du: res nō sic v̄tū eē in potētia q̄ dicat carere oī
 actu & eē potētia pura s̄z potē cōtrario est i actu
 simplr: in potētia vō fm quid t̄m quia in potētia
 solū quidē accidētali. vtrāq̄ quidē potētia inue
 nit̄ in his que q̄ntq̄ sunt & q̄ntq̄ nō sunt. in his
 aut que semp sunt actu nō videm⁹ aliquā potē
 tiam tpe aut aliquo modo p̄cedere actū p̄mū &
 substātificū. q̄ sic aliq̄ viderent talia eē in potē
 tia solū & nō in actu vllō modo. q̄d falsum est: cū
 semp sit actu. Verū q̄ talia actū h̄nt qui est ratio
 & p̄ncipiū agēdi inuenim⁹ in eis potētia & v̄tutē
 respectu act⁹ secūdi qui a re nō egredit nisi medi
 ante v̄tute & potētia ante actū p̄mū. Et q̄ soluz
 p̄ma potētia que ordinat̄ ad actū substātificū est
 potētia substāticalis: secūda vō est substātia acci
 dētalis: q̄ ordinat̄ in actū accidētale: videt cōseq̄
 q̄ in substātia eozū que semp sunt nulla sit potē
 tia. & q̄ potētia que est in substātia ē potētia sub
 stāticalis: est t̄m potētia in eis oīs eoz substātia &
 q̄dditatē que dicat̄ potētia accidētalis. Mā igit̄
 que in sua eētia est potētia int̄lib⁹ nō eo modo

inuenit̄ quo in illis que semp nō sunt. In his enī
 inuenit̄ mā p̄p̄riissime. quia potētia non ponens
 actū aliq̄ qualis est potētia ad actū p̄mū. In
 incorruptilib⁹ vō videt̄: aut q̄ nō sit mā: aut si
 dicat̄ q̄ in eis sit: erit talis mā nō pura potētia s̄z
 ponēs necō actū. q̄ talis mā dicat̄ potentia respe
 ctu act⁹ secūdi: que tamē de necessitate p̄supponit
 actū p̄mū. & sic equoce dicet̄ mā de hac & illa.
Prop̄ ista que dicta sunt diuersi diuersimod⁹
 de opinati sunt de corpaliū mā. Quidā. n. cōfide
 rates corpa celestia inuariabilia & incorruptibilia
 eē & in suo actu substātifico eodē modo se habē
 tia: dixerūt in eis nullo modo eē mā. p̄pe dictā
 fm q̄ mā est potētia substāfica in substātia rei
 inclusa. quia h̄ est potētia ad eē simplr qualis nō
 pōt inueniri in corpe celesti cū sit ext̄s ip̄ in actu.
 Nā est in ip̄o inueniret talis potētia: frustra ibi
 esset oīo & ociosa: cū p̄ nullā potētia nālē possit
 materia celestis deduci ad aliq̄ actū substāfici
 cū qui est p̄ncipiū essendi simplr. Est aut̄ impossi
 bile in fundamēto nature aliq̄d esse ociosum &
 frustra. ergo oīo impossibile est esse aliq̄d potē
 tia in subā celi inclusam. Verū q̄ celū mouet̄ de
 vno vbi ad aliud: est in ip̄o potētia ad vbi q̄ ē potē
 tia accidētalis p̄supponēs actū p̄mū & essentia
 celi q̄ fm istos est ip̄e act⁹ p̄mū & simplr nō rece
 pr⁹ in aliq̄ potētia. Et rōe hui⁹ potētie ad vbi fm
 istoz p̄dem in corpe celesti dicat̄ eē mā ext̄so no
 mine māe ad oēm potētia nō semp cōiunctam suo
 actui & nō aliē. Sed q̄ ista pō sit oīo ip̄ossibilis
 apte ostēdit̄. Impossibile est. n. q̄ subā immāl sit
 subiectū nisi immālū & spūaliū accidētū. oīs autē
 subā simplex q̄ est act⁹ nō recept⁹ in aliq̄ potentia
 s̄z est p̄ se substātes est subā immālis. ḡ ip̄ossibile
 est q̄ aliq̄ talis sit subiectū p̄p̄riū nisi immālū et
 spūaliū accidētū. subā aut̄ celi est subiecta dimen
 sioni q̄ nō est imateriale nec spūale actūs sed ma
 xime māle & corporeū: vñ & vocat̄ cor⁹ quātitas
 ergo ip̄ossibile est q̄ celū sit subā immālis: ita sc̄z
 q̄ in sua eētia sit act⁹ simplex: s̄z oī de necessitate
 q̄ in sua q̄dditate & eētia habeat̄ p̄p̄oz potētie
 & actus: nec oī q̄ potētia inclusa in hac substātia
 p̄cedat actū. Solū. n. illa potētia q̄ nō est nata to
 taliter p̄fici v̄nico solo actu tpe p̄cedit actus i vno
 & eodē: q̄lis est potētia inclusa in subā gnābilū:
 s̄z ea que includit̄ in subā celi est nata totalr p̄fici
 vno actu cui iccirco semp est cōiuncta nec v̄nq̄ tpe
 ip̄m p̄cedere pōt. q̄ cū nūc sit nata p̄fici alio actu
 oporteret tūc eā ponere actu ext̄itē sine oī substā
 tifico actu. quod est ip̄ossibile. Et q̄ talis potētia
 semp est cōiuncta suo actui & illi esse q̄d cōseq̄ talez
 actū nō pōt dici esse ociosa. q̄ illa potentia in nā
 dicat̄ ociosa q̄ p̄ potētia nālē actiua actui cui cō
 iūgibilis est s̄z nō cōiuncta: cōiūgi nō pōt. q̄d nō est
 v̄p̄ de potētia substāfica celi: q̄ vt dixim⁹ semp
 est cōiuncta suo actui. V̄p̄ q̄ h̄ videt̄ esse pō cōm
 tatoris qui t̄m eā defendere conat̄ ob p̄lixitatē v̄
 tandā ad p̄ns sup̄sedeam⁹ a maiori declaratiōe &
 b

Questio

improbatioe ipsius. qz in sequentibus quoniam dicitur de te dno plenius discutiet. Nunc autem sufficiat breuiter vidisse quod ipsa stare non potest. Quidam ergo alij videntes quod impossibile est in substantia celi non includi potentiam et actum. dicunt quidam esse compositum et ex materia et forma. et quod in essentia materie nullus actus includitur qui videtur esse proprie distinctum non valentes videre quod sublato actu in pura potentia cadeat re possit distinctio adiungitur quod hec potentia in sua essentia indistincta est et vna omnium corporum: tanquam generabilius quam ingenerabilius vix est quod si accipiat formam eos ut ordinata in formas sic distinguet. quod ordinata in formas celestes non erit ordinata in formas generabiles: et sic ex ordine in formas secundum istos talis materia distinguitur et diuersa efficitur. Quod autem in sua essentia indistincta et vna sit materia omnium ipsi conatur ostendere ex eo quod si sunt diuersae materie in essentia aut vna est magis potentia ens quam alia aut non. Si sic: tunc altera ipsarum includit actum: et sic per suam essentiam non erit potentia. quod est impossibile. id est. non est minus in potentia eo quod est potentia pura est ens actu. Nulla enim materia est nisi pura potentia. et vna non est minus ens in potentia quam alia. In pura autem potentia ut adiungitur de se non cadit distinctio: et si distinguetur hoc erit ex ordine ad actum. Materia igitur omnium cum sit pura potentia vna est in sua essentia secundum istos et indistincta: distincta vero solum ex ordine ad formam. Et quod ordo vel respectus ad formam est relatio quae non est ipsa substantia materie sed actus eius: sequitur ad poez istorum quod materia generabilius et ingenerabilius sit vna in substantia: diuersa vero solum in actu. Sed quod ista potest sit omnino impossibilis: triplici via ad praesens ostendi potest. Prima quidem via sumitur ex comparatione potentie ad actum. Ad cuius intelligentiam est considerandum quod vna et eadem potentia potest respicere actus diuersos materiales: sicut gustus potest respicere amarum et dulce: quod dicitur actu realiter et specie differetes. Vix quod vni potentie et virtuti correspondet nectio vni proprium obiectum tantum: quod de necessitate quod illi plures actu secundum rationes suas proprias differetes conueniant et vniatur in vna formali ratione obiecti sub quo solum et non aliter ponatur. prope et primo respicere illam potentiam. Unde gustus secundum quod gustus est non respicit primo amarum nec primo respicit dulce. Cuius ratio est. quia nunquam res aliqua inueniri potest extra id vel cum opposito eius quod primo conuenit sibi: sicut quia habere tres equales duobus rectis: triangulo conuenit primo: nunquam inueniri potest aliquis triangulus qui non habeat tres. et sicut quia esse risibile conuenit homini primo: impossibile est esse aliquem hominem qui non habeat aptitudinem ad ridendum. et quemadmodum quod auditui secundum quod auditus est attribuitur primo respicere sonum: non potest esse aliquis auditus qui non respiciat sonum: aut qui respiciat aliquid non principalem aliquo modo rationem soni. et vltimum verum est quod nunquam res aliqua inueniri potest cum opposito eius quod sibi primo siue immediate attribuitur. Nunc autem ita est quod amarum et dulce secundum rationes proprias opponuntur cum dulce sit amaro oppositum nullo modo possit respicere dulce: et si secundum quod gustus

est primo respiceret dulce: nullo modo respiceret amarum quod opponitur dulci. Inuenimus autem quod respicit vtrumque. igitur neutrum respicit secundum rationem propriam sed potest vtrumque secundum quod participat vnam rationem alicuius compositi: utpote rationem saporis quem ipse gustus ponit respicere tanquam proprium et primum obiectum. Inuenimus autem tale propter quod inter gustum et suum proprium obiectum siue inter gustum et saporem: quod nunquam re nec intellectu sic ab inuicem separari potest ut gustus possit secundum quod gustus est respicere aliquid non principalem rationem saporis aut quod sapor possit aliquam potentiam respicere quod non sit gustus: quoniam potest omnis potentia per hoc ipsum quod est respiciens aliquid non principalem rationem saporis: per hoc ipsum quod est quod sit dicitur a gustu: sicut etiam de obiectum quod primo respicit aliam potentiam quam gustum: quod sit re dicitur a sapore. Quod melius per exempla patet. Auditus enim per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura non respicit saporem sed sonum qui non participat rationem saporis: quod nectio quod per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura sit potentia dicitur a gustu quod per hoc ipsum quod gustus est respicit saporem et non sonum. Et vltimum verum est quod quicumque aliqua potentia per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura respicit aliquid actu vel aliquid obiectum: quod nectio quod per hoc ipsum quod in sua essentia et natura sit dicitur et distincta ab omni potentia quod per suam propriam additatem habet non respicit illud sed aliquid aliud non principalem rationem illi. Inuenimus autem materiam generabilius et ingenerabilius talis se habere quod materia generabilius per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura respicit formam generabilem tanquam actu proprium et primo sibi correspondente: et materia ingenerabilius per hoc ipsum quod est in sua essentia et natura respicit solum generabilem vel ingenerabilem solum. Hec autem declaratio est. quod si materia non respicit formam generabilem vel ingenerabilem per suam essentiam: tunc inclinabitur in ipsam per aliquid additum essentie sue. hoc autem est impossibile. Cuius ratio est. quia vnaqueque potentia per se naturali inclinatur in actum per quod conuenit sibi quod naturali illi actui coniungatur. Nunc autem sic est quod materia per suam essentiam et per nihil additum coniungitur essentie forme generabilis quam etiam essentie forme ingenerabilis: aliter non immediate essentia forme coniungitur essentie materiae. quod est impossibile. igitur necesse est quod materia per suam essentiam et per nihil aliud inclinatur in formam generabilem et in formam ingenerabilem. Quod etiam materia generabilius inclinatur solum in formam generabilem et tanquam in actum proprium et primo sibi correspondente apte ostenditur. Vnaqueque etenim potentia illi actu sine medio ipsam proficietate respicit velut proprium et sibi correspondente primo quem respicit inseparabiliter. actu autem quem separabiliter respicit non potest respicere tanquam sibi primo correspondentem: sicut gustus non respicit actu dulcis primo quod coniungitur dulce immediate proficietate gustum propter illud quod separabiliter ipsum respicit. separabiliter dico quod potest respicere etiam non dulce sicut amarum quod non participat rationem dulcis saporis aut respicit primo quod est inseparabiliter. Dico autem inseparabiliter. quod nihil respicere potest in quantum gustus est nisi principalem rationem saporis. Nunc autem videmus quod materia generabilius sine villo medio coniuncta forme generabili tali vel tali. utputa lapidis vel ligni et si se

pabilr ipam respiciat cū possit ab ipa distūgi z cō
iūgi alteri hñti oppōem ad illā formā tñ gnābile
vtr sumptā inseparabilr respicit cū nō possit oīo oī
forma generabili excoliari. qz tūc fieret trāsit^o de
generabili ad ingenerabile. qd est ipossibile. Lūz
igif mā generabiliuz p hocipm qd ē in sua eēntia
respiciat inseparabilr formā generabile: cluditur
nccio qz ipam respiciat sicut actū ppum z pmo
sibi corūidēre. Qd aut materia ingenerabiliū sū
miliē etiā respiciat formā ingenerabile statū appz
cū ipossibile sit qz forma ingenerabilis māz sepa
biliter respiciat. Cui^o rō est. qz iccirco aliq forma
dicif esse forma rei generabilis qz ipa est forma a
materia separabilis. Cū aīa intellectiua qz tūc inqz
sit icorruptibilis in se: tñ dī forma rei generabilis
z corruptibilis ppter illud qz est forma a mā sepa
bilis. Si g forma rei ingenerabilis respicit a mā
ingenerabiliū separabilr tūc sequif qz forma rei in
generabilis sit forma gnābilis. qd est ipossibile.
g ipossibile est qz mā ingenerabiliū p hocipm qd
est in sua eēntia nō respiciat inseparabilr formā in
generabile. Pz igif iam qz mā generabiliū respic
formā generabile z nō aliā: cūz hāc etiā respiciat
pmo: z materia etiā ingenerabiliū ingnābile solū
cū in ipam inseparabilr inclinet ita videlz qz sibi in
separabilr coniūgit. Si igif materia ingenerabiliū p
hocipm qd est in sua essentia respicit formā inge
nerabile z nō aliā: z materia generabiliū p hīpm
qd est in sua eēntia respicit formā generabile z nō
aliā: cludit^o de necessitate qz materia ingenerabil
p hocipm qd est in sua eēntia z natura sit dñs z
diuersa a materia generabiliū. sicut etiā qz gust^o
p hocipm qd est in sua eēntia z natura respicit sa
porē z nō sonuz: z audit^o ecōtrario p hocipm qd
est in sua eēntia z natura hz qz respiciat sonū z nō
saporē. gust^o p hocipm qd est in sua natura ē dif
ferēs z diuersa potētia ab auditū. Et hac aut de
clatōe apte pici pōt pōem dñā sup^o recitatā eē
oīo irrōnabile z puerilē. Dicebat enī in pōne illa
qz zñ p respectū ad formā ingenerabile z ad aliā
materia diuērficetur: est tñ materia q respicit ge
nerabile formā z materia q respicit aliaz oīo vna
in eēntia. Si enī ita hoc se hz tūc nullo mō h vna
eēntia pōt pmo respicere formā ingenerabile aut
pmo formā generabile. qz tūc vna eēntia nō possz
ullo modo respicere aliā. quēadmodū z si gustuf
pmo respiceret dulce nullo mō respiceret amarū
vt supra declarū est. g oīz tē dicē qz talis vna mate
rie eēntia respiciat vtrūqz fm quādā vnā rōnem
cōem. qz sicut supra dictū est: cuilibz vni potētie
oz corūidēre pmo vnu qd z nō multa. h aut non
poterit eē nisi rō forme subālis corpe. formā igit
tur subāle corpeā talis vna eēntia vtr pmo respi
ciet. Nūc aut nos videm^o qz qñcūqz aliq potētia
respicit pmo aliqd obiectū vtr vtr z qz tūc in
separabilr: inseparabilr respiciet illud vtr: separabilr tñ
respicit oē pnculare sub illo oētū. sicut qz gust^o
respicit saporē vtr: nullo mō pōt respicere insepa

biliter dulce. qz tūc nō respiceret amarū: z p dñs
nec vtr saporē. Cōstat aut sicut pbatū ē qz eēntia
materie ingenerabiliū respicit formā ingenerabilez
inseparabilr cū sibi inseparabilr coniūgat p dñs h vna
eēntia nō respicit oēm formā corpālē: s; de neces
sitate est vna alia eēntia materie q respic formas
alias ab ingenerabili: z p dñs multe sunt materie
corpālū p suas eēntias dñtes z repugnātes: z nō
vna tñ. Et sic opleta est via pma sumpta ex opa
tōne potētie ad actū. **S**ecūda via vō sumif ex
rōe puatōis. Ad cui^o intelligētiā pōfiderādū ē qz
puatio nunqz hz fieri nisi circa subiectū i quo est
nālis aptitudo ad habitū illi puatōi oppositū.
vnde surditas que est puatio auditū nō pōt esse i
lapide q nullā nālē inclinatōem hz ad audidū: s;
pot^o fit semp circa illud aīal quod ad auditū ha
bendū est nālī inclinatū: ipm tñ actū nō hz. Naz
z pmo p hoc a negatōe distūguif. qz negatio oīo
nihil ponit: nec viz formā nec subiectū. Puatio
vō z si de sua rōne nō habeat ponere formā sed
tollere: habet tamē de sua rōne ponere determi
natū subiectū. qz subiectū habit^o ppter id qz hī^o
z puatio hñt fieri nālī circa idē. **D**is igif p sup
positis vtrū querendū est: vtrū forma celestī ad
iūcta eēntie sue māe ponat ibi infimul secū puatū
onē forme gnābilis. Et qdē si dicat qz nō: hoc nō
poterit eē nisi ppter alterā triū cāz. Aut. n. forma ce
lestis in sua mā nō ponit puatōem forme gnābil
qz illa mā est talis qz de sua eēntia z nā sibi cōue
nit qz nullaten^o inclinet in formā gnābile z subie
ctū puatōis vt dictū est: oīz hñe nālē inclinatōem
ad habitū. Aut hoc ideo est. qz mā cui adiūgitur
ipa celestis forma etiā de sua eēntia z nā habeat
nālē inclinatōem in formā gnābile: cū tñ coniūgit^o
forme celestis tollit ab ipa h nālis inclinatio. Aut
h ideo est. qz forma celestis cū adiūgit^o sue matie
ponit in ipa infimul secū ipam formā gnābilē: z
forma z puatio infimul eē nō pnt. Et qdē si dica
tur pmo viz qz in mā celestī ideo nō ponit puatio
forme gnābilis. qz h mā est talis qz de sua essen
tia z nā hz qz nō possit inclinari in formā gnābile
statū habebit^o ppositū. **M**ā. n. gnābilū de sua
eēntia hz qz inclinet in formā gnābile. g de neces
sitate cludit^o qz sit in sua eēntia dñs z distincta a
mā celestī que de sua eēntia hz qz in hanc formā
nullo modo inclinet: sicut lapis q de sua essentia
hz nō inclinari in vīsum. in sua eēntia distinct^o est
ab hoīe qz p sua eēntialia hz inclinatōem ad vidē
dū. nā ipossibile est qz vna sit eēntia inclinata dua
bus inclinatōib^o sic repugnātib^o qz vna possit nul
laten^o oīe eēntā quā oīe qz alia. Dico aut h esse
ipossibile qz dīctōez iplicat. Si vō de tertū viz
qz forma celestis ideo nō ponit puatōem forme
gnābilis in mā cui adiūgit^o. qz ibi ponit ipam for
mā gnābile. pz qz hoc stare nō pōt. forma. n. cele
stis z forma gnābilis sunt forme repugnātiū na
turaz. formas aut repugnātes ipossibile est siml
pfcere eandē partē materie. qz tūc idē staret sub

Questio

perfectibus oppositis. quod est impossibile. ergo impossibile est quod forma celestis in simul secum ponatur in sua materia formam generabilem. **S**ed si dicatur quod forma celestis non ponitur secum in sua materia formam generabilem nisi secundum quod virtualiter continet ipsam. quia in ipsa virtualiter continetur omnes forme generabiles: sicut in forma primi et ultimi generantis patet. quod hic nihil est ad propositum. **E**ssentia etenim materie ex quo una est: non inclinatur in formam generabilem solum quod virtualiter continet in forma celesti. quia sic est ea inclinari solum in formam celestem: sed etiam inclinatur in formam generabilem sumptam secundum hoc quod est in propria natura: quia sic materia generabilium respicit ipsas. **S**i igitur huiusmodi essentialiter inclinatio sic debet proficere forma celestis quod ab ea tollatur privationem forme generabilis: oportet quod ponatur ibi forma generabile sub propria natura. hoc autem est impossibile ut ostensum est. ergo impossibile est vere dicere quod ideo forma celestis in materia cui adiungitur non ponitur privationem forme generabilis: quia ibi ponitur forma generabile. **S**i autem deest secundum videlicet quod forma celestis in materia cui adiungitur non ponitur in materia quam perficit. quia et si talis materia de sua essentia habeat naturalem inclinationem in formam generabilem: cum tamen coniungitur forme celesti: tollitur huiusmodi naturalis inclinatio ab ipsa: apparet statim hoc esse impossibile. naturalis etenim inclinatio rei illa dicitur que consequitur naturalia et essentialia principia rei. talis autem inclinatio tolli non potest nisi tollantur ipsa rei naturalia et essentialia principia ad que talis inclinatio sequitur: sicuti quia appetitudo naturalis ad ridendum: naturalia et essentialia hominis principia consequuntur nullo modo tolli potest nisi essentialia hominis tollantur et homo ipse: et per consequens corrumptur. **C**onstat autem quod inclinatio materie in formam substantialem ipsam eius naturam et essentialia consequuntur. si ergo hec inclinatio tollitur ab ipsa cum coniungitur forme celesti: oportet necessario quod pariter tollatur et ipsa eius essentia et natura. hoc autem est impossibile quod tunc forma celestis subsisteret ablata essentia proprie materie. quod esse non potest. **E**t preterea materie essentia et natura et eius naturalis inclinatio non corrumptur ex eo quod coniungitur sue formali perfectioni: sed potius de necessitate perficitur. **S**i ergo forma celestis corporis coniungitur essentie talis materie que una est omnium corporaliu veluti una de formalibus suis perfectionibus: ipsam et eius inclinationem corrumpe non poterit: sed necessario perficiet. **A**ut ergo dicendum est quod perficiat totam naturalem inclinationem talis essentie: et sic per consequens nullam in ipsa privationem relinquat: aut quod partem tantum. **E**t sic per consequens ponatur in ea privationem alterius forme: ut puta illius cuius in materia caretiaz ponitur cum inclinatione naturali ad ipsam. totam autem perficere et terminare non potest. quia talis unius essentie inclinatio est in formam ingenerabilem et in formam generabilem sub natura propria utriusque forme celestis vero perficit ipsam solum secundum quod inclinatur in

formam ingenerabilem: cum in simul secum ut supra ostensum est non possit in ea ponere formam generabilem sub propria natura. **P**atet igitur quod de necessitate oportet dicere quod supposito quod una sit in essentia omnium corporum materia quod forma celestis adiuncta sue materie ponitur in ipsa privationem forme generabilis: et sic non terminet totam naturalem inclinationem ipsius. et cum naturalis appetitus non sit aliud quam ipsa naturalis inclinatio: concluditur de necessitate quod forma celestis non terminet nec perficiat totam naturalem appetitum sue materie: et quod celeste corpus sit naturaliter corruptibile: que omnia impossibilia sunt. ergo impossibile est omnium corporaliu materiam unam esse in essentia. patet autem subtiliter intuitu que diximus: quod nihil est dicere quod ideo materia posita sub forma celesti non potest aliam appetere. quia cum forma celestis sit nobilior omni forma corporea: sequeretur quod nobilior appeteret minus nobile. hoc enim esset bene dicitur si materie conveniret appetere formam aliam ex eo quod est perfecta tali forma. **N**unc autem hoc veritatem non habet etiam de materia sub vilissima forma stante: quia tunc unum oppositorum appeteret aliud. quod est impossibile. unde nec corpus celeste appetit esse corpus generabile. quia hoc non solum esset appetere aliquid se ignobilius: sed etiam esset appetere sui destructionem: sed materia que stat sub forma celesti in quantum privata forma generabili qua naturaliter secundum illam positionem nata est perficitur: non autem actu perfecta: et sic in quantum imperfecta appetit naturaliter formam generabilem: sicut unum universaliter imperfectum appetit suam perfectionem quod non est nobilius appetere minus nobile. **E**t isto solo modo sub cuiuscumque forma ponatur ipsa materia dicitur appetere formam alterius rei et non aliter. **U**n de eodem modo quo alia corpora dicuntur corruptibilia dicitur etiam esse corporale et corpus celeste saluata positione de unitate materie. quod sicut dictum est omnino impossibile. **E**t sic completa est secunda via declarandi quod volebamus sumpta ex ratione privationis. **T**ertia vero via sumitur ex ratione contrarietatis reperte in formis substantialibus naturalibus. **A**d cuius intelligentiam notandum est quod forme substantiales non dicuntur a physico sibi inuicem contrarie: quia inter ipsas talis distantia attendi possit qualis attenditur inter qualitates vere contrarias. **F**orma etenim qualitatis in ipsa sua essentia quandam latitudinem habet propter quam cum a suo subiecto incipit removeri non statim ab ipsa remouetur secundum se tota: sed primo inde remouetur secundum gradum unum: et postea secundum gradum alium. propter quod in ablatione talium formarum dicitur fieri processus a gradu intensio ad gradum remissum: sicut in corruptione albedinis fit processus a magis albo ad minus album. **E**t quia plures gradus sunt inter unum extremum et aliud quam inter medium et extremum: ideo distantia medij ab extremo non dicitur maxima. quia maior est distantia unius extremi ab alio: sicut etiam inter

ip̄a plures gradus includunt. Quāto enim vn̄us distat ab alio p̄ plures ḡdus: tāto distātia est maior. et quia omnes ḡdus nature illius generi qui sub extremis cōtinētur includuntur inter extrema sicut omnes ḡdus coloris includuntur inter albescentinē et nigredinē: ideo extrema dicuntur maxime distātia in suo genere. Nihil enim accipi pot̄ sub ip̄o quod p̄ tot ḡdus distet ab aliquo sub eodez contēto p̄ quot distat vn̄um extremū ab alio. Cui hac aut̄ maxima distātia habēt talia extrema ad inuicē etiā repugnantia: quia in eodem simul eē nō possunt: cum hec habēt parit̄ fieri circa tale subiectū in quo est naturalis aptitudo v̄ inclinatio ad vtrūq; . Et p̄pter mutuā repugnantia et inclinationem subiecti cōmune: quādo vnū ip̄ozū ponitur in subiecto: ponit̄ statim secū in eodem etiā p̄uatio alterius: v̄puta eius cuius carētia ibi ponitur cum naturali inclinatio ad ip̄m. Et forme quidem substantiales nō dicuntur mutuo cōtrarie p̄pter primā conditionē: cū ip̄e non sint distantes illo modo p̄pter illud q̄ in sua essentia non habēt gradus diuersos: sed sunt actus simplices nullā omnino latitudinē habētes. Unde et cum aliqua ip̄arū remoueri incipit a materia: statim ab ip̄a s̄m se tota remota efficitur: ita q̄ talis remotio nō mensuratur tēpore sed instanti. Quauis autē forme substantiales p̄pter istam primā conditionē sibi inuicē cōtrarie non dicuntur: appellatur tamē cōtrarie p̄pter alias cōditiones. habēt enim ad inuicē repugnantia cum vna non cōpatitur secū aliā in materia fieri etiā habēt circa materia naturaliter inclinata in omnes. et p̄pter ista duo cū vna earū ponit̄ in eētia talis materie ponitur ibi statim et p̄uatio aliarū. quia ibi ponitur earum carētia cum naturali inclinatio ad eas ratione essentie illius materie que inclinatur in oēs sicuti cum in essentia materie ponit̄ forma ignis: ponitur ibi statim p̄uatio forme aeris p̄pter id q̄ vna est eētia materie que inclinatur in vtrūq;. Iste autē omnes cōditiones oportet q̄ rep̄iatur saluata vnitare materie inter formas celestes et formas istorū inferiorū. sicut enim supra dictum est: tales forme sunt repugnantia naturaz. habēt etiam salua positōne p̄dicta fieri circa vnā eētia materie que est in istas et in illas naturaliter inclinata. quia vt dicunt vna est omnino essentia materie inclinata in vtrāq; et per cōsequēs cum vna earū ponitur in tali eētia: ponitur ibi de necessitate forme alterius p̄uatio. Et sic de necessitate oportet q̄ eque perfecte forme istorū inferiorum sunt cōtrarie formis celestib; et sibi inuicem. Et per cōsequēs oportet q̄ sicut ista corpora inferiora ratione suarū formarū sunt nata moueri cōtrarijs motibus: sic etiā corpora celestia ratione suarū formarū naturalium sunt nata moueri cōtrarijs motibus motibus istorū. Itē quēadmodum vnū inferiorū patit̄ ab alio: sic etiā et corpus celeste naturaliter pati poterit ab istis. Cui; declar-

ratio est. quia sicut habet in p̄mo physicozū: vna formarū contrariarū nō potest agere in aliā: nec ab alia pati. Formatur vero vna taliū formarū ratione sue forme agit necessario in aliud et necessario patitur ab alio: nō nisi ratione materie sue que vnus eētie cui; sit: est naturaliter susceptiua forme contrarie. Cōsimiliter nec forma celestis agere poterit in formas istorū inferiorū nec ab eis pati: sed corpus celeste agere necessario ratione sue forme in inferiora corpora: et patiet̄ de necessitate ab eis ratione sue materie que vnus eētie cum sit: susceptiua est omnium formarū corporalium. Nā cōtraria nata sunt agere et pati ad inuicē et ab inuicem. poterunt ergo de necessitate corpora inferiora in suam substantia transmutare corpora celestia et e cōuerso. Item cum cōtrarias formas sequat̄ qualitates se insimul nō opatiētes: lux que sequit̄ natura celestis mobilis cōtraria erit omnibus qualitib; istorū inferiorū: et corrupta eozū non potēs in eodē simul esse cum eis: cuius contrariū ad sensum cōtinue exprimitur. Cum igit̄ hec omnia sint irratiōabilia patet q̄ irratiōabile sit ponere materia omnium esse vnā in essentia. Argumentū autē cōtrarie opinantiū omnino nullum est cum supponat̄ ibi q̄ materia celi compabilis sit materie istorū inferiorū: et per cōsequēs q̄ sit vnus nature cum ip̄a. quia non sunt compabilia nisi que vnā natura habent. vt patet in secundo physicozū. Ultimū autē veritatē habet q̄ vtrāq; materia est pura potentia: nec ideo tamē oportet q̄ inter ip̄as nulla cadat distinctio. Ideo enī actus dicitur distinctio principii. quia cum sit principium essendi: oportet q̄ ex diuersis actibus diuerse cōsurgant entitates. Verū est igitur actum eē distinctiū illius entitatis solum cuius ip̄e est constitutum principii. non est autē constitutum entitatis essentialis ip̄ius materie siue essentie ei;: quin potius eētia actus eius alia est omnino ab eētia materie: constituit tamē hanc entitatē vel eētia materie in aliqua entitate siue quidditate specifica. Et quia vnū quodq; ab eodem habet entitatem: et entitatē distinctā ab alia: iccirco necessarium est q̄ entitas specifica materie in qua ip̄a materia per actum ponitur distinguat̄ solum ratione actus. Quia vero entitatē et essentia suam que est alia ab entitate vel essentia actus ab actu nō habet: non oportet etiā q̄ eius distinctiōnem s̄m se sumpte habeat ab actu. Verū quia hoc quod est in sua propria essentia effectiue habet a create: habet etiā distinctiōnem primariā ab eodem effectiue. Et quia sic actus hoc ip̄m qd̄ est in sua eētia formaliter a se habet: iccirco sicut actus et ip̄o essentialiter distinguit̄ et ab alio actu et etiā a materia: sic etiā et materia seip̄a eētia distinguitur et a materia alterius essentie et nature q̄ sit essentia sua et etiā ab actu. Est igitur pura potentia et materia corruptibilis et materia incorruptibilis corporū: et nihilominus distincte sunt in eētia: nō

Questio

per actum sed per seipās ad inuicē et ab essentis actiū per quas in specifica entitate ponunt. sicut enim seipā formaliter habet vna q̄ sit essentia et natura potētie perfectibilis totaliter vno deēmi nato actu: et per consequēs vno actu inseparabilē coniūcte. alia vero habet formaliter a seipā q̄ sicut essentia et natura potētie nō totaliter vno singulari actu pfectibilis nec per consequēs vno inseparabiliter actu determinato coniūcte: sic etiā seipā vna est ab alia distincta vel diuersa: et nō ppter aliquē actum. quēadmodū etiā et quia seipā materia est potētia: et forma seipā est actus: materia seipā est essentialiter diuersa ab actu: et non ppter actum aliū sue potētie adiunctū: quia tunc iretur in infinitū: aut essentia materie esset idem cum essentia forme vel actus. quod totū ē impossibile. Sic igitur oportune iam patet et quomodo sit alia materia generabiliū et generabiliū: et quomodo actus sit pncipiū distinctiōis in entibus: et quomodo in essentia materie cum sit pura potētia possit cadere distinctio. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ forma celestis non est media inter formam elemēti et animā intellectuā. quia mediū est in eodē genere physico cum extremis: forma vero corporis celestis non est eiusdē generis physici cuius p̄dictis propter id q̄ ille forme sunt cuiusdam generis physici: quia habēt idem susceptiōes primū quod de istis nō est verū vt ostensum est. ¶ Ad secundū dicendū q̄ corpus celeste nō habet esse a seipō sed a pncipe vniuersi: cuius infinitatez per consequēs ostēdit sua infinita duratio. dicitur tamē incorruptibile naturalit̄. quia in se nullo habet pncipiū inclinātiōis ad corruptiōem: sicut habēt corpora generabilia naturalit̄. ¶ Ad tertiu et ad quartū dicendū q̄ illa que habēt idē gen^o physici vniūce p̄dicatū habēt eandē mām corpus autē nō est gen^o physici. cui^o ratio est. q̄a omnia physica. vt dicitur secūdo physicoz sunt sic simū: q̄d in sua rōne includit sensibile māz. corp^o autē inq̄tū corp^o nō includit in sua rōne māz sensibile. q̄ tūc mathematica etiā s̄ rōez a sensibili mā nō abstrahēt. q̄d flit̄ ē. Corp^o igitur ex ea rōne qua corp^o ē nō ē q̄d physici: s̄ ex ea rōne solū q̄ ē mobile. Si autē corp^o mobile gen^o physici ponat statū appz q̄ corruptibile et incorruptibile corp^o nō vniūcat in gen^o physico. h̄ etenim gen^o q̄d ē corp^o mobile sic diffiniri v̄t dicat q̄ ē corp^o h̄is in seipō pncipiū mot^o. et h̄ q̄dē uenit tā corpi gnābili q̄ etiā ignābili s̄ nō vniūce. q̄ corp^o ignābile h̄z i se pncipiū mot^o ad vbi solū: nō aut pncipiū mot^o ad formā. corp^o v̄o gnābile h̄z v̄t p̄q̄. ¶ Ad q̄ntū dicendū q̄ aliūde sumit equoatio corporis mobilis de p̄petuo et de corruptibili: et aliūde equoatio p̄dicatio aīal de aīno et equo. Corp^o etē mobile p̄dicat equoate p̄ equoatez pncipij mot^o q̄ corruptibile h̄z pncipij mot^o ad formā q̄d ē ipā nā māe gnābiliū corpū. p̄petuū autē corp^o nō h̄z in se pncipiū mot^o ad formā vt dictū ē: et iō nō h̄z in se

nāz māe gnābil^o corpū. v̄t talis equoatio p̄cedit ex diuersitate māe. al^o aut p̄dicat equoate p̄ equoatez i se mot^o et nō pncipij. al. n. ē corp^o h̄is i se pncipiū mot^o ad formā q̄ ē pncipiū viuēdi et sentiēdi. et h̄ q̄dē pncipiū mot^o q̄d ē mā supradēa habēt oīa alia. s̄ formā q̄ ē vite et sensus pncipiū ad quā smiat^o mot^o p̄dicat nō h̄nt eādē. q̄ nō ē eadē spē cuius s̄ alia aīa. et sic alia equoatio ponit vnitatē māe: et fore diuersitatē. ¶ Ad. vi. dicendū q̄ agētia et patiētia mutuo cuiusmodi sunt illa q̄ cū agūt repatiūt ab eis i q̄ suas impmūt actōes cōiūcāt neciō i mā. Corp^o autē celestia v̄t agūt in ista inferiora: nō tū repatiūt ab eis: et p̄p̄ea nō uenit i mā. ¶ Ad. vii. dicendū q̄ v̄t corpib^o celestib^o debeat mot^o de vno vbi ad aliud rōe suaz p̄tū: nō eis debet mot^o q̄ ē inē v̄tia quoz actū p̄tū p̄tū v̄riatōez in subā ipoz: q̄ variatō p̄p̄e vocat trāsmutatio. et iō nō debēt uenire in mā cū istis inferiorib^o q̄ tali trāsmutatōi subijciūt. ¶ Ad. viii. dicendū q̄ si ignis mīm^o accipi nō potūt h̄ fieri i spera ignis q̄ tota ē plena cōtinuo igne: s̄ fiet i spera alicui^o alteri^o elemēti: cui^o quidē mīmū sic resolutū p̄t in multa mima ignis: sic etiā in se h̄z multas ptes in q̄s multa mima ignis resolutū p̄t: q̄ q̄dez ptes dū sunt sibi inuicē cōtinue retinēt formā illi^o elemēti cui^o sunt ptes. cū v̄o diuidūt formā illius elemēti nō retinēt: s̄ in multa ignis mima resolutū. Dicendū igitur q̄ si mīm^o ignis possit accipi i spera aeris et diuidi: nō resoueret in totū mīmū aeris: s̄ in aliqua illi^o mimi pte: que dū ē i toto mimo aeris formā habēt. si v̄o a toto diuideret: in mīmū ignis resoueret. ¶ Ad. ix. dicendū q̄ mā inferiorū seipā eēntialit̄ distincta est a mā celestiz. et ad talē distinctiōem eēntiaz sequit̄ distinctiō ordinis ad formā. et quāuis quidez intellect^o cōcipiat q̄ eēntia vtriusq̄ māe sit pura potētia: cōcipit tū cū h̄ p̄ter q̄ alteri^o eēntie et nāe est vna potētia: et alteri^o alia. q̄ eēntia et nā vni^o talis est q̄ actu vniūco totalit̄ p̄ficiat. eēntia v̄o materie alteri^o vt supra patuit opposito modo se h̄z. ¶ Ad. x. dicendū q̄ in pura potētia nō est dare q̄d^o potēntialit̄ p̄p̄e quos dici possit vna mīm^o potēntia q̄ alia: et sic p̄ h̄is in sua essentia pl^o h̄re de actu. est tū ibi dare grad^o tales p̄ quos dici possit vna potēntia esse altioris eēntie et nature q̄ alia: cum altioris nature potēntia sit illa que de sua natura habet q̄ semp sit determinato actu coniūcta: q̄ illa que hoc de sua natura non habet. ¶ Ad. xi. dicendū q̄ actio illa qua agens in passum suam formā potest inducere potius ignobilitati q̄ nobilitati att̄stat: cum attestetur generabilitati et corruptibilitati. ¶ Ad duodecimū dicendū. q̄ omne quod agit de necessitate nature tāntū potest imp̄mere in passum quantū in ipō est illud quo agit. si tamē passum sit tale quod id in tali gradu suscipere possit. nullum autem passum inueniri potest quod tantū in se recipe possit de lumine de se existenti cōmunicabiliter quantū est in sole: sicut etiā et si

forma celi de sua nā fit cōicabilis multis: qz nō ei⁹ mā ē talis: qz vnica singulari for̄ tota replet̄ z p̄ficiat̄: nō remanet p̄ vni⁹ māz: alia cui possit cōicari z sic tollit̄ celestis forme multiplicatio: z s̄r etiaz q̄litas actio sub ḡdū illo i quo p̄se q̄l forma talē **Ad. xij.** dicēdū: qz significatū noīs vtriusqz māe ē h̄ qd̄ dico corpale. z v̄qz ē mā corpalis. S̄z si p̄ prius noīb⁹ vocarent̄: quēadmodū s̄r i seip̄s diuerse sic etiā noia z noūz s̄ḡ eēt diuersa. **Ad. xiiii.** dicēdū: qz ens ē equocū ad ens corruptibile: z ad ens incorruptibile. z s̄r nō ens ē equocum ad id qd̄ opponit̄ corruptibili: z ad id qd̄ oppōit̄ incorruptibili. vñ ens z nō ens nō s̄r duo extrema tū: s̄z ad min⁹ q̄ttuoz a se iūicē diuersa. vñ etiā o3 qz ad min⁹ duo diuersa media cadāt nccōio in̄ ip̄a **Ad. xv.** dicēdū: qz corp⁹ celeste ex ea pte q̄ q̄tū ē dimisibile ē i infinitū: sic z qd̄libet cōtinuū. ex ea vō pte qd̄ ē nāle ē tal nāe qz diuidi nō pōt: qz tūc eēt corruptibile. Argūī igit̄ ex falsa sup̄pōe p̄cessit.

Questio quarta.

Questio quarta ē: Utz eētia materie sit pura potētia: z vide qz nō. et sentia matie s̄m p̄m ē ignābil⁹ z corruptibilis. vñ adueniēte et for̄ n̄ recedū: s̄z potētia ad formā corrupit̄ z recedit for̄ adueniēte: igit̄ ipossibile ē: qz eētia matie sit ip̄a potētia ad formā. **Ad. i.** qz se eētia i diuersis p̄dicamēt̄: s̄r eētia diuersa z q̄ sic vñ s̄r diuersaz eētia. potētia aut̄ nālis s̄m p̄m i p̄dicamēt̄: ē i p̄dicamēto q̄litas z potētia matie ē potētia nālis. ip̄a vō eētia māe ē i p̄dicamēto subē: igit̄ potētia māe ē oino alit̄ eētia ab ip̄a māe eētia. **Ad. ii.** eētia māe cū iūicta forme p̄ficiat̄: aut i ea remanet potētia ad formā illā: aut nō. **Ad. iii.** qz n̄ remanet: qz cū potētia dicat̄ carētia act⁹. z sic nccōio dicat̄ qd̄ ip̄ectū: tūc mā iūicta forme carēt for̄ illa: z eētia p̄fectioe illi⁹: qd̄ ē ipossibile: igit̄ ipossibile ē qz remaneat potētia ad formā illā: remāet aut̄ eētia. q̄ ipossibile ē qz eētia māe sit i potētia ad illā formā. s̄r aut̄ dici pōt z de oib⁹ aliis formis: igit̄ eētia māe est oino aliud a potētia ad formā. **Ad. iij.** h̄ ip̄m qd̄ s̄ḡt nomē potētie: ē i p̄dicamēto relōnis. h̄ ip̄sum aut̄ qd̄ mā ē i sua eētia ē solū i p̄dicamēto subē. igit̄ nullo mō qz ē eētia māe pōt vocari potētia z si nō vocari: multo magis nec eē. Si dicat̄. qz s̄z aliā z aliā rōez eētia māe ē tā i p̄dicamēto subē qz i p̄dicamēto relōnis. z sic ip̄a eētia q̄ ē subā est etiā potētia q̄ dic̄ relōne ad aliud. **Ad. iij.** eētia māe s̄z rōez q̄ subā ē: aut ē potētia aut nō. si ē potētia: tūc de nccōitate eētia māe sub rōe q̄ subā ē: erit i p̄dicamēto relōis: qd̄ ē ipossibile: nō igit̄ sub rōe q̄ ē subā pōt eē potētia: ē aut̄ s̄z se subā: igit̄ s̄z se nō ē potētia. **Ad. iij.** vna potētia tota p̄ficiat̄ vno actu. si igit̄ eētia māe est ip̄a potētia ad formā

subālē: cū talis eētia sit vna nūero z nō multe. p̄ficiat̄ tota ab vna nūero for̄ subālī. z sic nō remanēbit potētia ad alias for̄s: nec posset h̄ potētia eē illa q̄ ē vna: for̄ illis opposita iā p̄fecta: sed alia z eētia sit solū vna. videt̄ de nccōitate dicēdū: qz potētia nō sit ip̄a eētia māe subiecte forme subālī. **Ad. iij.** qd̄ ē i genē: cōpositū ē ex genē z vna: s̄z mā p̄ma ē i genē subē. q̄ ē opposita ex genē z vna. s̄z in oī tali p̄pōne: genē ē potētia z vna act⁹. q̄ mā p̄ma opposita ē ex potētia z actu. Si dicat̄ qz mā ē i genē reductiue: qz ē vñ de p̄ncipiis subē: z qz tale ē: nō o3 qz sit oppositū ex potētia z actu. **Ad. iij.** tra qd̄ p̄cipat̄ genē rōez: z vñ h̄ h̄z p̄p̄ia vna ex genē z vna de nccōitate o3 eē cōpositū. s̄z mā p̄ma p̄cipat̄ rōne subē: cū sit subā. z vñ h̄ h̄z p̄p̄ia vna p̄ qua d̄stinguīt̄ ab aliis substātiis. vñ z cōueniētiā d̄r qz potētia ē ei⁹ subālī vna. cōpōnit̄ q̄ oino ex genē z sua vna: z sic idēz qd̄ p̄us. **Ad. iij.** qd̄ imēdiate p̄dicat̄ de plib⁹ solo nūero vñ subus spēs ē mā aut̄ eētia p̄dicat̄ de plib⁹ solo nūero vñ sub⁹. cū eētia matie vni⁹ deiusdēz p̄p̄e rōnis exis nūero sit distincta sub diuersis formis subālī bus: q̄ spēs qdā ē. oīs aut̄ spēs eētia h̄z p̄specifū cū actu: igit̄ de nccōitate mā p̄ma de se z sui eētia aliq̄e actū h̄z. **Ad. iij.** n̄bil pōt eē subiectū dimēsiōni nisi sit aliq̄ ens actu: qz pura potētia dimēsiō nata eē nō pōt. **Ad. iij.** stat aut̄ qz mā p̄ma de se ē subiecta dimēsiōni in̄tēminatē: qz ut ait̄ cōmētator i de subā orbis: Dimēsiō in̄tēminatā ē i mā añ oēm for̄ mā. z itēz ibidē dic̄: qz dimēsiō in̄tēminatā ē cōpus est p̄p̄etas matie: q̄ de nccōitate mā de se est ens i actu aliq̄o. **Ad. iij.** oē illud qd̄ in se subsistere nō pōt: si o3 pōt i actu eēndi: o3 qz subsistere in alio quo: s̄z forma subālī mālis in se subsistere nō pōt o3 igit̄ qz i aliquo subsistēt: s̄z pura potētia nō potest eē subsistētē alit̄: o3 igit̄ qz ei⁹ subiectum qd̄ ē mā p̄ma in q̄ subsistēt sit aliq̄ ens nō i pura potētia s̄z i actu. **Ad. iij.** mā nō d̄r ens i potētia nisi in quātū caret for̄ quā ē nata habē. q̄ vō stat sub forma d̄r subiectū z nō potētia. **Ad. iij.** aut eēt ip̄o s̄ibile si ip̄a dicet̄ eētia p̄ potētia. nō ē igit̄ sua eētia pura potētia. **Ad. iij.** n̄ia ad eē suū essentiale qd̄ ē eē sue eētie nūqz ē i potētia s̄z i actu. semp̄ enī h̄ h̄z: cū ip̄m hēat de se z non ab aliq̄ forma. si igit̄ semp̄ resp̄cū illi⁹ eē est actu. vñ non posse dici qz sua eētia sit pura potētia. **Ad. iij.** act⁹ q̄ d̄ratū z q̄ d̄ratas v̄l eētia idē s̄r. vñ qz actu q̄ d̄ratū nō habet: nō habet etiā quiditatez sine eētia: s̄z mā habet eētia. ergo habet aliq̄e actū q̄ d̄ratū. **Ad. iij.** p̄tētia esse est act⁹. z mā de se h̄z eē essentiale igit̄ de se hēat eētiale actū: nō est q̄ pura potētia. **Ad. iij.** eētia materie nō dependet a forma: sed potius eōuerfo: qz illa per creationē: ista p̄ generationē: z materie transmutationē: sed qz tale est potest p̄ se esse saltim actione ens qui eā per se creat z qz pōt per se eē. est ens aliquid i actu quiditati uo per se. igit̄ mā nō est pura potētia. **Ad. iij.** oē qd̄ est effectus p̄mi necessario habet de se aliquem

Questio

actū: cū nulla actio finietur ad purā potentia: sed mā est effectus pmi & immediatior q̄ forma & cōpositum. cū ista p̄duci p̄nt a generante: illa vō nisi a creante. ergo de necessitate ō q̄ ipsa de sua eētia habeat actū aliquē. **S** illud quod est res ab alio distincta de se diuina essentia imitat. & q̄ tale est: h̄z necessario de se ideam in deo. & q̄ huius est necessario de se habet aliquē essentialē actum & potest per se p̄duci. sed materia de se etiā p̄ suas essentia est res distincta ab essentia forme. igitur de se habet aliquē essentialē actum. & sic sua essentia nō est pura potētia. **S** omnis relatio fūda tur sup̄ aliquod absolutum. ergo etiā relatio iclusa in noie potētie: ō sup̄ aliquid absolutum fundari. hoc aut nō est potētia: quia tūc restaret itez q̄ de relatione iclusa in ipsa. & cū nō sit in infinitum ire: oportet necessario dare aliquid absolutū cui eētia nō sit potētia. Cum ergo mā hēat potētia ad formā: ō de necessitate in ipsa dare aliquid absolutū: q̄ nō sit potētia: hoc aut nō pot eē nisi essentia materie: igit̄ rē. **S** si subiectum vel mā esset idem eētia q̄ sua potētia. cum in subiecto vel materia sint diuerse potētie ad diuersos actus. Ille diuerse potētie oēs essent essentialiter idēz quod mā: & idē p̄sequens fm se: quia quētiq̄ vni & eidem sunt eadē: sibi inuicem sunt eadē. hoc aut est falsum: ergo illud ex quo sequit̄ essentia ergo materie non est pura potētia. **S** Commentator sup̄ primo physicoz dicit q̄ ipsa mā nō est ens in actu & q̄ nō est priuatio: & itez q̄ nō est potētia: ita q̄ potētia sit in sua diffinitione. **S** Sed cōtra hoc est q̄ materia diuidit̄ ex opposito cōtra formā: sed forma est eētia liter actus: igit̄ mā est eētia liter potētia. **S** actus & potētia sunt in eodē genere: sed forma q̄ est actus substantialis est in genere substantie: ergo & sua potētia est in genere substantie: & est per se sequēs substantia. **S** actus & potētia immediate diuidunt ens. sed eētia materie est ens: & nō est actus: ergo est potētia. **R**espondeo ad istā q̄onem: dicunt aliqui: q̄ eētia materie nō est potētia: sed est i potētia nō p̄ aliquid sibi additū: sicut ignis est in potētia ad calefaciendū p̄ calozē additum sue eētie: sed per se ipsam: sicut calidum per se ipsum est in potētia ad calefaciendū. Et quemadmodū potētia ad calefaciendū: nō est ipsa calozis essentia sed ipsam immediate sequit̄. sic etiā ut dicunt potētia ad formā nō est ipsa eētia materie: sed immediate sequit̄ ad eam. Responso aut sic dicitur: q̄ p̄hs in tertio physicoz dicit: q̄ es differt fm q̄ est potētia ad statū: & fm q̄ est es. & differt sanguis in eo q̄ sanguis. & fm q̄ est in potētia ad sanitatē. ergo vniuersaliē id quod in potētia est: differt ab ipsa potētia. **S** Sed q̄ ista positio sit irrōnabilis: duplici via ad p̄ns ostendi p̄t. **E**t prima quidē via sumit̄ ex diuersitate potētia. **A**d cuius intelligentiā sciendum est: q̄ duplex potētia inuenit̄: fm q̄ ad p̄ns sufficere p̄t

vna quidē que ponit aliquā impfectionē. vel ut p̄p̄ius loquamur aliquā carentiam essendi in eo cui est potētia. Alia vō est que de sua rōne nulli esse impfectionē vel carentiam ponit. & si possit carentiā ponere i aliquo opandi quā etiā de sua rōne ponere nō h̄z. Et p̄ma quidē extensio nomine d̄r potētia passiuā. secūda vō est potētia actiua. actiua etenim potētia de sua rōne non h̄z q̄ ponat impfectionē eēndi in eo cui est potētia: sed potētia habet ponere contrariū. passiuā vō de sua rōne hēat q̄ ponat carentiā alicuius esse in eo cui est. Hoc aut sic declarat̄: Omnis potētia necessario ex ipsa rōne qua potētia est ad actū d̄r: aliter t̄m & aliter. Potētia enī actiua d̄r ad actū egredi possibilem ab agente. nō p̄t aut actus & esse effectiue p̄gredi nisi ab existente actu: q̄ agere nō competit nisi actu existenti. ō igit̄ q̄ necessario actiua potētia sit alicui actus exiit̄. & sic talis potētia de sui rōne nō ponit carentiā alicui potētia: qui potius p̄supposita actualitate essendi ponit possibilitatē agendi. Potētia vō passiuā d̄r ad actum recipi possibilem in eo cui est potētia. & q̄ actus v̄l est rō & principium alicui esse. ō de necessitate q̄ in quocūq̄ recipi p̄t aliq̄s actus: in eo recipi possit aliq̄ esse potētia igit̄ passiuā in eo c̄ est potētia: ponit necessario receptibilitatē alicui actus. & sic p̄ oīs ponit semp̄ in nā est cui est potētia alicui eē carentiā. cū receptū sit oīno extra eētia vel nām recipiētis. Et potētia quidē mālis: nō est actiua potētia: qui potius diuidit̄ i ipsam. Est enim potētia actiua ut dixim̄: potētia agentis. Mā vō cui est potētia mālis: nec in idem numero: nec in idem specie p̄t coincidere cū agente: sic nec etiā cū forma: nec cū fine: ut habet̄ ex tertio physicoz: ex quo cōcludit̄: q̄ nec etiā potētia mālis in idē coincidē p̄t cū potētia actiua q̄ est solius agentis. Coincidit aut in idem cū ea que passiuā d̄r. vnicuiq̄ etenim habēt̄ materiā: ipsa mā principū est: & rō patiēdi. Et q̄ omnis potētia passiuā: ut ostensim̄ est in eo cui est potētia: ponit alicui esse carentiā non aliq̄ q̄ ponēdo in ipso carentiā alicui actus: qui v̄l ē rō essendi. ō de necessitate q̄ ipsa potētia mālis q̄ est potētia passiuā: ut ostensum est: ponat in essentia materie carentiā alicui eē: ponēdo in ea carentiā alicuius actus: qui eēndi est rō & principū actus aut qui est rō essendi in genere: nō inuenitur nisi duplex: fm q̄ duplex actuale eē: & duplex ens vnicuiq̄ h̄nti nāz entitatis actuale eē p̄portionalitū sue nature nāz. Et iō quēadmodū inuenit̄ duplex ens: vidēz ens simplr: & ens fm q̄d. sic etiam repit̄ duplex eē: q̄ eē simplr: & eē fm q̄d: ut p̄mūz n̄deat p̄mo enti: & secūdo secūduz. Et q̄ ens simplr nō ē nisi subā: & ens fm q̄d nō ē nisi acc̄ns. iō esse simplr est soli substantie: & eē fm q̄d solius accidētis. Cōsist̄ aut fm duplicitatē entis & eē: inuenit̄ etiā & duplex actus: qui est rō eēndi. vnus quidem qui est substantia: & alter qui est accidens. Et actus quidē qui ē subā: q̄ nō p̄t eē actus alter

rius q̄ entis simplr: nō pōt ēē rō nisi eēndi sim-
plicif. actus vō qui ē accidēs: qz ē actus entis fm
quid n̄: nō ē rō nisi eē fm quid. Et sicut inueni-
mus duplicē actum qui ē rō eēndi. sic etiā inueni-
mus 2 duplex actū receptiuū. Unū quidē quod
ē receptiuū act⁹ accidētis. 2 aliud qd ē receptiuū
actus substantie. **U**terius autē cōsiderandū ē: qz qn̄
cūq; aliquid compā ad aliud sicut recipiens ad
receptū: id qd recipiens ē in sua rōne vel in sua es-
sentia 2 nā nō h̄ illud qd ē in ipso receptū. 2 rō ē
qz illud qd habet in eēntia alicui⁹ ē sibi oīno itra-
neū. id autē qd receptiuū ē extraneū ē oīno: 2 non
intra-neū recipientis eēntie: qz recipiens 2 receptū
sunt diuersarū naturarū. Naturaz autē diuersarum
vna intrinseca alteri nature in eēntia eē nō potest
Ad hoc autē euidentē sequit⁹ qd p̄mū receptiuū act⁹
accidētalis in sua eēntia 2 nā: nullū actū accidētis
habeat. 2 qd p̄mū receptiuū actus qui est sub-
stantia nullū actū qui est subā habere pōt de sua
eēntia. si enī p̄mū receptiuū actus accidētalis d̄
sua eēntia actum talē haberet. haberet etiā neces-
sario absq; vlla receptione act⁹ qui est rō essendi
fm qd extrinseci sue eēntie de se fm quid eē. 2 hoc
cōpeteret p̄p̄riissime sue nature. hoc autē falsum ē
qz substantie q̄ est p̄mū accidētis receptiuū nō cō-
petit de sua nā ut p̄dictū est: nisi esse simplr. o3 igitur
q̄ in eēntia substantie. null⁹ actus cadat qui sit
accidēs. 2 s̄llr o3 dicere qd p̄mū receptiuū act⁹ qui
est subā: nullū talē actū habeat de sua eēntia. si. n.
de sua eēntia esset aliquid tale: necessario oportet
ret qd existere simplr sibi de sua nā cōpeteret sine
vlla receptione actus extrinseci: qd est oīno ipossi-
bile. nam 2 tunc frustra p̄pter acquirendū hoc eē
poneret in potētia ad actū substantie: 2 frustra ei⁹
essentiā poneret sequi nālis inclinatio in actū p̄-
dictū: qd totum ē incōueniēs. **O**portet igit⁹ neces-
sario dicere: qd sicut potētia ponens receptibilitatē
eēndi fm qd: 2 act⁹ accidētis: ponit in p̄mo rece-
ptiuo talū actū qd ē subā: siue in ei⁹ eēntia carē-
tiam oīs actus accidētis: sic etiā 2 potētia ponens
receptibilitatē eēndi simplr actus qui est subā po-
nat in eēntia p̄mi receptiuū talū actū carentiam
oīs act⁹ q̄ ē i subā. 2 p̄sequēs cuiuslibet alterius
hoc autē p̄mū receptiuū: est illud qd dicim⁹ mān
p̄mā. de necessitate o3 igit⁹: qd mā p̄ma sic careat
oī actu qd de eēntia sua nec act⁹ aliquis sit: nec ali-
quē actū habeat. 2 p̄sequēs si o3 eē aliqd. o3 qd
sit eēntialr pura potētia. Et hoc ē valde claz 2 eui-
dens iā: quēadmodū enī eē fm quid: qz p̄suppōit
esse simplr: act⁹ etiā qui est rō eēndi fm qd: o3 qd
p̄supponat actū qui ē rō eēndi simplr. 2 sic neces-
sario o3 recipi i eo cuius eēntia est vel simpliciter
actus vel includit actū q̄ essendi simplr est rō: sic
etiā qz eē simplr nullū aliō esse ante se p̄supponit
o3 qd actus qui ē rō eēndi simplr nullū p̄suppōat
ante se actum in quo fundet. 2 p̄sequēs qd i eo
recipiat cuius eēntia nec sit actus: nec actus inclu-
dat in sua rōne vllum: sed sit pura potētia. Et sic

cōpleta est p̄ma via declarandi p̄positū: sumpta
ex diuersitate potētiarū. **S**ecūda autē via ad idēz
declarandū ex vna diuisione entis p̄mediata ac-
cipit. Ad cui⁹ intelligentiā sciendū ē: qd si illa diui-
sio entis q̄ dicit⁹ ens aliud in actu aliud in potētia
sit p̄mediata: qz quicqd ē aliquo mō: o3 qd hēat
esse altero illoz duoz modoz. nihilominus tamē
dici nō pōt qd hoc sit p̄mediata eoz q̄ sunt: aliud
est act⁹ aliud est potētia: p̄pter illud qd cadit me-
diū inē ipsa. i. compositū: qd nec est actus nec po-
tētia: sed in sua eēntia h̄ vtrūq; si igit⁹ 2 h̄ o3 per-
mediata esse: o3 qd ibi addat cōpositū. 2 dicat qd
quicqd est: vel ē in sua eēntia act⁹: vel est potētia
vel est ex potētia 2 actu cōpositū. sic etenī p̄ceden-
do cōprehensa erūt oīa quōcūq; habētia realem
essentiā. Est enī valde ridiculū dicere: qd est dare
aliquā eēntiā q̄ nō est actus: neq; potētia: neq;
cōpositū ex vtroq;: cuiusmodi est eēntia materie
que est in potētia. Si enī hoc qd dico esse in potē-
tia nō est ipsa eēntia materie: sicut veritas est: sed
accidit illi eēntie. De eēntia ipsa q̄rendū ē: vtrū sit
actus v̄l potētia vel cōposita ex vtroq;. Qui autē
ipsam dicit nihil h̄z eē: 2 tñ eē aliquid: ignorat p̄-
p̄rias entitatis v̄rias. necesse ē enī oēm entitatem
2 oēm eēntiā eē aliter p̄dictoz. **E**t p̄terea autē
d̄ mā ens in potētia: qz de se nullā entitatē seu es-
sentiā a qua vnūquodq; d̄ ens h̄z sed habere po-
test. aut d̄ ens in potētia: qz 2 si de se entitatē ali-
quā eēntialem habeat ad quā nunq; ē in potētia
pōt tñ aliqd in se habere utputa formā p̄ quā po-
net in eēntia actuali quā de sua nā nō h̄z: p̄mū
aut stare nō pōt. **N**ō enī nullā entitatē vel eēntiā
h̄z: est oīno nihil 2 ideā nullo mō habēs in mēte
artificis dei. **N**ā vō est de se aliqd 2 non nihil o3
igit⁹ qd de se eēntiā hēat ad quā nunq; sit i potētia.
De ista igit⁹ eēntia ad quā mā nunq; ē i potētia ē
qd vtrū sit simplex actus: sicut est eēntia forme vel
cōposita ex potētia 2 actu: sicut ē eēntia cōpositi
ex mā 2 forma: vel sit pura potētia. alī. n. entitatis
nō inuenit mod⁹. nō enī pōt dici qd nō sit potētia
sed sit in potētia: qz ad ipsāz nihil ē in potētia: qz
2 mā semp h̄z eā i actu. impotētia vō est ad aliqd
aliud. qui igit⁹ dicit eēntiāz materie: nec eē actum
nec potētia: neq; ex vtroq; cōpositā: inueniat aliāz
v̄riam entis 2 eēntie: sub qua eēntiā materie colo-
care possit. aut dicat ipsam nihil eē. **N**ō est autem
possibile aliā entis 2 eēntie v̄riam inuenire. **N**on
sūt etiā v̄rie supradicte solū actu ex̄t̄itū: qn̄ potius
actu ex̄t̄itibus omēs inuenire nō p̄nt. nullū. n. actu
ex̄t̄itū p̄ter deū ē act⁹ pur⁹ nec aliqd actu ex̄t̄itū ē po-
tētia pura: s̄ vnūquodq; est necō cōpositū ex actu 2
potētia. ille igit⁹ differētē ad ipsas rerū essentias
se extendunt. **I**nuenimus etenim ut dictum est
aliquam essentiam compositā ex potētia 2 actu
cuiusmodi est oīs essentia substantie corporee 2
cuiuslibet substantie separe. **E**ssentiā vō que ē pu-
ra potētia nullam inuenim⁹: nisi dicat esse talis
eēntia materie. vnde si ipsa dicat nō esse pura po-

Questio

tentia: subtrahit' necessario vna dicitur entis et essentie. et remanent tñ dicitur: videlicet actus et compositum ex potentia et actu. Sed compositum quod subtrahat' nisi dicat' remanere composita essentia ex duabus talibus essentijs: quod vtraque sit actus. si enim altera eentia vel altera pars compositi sit potentia pura: et sit substantia: non poterit esse substantia composita: nec substantia cum forma: sed erit necessario suba materia. si igitur substantia materia non sit pura potentia: non poterit inueniri esse composita ex pura potentia: et ex puro actu. sed necessario eentia ois substantie: erit vel purus actus: vel composita ex pluribus actibus. et quod impossibile est ex pluribus actibus fieri substantiam vnam simpliciter: oportebit tandem dicere quod ois eentia substantie vna simpliciter sit actus simplex et persequens cum eentia materie sit vna simpliciter erit necessario simplex actus. quod autem hoc sit impossibile non est diffusibile demonstrare. non enim inuenitur in tota vniuersitate rebus nisi duplex actus in genere. horum autem vnus est actus existentie actualis. alter vero est actus quidditatus: qui est ratio essendi in actu primo. et essentia quidem materie non est actus actualis existentie. cuius ratio est: quod actus qui est existentie actualis cum incidit extra intellectum eentie cuiuslibet rei create. materia autem est quid creati: igitur necessario quod actus existentie actualis cum incidat extra intellectum eentie ipsius materie. quod autem cum incidit extra intellectum eentie alicuius: non potest esse eius essentia. igitur de necessitate quod actus existendi non sit ipsa eentia materie: nec etiam eentia alicuius existentis rei create. si dicat' quod ipsa eentia materie sit actus quidditatus: qui vlt' ut predictum est: ratio est aliquo modo eentia. erit etiam necessario alter duorum. ois etenim quidditatus actus: vel est accidens vel est substantia. Et eentia quidem materie non potest esse ille actus qui est accidens: quod actus qui est accidens non est pars quidditatis substantie. essentia vero materie pars quidditatis substantie corporee: et actus qui est accidens necessario est receptibilis in aliquo subiecto. eentia vero materie in nullo subiecto receptibilis est. si autem eentia materie sit ille actus qui est suba. oportebit etiam necessario quod sit alter duorum. ois enim actus quod est substantia: est ratio existendi simpliciter. hoc autem non inuenitur esse nisi duobus modis: quod autem est talis actus ratio existendi alicui alteri existenti in potentia ad ipsius aut nullo modo est alteri ratio existendi: sed sibi ipsi. ita. si quod seipso habet quod poni possit sub actu existendi absque hoc quod aliquis actus alius sit ei ratio receptibilitatis essendi. Et eentia quidam materie non potest esse alicui alteri a se ratio existendi: quod ois talis actus est perfectio eius. cui existendi est ratio: et in ipso recipitur sicut in suo receptibili sicut per se forma substantiali que est perfectio ipsius materie cui est ratio existendi: et in ipsa ut in suo perfectibili recipitur. essentia autem materie non est perfectio alicuius nec in aliquo ut in suo perfectibili recipitur. igitur non potest esse actus ille substantificus qui est ratio existendi alicui alteri a se. non potest etiam esse actus ille qui sibi est ratio recipiendi in seipso existere simpliciter

ois etenim talis actus in esse actuali positus: habet de se completam spem et suppositum. vni et aia rationalis et si possit per se existere: non habet tamē de se suppositum completum: nec completam spem: quod ratio est existendi alicui alteri: utpote materie cui est perfectio naturalis. Si autem nulli esset ratio existendi: et per se posset existere et completum suppositum et completam spem de se haberet: sicut habet alie substantie sepe. Si igitur essentia materie nulli alteri esse potest ratio existendi ut ostendimus: sed sibi est ratio eius: quod est posse actu existere: necessario completum suppositum et completam spem de se habebit. hoc autem est impossibile: quod quod de se spem completam habet: nullo modo potest esse pars essentialis alterius spei. essentia vero materie multarum specierum pars essentialis est. nullo igitur modo esse potest actus in nullo receptibilis: in se tamē existere potest. non est igitur essentia materie aliquis actus substantia: cum vniuersaliter ois talis actus ratio sit existendi simpliciter. **P**reterea impossibile est aliquid vnum et idē esse eentialiter actum et eentialiter potentiam cum rationes actus et potentie sint sibi inuicem repugnantes. Si igitur materia essentialis siue de sua essentia habet quod sit in actu substantificus: nullo modo esse poterit ad actum substantificum essentialis in potentia: sed accidentaliter solū. et sic actui substantifico solū accidentaliter contingetur et per consequens ex coniunctione eius cum actu predicto: non fiet quidditas vna essentialis: sed solū accidentalis. Quidditas igitur substantie cuiuslibet corporee: erit vna accidentaliter et non essentialiter. quod cum sit absurdum: oīno absurdum est dicere etiam quod eentia materie sit actus substantificus. **P**reterea oē quod est in determinato et completo gradu substantie: est substantia corporea vel incorporea. oē autem quod in sua eentia actum substantificum habet. vel est substantificus actus in nulla materia receptibilis est de se in determinato et completo gradu substantie. propter id quod distinctio determinatorum et completorum gradu substantie: similit' in reale distinctione substantificorum actuum. Si ergo eentia materie quod non est in aliquo materia receptibilis: est actus substantificus: necessario erit in determinato et completo gradu sube. et per consequens est corporea vel incorporea suba. Non potest autem esse suba corporea: quod ois talis suba in sua eentia composita est ex materia et forma. eentia vero prime materie subterfugit compositionem materie et forme. in determinato etiam et completo gradu substantie incorporee esse non potest: quod oē quod tale est: suba intellectualis spiritualis et immālis est. **M**ateria autem non est suba talis: quod non potest esse suba corporea in potentia sicut etiam in potentia forma corporealis habet: igitur ipsa in nullo gradu completo substantie esse potest: et per consequens est eentia nullus actus substantificus est. **P**reterea illud est eentia est ponibilis in multis completis gradibus substantie: non est de sua eentia in vno determinato sube gradu. sed eentia materie ponibilis est in multis gradibus sube: imputa in omnibus completis gradibus substantie corporee: igitur ipsa non potest esse in vno substantie gradu

Questio

subijcibilis alicui actui nō aut subiectis semp iue
nim^o ppissime duo: qz hoc qd dicitur potētia act^o v^l
forma: z hoc qd in se recipit actu formā z poten
tia formā. Idē est oīno id in quo qñqz est poten
tia forma: z qñqz actu forma. z hoc quidē sicut ē
aliud ab hoc qd dicitur actu forma. sicut est aliud ab
hoc qd dicitur potētia forma: qz alias idem reciperet
seipm: z esset in potētia ad seipm: qd totū est ipos
sibile. nam actu forma z potētia forma: sūt oīno
vna z eadē res differentib^o modis accepta. h^o aut
p^o exēpla euidenter ostēdit. In sanguine etenim: qui
qñqz est sanitati subiect^o: qñqz nō. inuenit potē
tia sanitas. z ipse sanguis in quo est sanitas po
tētia vel actu. z sanguis quidē nō est actu nec po
tētia sanitas. sed in se h^o actu vel potētia sanitates.
Alteri^o autē considerandū est: qz actu sanitas z potē
tia sanitas. z si vna res sūt: opponit tñ sibi inuicē
ppter oppositionē modoz sub qbus accipiūt. nā
potētia sol^o sanitas tollit actualitātē sanitatis quā
ponit actu sanitas. z qz opposita simul eē nō pnt
idcirco adueniētē actu sanitati ipsi sanguini: tolli
tur ab ipso potētia sanitas: que nō ē actu sanitas
z v^l sic se h^o de actu forma: z potētia forma. qz
v^l aut actu forma opponat potētia forme. non
tñ illi pōt opponi in quo recipit: qz vnū opposito
rum in alio recipi nō pōt. hoc igit^o viso ex pte actu
forme z potētia forme. Alteri^o ex pte ei^o qz vtriqz
subijcti est considerandū: qz hoc necessario o^o qz sit
ens aliq^o in rez natura ponibile. Qd enī non est
ens ponibile actu i rez natura nō pōt subijci for
me actu in rez natura ponibili. Inueniunt^o autē ta
lem diuersitatē ex pte h^o receptiui. quoddā est. n.
talitē se habēs ad formā in ipso receptibile: quod
p ipsam nō est ponibile actu in nā rez: sed potius
in tali actu ponibile est p suā nām: sicut sanguis
nō ponit in actu eēndi p sanitatē: sed p suā formā
naturalē. Quoddā vō aliud est: qd nullo mō est
actu ponibile in nā nisi p formā in ipso receptibi
lē eo qz nihil h^o qd sit sibi rō eēndi in natura: nisi
formā q est rō eēndi i actu. Et qz sic dicitur vni^o qd qz
ens: sicut ponibile est actu in natura rez: eo qz eē
reale ens: z esse actu in rez natura ponibile: sibi i
uicē cōuertunt. idcirco illud qd i sua nā h^o aliqd
qd sibi est rō existēdi actu in rez nā: dici pōt de se
etiāz subtracta forma in ipso receptibili ens actu
v^l etiāz actus: sicut sanguis etiāz sanitatē subtracta
est ens actu z subā sepata: z v^l forma ens actus.
qz aut subtracta forma in sua essentia nō h^o illud
qd est rō existēdi i nā rez. de sua eēntia nō pōt
dici ens actu: neqz ens actus. sed qz de sua eēntia
h^o qz possit diūgi forme: z sic tandē existere. d sua
eēntia h^o qz sit potētia ens. nāz potētia est vna de
differētijs entis. et qz de sua eēntia nō h^o qz reci
piat actu eēndi: sed h^o h^o p formā sibi diūctā: qd ē
rō existēdi. iō cū in actu eēndi ponit: est ens actu
p formā nō p suā eēntiā. z p sequeus sua eēntia
etiāz diūctā forme remanet potentia posita tñ in
actu qz diūctā forme: q est rō existēdi in actu. Sic

igit^o in receptione forme accidentalis est qñqz po
tētia forma. z hoc tollit cū in ipso efficiat actu for
ma. est etiā ibi z nā vel eēntia receptiui q est ens
actu vel ens actus. z hoc nūqz p formā tollit: sed
p ipsam pficit in qntū ipsam recipiēdo actu acqrit
pfectionē quā habere nō dicebat cū formā habe
bat solū in potētia: nō aut sic ipsa pficit: qz p eam
in actu eēndi ponat: nec etiā in spē. In receptiui
aut forme subālis est qñqz potētia forma. z h^o nō
est eē receptiui: qz potentia forma: z actu forma:
sunt vna res: eēntia vō matie alia res est a forma
z p h^o a potētia forma. vñ z h^o ab ipso recepti
uo tollit: cū in ipso efficiat actu forma. est etiāz in
receptiui h^o forme: z ipsa eēntia receptiui que est
etiā potētia: sed nō potētia forma: sed potētia cō
iungibilis forme. nā eēntia h^o receptiui ut dictū ē
nō est fm se ponibilis i actu eēndi: sed fm formā
cui iungibilis est: z iō ipsa nō est ens actu vel ens
act^o: sed ens potētia. cōpositū vō est ens actu: qz
de sua eēntia h^o qz sit immediate ponibile sub actu
essēdi. forma igit^o subālis nō est de eēntia matie
z tñ dicitur ipsam pficere fm illud qd est: qz fm illud
qd est: h^o qz sit ponibilis sub actu eēndi: nō tamē
nisi p formā: z in spē sūt: in qbus oib^o actu ponit
cū in ipsa est actu forma: z iō cū in ea est potētia
forma: adueniētē igit^o actu forma: tollit potentia
forma: sed potētia iungibilis forme que est ipsa
eēntia materie nō tollit sed pficit modis p^o dictis
z sic iā remota est pma difficultas. Ad itelligē
tiā aut scōde difficultatis sciendū est: qz res cui con
uenit rō p^o dicamēti: z qz est vā res a ratiudine di
cta analogū est ad oēm rē: z ad oē eē in creaturis
Et pōt dupl^o distingui: qz v^l ex pte ipsi rei: v^l ex p
te eēntie qd rei conuenit. Et ex pte qd rei cui conuenit
eē. res distinguit tripl^o fm triplicē rē absolutā. s.
substātie: quātitatē z qlitatis. z iste quidē res di
uerse sunt. z sic repugnātes: qz vna nō pōt eē alia.
nā p^o dicamēti substātie est res in se existēs: z nul
lo mō inherēs. Alie vō sūt res inherētes: s; diuer
simode: qz quātitatē p^o p^o est inherere p modū
mēsurātis: qlitatis aut p modū afficiētis. Isti autē
tres mōi eēndi sūt sibi inuicē repugnātes. ita videlz
qz res q h^o vnū nō pōt habere aliū. z p^o h^o vna p
dictaz rez nullo mō pōt eē alia. Ex pte aut ipsius
eē qd rei cōuenit. distinguit res etiā tripl^o penes
triplicē modū eēndi qui reperit in reb^o. aut enī rei
cōuenit eē in se: aut in alio: aut in ordine ad aliud
seu in se sistendo: in alio inherēdo: ad aliud inclū
do. z penes hoc sūmūt tres mōi predicamētoz. s.
substātie: accidentiū absolutoz: z relatiuoz. z duo
p^o sūt oīno repugnātes: nec fieri pnt circa ean
dem rem: ut dictū est. Tertius aut mod^o distat^o
est ab vtroqz p^oioz: sed nulli repugnāt: qz se bene
circa idē cōpatiant. nā z rei cui cōuenit eē in se: z
rei cōuenit eē in alio: cōuenit etiā eē ad aliud. sed
hoc esse ad aliud distinguit fm diuersos modos
in. vii. p^o dicamēta: quoz. vi. factio z passio: qñ: vbi
situs z habitus. fundant solū sup rez quātitatē: s;

nō fundent sup quantitatē eiusdē spēi: ppter qd
sūt pdicamēta accidentiū pure. pdicamētū aut res
lationis z sup rē substantiē z quātitatis z qlitatis
fundat: nec dī pdicamētū accētis: nisi p quanto
fundat sup accētū pdicamētū. nec tū dici dī pdi-
camētū substantiē inquantū sup subē rē fundat nisi
intelligat qd hō nomē subā ut est nomē scōe inten-
tiōis: sit sumptū a mō eēndi in se: ita qd nō in alio:
nō solū absolute: sed etiā ad aliud: ut sū hō res sub-
stantiē p̄tineat ad duo pdicamēta. s. ad substantiā z
p̄p̄e dictā: z ad relationē fundatā sup rē substantiē
quēadmodū accētis. put est nomē scōe intētionis
sumptū a mō eēndi in alio: p̄t̄ dupl̄r itelligi. s. ab
solute s̄m qd est res utpote quātitas vel qlitas: v̄l
ad aliud s̄m qd est res pdicamētū relationis. z sic
hoc nomē accētis d̄uenit trib̄ pdicamētis. s. quāti-
tati: qlitati: reſoni: inquantū fundat i reb̄ v̄trūq̄.
Dis q̄ sic nūc b̄enit dictis: est v̄terius sciendū: qd
res q̄ sit subā vel quātitas vel qlitas. p̄t̄ q̄nq̄ sic
se habere: ut tale eē q̄ditariū hēat ut p̄ ip̄m neces-
sario sit ad aliud. Nā ut dictū ē mod⁹ eēndi i se z
mod⁹ eēndi ad aliud circa vnā z eādē rē imedia-
te attēdi p̄t̄. Si s̄r aut z mod⁹ eēndi in alio: z mo-
dus eēndi ad aliud. si igit̄ res se hēat mō quo dī-
xim⁹: tūc necessario ipsa res p̄ suū eē q̄ditariū: ha-
bebit qd sit relatiū: z qz nulla res intelligit nisi in
telligēdo eē q̄ditariū ip̄s⁹: eē aut q̄ditariū talis
rei ut supponim⁹: nō solū est in se v̄l in alio: s̄ etiā
necessario ad aliud: talis res intelligi nō potit nisi
intelligat ad aliud. S̄ scia s̄m illud qd est: est q̄
litas in subiecto. z s̄m illud qd est: refer̄ ad seibi-
le. v̄n s̄m illud qd est: relatiū est: nec itelligi p̄t̄:
q̄n intelligat ad seibile d̄epēdere. Si aut̄ illud ad
quod res sic dī: sit act⁹: tūc ipsa res p̄ illud qd est
dices illud relatiū qd est potētia: sicut visus: qz p̄
id qd est: dī aliud visibile qd est p̄fectiūz ip̄s⁹:
s̄ illud qd est dī potētia. nō quidē qz sit potētia
spēs visibilis cui subijct̄ sed qz eēntialr̄ est potē-
tia visiva: sicut p̄ illud qd ē: etiā ad aliū ut ad visi-
bile ē. Et sic mā p̄ma p̄ illud ip̄m qd in sua eēntia
est ens: nō in alio ē: z sic subā est. Itē p̄ idip̄m qd i
sua eēntia ē: ad actū substantificū ē. z sic relatiūz
qd est potētia substantifica ē. q̄n ḡ dī: qd eēntia ma-
terie nō est respect⁹ ad actū dicendū: qd h̄ip̄m qd
est eēntia mat̄ie respicit actū: z iō h̄ip̄s⁹ quod est
potētia est. Res aut̄ c⁹ eēntia h̄ocip̄m quod ē non
respicit actū mō pdicto: nō est h̄ip̄s⁹ qd in sua eēn-
tia potētia est. z sic declarata ē secūda difficultas.
Ex pdictis iā p̄z quō auctas p̄bi assumpta de ter-
tio p̄physicōz sit itelligēda. nō eiz forma subālis sic
est act⁹ mat̄ie s̄z illud qd ipsa mā ē: qd sit de eēntia
ei⁹. s̄z qz mā s̄z illud quod ē: ponibilis ē p̄ formā:
z in spē: z sub actu eēndi. z p̄ formā sibi actu d̄i-
ctā. z qz in eē sic ponit̄: ipsa forma merito dī act⁹
ei⁹ s̄m illud quod est: quod nō p̄t̄ dici de forma
statue respicū eris: nec de forma sanitatis respectu
sanguis. Ad alia aut̄ argumēta nō est difficile
r̄ndere. nā p̄mū iā solutū ē ex dictis. potētia. n. for-

ma abijct̄: vel cedat adueniēte actu forma: s̄z po-
tētia d̄iugibilis forme q̄ subijct̄ actu forme: z po-
tētia forme n̄ abijct̄. Ad scōm dicēdū qd potē-
tia nālis q̄ ē p̄ncipiū alic⁹ act⁹ accētalis: ponit̄ i p̄-
dicamēto qlitat̄: z nō illa que est p̄ncipiū z pars
substantiē: qlis est eēntia materie q̄ est ps̄ q̄ditaris
cōposit̄e ex potētia z actu. Ad tertiu⁹ dicendū
qd potētia q̄ est eēntia materie dicit̄ carentiā actui
intrinsici nō aut̄ extrinsici. z cū d̄iugit̄ quidē for-
me: actus intrinsici carentiā quā dicebat̄ retinet:
qz nūq̄ forma sic d̄iugit̄ materie: qd fiat vel eēn-
tia vel ps̄ eēntie ei⁹. z iō semp̄ talis essentia retinet
potentiā etiā cōiuncta actui: ut sic merito q̄ditas
substantiē corporee d̄posita dicit̄ ex potētia z actu
sed potētia forma q̄ accidit̄ huic potētie q̄ est eēn-
tia materie: dicit̄ carentiā etiā act⁹ extrinsici a ma-
terie eēntia: z iō tali actu adueniēte mat̄ie tollit̄:
z nō manet. Ad q̄rtū dicendū qd h̄ip̄m qd s̄git̄
nomē potētie est in pdicamēto relationis: nō sicut
relatio: sed sicut relatiū. relō. n. est ipse respectus
quo vnū refer̄ ad aliud. respicū aut̄ ad actū: nec
est potētia actiua: nec potētia passiva. sed potētia
actiua est p̄ncipiū agēdi: z potētia passiva ē p̄nci-
piū patiēdi. z v̄trūq̄ istoz p̄ncipioz aliquo res-
pectu refer̄ ad alt̄ez. Et eēntia quidē mat̄ie bene
est in pdicamēto reſonis: sicut qd relatiū ad actūz
z si nō sit relatio: nec enī sibi inuicē repugnāt esse
substantiā z eē relatiū: ut supra dictū est. Ad
q̄ntū dicendū: qd essentia materie dī substantia ex
eo qd nō est in subiecto. dī aut̄ potētia ex eo qd ē
ad actū: z p̄ idē eē quiditatiū: mā habet v̄trūq̄.
Idē etenī eēntialr̄ est: qd in nullo subiecto ē: z qd
ad actū est. ppter p̄mā aut̄ rōnē: mā h̄z qd sit sub-
stantia: nō tū d̄ēntiata z distincta ab alijs substan-
tijs: qz enī substantiē cōe est nō esse in subiecto. Ex
secūda aut̄ rōnē h̄z qd sit substantia mā: z nō subā
forma: nec substantia cōpositū. v̄n siq̄s vult itelligē
subām q̄ est mā: o3 qd itelligat eēntiā inclinātā ad
actū substantificū: nec talis subā aliū p̄p̄iū intel-
ctū habere p̄t̄. Eēntia igit̄ materie: sub rōnē q̄ est
substantia distincta a subā q̄ est act⁹: z a substantia
q̄ ē d̄positū: est potētia. z si ab eādē rōnē nō hēat
qd sit subā simplr̄ z qd sit substantia potētia. Ad
vi. dicēdū: qd eēntia materie generabiliū nō dicit̄
vna nūero de se: qz hēat i se formā facientē ipsam
eē vnā ab alijs reb̄ nūero distinctā: sed potit̄ dicit̄
vna p̄ abnegationē omnīū formaz ipsam i diuer-
sis spē vel nūero distinguentū. s̄l̄r aut̄ sub diuer-
s̄ formis posita est nūero alia z alia. z vna z eadem
nūero: p̄us stans sub vna forma: etiā postea stare
p̄t̄ sub alia. Ad vii. dicendū: qd mā nō est in ge-
nere: sicut spēs: sed sicut ps̄ spēi. Ad viii. dicēdū
qd qz mā est substantia distincta a substantia cōposi-
ta: z ab illo p̄ncipio substantiē qd est act⁹. o3 neces-
sario qd cū ipsa i rōnē substantiē d̄ueniat cū vtroq̄
p̄ aliquā rōnē p̄p̄iā distinguat̄ ab eis. distinguit̄
aut̄ p̄ eē potētia: z eē quidē potētia: o3 qd ei sit
intrinsici z eēntiale: si distinctio d̄z esse eēntialis:

Questio

q: p illud qd est extrinsecū eēntie: nō fit nisi distinc-
tio accidētal. nec tñ iō substantia ē gen^o materie
q: substantie distinctio p eē actū z eē potentia z eē
cōpositū: ē distinctio nō unificū: q̄lis d: esse distin-
ctio generis sed analogi. ¶ Ad. ix. dicendū q: sup
positū sp̄i nō d: esse ps suppositū subsistētis: s; po-
tius d: eē p se subsistens. cū est. s. substantia ab alijs
distincta. Cū igit. materie sub formis stantes nō
sint supposita subsistentia sed pres suppositoꝝ. d:
etiā q: eēntia matie de ipsis p̄dicatē: fit sp̄i ps: et
nō sp̄s: q: sicut se h: ad h: ut a z simplex quiditi-
tas ad simplicē quiditatē. ¶ Ad. x. dicendū: q: d:
mensio inēminata p̄intellecta in mā oī forme sub-
stantiāli: nō est nisi potētia ad quāritatē terminatā:
nihil aut. p̄hibet potētia substantiā: subiectū esse
ei^o q: est potētia quāritas, sed ista qd alibi melius
discutiet. ¶ Ad. xi. dicendū: q: sustentamentū qd
nō est potētia substantiā: sed ē subā altiori mō: est
sustentamentū soli^o forme accidētal. sed forma
subālis nō ē forma accidētal. z iō nō pōt recipi
nisi in substantiā: cui^o eē est pura potētia. ¶ Ad. xij.
dicendū: q: mā de sua eēntia: d: potentia: q: sua es-
sentia: nec act^o nec ex actu etiā alio cōponit. talis
aut. remanet: ut supra dictū ē: etiā qñ sub forma
ponit. Fin aut. q: mā d: in potētia habēs formam
aliquā: qñ ipsam h: actu: uō remanet pl^o potētia:
q̄ est eēntia materie i potētia ad ipsā: sed sibi actu
subiicit. vñ talis potētia resp̄cū illi^o forme non re-
manet i potētia: nec iō tñ ut dictū est: ipsa materie
eēntia: nō d: dici potētia: q: z iuncta forme z nō
iuncta: d: potētia: z nō iuncta nō solū dicit potē-
tia: sed in potētia ad formā: iuncta vō nō sic: sed
d: potētia formā actu habēs. ¶ Ad. xij. dicendū
q: esse essentia z eēntia idēz sunt z eēntia materie
q: ut dixim^o potētia est: semp ipsam in actu eē res-
p̄cū talis eēntie: est semp i actu eē potentia. z sic
magis arguit^o ppositū q̄ oppositū. ¶ Ad. xiii. di-
cendū: q: illa eēntia dici pōt act^o q̄ditatiū: q̄ ē sim-
plex act^o: z nō q̄ est pura potētia: aut cōposita ex
potētia z actu q̄ditatiū. z eēntia quidē matie est
ut dixim^o pura potētia. z talē eēntiā bene habere
pōt illud qd de se q̄ditatiū actū nō h: . ¶ Ad. xv.
dicendū: q: cū eē eēntie sit idē cū eēntia. si eēntia ē
potētia: z eē eēntie erit potētia. act^o aut. dici nō po-
terit nisi forte equivoce. ¶ Ad. xvi. dicendū: q: z si
forma p generationē pducit: z nō mā. q: tñ for-
est rō essendi ipsi materie z nō ecōuerso. ipsa mā
a forma i essendo magis depēdet q̄ forma a mā
vñ z pōt de^o formā i esse sine mā pducere z cō-
seruare: nō aut. ecōuerso. ¶ Ad. xvij. dicendū: q: oē
qd oē qd est effect^o p̄mi in se. pducit^o vel. pducibil^o
h: alique actū. sed ipsa mā i se extra cōpositū: nō
est. pducta: vel. pducibilis. ¶ Ad. xviii. dicendū: q:
quicqd ē res ab alio distincta: z nō i aliud ordina-
ta de se absolute ideā in deo h: . Nā aut. z si res
fit de se a forma distincta. est tñ de se in ipsam or-
dinata: z iō ideā in deo h: eē d: p ordinē ad formā
q: aut. sic i deo ideā h: pura potētia esse potest.

¶ Ad. xix. dicendū: q: ipsa eēntia materie p se ipsa:
z rōnē h: absoluti. ppter illū eēndi modū quo eē
d: nō in alio: z sic substantia ē: z rōnē habet relatiui
vel relati. ppter illū eēndi modū: quo ad formam
inclinat: z sic d: subā potētia: z sic ē ibi dare abso-
lutū z relatiui. ¶ Ad. xx. dicendū: q: potētia for-
ma: nō est eēntia materie: nec ē vna sed multiplex
fm multiplicationē formaz. potētia vō iūgibilis
forme est eēntia materie. z est vna oīz generabi-
lium. ¶ Ad. vltimū dicendū: q: cōmētator fuit opi-
nionis d:ie. z iō sua auctas i. pposito nō recipit.

Questio quinta.

Quinta questio
est: Utz necessariū sit ponere in
mā inchoationes formaz: Et vi-
det^o sic. beat^o eni aug^o d libero
arbitrio dicit sic: Si forme pfectio
bona est: nō nullū etiā bonū est forme inchoatio.
p hoc g q: distinguit inchoationē forme a pfecti-
one ei^o: p q: inchoationes formaz sunt. ¶ P̄ idēz
sup gen. caplo scōo dicit: Dis res q̄cquid p̄gressu
nāli p tpa zgrua p̄dit atq: explicat: etiā ante cōti-
nebat occultū. z si nō sp̄e vel mole corpis i genere
tñ z rōne nature. Ratio aut. nāe qd formale dicit
z nō qd nāle: g ante generationes: forme quodā-
mō occulte in mā: de qua educit^o necessario cōti-
nent. ¶ P̄ forma: aut educit^o p se: aut p accidens:
si p se: cū nihil ei^o sit in mā: o: dicere q: creat. z sic
agens nāle creat. Si aut. p accidēs pducit^o: z nihil
ei^o est in mā: g saltz p accidēs creat. z sic etiā p istaz
viā excludi nō poterit creatio. ¶ P̄ ois res q̄ deū
nō est: creatura ē. sed si forme nō sūt cōcreate ma-
terie: z vna queq: res id qd ē: p formā ē: h: mā pos-
nat^o creata. nulla tñ res habēs formā q̄ educit^o de
potētia māe: dici pōt creatura: cū illud qd ē i ea
potissimū: nō ponat^o a deo creati. hoc aut. est falsū
z incōueniēs. g illud ex quo sequit^o. iueniēs ē igit^o
ponere formas materie cōcreatas. ¶ P̄ violentū
est: quod est a p̄ncipio extrinsecō nil cōferente viz
passo. Cū igit. nihil forme sit in mā: nec in ista mā
resp̄cū cuiuscumq: forme sit maior ap̄tudo q̄ res-
p̄cū aīe itellectiue: tūc nlla generatio erit nālis: s;
ois violēta. ¶ P̄ Sanguis ē potētia caro: z nō la-
pis. aut. igit. ista potētia est i sanguine rōne forme
sanguinis. z sic forma sanguis appeteret corrupti-
onē ppriā. aut rōne puationis forme carnis. z sic
etiā puatio appeterz sui destructionē. aut ratione
ipsius materie. sed mā in se cōsiderata nō est pl^o in
potētia ad formā carnis q̄ lapidis: nō g rōne ma-
terie. Cū g ita sit determinata ad formā carnis q: nō
lapidis. relinquit^o h: eē nō posse: nisi q: in mā q̄ est
sub forma sanguis: est inchoata forma carnis.
¶ P̄ oē qd est in potētia materie: educit^o de potē-
tia materie. Si igit. eē in potētia materie ē eē solū
in pura potentia passiva. cū aīa itellectiua sit i tali

Questio

ab intrinsicō. **Ar.** vtrāq; opionez reprobās: mediā q; viā eligēs: posuit eas nec totalit̄ pcedē ab extrinsecō: nec totalit̄ ab intrinsicō: s; p̄i ab it̄: r p̄i ab extrinsecō: ut sic forme r de materia educant̄: r virtute agentū naturalū: p̄grediant̄ ad esse. hanc igit̄ positio nem utpote p̄e ceteris magis consonaz veritati: p̄o steriores eligentes: circa ipsam diuersimode p̄ceserunt. Quidā nanq; dixerūt formas substantiales omnes de mā educibiles quantū ad aliqd̄ sue essentie in ipsa p̄existere ante generationē. quantū vō ad aliqd̄: de sua eēntia eas puenire dicit̄ ad actum: per actionē p̄ncipaliter exterioris agentis. Quidā vō volunt ipsas quantū ad totā suā essentiam p̄existere in mā: sub quodā esse imperfecto: ad esse vō perfectū: fm̄ eos deducunt̄ ab agente nālī. Alij vō dicit̄: eas nec quantū ad totā suā eēntiaz: nec quantū ad partē ipsius in materia actu p̄existere: sed potētia soluz de qua virtute agentis fm̄ eos p̄ducunt̄ ad actuz. Quantū aut̄ ad euentiā p̄me opionis sciendū est: q; in quibusdam formis accidentalibus sic videmus: q; in sua eēntia grad⁹ diuersos habēt: ad vnā t̄i r eandem spēm p̄tinētes sicut apparet in albedine: r i formis suscipientib⁹ magis r minus. Albedo enī fm̄ gradus diuersos sue nature p̄cipat̄ a diuersis: nec t̄i p̄pter illorū gradū diuersitatē: ipsa albedo in diuersis est diuersaz speciez: sed vni⁹ t̄i: p̄pter illud q; magis r minus albū: in participādo albedinē: nō diuersificat spēm. Et in talib⁹ quidē formis videm⁹ q; nō statim cū aliqua eaz ponit̄ in subiecto: necessariū est q; in ipso ponat̄ fm̄ totā sue nature p̄fectionē q̄n potius ibi p̄t̄ existere sub gradu imperfecto sue nature solū. Et h⁹ quidē rō est: q; r si talis forma naturalit̄ esse habeat in tali subiecto: nō t̄i ē nata existere: nisi in subiecto depurato a dispōne contraria. e inde est q; si subiectū inuenit̄ p̄fecte a dispōne contraria depuratū: fm̄ qd̄ p̄mittit̄ possibilitas naturalis: erit ibi forma sub gradu sue nature p̄fecto fm̄ q; ipsam est possibile in talib⁹ rep̄iri. Si autē ab hac dispōne subiectū fuerit minus p̄fecte absolutum: formā habebit sub gradu sue nature imperfecto t̄i. ab hoc aut̄ gradu: si ipsa forma accidentalis deduci debeat ad gradū perfectiorē: o; necessario fm̄ istos: q; ibi duo occurrāt: q; r actio motorū extrinseci: r actio forme in subiecto inchoate ipsi motorū extrinsecō quō coagentis. Occurrit siquidē ibi actio motorū extrinseci: dispōnez forme p̄dicte contraria remouentis a subiecto. r formā ipsam paulatim de gradu imperfecto ad magis ac magis p̄fectū deducētis. Concurrit etiā ibi r actio ipsi forme in subiecto inchoate. Cū enī talis forma contrarietate habeat ad formā abijciendā: r vni⁹ contrarietate naturalit̄ natū sit expellere reliquū: motorū extrinsecō ipsa quodāmodo coagit ad expulsio nē dispōnis vel forme sibi contrarie. coagendo aut̄ ad expulsio nē ipsius: coagit ex sequenti r q̄si per accidēs ad sui deductionē de imperfecto gradu ad gradū perfectiorē. Sicut enī supra dictū est: tāto

magis subiectū ad ipsius p̄fectionē deducit̄: quāto magis absolutū ab accidente contrario: sicut aut̄ in istis formis accidentalibus esse videt̄: sic etiam fm̄ istos: est r in omnib⁹ formis substantialib⁹: p̄ viā naturalis transmutationis educibilib⁹ de mā. Om̄s enī fm̄ istoz positio nē forme substantialit̄ sic de mā educibiles per naturam in sua essentia gradus diuersos habent ad vnā r eandē speciem pertinentes. sub quibus omnibus ipse nate sūt existere in materia. vtz q; forma substantialis non habet esse in materia: quocūq; accepta: sed soluz in mā disposita. actus enī actioz: sunt in patiente r disposito: idcirco si mā fuerit ad talē formā p̄fecte disposita ipsam p̄fecte siue sub gradu p̄fecto de necessitate habebit. si vō disposita p̄fecte ad ipsam non fuerit: sub p̄fecto gradu neq; habebit. habere tamē eam poterit sub imperfecto gradu sue nature. r quia nunq; i materia generalit̄ ad formā aliquam dispositionē talem possimus inuenire que ab ipsa possit excludere omnes gradus dispōnū ad formas alias: idcirco ut dicunt: talē materiaz nunq; possēt ponere sic stare sub aliqua forma q; abijci possint ab ipsa alie forme substantiales: quantū ad omnes gradus sue nature: quin potius quēadmodū in mā cuiuslibz necessario est dispositio ad formam quālibet sub quodā gradu dispōnis imperfecto: sic etiā inquirunt r in mā formata quacūq; forma inchoata est forma substantialis cuiuslibet alterius rei generabilis sub quodā gradu imperfecto sue nature: a quo si deduci debeat ad gradū p̄fectū: cōcurrēt ibi necessario r actio extrinseci motorū: r etiā actio forme extrinsecō coagentis motorū: eo mō qui supra de formis accidentalib⁹ est recitatus. talis est q; istoz extranea opio. Rationes aut̄ quas p̄ se adducunt sunt in obiectionibus recitate. r iō ad p̄ns itez eas adducere: sup̄flūū est. **S**i quis aut̄ vellet ostendere hanc opionē esse v̄ p̄hiā: nō multū sibi difficile eēt. p̄cipue cū **Ar.** dicat: Substantiā oīno nō suscipe magis r min⁹. Itē q; in subā nō est mot⁹. Itē q; spēs substantiaz sunt sicut spēs numeroz. quaz rō in diuisibili consistit: r q; forma subālis nō introducūt in tpe i māz s; i instātū: r plura bis filia vtz q; eis p̄hi v̄ba nō sapiūt: s; ipsa asserūt simpl̄ eē falsa: tētabim⁹ v̄ eos etiā ex appentib⁹ ad sensū p̄cedere: q̄tinus p̄ sensibilia q̄ sequūt possunt suaz pōnez asp̄icere eē falsa. p̄cedem⁹ aut̄ v̄ ipsos h⁹ ordīne: ut p̄mo sic sufficē putam⁹: ad p̄ns ondamus q; forma subālis nō p̄t̄ magis r minus suscipe r q; in sua eēntia gradū r gradū ut eā habere dicit̄ nō h̄z. Sc̄do q; dato eā habē gradū r gradū positi: oēs simul eē in aliq; pte mat̄ie sub q̄dib⁹ imperfecti nō p̄nt. Tertio q; dato eas sic existere i mā: coagētū motorū nō valēt. Quarto q; cōcesso etiā q; motorū coagent: t̄i difficultatē nō fugiūt quā p̄ suaz pōnem fugere se credebāt. Quātū ad p̄mū ostēderandū est: q; in oibus formis oppositis suscipiētibz magis r minus: ita est q; simul cū inducitur

aliquid de perfectione vnius: abijcit etiam necessario aliquid de perfectione alteri: sicut simul cum inducitur aliquid de perfectione albedinis: abijcit etiam aliquid de perfectione nigredinis. h^o autem ratio est: quia cum perfectiones talium formarum sint sibi inuicem repugnantes. si cum inducitur aliquid de perfectione vnius non simul abijceret aliquid de perfectione alterius: opposita et repugnancia starent in simul in eodem: quod esse non potest. Si autem eadem ratione videmus quod cum per continuam graduum formam vnius inductionem peruenit ad gradum medium inducende forme: peruenit etiam per continuam aliorum graduum abiectionem: ad gradum medium forme abijcende. **Utriusque autem videmus: quod medium vtriusque vni essentialiter est. et a subiecto tollit absolutam denotationem cuiuslibet extremorum: sicut palor vel paliditas que est medium albedinis et nigredinis: est vnius color essentialiter: et a subiecto tollit absolutam denotationem: tam albi quam nigri. videmus etiam quod hoc medium formarum suscipientium magis et minus: sic determinate respicit duas formas extremas: quod semper cum ab ipso recedit: necessarium est accedere ad alteram duarum determinatarum extremarum formarum: sicut semper cum a palido recedit: necessarium est omnino accedere vel ad albu vel ad nigrum. et semper cum recedit a tepido. necessarium est omnino quod accedat vel ad calidum vel ad frigidum: et vltimum in omnibus formis suscipientibus magis et minus. etiam contingit dare vnum medium: sic determinate respiciens duo extrema ex quibus consistit: quod necessarium est ab ipso recedendo non accedere nisi ad alterum duorum terminum. Tale autem medium non contingit dare in substantialibus formis. Est enim omnino inconueniens dicere quod vnum et idem essentialiter sit medium essentie vnius forme subalis: et medium essentie alterius. et quod vna forma subalis ex duabus formis substantialibus consistatur. Sed nec etiam inter tales formas dare contingit aliquod medium sic determinate duas formas substantiales respiciens: quod semper cum ab ipso recedit: sit necessarium accedere non nisi ad alteram duarum terminum. videmus enim quod in generatione animalium: in qua est ordinatissimus processus a forma seminis acceditur ad formam sanguinis: et a forma sanguinis ad formas carnis: nec vnicuique ordine nature potest ad formas carnis a forma seminis transferri: nisi prius perueniatur ad formam sanguinis: semper igitur necessario in tali processu: forma sanguinis est media inter formas seminis et formas carnis. Et tamen quousque sic necessario cadat semper media inter eas: non tamen necessarium est quod semper cum ab ipsa recedit: accedat ad alteram earum. potest enim esse quod per corruptionem sanguinis: fieri transitus a forma eius: non ad formam seminis: nec ad formam sanguinis: sed ad formas essentielles: et inde ulterius percedat ad formam lapidis: vel ligni: vel alicuius alterius mixti. quod si talis forma sic patens cadens media inter formam seminis et carnis: non sic determinate eas respicit: quod ab ipsa recedendo sit omnino necessarium ad alteram earum accedere vniuersaliter: nullas substantiales formas videtur quod sit dare aliquod medium**

sic determinate duas formas terminum respiciens quod sit omnino necessarium: cum ab ipso receditur ad alteram earum accedere. precipue cum in talis substantie generatione sit ita determinatus et ordinatus processus sicut est in generatione animalium perfectorum. Cum ergo vltimum ut supra dictum est inter formas suscipientes magis et minus: contingat inuenire medium vnius essentie supra dicto modo: duo terminum extrema respiciens: et inter formas substantiales ut ostendimus hoc inueniri non possit: concluditur sensibilibus si hoc dicere liceat: quod nulla forma substantialis potest magis et minus suscipere. **¶** Omnes forme suscipientes magis et minus successiue inducunt per naturam et ab ipsa successiue abijciunt: et non in instanti cuius ratio est: quia natura in sua operatione saltus non facit: nec potest aliquo modo de extremo in extremum transire nisi per medium. In formis autem suscipientibus magis et minus sic est: quod inter gradum infimum et supremum sue nature intendunt plurimum graduum mediorum. Et idcirco necessarium est: quod in inductione naturali talium formarum: ipsa natura prius perueniat ad gradum medium earum quam perueniat ad gradum vltimum et completum. Similiter etiam necessarium est quod in earundem abiectione procedendo a gradu supremo ad infimum: prius pertingat ad gradum medium quam ad vltimum. et sic nulla forma suscipiens magis et minus in instanti a subiecto se totam potest induci vel abijci per naturam: sed necessario sit vtrumque successiue: et in continuo tempore: propter illud quod motus continuus tempore continuo mensuratur. si igitur aliquae forme sint que subito se totas abijciunt a suis subiectis: tales nullo modo erunt de numero formarum suscipientium magis et minus. sunt autem huiusmodi plurime forme substantiales: sicut pars de animalibus animalium. Quousque enim propter tonitruum vel aliquam causam aliam: animalia subito moriuntur et in instanti aufertur ab eis anima: et forma principium sentiendi: et forma principium vegetandi: quod vltimum aufertur forma quod erat sibi principium viuendi: et remanet illud mortuum quod fuerat prius viuum. hoc autem esse non possit: si anima suscipiet magis et minus prius enim abijceret forma vnum gradum sensitiue partis: et postea forma alium: et deinde forma alium. abiectis autem omnibus gradibus sensitiue partis abijceret postea vnum gradum vegetatiue: et postmodum alium successiue. cum igitur videamus quod subito et in instanti quousque tota anima abijcit. et forma quod est principium sentiendi. et forma quod est principium vegetandi. etiam forma quod ipsi concedunt: concluditur de necessitate: quod anima est indiuisibilis in essentia. Sed si anima que est multiplicior in virtutibus qualiter alia forma substantialis est indiuisibilis in essentia multo magis hoc dicere oportet de aliis substantialibus formis. nulla igitur substantialis forma habet gradum et gradum in sua essentia: sicut habent forme suscipientes magis et minus: sed est omnino indiuisibilis essentie. **¶** Preterea quodocumque aliqua forma in sua essentia et natura gradus diuersos habet ad modum formarum suscipientium magis et minus. id quod forma ipsam perfectum est intendi et remitti potest.

Questio

et ab ea forma magis et minus denominari: sicut quia albedo in sua natura gradus diversos habet. albus intenditur et remittitur. unde enim et idem: quandoque est magis albus quandoque minus. Est enim unum album magis album alio albo. Si igitur forma substantialis in sua natura gradus diversos habet: ut forme suscipientes magis et minus: de necessitate id quod forma substantiali perficitur intendi poterit et remitti: et ab ipsa forma magis et minus denominari. et sic unus homo erit magis homo alio homine: et unus lapis erit magis lapis alio lapide: et sic de singulis. hoc autem totum falsum est. Quilibet enim homo est equaliter homo cuiuslibet homini. et quilibet lapis est equaliter lapis cuiuslibet lapidi. et quodlibet lignum est equaliter lignum cuiuslibet ligno. et quilibet aeris pars est equaliter aer cuiuslibet alteri parti aeris: et sic de singulis substantiis: sub una specie contentis. ergo nulla forma substantialis suscipere potest magis et minus. **P**reterea autem forma substantialis sub quolibet gradu sue nature accepta est immediate in essentia materie prime: aut sub gradu supremo tantum est immediate in ipsa. sub gradu vero infimo: est in composito ex materia et dispositionibus: et per consequens in composito ex materia et forma: ad quam ille dispositiones sequuntur. Non potest autem dici quod solum sub gradu sue nature supremo: sit immediate in essentia materie prime. ois etenim actus cuius subiectum immediatum est quid compositum ex materia et forma: est de necessitate accidens. et omnis actus cuius subiectum immediatum est ipsa essentia materie prime est de necessitate substantia. Si ergo forma substantialis oeducat essentiam materie prime de gradu infimo ad gradum supremum una et eadem forma in essentia deducet de gradu accidentis ad gradum substantie. et unum et idem erit quandoque accidens quandoque substantia: quod est impossibile. Est igitur ois non necessarium quod forma substantialis sub quolibet gradu nature sine sit immediate sicut in proprio susceptivo in essentia materie prime. si in quolibet gradu debet esse actus substantia et non accidens. Constat autem cum in essentia materie prime: que est immediatum susceptivum forme substantialis: sub quolibet sue nature gradu non sit aliquid repugnans talis forme essentie materie prime que ante omnem dispositionem sibi unum: necessarium est quod habeat statim et totam essentiam ut sic nullo modo poni possit in essentia eius recipi que est indivisibilis aliquid de essentia talis forme que ponatur in ipsa et tota essentia. **S**ed nulla forma que de necessitate in suo proprio susceptivo recipit simul tota. potest suscipere magis et minus. quod nulla forma substantialis suscipere potest magis et minus in sua essentia nec in ipsa parte et parte habere. **N**otandum quod si forma substantialis sequeret dispositionem in materia: sicut effectus causa rationabilis dici posset: quod si dispositio esset in gradu imperfecto aut perfecto in materia quod etiam forma substantialis in ea consistere existeret. nunc autem quod ipsa ante omnem dispositionem adiungitur essentie materie preedite que ad ipsam sub gradum

quolibet accepta se habet equaliter. necessario si ea ponitur forma aliquid sue essentie: ois quod in ipsa ponatur statim et forma se tota. **N**on ois forma que suscipit magis et minus in suo subiecto per motum inducitur. si igitur forma substantialis magis et minus suscipit inducitur necessario in suo proprio susceptivo per motum. In ducitur autem per generationem: ergo generatio que est introductio substantialis forme est motus. **M**ouet autem ois quod subijcit motui: et ois quod actu mouet est existens actu: ergo ois quod alicui motui: et per consequens generationi subijcit: est ens quantum et ens actu. Est autem idem quod est subiectum in toto motu: et quod subijcitur termino motus: sicut idem est subiectum albedinis et albedinis que per motum accipit: quod idem est subiectum substantialis forme que per generationem accipit et ipsi generationis. Est autem conclusum quod ens quantum et ens actu est subiectum generationis: quod ens actu per formam substantialis est ratio essendi forma quod. et sic est accipit: quod ois forma substantialis est accipiens. hoc autem est impossibile: quod impossibile est quod eius subiectum sit ens actu extrinsecus de se. et per consequens impossibile est quod ipsa inducat per motum quantum ad suam essentiam. necessarium est quod ois forma substantialis sit in sua essentia indivisibilis: non potest magis et minus suscipere. **N**otandum quod visio alterius videndum est: utrum in materia cuiuslibet poni possint forme substantiales sicut existit sub gradibus imperfectis sue nature concessio eas habere gradum et gradum in sua essentia vel natura. Et quod hoc non sit possibile: facile est ostendere. ponamus enim gradum imperfectos substantialium formarum de materia eductibilium sicut existit in materia sic ponitur. aut gradus ois illi gradus sunt unum per essentiam: aut diversi: non potest dici quod sunt unum per essentiam: cum una essentia substantialium graduum sit una forma substantialis. ois illi gradus erunt una forma substantialis: sed una forma substantialis non est ichoatio diversorum graduum repugnantium formarum substantialium. forme autem substantiales repugnantes: sunt sibi invicem repugnantes. illa igitur forma substantialis non erit ichoatio earum. et preterea forma substantialis una non potest sicut cum alia stare in eadem parte materiae. in illa igitur materiae parte in qua stat una formarum generabilium: utputa forma asini vel alie: illa forma substantialis surgit ex oibus imperfectis gradibus stare non potest. et sic per consequens tales ichoationes formarum in materia sub nulla forma generabilium rei stante: stare poterunt. Et preterea illa una forma que est ichoatio omnium formarum generabilium erit composita omnibus generabilibus non solum elatis: sed etiam elatis. et sic dare oportebit quantum corpus ex quo elata et elata sunt quod est a philosopho reprobatum. **H**ic tamen dicitur forma substantialis una esse ichoata in aliquo re solum quod sub quodam gradu sue nature virtute continetur in forma forme illi rei sic forme elales virtute continentur in forma mixta. et sic forme omnium generabilium virtute continentur in forma hominis. sed nec ipsi sic ponunt ichoationem. nec etiam habent preter ichoationem. Si ergo dicatur quod illi gradus imperfecti formarum sunt ois distinctarum et diversarum essentiarum sed quod sunt diverse essentie formarum generabilium: habet etiam stare non poterit. impossibile est enim repugnancia forma que sunt essentialiter distincta simul iniciari in eodem. si ergo illi imperfecti gradus formarum substantialium sunt distinctarum essentiarum forma quod distincte sunt essentie formarum generabilium: cum tales sint sibi invicem repugnantes: impossibile est quod

illi gradus simul inueniantur in eadem parte mae. vno igitur in vna parte mae posito: necesse est omnes alios excludi. In quacumque autem parte materie est forma substantialis completa: in eadem sunt omnes gradus forme illius. Ex quo sequitur quod in nulla parte mae formata forma generabili possunt esse imperfecti gradus formarum aliarum si ponantur realiter in eentia distincti. sicuti etiam si gradus medius albedinis et gradus medius nigredinis: facerent duos colores in essentia distinctos: realiter nunquam simul inueniretur in eodem subiecto. Verum quia palloz qui est medius nigredinis et albedinis: est eentia liter vnus color virtute habens aliquid de vtroque extremo: medius albi et medius nigri: simul in eodem inueniuntur. Similiter ergo et si imperfecti gradus formarum substantialium sunt distinctarum et repugnantium eentiarum: simul non poterunt stare in eadem parte mae. quod si in simul stare ponuntur: erunt necessario vnum per eentiam.

Preterea. eentia materie prime indiuisibilis est de se et forma substantialis sub quolibet gradu sue nature sibi immediate vnus: vt supra probatum est. Indiuisibile autem ab vnico indiuisibili totum attingitur. ergo eentia mae prime ab vnico gradu infimo substantialis forme tota attingitur. non est igitur intelligibile quod aliquid finem se totum eque immediate simul attingat a pluribus ab ipso realiter differentibus. ergo eentia mae prime simul a pluribus gradibus formarum subalium attingi non poterit. vnde si solus gradus forme erit sicut in proprio susceptiuo et eentia mae prime. Alij vero omnes erunt in composito ex materia et aliquo gradu forme. Est autem quilibet gradus forme eentia liter actus substantialis: quilibet actus substantialis quantu cumque imperfectus est ratio existendi simpliciter. quia aliter non distingueretur ab actu accidentali. si omnes gradus imperfecti substantialium formarum excepto vno tantum: erunt vt in proprio susceptiuo in simpliciter actu existente et per consequens erunt de necessitate accidentia. quod est impossibile. si impossibile est gradus imperfectos omnium substantialium formarum simul esse in eadem parte mae. **P**rimo numerata materia necesse est numerari et ea que sunt in ipsa. quia impossibile est aliquid vnus et idem numero si inueniri in pluribus numero ordinibus.

Materia autem que stat actu sub forma ignis si differt numero a materia que stat actu sub forma aeris: et a materia stante sub forma aque: et a stante sub forma terre. igitur et inclinatio forme que est in materijs quattuor eorum est necesse quod sit numero distincta et diuersa. Ponamus igitur elementa concurrant ad mixturem et deueniant ad finem generationem. completa itaque generatione asini: aut omnes quattuor anime asinine que in quattuor elementis erant inchoate corrumpuntur: aut alie perficiuntur et alie non: aut perficiunt omnes. Non potest dici quod omnes corrumpantur. quia finem istos per generationem rei forma in materia inchoata ad gradum completum deducit. Non potest etiam perfici vna sola. quia non est dare quare perficiat magis vna quam alia. perficiunt itaque omnes: et sic in asino generato erunt quattuor numero anime asinine complete. quod est absurdum. ergo absurdum

est in materia stante sub qualibet forma esse gradus incompletos omnium aliarum formarum. **U**iso igitur quod forma substantialis in sua eentia non habet realiter gradum et gradum: et quod dato ipsam gradum et gradum habere: non ideo tamen potest poni quod in eadem parte mae simul sunt gradus imperfecti omnium formarum substantialium.

Tertio videndum est breuiter: vtrum concessio quod forma substantialis preexistat in materia sub gradu sue nature incompleto: coagere possit motori ad sui productionem. Quod autem hoc sit impossibile facile est ostendere. Eius etenim est agere cuius est esse: cum agere presupponat esse: et nihil agat nisi finem quod est in actu: sed esse non est forme et si sit per formam. est autem compositum: igitur et compositum est agere. gradus autem forme est forma simplicitate: et non quid compositum ex materia et forma. ergo eius non erit esse nec agere: sed compositum ex ipso et materia: et cuius hoc compositum sit illud in quo actio recipitur. ergo aliquod ens agere poterit in se totum. quod est impossibile. nullam enim partem compositi est dare in qua non sit inchoatio forme inducende simul cum forma abiicienda.

Preterea. sicut in materialibus id quod est ratio essendi non est ipsum per se existens: sic etiam in eis id quod est ratio agendi: non est ipsum agens. est autem forma ratio agendi: sicut est ratio essendi. ergo forma non est agens. Multo igitur magis neque gradus incompletus forme poterit esse agens vel poterit agere: esse tamen poterit ratio agendi. Aut igitur erit ratio agendi ipsi exteriori agenti: aut illi quod recipit exterioris agentis actum: et in quo est ipse gradus incompletus forme inducende. Non potest autem dici quod ad propositum quod sit ratio agendi ad expulsionem forme que est ei a quo talis forma expellitur. primo quod quod forma non est ratio agendi ipsi rei in seipsum sed in aliud. Secundo. quia cum forma expellenda sit in tota subiecta rei et forma inchoata sicut vt supra diximus propter id quod non est dare quare forma inchoata sit in vna parte rei potest quod in alia: aliquid res in se tota agere poterit transmutando se ab vna forma in aliam. quod est impossibile. non potest ergo esse generata talis forme ratio agendi ad expulsionem alterius forme illi a quo forma expellitur. Erit ergo ratio agendi exteriori agenti: sed hoc est inconueniens. primo quod quod forma est ratio agendi sicut et eendi ei in quo est. sicut. non vnusquodque est actu per suam formam et non per alienam: sic etiam nihil agit per formam in alio existens: sed solum per formam quam habet in seipso. Secundo. quia tunc superfluum erit ponere tale gradum incompletum in passiuo ad forme contrarie expulsionem et inductionem alterius. Cum enim agens extrinsecum in seipso habeat completam formam que est ratio agendi: et per consequens perfectam agendi rationem subtracto gradu imperfecto a passiuo: ad hoc agens exteriori per suam formam: ipsum complete poterit transmutare. omnino igitur frustra talis actus incompletus ponitur in passiuo: cum nec sit ratio patiendi propter id quod hoc est potentia et non actus: nec sit agens: nec ratio agendi. vt ostensum est.

Questio

Habito ergo quod si gradus incompletus forme inducende sit in materia eo modo quo aduersarij ponunt: agere tamen vel coagere extrinseco motori non potest. **U**terius quarto videndum est utrum concessio etiam eis quod exteriori agenti coagat difficultas fugiat quam isti per suam positioem fugere se credebant. Est autem difficultas illa precipua de productioe formarum. dicunt enim quod si nihil forme ponatur in materia ante generationem in qua postmodum tota inuenitur erit productum per generationem aliquid de nihilo, quod est impossibile. **N**on autem ipsi per suam positionem hanc difficultatem non fugiant facile est ostendere. **A**ut enim per generationem producit aliquid de essentia forme quod prius non praesentat in materia: aut nihil. **S**i nihil producit per generationem quod prius non praesentat in materia cum post generationem inuenitur in materia forma completa: sequitur quod forma completa praesentat in materia. et sic redibit opinio de latitudine formarum. **S**i autem aliquid de essentia forme per generationem producit quod prius non extiterit in materia: tunc oportet dicere unde producat. **A**ut enim producit vel accipit de essentia materie: aut de essentia forme contrarie: aut de parte forme persistere in materia: aut de essentia compositi: aut decidit a forma agentis. **N**on potest dici quod accipiat de essentia materie, quia haec essentia tota est potentia, id autem quod de essentia forme producit est essentialiter actus. **N**on accipit etiam de essentia forme opposite, quia nihil quod est de essentia unius oppositorum potest fieri de essentia alterius. **N**on accipit etiam de parte forme in materia persistere: nec de essentia persistens oppositi. quod in neutro istorum videtur etiam ipsi concedunt: habet actu sicut a gradibus. **N**on decidit etiam ab essentia forme agentis ipsi. quod tunc quot gradus de essentia forme agentis producit per gradus: tot gradus erit necessarium decidi ab essentia forme ipsi agentis. quod tunc quot gradus de essentia forme agentis producit per gradus: tot gradus erit necessarium decidi ab essentia forme ipsi agentis. producit autem per generationem omnes gradus qui sunt de essentia forme rei agentis praeter infimum. gradus et ab essentia forme rei agentis omnes gradus decidit praeter infimum: et remanebit per se quod agentis de necessitate corruptum in termino generationis. quod est aperte falsum. **S**i ergo quod de essentia forme per gradus producit non decidit a forma agentis: nec accipit ab essentia materiae: nec ab essentia forme opposite nec a persistere gradu essentiae: nec a persistens essentia compositi: aut dicat. habet quod de essentia forme producit per gradus: produci ex nihilo. quod non voluit: aut dicant nobiscum quod illud per se non producit sed per accensum ad productionem oppositi quod de materia producit in qua praesentat ratione forme potentia: sed non actu. et tunc ad hoc quod res non producat ex nihilo dicat non requiritur quod aliquid de forma agentis gradus actu persistat in materia: sed quod forma se tota potentialiter solus in ipsa persistat: sicut nos dicimus. **V**isa ergo opinio illorum ponentium formas substantiales in materia actu ante generationem existere sub gradu incompleto sue essentiae: et visa etiam improbatone ipsi: alterius videndum est aliquid de opinione

ponentium formas substantiales quantum ad totalitatem sue essentiae persistere in materia sub quodam esse confuso. **A**d cuius opinionis intelligentiam sciendum est quod in formis accidentalibus extrariis sic videmus quod extrema sub esse distincto accepta se inuicem circa idem non committuntur: sed potius nata sunt se mutuo expellere albedo etiam sub esse distincto accepta: non committuntur secum nigredinem in eodem: nec e converso. **S**ub esse tamen indistincto et confuso se mutuo circa idem committuntur. unde quia extrema non sunt distincte in medio: sed confuse simul in ipso sub quadam tamen confusione inueniuntur. ab ista autem confusione deducuntur ad esse distinctum virtute agentis materiam vel subiectum de terminare ad alterum extremorum motus: sicut virtute calidi motus determinate ad ipsam caliditatem quod erat tepidum: et per consequens confuse calidum distincte calidum efficit: et virtute alterius frigidum efficit distincte frigidum. **Q**uoadmodum autem in istis est sic etiam secundum istos et in formis substantialibus suo modo esse videtur. si enim forme substantiales sub esse distincto accipiuntur se pati non possunt circa eadem partem materiae. **I**n qua tamen materia sub esse indistincto et confuso omnes in se existunt. habet autem esse confusum ut dicitur nihil aliud esse quam habet confusum formarum et potestas habitualis materiae in qua potestate ipsa materia habet confuse omnes formas: nullam tamen distincte: sicut etiam genus potestate quadam quae est habet confusum differentiarum indistincte et confuse differetias omnes habet: et sicut genus per intellectum ad alteram diuisum determinat: sic etiam materia per virtutem naturalem agentis determinat ad alteram formarum in ipsa indistincte primitus contentarum: ut sic dici possit quod forma substantialis quantum ad essentiam suam totam et non quantum ad partem quod indivisibilis est sub esse confuso ante generationem existit necesse in materia: et per generationem virtute naturalem agentis etiam quantum ad essentiam suam totam de esse confuso deducit ad esse distinctum. ut sic etiam quantum ad esse partium sit ab intus et partim ab extra. quantum vero ad essentiam tota sit semper in materia: sub esse tamen confuso ut dictum est: de quo ad esse distinctum per agens exterius deducatur. **I**sta autem opinio uno modo ipsam intelligendo vera est: et alio modo falsa. **P**er esse etenim confusum: aut intelligitur actus existendi: aut sola aptitudo materie ad esse et ad formam quae est ratio existendi. et quidem si per ipsum confusum esse intelligatur actus aliquis existendi: ita videlicet quod ponendo formas existere in materia sub esse confuso: necessarium sit eas ponere actu existere in materia: erit positio omnino impossibilis. **A**d cuius intelligentiam sciendum est quod cum nullum indivisibile habeat partem et partem: de necessitate oportet dicere quod unum indivisibile attingens aliud indivisibile secundum se totum et totam totalitatem sue essentiae aliud indivisibile totum attingat. **E**st autem essentia materiae se se cui forma substantialis coniungitur omnino indivisibilis. unde oportet de necessitate quod forma substantialis actu attingens essentiam materiae secundum se totam et totaliter ex parte sua ipsam totam actu attingat. si autem essentia forme actu est in materia necessarium est dicere

q̄ actu attingit ipsi⁹ essentia. nō enim est intelligi-
 bile q̄ essentia forme sit actu in materia: et actui
 essentie ipsius materie non cōiūgatur. Ex hoc autē
 q̄ essentia forme tota ⁊ totaliter attingit totā eēn-
 tia materię: confurgit actualis existētia cōiūcti
 tota ⁊ cōpleta. Si igit̄ essentia forme actu in ma-
 teria ponat̄: necesse ē dicere q̄ materia stet actu
 sub esse cōpleto nato consequi formā illam: et p̄
 consequēs si ante generatōem forma actu tota ē
 in materia: oportet dicere de necessitate q̄ esse ge-
 nerati totū ⁊ cōpletū generatiōi p̄existat. quod ē
 impossibile. nō p̄t autē dici q̄ forma q̄tū ad esse
 eēntie sue ante generatōem est in mā: ⁊ nō q̄tū
 ad esse existētie. quia per hoc q̄ alicui cōrespōdēt
 eē eēntie non dicit̄ actu existere in aliquo: s̄ solū
 per se existere. Cuius ratio est. quia ⁊ si eo ipso res
 haberet nō quidē existere posse sed actu existere
 quo habet esse eēntie: cum esse eēntie vnaq̄q̄ res
 eēntialit̄ ⁊ inseparabil̄ habeat: habebit vnaqueq̄
 eēntialit̄ ⁊ inseparabil̄ actu existere. quod est herē-
 ticū. igit̄ si solū esse eēntie ipsi⁹ forme aū gnatiōem
 respicit̄ a mā ⁊ nō esse existētie: p̄ hoc ip̄a forma
 nullo modo habebit q̄ actu existat in materia: s̄
 solū q̄ ip̄a possit existere. Si autē dicat̄ q̄ essentia
 forme ante generatōem est cōiūcta mat̄ie actu:
 sed impfecte: pat̄ q̄ hoc nihil est. cum enim talis
 essentia sit indiuisibilis: si actu alicui cōiūgit̄: tota
 sibi cōiūgit̄. ⁊ si tota illi cōiūgit̄: nihil sui re-
 stat illi ampli⁹ cōiūgendū: ⁊ per consequēs talis
 essentia est sibi perfecte cōiūcta. Est enim omni-
 no puerile dicere q̄ aliquid sit s̄m totā suā essen-
 tiam actu cōiūctū alicui: ⁊ tamē sibi sit impfecte
 cōiūctū. cum illud solū impfecte sit cōiūctū ali-
 cui quod s̄m aliquid sui est sibi actu cōiūctū: ⁊
 s̄m sui aliquid restat illi posteri⁹ cōiūgendū. Ex
 hoc autē pat̄ q̄ nec etiā dici potest talis eēntia in-
 distincte cōiūcta esse materie. quia solū in potē-
 tia res indistincte continet̄: per actū autē ⁊ maxime
 per completū omnia distiguit̄. Essentia autē for-
 me vt ostēsum est si actu est cōiūcta m̄e: necesse
 est sibi cōiūcta p̄fecte ⁊ distincte: ⁊ per consequēs
 distinctiōe cōpleta: quod esse ante generatōem oīo
 nō p̄t. ¶ **P**reterea. Si essentia formarū substā-
 tialium omēs in aliqua mā actu p̄existūt: aut sunt
 ille essentie formarū omnium indiuiduorum de m̄e
 potētia produci possibilium per naturā: aut eēntie
 formarū omnium specierū solum. Si sunt essentie
 omnium formarū indiuidualium produci possibilium
 p̄ nām: cum s̄m facultatē n̄e indiuidua produci
 valeant infinita: erunt simul in materia actu eēn-
 tie formarū substantialium numero infinite: ⁊ non
 solū semel sed multorēs infinite. quia sub qualibet
 specie rei generabilis: infinita indiuidua p̄du-
 ci possunt successive: ⁊ forme p̄ducibilium s̄m istos
 actu in materia productiōni p̄existant. Est autem
 omnino impossibile quod cōclusum est. igit̄ om-
 nino impossibile est in materia p̄existere actu es-
 sentias omnium indiuidualium formarū produci de

ip̄a possibilium per naturam: nō possunt etiā in ip̄a
 p̄existere eēntie formarū oīm sp̄ez solū: ita q̄ nō indi-
 uiduorum. q̄ forā sp̄ei de se sumpta s̄z. s̄q̄ sp̄ei cor-
 r̄ndet ē forā v̄lis. forā autē actu ex̄tis in mā ē forā
 indiuidualis. q̄ act⁹ eēndi n̄lo mō v̄li p̄t nisi in
 indiuiduo p̄petē. v̄n si in mā nō ponant̄ forē indi-
 uiduales s̄z v̄les: nō erūt v̄llo mō actu in mā: sed
 potētia solū. q̄ si actu in ip̄a existē dicant̄ nō erūt
 v̄les sed indiuiduales indiuiduis p̄mo corr̄ndens
 tes. nō est autē dare quare in mā sint poti⁹ forme
 corr̄ndentes aliquibus indiuiduis q̄ aliis: ⁊ sic oportet
 tebit necesse in mā p̄existere actu formas oīm indiui-
 duorum de ip̄a p̄duci possibilium p̄ nām. q̄d iā osten-
 dim⁹ eē impossibile. Si autē dicat̄ q̄ in illa mā actu
 p̄existit vna t̄m forā numero s̄m vnaquāq̄ sp̄ez
 successive diuersis sp̄ei indiuiduis corr̄ndēs: app̄t
 h̄ subito eē impossibile. Cū. n. ab vnica forā sit vni-
 cū eē numero: ⁊ vnū numero eē nullo mō possit
 eē pluriū indiuiduorum numero distinctorum: sequitur
 de necessitate q̄ oīa indiuidua sub eadē sp̄e succes-
 siue de illa mā p̄ducta sint vniū numero. q̄d ē oīo
 impossibile. de aliq̄. n. pte aque p̄ corruptiōem ipsi⁹
 poterit aliqua ps aeris fieri: ⁊ de illa parte aeris p̄
 ei⁹ corruptiōem fieri aq̄ poterit. ⁊ erit aq̄ p̄mo cor-
 rupta ⁊ postea gnāta eadē aq̄ numero. q̄d ē im-
 possibile. igit̄ oīo impossibile est pō q̄ ponit essen-
 tias totas formarū subalium actu p̄existere in mā. ¶ **P**
 illud eē cōfusū q̄d ponit eē quidā act⁹ ex̄ndi: aut
 sequit̄ formā subalē vna eēntialit̄: aut foras subā-
 les eēntialit̄ distinctas. oīs etenim act⁹ ex̄ndi eēntiaz
 alic⁹ forē cōsequit̄. Et quidē si vna formā t̄m cōse-
 quit̄: t̄m vna forā p̄ tale eē ponit in mā: nō enī p̄
 actū ex̄ndi in mā alia forā ponit nisi illa quā illō
 eē cōseq̄t. Sic q̄ sub tali eē cōfusio nō poterūt dici
 ex̄stē in mā eēntie oīm formarū subalium de ip̄a p̄-
 ducibilium. Si autē tal act⁹ essendi cōseq̄t foras subā-
 les eēntialit̄ distinctas cū de necessitate ad formas
 distinctas eēntialit̄ sequat̄ act⁹ eēndi realit̄ distincti
 eē illō sub quo multe forē subāles s̄m in vna pte
 m̄e ponit̄ erit necesse nō cōfusū s̄z distinctū: ⁊ p̄c̄is
 in eadē pte m̄e s̄m ērt p̄les forē subāles sibi inui-
 cē repugnantes sub eē distincto. q̄d ē impossibile. ergo
 oīo ē impossibile pō q̄ ponit formas subāles q̄tū
 ad totas suas eēntias s̄m p̄existere in mā sub eē cōfu-
 so. si tamē p̄ eē tale aliquis act⁹ ex̄ndi intelligat̄ ⁊
 nō aptitudo ad existētia actualē. ¶ **Q**uod si p̄ esse
 cōfusum non intelligat̄ existētia in actu sed i apti-
 tudine solū: vera esset op̄io. Et forte sic ista positō
 intelligitur. per actum etenim res ad inuicem disti-
 guūtur: que in aptitudinē indistincte ⁊ cōfuse habentur.
 Actus etenim distinguere habet ⁊ determi-
 nare aptitudinē rei. Eo igit̄ ip̄o quo ip̄i dicūt for-
 mas subāles nō p̄existere in mā sub esse distincto:
 sed sub esse cōfuso: videntur velle q̄ ip̄e in ea sub
 existētia in actu nō p̄existāt: sed solum sub existētia
 in aptitudine sumpta: in q̄ existētia indistincta ē ⁊ cō-
 fusa. ¶ **M**anifestū ē. n. q̄ mā naturalit̄ inclināt
 in esse habendum: ⁊ non nisi per formam. in sua

Questio

igitur inclinatio naturali iam includit omne esse cuius forma de ipso educibile et essentia per cuius forme que sibi est ratio et principium extrinseci. si. n. sit aliqua forma in cuius essentia non inclinatur: sicut ipsam in sua naturali inclinatio non prehabet: sic etiam actu ipsa informari non poterit. Materia igitur in sua inclinatione naturali que est eius naturalis aptitudo ad formam: prehabet necessario esse consequens formam qualibet et sub illo esse essentia tota cumilibus forme etiam prehabet necessario. Et quia materia non magis de se inclinatur in unam quam in alias: ideo in sua aptitudine naturali includit equaliter omnes formas et sibi esse consequens eas. et sic non distincte habet hanc vel illam: sed indistincte omnes et sub esse confuso. Quia autem actu sua aptitudo perficitur forma aliqua. quia de ratione actus est distinguere aptitudinem materie ad formam unam. Efficitur tunc sic distincte sub una forma quod in simul cum ipsa forma actum distinguendum et determinandum est: naturalem inclinationem: aliam habere non potest. Et quia unumquodque ad id movetur naturaliter ad quod habet aptitudinem naturalem: non autem movetur ad ipsum: nisi quando id actu non habet. quia quoniam id actu habet: sub ipso naturaliter quiescit: sicut grave. quia aptum naturae est habere locum deorsum quando ipsum actu non habet naturaliter tendit deorsum. quando vero est actu in loco deorsum: in ipso naturaliter quiescit. ideo et materia cum actu formam habet quae est apta nata habere: non movetur ad ipsam sed in ipsa potius naturaliter quiescit. cum vero eam actu non habet: propter aptitudinem naturalem quae de sua essentia habet ad ipsam: naturaliter siue forma suam naturam tendit in ipsam. Et quia unumquodque id quod de sua habet aptitudinem naturalem: habet semper actu: nisi aliquod impediens ipsum extra illius actualitatem detineat: sicut grave est semper actu deorsum quantum de se est. et propter aliquod impediens quandoque est locum deorsum detineat. ideo et materia quantum ex se est: semper est actu sub forma illa quae de sua aptitudine naturali habet. et si extra illam detineat quandoque per aliquod impediens eam sub ipsa stare. Et quia in detentis extra id quod de sua habet naturalem aptitudinem per aliquod impediens: necesse est aliquid dare quod prohibens remaneat si actu in id tendere debet. ideo et si materia per aliquod impediens remota a forma sibi debita: naturaliter actu in ipsam tendere debeat: necesse est dare oportet aliquid quod ab ipsa remoueat impediens eam sub forma debita sibi stare. Impedit autem materia ad principium agendi stare sub forma quae est apta nata de sua natura habere ad agendum principium: propter dispositiones contrarias illi forme in ipsa materia existentes. has igitur dispositiones necesse est primo a materia removeri. unum autem horum a subiecto non remouetur nisi per inductionem alterius. si ille dispositiones horum fore inducere debent a materia removeri: necesse est in ipsam introduci ab agente dispositiones illis contrarias: ipsam formam agendi cuius similitudo in materia impeditur contraria. Et si per iste dispositiones contrarias agendi formam: magis ac magis in materia inducitur: dispositiones horum

impediens magis ad agendum principium actu stare sub forma simili fore agendum magis ac magis remouebitur et materia velocius in similitudinem tendet agendum. et etiam motus naturalis in fine fortior quam in principio propter id quod videtur impediens semper est circa principium fortior quam circa finem. unum igitur impeditum esse deorsum per corpus in medio inter ipsum. et locum deorsum contrarios: quanto magis ad locum deorsum appropinquat: tanto velocius movetur quia continue corpus impediens minus efficitur et minoris virtutis ad impediendum habet autem toto remoto: statim igitur in illo ubi efficitur quod a suo naturali deservit gravitate. Sicut autem in his est: sic suo modo est et in motu materiae ad formam. In principio etenim dispositio horum in fortiores et fortius impediens magis stare sub principio agendum similitudine: sed per continuationem inductionem dispositionum contrarium formam agendum et remotiorum contrariarum debilitat dispositionum impediens videtur et materia fortius in agendum principium similitudine tendit donec tandem toto impediens remoto in ipso instanti remotioris principium agendum similitudine perfectissima deservit: quod similitudine adeptam ipsa postea naturaliter quiescit: ut prope sui naturalis appetitus motu quieto et complemento adeptam. Et quia perfectissima similitudo est quae attenditur secundum subiectum et secundum formam subiectalem: perfectissima autem agendum similitudine materia non deservit nisi in instanti in quo completur totum impediens remotio. ideo materia solum in instanti ultimo remotioris dispositionis impediens eam similitudine agendum assequitur deservit formam subiectalem fore gravitatis similem. sic ergo per similitudinem potest que est etiam inter superiora recitatas: quomodo materia actu ante gravitatem compositi formam non habet: sed solum in potentia et aptitudine naturali. Per etiam quod motus eius ad formam et ad species gravitatis non est violentus: sed naturalis cum sit secundum naturalem aptitudinem ipsius et violentus sit contra etiam naturalem aptitudinem rei motus. Per etiam quod motus materiae ad naturalem formam est omnino divinus: sicut a motu ligni ad formas artificiales. nec enim lignum naturaliter inclinatur in formam artificialem: et ideo etiam naturaliter non tendit in ipsum. In materia etiam quae ad formam artificialem movetur non efficitur virtute agendum aliquid quantitas activa dispositiva ad formam artificialem: ad eam receptorem ipsa dici possit removeri ab ea quantitas fore quae inducenda est resistens: et ipsa materia etiam ex contrarietate velocius tendit ad similitudinem agendum principium: sicut contrarietate in motu naturali quo materia tendere videtur ad agendum sibi principium perfectam similitudinem. His igitur consideratis facile est ad argumenta facta in contrarium respondere.

Ad primum itaque dicendum est quod forma non solum dicitur de actu substantifico qui est perfectio propria materie: sed etiam de quidditate specifica que appellari consuevit forma totius: que quidem forma composita est ex actu substantifico et essentia materie. Et accipiendo quidem formam primo modo inchoatio forme dicitur ipsa actus substantifici essentia manens et inclusa ab ipsa creatione materie in aptitudine naturali ipsius. Accipiendo vero formam secundo modo: inchoatio forme dicitur essentia ipsa materie. non quidem actu: sed sua aptitudine naturali essentia actus substantifici coniuncta. Quod autem sic beatus Augustinus forme inchoationem accepit patet per hoc quod in eodem libro dicitur: quod hec inchoatio velut materies subiacere videtur artifici.

Ad secundū dicendū q̄ omnis res quicquid
progressu naturali per tempa congrua p̄dit atq̄
explicat etiam ante continebat sed occulte. quia
non cōtinebat in actu: sed in aptitudine naturali.
Ad tertiu dicēdū q̄ forma p̄ accūs p̄ducit: q̄a
ad p̄ductōem p̄positi. q̄ cū agēs agat sibi sile oī
mode cū est agēs cōiūctū z ipm̄ s̄ in sua subā cō
positū ex mā z forā nō pōt sua silitudo in simpli
ci forme eētia refuari. z iō nō p̄ducit eētia sim
plicis forme ad esse sed specificā q̄dditatē p̄positi
sub forā s̄ia nō actu p̄eritē: s̄ aptitudine nālī p̄
ducit ad actū eētia. h̄ aut̄ totū de nō eē ad esse. p̄
ductū p̄ q̄ de nō ente simplr nō p̄ducit: s̄ de nō
ente actu ente aut̄ in potētia. q̄ ipm̄ totū ante de
ductōez ad actū sub forma s̄ia potētia p̄eriste
bat: z si n̄ actualr vt p̄dictū est. iō totū nō p̄ducit
p̄ creatōez q̄ oīo n̄ p̄supponit: s̄ p̄ gnātōem q̄
p̄supponit ens in potētia. forma aut̄ q̄ est act̄ sub
stātific̄ p̄ducit ad p̄ductōez cōpositi: z ideo nō p̄
accūs cās ad creatōez alteri. Cū aut̄ p̄positū p̄du
cit p̄ viā gnātōis nō ad creatōez s̄ ad gnātōez cō
positi tūc p̄ducit forā: z iō tūc gnāt̄ p̄ accūs: z nō
creat̄. **A**d q̄rtū dicēdū q̄ forme p̄oz p̄ductōz
ad eē fuerūt a deo in s̄l cū mā z p̄positus create: q̄
bus p̄ductis cōcreata etiā fuit z viri p̄ducēdi s̄
bi filia que p̄ opa admīstratōis a deo mediātib̄
secūdis agētib̄ tanq̄ suis instris p̄grediūt̄ ad eē:
z iō aīa ipi creature merito appellat̄. **A**d q̄ntū
dicēdū q̄ in motu nālī ad formā: mā q̄ ad for
mā mouet̄ cōfert ad motū p̄ aptitudine nālē ex q̄
nālī cōpetit sibi talis mot̄. q̄ de his q̄ uolenter
moueri dicūt̄ dici nō pōt vt. s̄. dicit̄ ē. **A**d. vi.
dicēdū q̄ in mā stante sub forā sanguis est incli
natio magis de m̄nata ad formā carnis q̄ lapī
dis. q̄ in ipa inchoata est iā ad aliq̄lē ḡdū: vt p̄o
te ḡdū p̄fecto p̄pinq̄ū deducta dispō ad formā
carnis: nō aut̄ in ipa sic est inchoata dispō ad for
mā lapidis. **A**d. vii. dicēdū q̄ z si mā in sua po
tētia z nālī cap̄itate: aīa intellectiua aliquo mō
includat: nō t̄n eā totalr intra suā nālē cap̄itate
cludit cū t̄n intra ipaz formas alias nāles cōclu
dat. z iccirco merito alie oēs p̄ter intellectiua ani
mā de ipa dicūt̄ educi. **A**d. viii. dicendū q̄ mā
stans sub forma vna: magis in vna inclinat̄ q̄ in
alias p̄ dispōem inchoatē z deducētē ad altioez
gradū dispōis ad formā vna q̄ ad aliā: vt p̄d̄z ē
Ad. ix. dicendū q̄ dispō q̄ est in mā stante sub
aīa aīati p̄fecto est dispō iā cōpleta z virtute nālī
gnātis ad gradū vltimūz deducta. z iō iā ē i suo
termino nālī. Contingit aut̄ vt dictū est in mate
ria stante sub forma alicui in aīati esse dispōnem
nō quidē vltimatā sed inchoatā: z p̄ cōns in vlti
riorē dispōis gradū materiā ordinantē. quia in
p̄fectū ad sui p̄fectōem nālē naturaliter inclinat̄.
Ad. x. dicendū q̄ cū transmutatio de sua rōne
includat carentiā ei ad quod tendit. q̄ nihil mo
uet̄ ad id quod iaz habet sed solū ad id quod nō
habet: nō est mirū si p̄uatio que dicit̄ p̄uatioz ca

rentiaz act̄ cū aptitudine tamen naturali ad ipm̄
pōt esse ipi naturalis transmutationis p̄ncipiū.
Ad. xi. dicendū q̄ species vel forma p̄ quaz po
nit̄ materia in actu naturali que est p̄fecte et vere
species: dicit̄ magis natura eē q̄ materia. vt patet
p̄ rōnes Arī. ibidē: z nō spēs dicta de p̄uatioe que
sicut dicit̄ carētia h̄r̄ z t̄n quodāmō h̄r̄ dicit̄ vt
h̄r̄ q̄nto metha. sic etiā z dicēs carētiaz spēi dicit̄
quodāmō spēs z q̄dā accūs māe. **A**d. xii. dicē
dū q̄ p̄uatio in artificialib̄ dicit̄ carētiaz forme
absq̄ pōne nālī inclinatōis ad ipaz: cū vt. s̄. dicit̄
ē: res nālī nō inclinet̄ tāq̄ in suā nālē p̄fectōez i for
mā artificialē: s̄ p̄uatio i nālīb̄ vt plies dicit̄ est:
sic ponit̄ i mā carētia fore q̄ ipa relinq̄t aptitudi
nē nālē ad eā. z h̄ sufficē vt̄ ad vtiūz vtiūz p̄u
ationis. **A**d. xiii. dicēdū q̄ forme subāles z si sint
p̄ncipia q̄litas actiua: z passiuaz: sunt t̄n indiu
sibilis eētie: iō in mā in q̄ nō sunt actu fm̄ se to
tas eē etiā actu nō p̄nt s̄z aliq̄d sue eētie. **A**d
xiiii. dicēdū q̄ vlr de oīb̄ substātis trāsmutabili
b̄ nālī loq̄ndo sic eē vt̄ q̄ ipa forā subālis nō est
immediatū trāsmutatōis p̄ncipiū: s̄ pot̄ h̄ ē ipa q̄
litas actiua a forā subāli rei nālī p̄ueniēs. h̄ aut̄
actiua q̄litas cū v̄tute agētis nālīis z rigētis passiu
uū efficit̄ in passiuo formālī ipm̄ ab agētis v̄tute
m̄le ad silitudinē nālē trāsmutat̄: inq̄tū p̄ ipius
inductōez vt. s̄. dicit̄ est remouet̄ impediēs passiu
uū tēdere in agētis sibi p̄ntil silitudinē. v̄n z q̄to
magis ad ipi inductōem de dispōe motū ad illā
silitudinē ipediēte remouet̄: tāto vt. s̄. dicit̄ est:
passiuū veloci tēdit ad eā. z q̄n iā tota ipediētē
t̄ remouit̄ p̄ficat̄ assequit̄ statū vt p̄dictū est ipsuz
passiuū cōpleta agētis silitudinē: q̄ est silitudo in
specificā q̄dditate: cū agēs fuerit v̄tute. p̄ hāc
q̄litate actiua q̄ filis est q̄litate agētis: ipm̄ passiu
uū formālī tendit in silitudinē gnātis: effectiue
nō tēdit in ipam p̄ agēs extrinsecū q̄ illā in ipo
efficit̄ q̄litate. z talis virt̄ actiua vel q̄litas que ē
immediatū formale p̄ncipiū talis mot̄: cū ipo nālī
motu p̄ se z nō p̄ accūs cōiūgit̄ in passiuo nālī. q̄d
de artificialib̄ dici nō pōt. Et sic p̄z miso ad. xiii.
z ad alia q̄ttuo argumēta seq̄ntia. **A**d. xix. dicē
dū q̄ forme nāles de māe potētia educit̄ z in
ipā potētia p̄fuerūt aī gnātōez. **A**d. xx. dicēdū
q̄ forma subālis nālīis p̄ corruptōem nō cedit in
pure nihil: s̄ cedit i ens i potētia: q̄ redit i potē
tia māe. **A**d. xxi. dicēdū q̄ ipa eētia aīe est ra
dix potētia: z iō in ea remanēt sicut in radice. et
si quis q̄dē dicere velit q̄ eētia māe sit radix for
maz poterit dicē post corruptōez eas radicaliter
in mā remanē: nec iō t̄n hēbit q̄ aliq̄d de eētia
forme actu in mā remanēat: cū ipa mā nihil sit ta
lis eētie. v̄z est aut̄ q̄ silitudo oīo nō valz. quia
eētia aīe est p̄ncipiū potētia: sed essentia māe
non sic est p̄ncipiū formaz: z forma est perfectio
materie: non autem potētia essentie zc.

Questio sexta ē

Utruz forma subālis imediate
 diūgat pme māe. Et videt q nō
 Actus. n. actiuoz vt habet in se/
 cūdo de aia: sunt in patiēte z di/
 sposito. forma aut subālis ē act^o ab aliquo actiuo
 posita in mā q rōem z locū patiētis tenet. igit for/
 ma subālis nō pōt eē in mā nisi disposita: z sic vř
 q māe vniat mediate dispōe. **¶** In hñtib^o sim/
 bolū vt in de gnātōe dī faciliōr est trāsit^o. g cum
 pp simbolicas qualitates fiat transit^o ab vna forā
 in aliā faciliōr: vř q p simbolicā qualitātē forma
 subālis māe vniat. **¶** Act^o quilibz ei vniat cuius
 est actus: sed quedā forma subālis vt aia est act^o
 corpis pbyfici organici: vt dī in secundo de aia. g
 aia corpis pbyfico organico vniat: s; corp^o pbyfici
 organici nō est mā pma: cum sit opositū ex mā z
 forma. igit ad min^o forma subālis q est aia: nō im/
 mediate diūgit māe pme. **¶** Una forma non
 pōt vniā nisi māstanti sub pūatōe alteri^o: s; cui
 pūatio nō sit pura potētia: qz tūc non differret a
 mā nec sit pure nihil: qz tūc nō esset pncipiū entii
 naturalii: relinqd q fit qdā actus: z sic p cōn nlla
 forma vniat nisi māe stanti sub quodā actu impy/
 secto. **¶** q sunt realit^o diuersa nō vidēt posse si/
 ne aliquo medio diūgi: s; forma subālis z mā sūt
 realit^o diuersa. g zc. **¶** forma nō pōt diūgi ma/
 terie sine his que ipam in mā nccō pcedūt: s; di/
 spos ad formā nccō pcedūt formā in mā. g for/
 ma nccō vniat māe mediātib^o dispōib^o. **¶** Si di/
 q dispōes pcedūt formā in via gnātōis: nō autē
 in via eēndi. **¶** Nota. Cū fieri terminet ad eē: de
 necessitate illa sunt pūs que pūf sūt: z p cōis que
 pūs hñt fieri in mā pūs etiā existūt in ipa. si ergo
 pūs in mā dispōes inducūt qz forma: o3 nccō q
 in ipa etiā pūs existūt. **¶** Si dicas q in ipa prius
 existūt sub gdu impfecto: s; sub gdu pfecto cōit
 formā. z ideo nō sunt mediū vniōis fore ad māz
¶ Nota. cū dispōes ad formāz nō auferāt a mā
 p aduentū forme si aliquo mō sunt in mā an for/
 mā: nccō est vicē q ad min^o eo modo quo a forā
 in mā pūpponūt ipis mediātib^o forā mē diūgat
¶ fm cōmēt. in de subā orbis: dimēsiōes inter/
 minate sunt in mā an oēm formā: nec abiciūt p
 aduentū forme s; solū termināt. igit ad min^o me/
 diātib^o dimēsiōib^o inēminatis forma subālis diū/
 git māe. **¶** Si di. q opio cōmēt. nō est vera s; poti^o
 forā subālis an oēm dimēsiōem recipit in mātia
¶ Nota cum essentia māe sit indiuisibilis de se:
 si forma subālis recipit an dimēsiōez in mā: recip/
 pief nccō in ipa fm q indiuisibil: z p cōis eā torā
 replebit: nec aliqd de mā actu iueniri pōit extra
 formā vnā sub alia forma: s; h est flū: qz siml mā
 sub diuersis formis diuisa inuenit. g qlibet taliz
 formarū pūpponit dimēsiōes interminatas.
¶ qd est oib^o cōe nō cōseq^o ppaz formā alic^o:
 s; dimēsiō interminata est oib^o gnābilib^o cois. qd

p3. qz nulli appropat dimēsiō nisi sub certa termi/
 natiōe. **¶** Notat aut q ipa de se nō ē nata stare pl^o
 sub vna terminatiōe qz sub alia. igit ipa de se non
 magis appropari pōt vni qz alteri. z cū oib^o cōue/
 niat dimēsiōes hñt: sequit q subblata terminatiōe
 ipa dimēsiō oib^o fit cōis. sola g iminatio dimēsiō
 nū cōsequit formāz ppas singuloz. ipa vō dimen/
 siō oib^o pūpponit in mā. igit oēs forme subāles
 mediate dimēsiōe interminata materie cōiūgūt.
¶ Mā nunqz expoliat respectu ad formā. qd
 etiā anteqz formā hēat respicit formā ipaz z etiā
 cū actu ipa pūfici: nec vnqz forma pōt diūgi nisi
 māe actu ipaz respiciēt: necō igit forma qlibz tali
 respectu vniat māe: sed talis respect^o est accūs. igit
 qlibz forma materie vniat mediate aliquo accūs.
¶ qd nō pōt esse imediate actiōis alic^o agētis
 subiectū. nō pōt etiā eē immediatū subiectū act^o
 ex actōe illa cōsurgētis: s; mā pma nō pōt eē ime/
 diatū alic^o actiōis subiectū. qz pura potētia nō pōt
 eē passiōis subiectū: z p cōis nec actiōis. Quapp
 nec subiectū eē pōt act^o ex actōe cōsurgēt agentis
 alicuius: s; forma cuiuslibz rei gnābilis in mā cō/
 surgit ex actōe gnātis. g mā pma nullū forme
 gnābilis eē pōt subiectū immediatū. **¶** In dīū est
 q ex mā z forma sit eēntialiter vniat: s; ex his q p
 aliquod mediū nccō diūgūt nunqz sit eēntialiter
 vniat. igit mā z forā subālis nō vniat sibi p aliqd
 mediū. **¶** Ratio. ad hāc qōem simplr dicēdū ē
 q oīs forma subālis imediate diūgit pme māe.
 qd pōt ad pūs in tripli cōmētari. **¶** Et pma qdē
 sumit^o ex eo q forma z mā sunt eēntialia pncipia
 rerū nālū. Ad cui^o intelligētā cōsiderādū ē q ea
 ppe dicūt esse eēntialia pncipia alic^o q eēntiaz ei^o
 ingrediūt. eēntiā aut opositū ingrediūt oia q spe/
 ctant ad pmarā cōstōem ipi^o. Et qz tā mā qz forā
 spectat ad pmarā cōstōem rei nālū. iccirco vtraz
 sunt eēntialia pncipia talis rei. si aut inē materiā z
 formā nccō inficūt aliqd mediū: ita videt q sibi
 inuicē opōni nō possunt: nec vllō mō ad cōstōem
 mālis rei cōcurrere nisi illud inficāt mediū inter
 ipa: erit nccō z ipm spectās ad eēntialē opōem et
 cōstōem pmarā rei pdicte: z erit p cōis eēntiale
 ipi^o pncipiū. Qd aut h stare nō possit statim pmo
 aspectu appz: cū fm pfm in pmo pbyficoz: pnci/
 pia p se rez nālū que sunt pncipia eal eēntialiter
 cōstitūētia z ingrediētia opōez eaz nō sunt nisi tri/
 duo: vtpote mā z forma: tertiaz vō sicut pūatio n
 est pncipiū p se: nec est rē eēntialit cōstitūēs. Sed
 z magis ingrediētib^o appz h stare nō posse si cōsi/
 deref qualis esse possit eēntia illi^o mediū. nccm est
 eni q aut sit eēntia opōita ex mā z forā: aut eēn/
 tia materie vni: aut eēntia forme vel act^o subālis:
 aut eēntia forme vel act^o accūs. nō pōt aut eē
 eēntia act^o accūs. qz illud mediū vt est cōis: nccm
 est venire ad pma cōstōez mālis subē z esse
 pncipiū eēntiale ipi^o. accūs aut eē nō pōt de cōsti/
 tuētib^o subāz. qz ex nō substantiis nō sit substantia
 Et p oē accūs nē ordine pūpponit subiectū suū

Subiectū autē accētis actus habētis realitatē ali-
quā vltra realitatē sui subiecti. q̄a de tali accidere
loq̄mur nō pōt eē sola mā. q̄ pura potētia nō po-
test esse immediatū talis accētis subiectū. Non
pōt etiā eē sola mālis forma que nō est p se exiēs
quia subiectū talis accētis eē d̄z quid p se potens
existere. relinquit ergo q̄ ei subiectū sit quid cō-
positū ex mā z forma. p̄supponit igit̄ nccō tale ac-
cidēs ante se ens ex mā z forma cōpositū. Quod
autē tale cōpositūz p̄supponit: nccō etiā p̄supponē
d̄z coniūctioez forme z māe. z qd̄ hāc iūctioem
nāe ordine p̄supponit: eē nō pōt mediū iūctiois
eorū. Concludit ergo de nccitate q̄ eēntia rei q̄ ē
mediū iūctiois forme ad mā: nullo modo esse
possit eēntia forme accētalis. nō pōt etiā essentia
talīs eē quid cōpositū ex mā z forma. quia tūc ad
eēntiā vni rei mālis occurrēt due māe z due for-
me. q̄ mā z forma cōstitutiō eēntiā mediū: z mā
z forma que p̄ illud mediū iūgi ponūt. Cū enīz
hoc sit oīo absurdū: absurdū est etiā inter eēntiā
māe z eēntiā forme subālis interciderē mediū rē
cōpositā ex mā z forma. Nō pōt etiā poni q̄ eēn-
tia talis mediū sit eēntia māe. q̄ tūc etiā ad vnius
rei cōstōem due eēntie materiē cōcurrēt. quod
sitr est absurdū. Nō pōt etiā esse eēntia dicti me-
diū eēntia forme subālis. quia essentia hui⁹ forme
adiūcta eēntie māe facit de se subāz cōpletā. Si ḡ
mediū cadēs inter formā subālē z p̄mā mān sit
forma subālis adiūctū māe: faciet sine forā sequē-
te cōpletā subām. z forma etiā subālis nāe ordine
h̄ mediū ante se in nā p̄supponēs: nccō p̄suppo-
nit subām cōpletā: sed oē qd̄ nāe ordine cōpletam
subām p̄supponit est accētis. Si igit̄ impossibile ē
q̄ forma subālis sit accētis: ipossibile est p̄ cōis q̄
aliq̄ forā subālis an̄ se aliq̄uā formā subālē i mā
p̄supponat: z p̄ cōis ē etiā ipossibile q̄ inē formāz
subālē z p̄mā māz aliq̄d incīdat mediū cui eēn-
tia sit essentia subālis forē. Si ḡ inē māz z formā
subālē nō pōt cadere mediū qd̄ ex mā z forā cō-
positū: nec aliq̄ altera mā: nec eēntia subālis forē
nec res q̄ sit act⁹ accētis: relinquit̄ q̄ inter ipa nulla
res incīdat: z q̄ oīs forā subālis imēdiate sit in
eēntia p̄me māe. Et sic p̄mā via ostēdēdi p̄positūz
cōpletā ē sumpta ex eo q̄ solū mā z forā sint essen-
tialia p̄ncipia māliū subārū. **¶** Secūda vō via ad
ostēdēdū idē sumi pōt ex cōp̄tione potētie ad actū.
Ad cui⁹ intelligētā cōsiderādū ē q̄ potētia h̄ipm
qd̄ ē ad actū of. h̄ autē ipm qd̄ ē potētia: ē ipa qd̄
diratua z eēntialis rō potētie. igit̄ potētia eēntia
lit̄ of ad actū. Si igit̄ inuenire possum⁹ aliq̄ duo:
quoz vni h̄ipm qd̄ ē in sua eēntia sit potētia et
reliq̄ū: h̄ipm qd̄ ē in sua eēntia sit act⁹ p̄ illius
potētie: h̄ duo p̄ h̄ipm qd̄ sunt in sua eēntia: erūt
ad inuicē ordinata: ita vīs q̄ inē ipa nihil oīo pōt
cadē mediū. sunt autē talia mā p̄mā z forā subālis
Subālis etei forā h̄ipm qd̄ ē in sua eēntia ē sub-
stāntiē act⁹. actui autē substāntificō nō pōt cōnīdē
tanq̄ potētia p̄pā potētia accētalis p̄p̄ id q̄ act⁹

z potētia esse debēt in eodē genere. z act⁹ quidez
substāntific⁹ est in genere subē: potētia vō accētalis
ē in genere accētis solū. Solū igit̄ potētia substā-
ntifica cōnīdēt tanq̄ potētia p̄pā actui substāntifi-
co: s̄ potētia substāntifica ē ipa eēntia p̄me māe. ḡ
eēntia māe p̄me est p̄pā potētia act⁹ substāntifica
seu subālis forē: s̄ q̄libz act⁹ in p̄pā potētia recipit̄
ḡ z q̄libz subālis forā recipit̄ tanq̄ i p̄pō susceptiuo
in eēntia māe p̄me: z nō in cōposito ex mā z forā.
qd̄ etiā meli⁹ cōsiderātib⁹ h̄ euidēt⁹ innotescit. sic
ei act⁹ substāntific⁹ est eēntialr actus: sic etiā potē-
tia substāntifica q̄ est p̄pā potētia ipi⁹ ē eēntialiter
potētia. Nullū autē cōpositū ex mā z forā ē eēntia
liter potētia: cū iā sit ex actu z potētia cōstitutūz ḡ
nec ex mā z forā cōpositū eē pōt substāntifica potē-
tia. Si ḡ oīs act⁹ substāntific⁹ in eo recipit̄ q̄ ē potē-
tia substāntifica: cōcludit̄ de nccitate q̄ nulla subāl
forā recipi possit in cōposito ex mā z forā: s̄ solū
in p̄mā mā q̄ est eēntialr potētia. Et p̄. substāntifi-
ca potētia idē est q̄ subā potētia: s̄ act⁹ substāntifi-
fic⁹ ad id of solū qd̄ est subā potētia. nihil autē cō-
positū ex mā z forā pōt eē subā potētia. Aut. n. ē
cōpositū ex mā z forā subāli: aut ex mā z forā ac-
cidētali. Et qd̄ si cōpositū sit ex mā z forā accētā-
li cū forā accētalis an̄ se p̄supponat formā subālē
erit etiā oīo cōpositū ex mā z forā subāli. Qd̄ autē
cōpositū ex mā z forma subāli est cōpositū ex subā
potētia z subā actu. q̄ mā ē subā potētia: z subāl
forā est subā actu: s̄ nihil cōpositū ex subā potē-
tia z subā actu ē subā potētia. ḡ nil cōpositū ex
mā z forā esse pōt subā potētia. sic ḡ oīs act⁹ sub-
stāntific⁹ vel subā forā recipit̄ in potētia substāntifi-
ca: z h̄ est subā potētia q̄ nō pōt eē qd̄ cōpositū ex
mā z forā: s̄ nccō est ipa simplr eēntia p̄me māe
cōcludit̄ de nccitate q̄ oīs forā subālis tanq̄ in p̄-
prio susceptiuo: recipit̄ imēdiate in eēntia p̄me
māe. Et sic cōpletā ē secūda via declāndi p̄positūz
sumpta ex cōp̄tione potētie ad actū. **¶** Tertia via
autē ad idē ostēdēdū sumit̄ ex ordine actūz exīdi
Ad cui⁹ intelligētā cōsiderādū ē q̄ in tota vniuer-
sitate rerū fm q̄ etiā dixim⁹ in p̄cedētib⁹ qd̄ibus
nō inuenit̄ nisi duplex act⁹ exīdi. quia act⁹ exīdi
simplr: z act⁹ exīdi fm qd̄. Et act⁹ qd̄ exīdi simplr
est solū subē q̄ est ens simplr. act⁹ vō exīdi s̄z
quid ē solū accētis: qd̄ est fm qd̄ ens. Et que ad
modū qd̄ accētis nccō ordine nāe p̄supponit sub-
stāntiā: z nō ecōuerso: sic etiā de nccitate z esse fm
qd̄ ordine nāe p̄supponit eē simplr z n̄ ecōuerso
Que admodū autē inuenit̄ duplex act⁹ qd̄ dātarius
q̄ est rō eēndi. vñ quidez q̄ est rō exīdi fm qd̄: q̄
ē forā accētalis. z ali⁹ qui est rō exīdi simplr: qu
est forā subālis. si ergo subālis forma vltra eēntiā
p̄me māe q̄ est pura potētia p̄suppōit actū aliq̄
in suo susceptiuo: aut p̄supponit illū actū q̄ est for-
ma accētalis: aut illū qui est forā subālis. Et qd̄
si forā subālis in mā p̄supponit formā accētālex:
cū ad accētālex formā imēdiate fm ordine nāe
sequit̄ eē fm qd̄: ad subālē vō cōsequat̄ esse simplr

Questio

de necessitate oportebit quod esse simpliciter ordine nature ante se presupponat esse secundum quid. hoc autem cum sit impossibile: concluditur impossibile esse quod forma subalternans ante se in materia presupponat aliquam formam accidentalem non potest etiam in ipsa presupponere formam subalternans. quicquid etenim in suo susceptivo presupponit ante se formam subalternans: presupponit etiam necessario in ipso et existere simpliciter quod de necessitate illam formam consequitur: sed nullus actus qui in suo subiecto presupponit ante se esse simpliciter esse potest suo susceptivo ratione extrinseci simpliciter: sed solum secundum quod: et omnis talis actus est actus accidentalis. si ergo nulla forma subalternans esse potest accidentalis actus nec per se in suo susceptivo presupponit existens simpliciter: concluditur de necessitate quod nulla forma subalternans presupponere potest in suo susceptivo aliquam formam subalternans. sed si nec actus subalternans: nec actus accidentalem potest subalternans forma in proprio susceptivo presupponere ut ostensum est: relinquatur de necessitate dicendum quod proprium cuiusque subalternans forme susceptivum sit pura potentia subiectiva: sed hoc est ipsa essentia materiae prime. quod necesse est quod omnis forma subalternans immediate in materia prima suscipiatur.

Completa est igitur tertium via declinandi propositum: sumpta ex ordine actuum extrinseci. Apparet autem evidenter ex predictis quod irrationabilis est opinio dicentium quod aliqua forma subalternans non recipitur immediate in materia prima: sed in proposito ex materia et forma subalternans. **A**d primum ergo dicendum est quod actus actiuorum ad formas subalternans referendo: non dicitur esse in patiente disposito. quia compositum ex materia patientis et qualitate dispositiva sit ipsorum susceptivum: ut videlicet talis qualitas in unione potentie et actus sit medium inter essentiam utriusque. sed omnino solum esse in patiente disposito. quia in patiente esse non potest sine dispositio ipsius convenientibus. per hoc autem non habet quod dispositio sit media inter materiam et formam: sed potius quod forma sit media inter dispositio et materiam.

Ad secundum dicendum quod in huiusmodi symbolis facilius est transitus propter id quod qualitas symbolica in gradu uno esse quod forma una nata est in gradu alio illi pro quo sequi formam aliam. ad istum quidem gradum qualitatibus symbolicis non est possibile transire: nisi ordine nature prius sit in materia forma: quod nature qualitas consequitur in huiusmodi gradu. unde non est forma in materia per hanc qualitatibus gradum: sed potest e converso.

Ad tertium dicendum quod actus ei unius cuius est actus tantumque formabilis: et non ei cuius est actus tantumque ipso formati seu perfecti: sicut lux suscipitur in diaphanis cuius est actus: tantumque ei quod est luce perfectibilis. non autem suscipitur in lucido cuius est actus: tantumque quod est luce perfectus. et anima quidem est actus corporis organici: tantumque ei quod est ipsa formatum. et ideo in ipso non suscipitur sed in materia materia cuius est actus: tantumque ei quod est anima formabile.

Ad quartum dicendum quod privatio non est principium per se entium naturalium: sed per accidentis. ut habet in primo philosophorum. et in materia non ponitur nisi forma cui annexa est negatio alterius forme. De alia autem forma nihil actu in ipsa ponitur sed aptitudinem solum: et sic forma in materia materia stant sub privatione forme alterius est una forma unius materiae carenti actu sibi opposito.

Ad quintum dicendum quod ea que sic di-

versas sunt quod unum non ordinatur ad aliud sicut potentia ad actum: unum possunt per aliquod medium. materia autem prima et forma subalternans opposito modo se habent. quia prima materia ad formam ordinatur subalternans: sicut propria potentia ad actum proprium. et ideo unum sine medio.

Ad sextum et ad septimum dicendum quod dispositio ad formam fuit in materia sub gradu imperfecto antequam in ea sit forma: sed in gradu perfecto in materia fieri et esse non possunt: nisi prius natura rei fiat et sit forma ad quam dispositio disponitur.

Ad octavum dicendum quod argumentum illud ex falsa imaginatione procedit. imaginatur etenim illo modo arguere quod forma prius manens est materia post materiam dispositio ipsi materiae dispositio applicet et supra dispositio extrinseci in materia recipiat. quod totum est falsum. Debent ergo imaginari quod forma de potentia materiae educatur ad productionem substantie compositae que illis dispositio subiectiva sicut proprius subiectum eorum. ut sic. quemadmodum forma subalternans que abijcit ad inductionem alterius prius erat sub illis dispositio imperfectis manens immediate in essentia materiae prime: sic etiam et forma subalternans sequens de potentia materiae producta productione compositi fiat immediate in essentia materie manens sub dispositio iam perfectis. et sic dicendo apparet quod forma subalternans immediate est in essentia materiae prime et non mediante dispositio: cum dispositio non sit in materia sub forma: sed e contrario forma sub dispositio in ea existat. non enim materia sed formatum est talium dispositionum subiectum.

Ad nonum dicendum quod dimensio interminata potest accipi dupliciter. Uno quidem modo ut idem sit dimensio interminata quod potentia dimensio. Alio vero modo ut sit idem quod actu dimensio non includens aliquam signatam terminationem. utroque enim istorum modorum accipitur dimensio unius a dimensioe terminata. nam terminata dimensio est actu dimensio et certa terminatione includit. Et quocumque quidem istorum modorum accipitur dimensio: semper invenitur quod formam subalternans naturaliter presupponit in materia sed diversimode. Nam dimensio terminata in materia presupponit determinatam formam subalternans indeterminatam sumptam: cum potentia dimensio presupponat in ea potentia formam subalternans. Quod autem naturalis terminatio dimensiois in materia presupponat determinatam formam substantialem ab omnibus est compositum. Quod autem dimensio presupponat etiam actu formam evidenter apparet. Constat autem quod actu dimensio in substantia intellecta facit intelligi substantiam actu dimensionatam. Si ergo actu dimensio intelligitur forme substantialis in materia: precisus tunc omnibus formis substantialibus a materia per intellectum remanebit materia intellecta actu dimensionata: et erit ipsa proprius subiectum dimensiois in actu. Compositum vero ex materia et forma erit immediatum subiectum: non quidem dimensiois sed solum terminationis. quod est impossibile: cum accipitur in actu subiectum proprium sit substantia in actu et non in potentia: et materia prima sit ens solum in potentia. ens vero in actu sit ens ex materia et forma compositum.

Necessarium est ergo quod actu dimensio presupponat ens actu per formam substantialem. verum quia hac formam substantialem sequitur actu dimensio sub huiusmodi terminatione

gradu: et illam sequitur actu dimensio sub hoc tmi /
 natōis gradu. et sic de singulis. actu aut dimensio
 sic simplr sumpta nō includit aliquē tminatōis
 gradū. iccirco non includit etiā actu hāc formam
 specialem vel actu illam: sed includit actu formā
 subālē sic simplr et indefiniate sumptā. vna etiā
 et eadē actu dimensio modo sub istō gradu de tmi
 nato sumpta sequens formā istā: postea deducta
 ad aliū terminatōis gradū cōsequit formā aliaz. et
 sic semper actu dimensio in mā p̄supponit potētia
 formā subālē. nō. n. ob aliud in mā est potētia ad
 dimensioē in actu nisi qz in ipa est potētia ad for
 mā subālē in actu quā nata est cōseq actu dimensio.
 sic igit forma subālīs est simplr in mā aū oēm
 dimensioē. vbi aut cōmēt. sic intelligēdū est vt di
 mensio in tminata dicat in mā p̄cedere oēs formas
 subālē de tminatā sicut hāc formā vel illā. qz etiā
 in mā p̄us intelligit forma subālīs qz h de tminatā
 forma. p̄us dico fm q intellectus indefiniatū est
 p̄or intellectu de tminatō. vñ etiā qz dimensio cōse
 quit formā subālē quālz lz vna quāqz nō cōseqtur
 cōsistit tminatā. iccirco cuz vna forā a mā remouet
 et inducit alia dimensio q̄ p̄ferat in mā: nō abicit
 lz manet. alit tñ tminatā qz p̄us fuerat. nec iō tñ se
 q̄ qz forā subālīs māe vniat mediante dimensioē
 qn poti⁹ forma q̄ sub dimensioē p̄us solū potētiā
 fuerat in mā: postea in ipa ad abiectōes alterius
 sub dimensioē actu efficiē. h aut necm est. qz cuz
 actu dimensio aū se p̄supponat actu formā subālē
 in mā. Cuz ante ipaz in mā actu forā aliq̄ existēs
 inde remouet: necm est qz ibidē alia forā subālīs
 i actu ponat. qz als actu dimensio sine actu subālī
 forma maneret in mā. qd est ipossibile: vt. s. ostē
 sum est. Ad. x. dicēdū est qz si eētia māe de se
 indiuisibilis sit: est tñ diuisa sub q̄lz forma p̄ dimē
 sioē terminatā formas singulas dñt. et q̄lz qdē
 de tminatā forma subālīs in mā p̄supponit diuisi
 bilitatē et dimensioē simplr sumptā: et etiā formas
 subālē indefiniate sumptā sūt: q̄ forma subālīs
 de tminatā postea ad hāc formā subālē vel illam
 efficiē etiā et dimensio actu de tminatā hac dimensio
 fione tminatā vel illa: et mā etiā p̄us diuisa in po
 tētia: actu deinde formā dñs: efficiē actu diuisa.
 Ad. xi. dicēdū qz dimensio interminata ē oib⁹
 cois: nec sequit hanc formā vel illaz: sed formam
 subālē indeterminate sumptā. h aut dimensio tmi
 nata est p̄pa bui⁹ rei et ei⁹ p̄paz formas cōseq: nec
 deduci h dimensio in actu p̄t ad determinatōem
 p̄paz rei alteri⁹: nisi sub ipa fiat actu in mā illi⁹ rei
 for subālīs p̄pa. Ad. xii. dicēdū qz respectus ad
 formā nullā addit realitatē supra eētiaz māe. et
 iō nō tollit immediatōes vniōis. Ad. xiii. dicēdū qz
 eētia māe nō nō possit eē immediatū subiectū actō
 nis lz realr idē cū motu: ē tñ immediatū subiectum
 actōis et passiois q̄ sunt realr idē cū mutatōe. per
 hāc aut forā subālē actu p̄t i mā et nō p̄ motu.

Questio septima:

Questio septima
 est.
 Utrū actio et passio realr tā inf
 se q̄ etiā a motu differat. Et vñ
 qz sic. p̄mo quidē. qz decē p̄dica
 mēta sunt decē gnā rerū: lz actō
 et passio sunt de decē p̄dicamētis. ḡ sunt duo qdā
 gnā rez: sed talia gnā rerū sunt ipmixta: ita viz qz
 aliquid vnū et idē nō p̄t cadere in coordinatōe
 duoz ḡ rez que cadit in coordinatōe actōis: non
 p̄t cadere in coordinatōe passiois: et p̄ cōis actio
 et passio inter se realr differūt: et sic realr differūt
 a motu: cū mot⁹ nō sit due res lz vna tñ. Et di.
 qz vnū et idē fm rē cadere p̄t in p̄dicamēto actio
 nis et passiois: nō tñ fm eandē rōez. Cōtra. aut
 actio et passio sunt diuersa p̄dicamēta fm rez: aut
 fm rōem. si fm rōez solū. ḡ actio et passio sūt vnuz
 gen⁹ fm rē et nō duo: et p̄ cōis fm rē nō erūt decē
 p̄dicamēta: nec decē p̄ma gnā rerū. qd ē oio sūt.
 oz itaqz qz actio et passio fm rē sint diuersa p̄dica
 mēta. Sub p̄dicamētis aut fm rē dñtib⁹ nō p̄t
 cadere eadē res etiā fm diuersas ratōes: ita tñ qz
 vtrobiz fm sūt eē ponat. ḡ oio alia res est illa q̄
 fm illud qd ē dicit actio: et res q̄ fm id qd ē dicit
 passio. Cōtra. multo magis oueniūt ea que sp̄e dif
 ferūt et nō genē: qz ea q̄ etiā genē sunt diuersa: sed
 calefactio et frige factio dñt specie sed nō genere.
 actio aut et passio genere dñt. ḡ magis debēt cō
 uenire frige factio et calefactio qz actio et passio: lz
 illa q̄ dicitur: oueniant: re tñ dñt. ḡ multo magis
 actio et passio debēt realr differre. Cōtra. si diffini
 tōes sunt diuersae: et diffinitionis signa oē eē diuersa
 sa: sed significatū diffinitōis est ipa eētia diffini
 ti. ḡ si diffinitōes sint diuersae: et eētias diffinitoz
 oē eē diuersas: sed eētia quēlz est aliqd rei: et per
 cōis que dñt eēntialr dñt realr. sunt aut dñtes
 diffinitōes actōis et passiois. ḡ actio et passio eēnti
 alit: et per cōis realiter differūt. Cōtra. voces sunt
 signa passionū aie: et passioes aie sunt similitudines
 rerū. ergo diuersae denoiatōes diuersas aie conce
 ptōes ostēdūt et diuersae aie conceptōes diuersas
 res: et sic a p̄mo ad vltimū diuersae denoiatōes
 reales res diuersas demfiant: sed reales denoiatōes
 actōis et passiois sūt dñtes. ḡ actio et passio
 realiter dñt. Cōtra. actio dicit respectu agentis: et
 passio dicit respectu patietis: sed agēs et patiens
 realr dñt. ḡ actio et passio realr dñt. Cōtra. diuers
 sarū rerū p̄cōes p̄pe debēt eē realr diuersae. agēs
 aut et patiens realr dñt: et actio ē p̄cō p̄pa agētis
 et passio act⁹ et p̄cō p̄pa patietis. ḡ actio et passio
 debēt realr differre. Cōtra. si actio et passio sūt idē
 realiter qd motus: tūc qd ouēiet actōi et passioni:
 ouēiet etiā motui. lz actōi et passioi cōuenit qz sint
 p̄dicamēta. ergo mot⁹ erit p̄dicamētū. h autē est
 falsum. ergo falsum est qz actio et passio sint idem
 realr qd motus. Cōtra. que idē sunt in re vidētur
 posse de se inuicē p̄dicari: cuz idē de eodē p̄dicari
 contigat: si actio non p̄t p̄dicari de passione nec

Questio

ecōuerso. ergo non sunt realiter idē. **P**reterea aut actio et passio dicūt aliquid vltra motū: aut nihil. si nihil: tūc actio et passio erūt oīo idē. quod ē simplr falsum. Si autē dicūt aliquid vltra motum aut dicūt aliquid rōis: aut aliquid rei nālis. non dicūt solū quid rōis. qz tūc eēt solū de cōsideratōe logici qui entia rōis cōsiderat. qd est falsum. q̄ vltra motū dicūt aliquid rei: et p̄ rōis realr a motu differūt. **S**i vī. q̄ actio et passio nō dicūt aliaz rez q̄z motū: ipm tamē dicūt sub respectu diuerso et ideo diuersa sunt. **C**ōtra si actio in q̄tū actio et passio in q̄tū passio dicūt vltra motū solū respēctū quendā: cū respect⁹ et relatio sint idē: et relatio quēniēter spectat ad p̄dicamētū relatiōis: actio in q̄tū actio: et passio in eo q̄ passio spectabūt ad p̄dicamētū relatiōis: et ipa p̄ rōis p̄dicamēta n̄ erūt. qd est falsū. **R**es sicut et ens circuit oē gen⁹ et s̄c̄l̄r in decē p̄dicamēta diuidit. cū ergo que ex opposito diuidūt ens sint diuersa entia: etiam que diuidūt rem ex opposito s̄c̄l̄r diuerse res eē debēt et decē p̄dicamēta ex opposito rē diuidāt. cōcludit q̄ decē p̄dicamēta sint oīo diuerse res: et sic actio et passio realr dicit. **I**n hui⁹ est quod phus in ētio phisicōz: dēmiat actionē et passionē realit̄ inter se nō differre: nec etiā a motu. **R**ūdeo ad hui⁹ qōnis intelligētiā sciēdū est q̄ actio et passio non sunt de numero accitūū absolutoz: s̄ sunt de numero accidētūū relatiuoz. Accitūū autē relatiuū p̄fecte cognosci nō p̄t: nisi natura relatiōis aliq̄l̄r cognoscatur. et ideo si velim⁹ bene videre an actio et passio realiter int̄ se differant et etiā a motu cōsiderandū est p̄mo: vtrū relatio differat realiter a suo fundamēto. Qd autē circūscripta realitate fundamētū nulla remaneat realitas i relatiōe s̄z maneat p̄cisa ratio que intelligit mod⁹ essendi ad aliud: multipl̄ ostēdi potest. **P**rimo quia omne illd et solū reale est p̄dicamēto penes quod in ipō accipiūt specificē differētiē et distinctio sp̄ez specificis eteni differētis: sp̄es que sunt res p̄dicamētōz cōstituiūt: et p̄ idēz etiā aliqua in re ponūt et distinguunt realiter ab alijs. Idem enim est omnino id p̄ quod cōstituit res substātie que est homo: et id p̄ quod distinguit in re ab alijs substātijs. Idē etiā est omnino id p̄ quod cōstituit res quātitatē q̄ est linea: et id p̄ quod ipa distinguit in re ab alijs quātitatibus. Similr etiā est omnino id p̄ quod cōstituit res qualitatis que est albedo: et id p̄ quod in re distinguit ab alijs qualitātibus. **C**ōstat autē q̄ speciez distinctio et specificē differētiē in relatiōe accipiūt solū penes res super quas ipa relatio fundatur. Si enim circūscribat p̄ intellectū fundamētū relatiōis: et solus relatiōis intellectus concipiatur sicut respectus ip̄e p̄cise: sub illo respectu impossibile erit assignare differētiās specificas aut species differētes. Ipsū enim esse ad aliud quantū est de se eiusdē rōnis est in omnib⁹ in quib⁹ est. Nam quēadmodū esse sp̄em nō est alterius rōnis circa hoīem et circa asinū: nec etiā

ratio generis circa animal et circa arborē: nec est aliud genus animal q̄z arbor: nisi quia alia res est arbor: et alia res est animal: sic etiā et ipm ad aliud esse non est alterius ratiōis: nec est differēs circa oīm et sciētiā et alias relatiōes: nisi quia est circa aliud et aliud fundamētū. **U**nde et quādo dicūt q̄ relatiuoz: aliud est relatiuū suppositōis: et aliud eq̄parantie: hoc pro tanto veritatē habz. quia relationū aliqua habz fieri circa res quaz vna supponit alteri: et aliqua fit circa res quaz vna alteri equipat. **C**um igit̄ vnīuersaliū ita sit q̄ specierum distinctio et specificē differētiē in relatiōe accipiūt solū penes fundamētū super quod ipa relatio fundatur: cōcludit de necessitate q̄ nulla alia realitas sit in relatiōe a realitate sui fundamētū.

Secūdo autē hoc idem sic ostendit. **D**e illud quod est res aliqua de se: impossibile est fieri in aliquo de nouo sine reali transmutatiōe eius in quo de nouo fit. **E**st enim omnino nō intelligibile dicere q̄ aliqua res acquirit vel perdat aliquā realitatē: et tamē non transmutet realiter. **V**idemus autē q̄ relatiōes acquirunt et perdunt ab eis subiectis in quibus sunt absq̄ vlla reali ipoz subiectozū transmutatiōe. **P**atre enim vnū tū filius habente: filio mortuo p̄dit paternitatis ratiōnem: nulla tamē in se transmutatiōe facta. Similr etiā vnus homo acquirit relationē similitudinis ad alium quem aliū solo illo altero transmutato. **I**mpossibile est igitur q̄ per ipas relatiōes aliqua realitas imponatur p̄ter realitatem sui fundamētū.

Tertio autē hoc idem ex eo ostendit q̄ mod⁹ eēndi ipi⁹ rei: nullā rē ponit in nā p̄ter rē cui⁹ est mod⁹. **E**st enī oīo vanū dicere: q̄ res et mod⁹ rei sūt diuerse res. **E**t s̄c̄l̄r penit⁹ est nouū dicē: q̄ mod⁹ rei ponit rē aliquā in nā p̄ter rē c⁹ est modus tunc. **n. mod⁹ rei cū re ipsa c⁹ mod⁹ est faceret rez aggregationē: et ipsa res cum suo mō accepta nō esset res vna simplr: sed eēt necessario vna res ex duob⁹ rebus cōposita: qd est oīo falsum. **C**ōstat autē q̄ ipsa relatio sumit a quodā mō essendi ad aliud: igit̄ euidentissimū est q̄ ipsa relatio nullam rem ponit in nā p̄ter rem sui fundamētū. **Q**uarto h̄ idē ostendit ex eo q̄ mōi essendi: qui se circa idem cōpatiūt nō ponunt in nā diuersas res: s̄z vnā et eandē. **m. d. v. o. illi qui se circa idem nō cōpatiūt: ponunt oīo in nā res diuersas et differētes. vnde videm⁹ q̄ qz modus essendi in se et nō i subiecto: et modus eēndi nō in se sed in subiecto: se nō cōpatiūt circa idē. nō enī aliquid vnū et idē in nā pōt nāliter esse in se et nō in subiecto: et non esse in se sed in subiecto: iō substantia cui cōuenit esse in se et nō in subiecto est res oīo differens ac diuersa a quātitate et qualitate quib⁹ cōuenit nō esse in se sed in subiecto. qz etiā esse in subiecto per modū mēsurātis. et esse in subiecto p̄ modū afficiētis se circa idem nō cōpatiūt. nō enī aliqd idē esse pōt in subiecto p̄ modū mēsurantis: et p̄ modum afficiētis: iccirco quantitas cui conuenit in****

subiecto esse p modū mēsurantis est res omnino differēs ac diuersa a qualitate cui cōuenit esse in subiecto p modū afficiētis et nō p modū mēsurantis. sic ergo vlt̄ ita est q̄ modū essendi qui se circa idē nō opatiunt̄ in natura: ponit̄ res oīo diuersas et dīntes. Et silt̄ etiā ecōtrario modi eēndi qui se circa idē opatiunt̄ in natura: ponit̄ rē vnā et eādē. Constat aut̄ q̄ modū eēndi p̄p̄s ipsi rei sup quā relatio fundat̄: et etiā modū eēndi ad aliud: a quo relatio ip̄a sumit̄ circa eādē rem se opatiunt̄. Videm⁹ enī q̄ eē in subiecto p modū afficiētis qui ē modū p̄p̄ qualitatis inuenit̄ in albedine. In eadē etiā inuenit̄ modū eēndi in subiecto ip̄m ad aliud ordinādo: vtputa ad illud cui est subiectū ipsū. p albedinē simile vel dissimile d̄r. Cōcludit̄ ergo de necessitate q̄ vnā et eādē rē ponit̄ in nā modū p̄p̄s ipsi rei sub qua relatio fundat̄: et modus eēndi ad aliud a quo relatio ip̄a sumit̄. Nūc aut̄ ita est q̄ modū eēndi p̄p̄s ipsi rei sup quam fundat̄ relatio: nō ponit̄ rem aliā in nā a re cuius est modus. Unde modū eēndi in subiecto ip̄m afficiendo: nō ponit̄ rem aliquā in natura p̄ter rē qualitatis cui est modū p̄p̄s. igit̄ et modū essendi ad aliud: et ip̄a p̄ se quēs relatio nō ponit̄ rez aliquā in natura p̄ter rem sui fundamētī. Sic igit̄ iam euidentissimē patz q̄ ip̄a relatio realiter a suo fundamētō non differt. Ex hoc aut̄ statim apper̄ veritas p̄ncipalis questī. Cum enī actio vlt̄ra motū nō dicat nisi quēdā respectū agētis ad patiēns in motu fundatū: nec passio dicat etiā vlt̄ra motum nisi quēdā respectū patiētis ad agēs fundatū in motu. Concludit̄ iam euidenter q̄ nec passio nec actio realiter a motu differat. quia tūc oportet q̄ relatio vel respectus poneret̄ in natura realitatez aliam a realitate sui fundamētī. quod iā ostēsum est esse incōueniēs. Sed si actio est realiter idem motui: et passio silt̄. cū ea que vni et eidē sunt realiter eadem: sint etiā et sibi eadem s̄m rem: cōcludit̄ de necessitate q̄ actio et passio in se realiē nō dīnt̄.

Udis ergo p̄mo visis. vlt̄erius vt appareat quō actio et passio sint diuersa p̄dicamēta: cum oīsum sit q̄ in re nō dīnt̄: cōsiderandū est s̄m q̄ in p̄cedētib⁹ q̄oib⁹ tetigim⁹ q̄ res cui ouenit rō p̄dicamētī et q̄ est vere res a ratiudine dicta qd analogū est ad omnez rem et ad omne esse in creaturis reptuz etiāz potest dupliciter distingui. quia vel ex parte ipsi rei cui essendi modi attribuunt̄: vel ex parte ipsius esse in re ip̄a repti. Et ex parte siquidez rei: res distinguit̄ tripliciter s̄m triplicē rem absolutam. videlz substātie: quātitatis: qualitatis: q̄ sunt res ita diuersē q̄ vna nullo modo potest esse alia quod quidē ostendit̄ ex modis essendi eis cōuenientibus qui sic repugnātes sunt q̄ se circa idēz nō compariūt̄: vt iam ostēsum est. Similt̄ etiāz ex parte ipsi esse in rebus reperti res potest tripliciter distingui. aut enīm conuenit esse in se: aut in alio vt in subiecto: aut in ordine ad aliud. Et siquidem in se ouenit ipsi substātie: esse vō in subiecto

absoluto cōuenit accidētib⁹ absolutis: sicut quātitati et qualitati. Esse autē in ordine ad aliud conuenit entib⁹ relativis. Et p̄mi quidez duo modi sicut iam ostēdimus: sunt omnino repugnantes. Tertius vō essendi modus diuersus ē ab vtroqz illorū duorū. Modus enī essendi ad aliud: non est modus essendi in se: nec est modus essendi in alio absolute. Quāuis autē tertius modus sit ita diuersus ab vtroqz illorū: nulli tamē eorū repugnat. Nam et id cui cōuenit esse in se: et id cui conuenit esse in alio: potest habere modūz essendi in ordine ad aliud. Unde videm⁹ q̄ per eandē essentiam p quā aliqua substātia habet q̄ in se existat et non in subiecto: habet etiā q̄ sit distincta et diuersa ab alia substātia: et sic circa ip̄as attendit̄ relatiuū diuersitatis. Item p eandē essentia per quam habz mā q̄ nō sit in subiecto: habz etiā q̄ ad aliud: vtputa ad formā substātificā ordinē. sicut autēz de substātia dictū est: sic etiā dici pōt de q̄titate et qualitate. sic ergo iam manifestū est q̄ eē in se: et esse in alio: circa idē reali s̄m cōpatiunt̄ esse ad aliud. vey est tamē q̄ h esse ad aliud s̄z diuersos modos in septē p̄dicamēta distinguit̄. Que q̄dem distinctio sic accipi pōt. aut. n. respect⁹ ille quo vnū intelligit̄ ad aliud inclinātū rei cōuenit in se et absolte siue simplr. aut in connexiōe aliquorū ad inuicē. Et quidē si in se et simplr cōueniat rei: ille respect⁹ que admodū respect⁹ ad scibile in se et simpliciter cōuenit ipsi scie. et hoc qd dico duplū conuenit q̄ro: spectabit tūc respect⁹ ad p̄dicamētū relationis. Si autē respect⁹ ille rei cōueniat: nō quidē in se et simplr s̄z in cōnexionē aliquorū ad inuicem. Tūc res illa circa quā talis respectus cōsiderat̄ aut est motus: aut est aliquid per motū in mobili acquisitū. Et siquidē est motus: tūc est actio et passio. Que diuersimode in motu accipiūt̄ sub cōnexionē eadem sed sub diuerso respectu ponit̄ ibi cōnexionē agentis et patiētis. Et motus quidē i tali cōnexionē acceptus sub respectu agentis ad patiēns dicit̄ actio: sub respectu vero patiētis ad agēs dicit̄ passio. Si vero id circa quod attendit̄ talis respectus sit aliquid acquisitū per motū. Tūc aut ibi attendit̄ connexio mobilis cum tempe: aut cōnexio locati cum loco. Et siquidē ibi attenditur cōnexio mobilis cū tpe qd p se est mēsurā mot⁹: sic est q̄n. q̄n eteni nō attrēdit̄ in re mobili nisi s̄m q̄ ip̄a res mobilis tpe cōnexa sub certo et finito tpe cadit: sicut p̄z in q̄rto p̄physicorū. Vñ que admodū mot⁹ accept⁹ in cōnexionē agētis et patiētis sub respectu agētis ad patiēns d̄r actio: sic etiā vt videt̄ termin⁹ mot⁹ accept⁹ in cōnexionē rei t̄palis et t̄pis: sub respectu t̄palis rei ad t̄p̄ in quo mot⁹ terminatus est vel inchoat⁹ d̄r q̄n. Si aut̄ ibi attrēdat̄ connexio locati cū loco tūc adhuc dupl̄r esse poterit: aut enī iccirco q̄ cōsiderat̄ talis respectus est aliquid acquisitū ex constitutiōe locati in loco in eo q̄ habet rationē locati: aut in eo q̄ habet rōnem loci. Et secūdo quidē modo est habit⁹: p̄mo vero

Questio

est ubi et situs, sed differunt, quia ubi dicit respectum locati ad locum simpliciter: situs vero dicit respectum locati ad locum: non quidem simpliciter sed ratione partium locati ad partes loci. Considerandum est ergo breuiter quod tria ad hec tria ultimo dicta quod queadmodum locum continent et conseruat locatum: sic etiam et vestis et calceus continent rem vestitam et calceatam cum ipsam ornent et tegant. Unde et in quanto metha. Aristoteles dicit quod cum in rem habentem et rem habitam cadat velut quedam actio media secundum quam hoc dicit ornare: illud vero ornari: vel aliquid haberi: tunc hoc est habitus. Queadmodum ergo ubi et situs qui est predicamentum in re non videtur ponere nisi constantem et continentiam locati in loco, sic etiam et habitus vel predicamentum in re: non videtur ponere nisi continentiam sed actiuam talis rei ornantis vel tegentis in re ornata vel tecta. Et sicut continentia locati in loco accepta in connexione reali loci et locati sub respectu totius locati ad totum locum dicitur ubi: et sub respectu vel ordine partium locati ad partes loci dicitur positio, sic etiam et continentia vestis actiuam vel alicuius talium in re vestita accepta in tali connexionem triumque sub respectu vni ad alterum dicitur habitus. Ex his ergo iam manifestum est quod actio et passio sunt diuersa predicamenta et in re non dantur secundum quod res stat pro ipso reali modo essendi. Nam et in diuisione rei cadunt ut ostensum est solus secundum quod ipsa res est quid analogum ad omnem rem et ad omne reale esse inuentum in creaturis. **¶** Dis itaque visis ad plenioris quodis intelligentiam: cum ex diuersis modis essendi diuerse denominationes secundum diuersa predicamenta sumantur ad sciendum que sint nomina rerum et que non: et quomodo: et ad quod significandum imponentur hec et illa. Considerandum est vltimum quod implet fieri potest nomini impositio, vna quidem ad significandum rem ipsam precise, alia vero ad significandum rem ipsam non quidem simpliciter sed potest habere tale modum essendi. Item alia impositio potest fieri ad significandum precise ipsum essendi modum. Et si quidem primo modo esset nomen rei impositum que potest esse diuersorum predicamentorum secundum diuersos essendi modos: tunc non spectaret res illa tali nomine significata potius ad vnum predicamentum quam ad aliud: sed esset illud nomen absolutiuum nomen rei. Secundo autem modo diuersum est nomen impositum rei ut est res vnius predicamenti: et ut est res alterius predicamenti: queadmodum eidem rei impositum est hoc nomen albedo: et hoc nomen similitudo. Sed hoc nomen albedo est impositum illi rei ut cui conuenit esse in alio ipse afficiendo, hoc vero nomen similitudo est eidem impositum ut cui conuenit esse in alio ipse ad aliud ordinando. Consideret etiam si fundata esset similitudo super aliquam substantiam: ut puta super humanitatem eadem res significaret humanitas et similitudo si diuersimode, quia hoc nomen humanitas illi rei conueniret ut haberet esse in se et non in subiecto, hoc vero nomen similitudo conueniret eidem ut haberet esse in ordine ad alterum. Et tunc res significata nomine similitudinis fundata super substantiam et super qualitatem esset alia et alia: secundum quod alia res est substantia: et alia res est qualitas.

Esset autem res tali nomine significata alia et alia sub vna tamen ratione essendi que est respectus ad alterum. Est enim similitudo nomen rei: non quidem simpliciter sed potest ut circa ipsam est nomen considerari talis modus essendi. Tertio autem modo diuersa sunt imposita nomina rebus secundum diuersos essendi modos precise consideratos. Et sunt hec nomina secundarum intentionum circa res illas consideratarum, queadmodum hoc nomen accidens est impositum precise ad modum essendi in altero: et est nomen secunde intentionis commune multis predicamentis. Sic etiam si modis singulis singulorum predicamentorum essent precise nomina imposita: essent sicut ipsa nomina secundarum intentionum: et precise significarent rationes proprias cuiuslibet predicamenti penes quas attenditur predicamentorum distinctio, predicamenta enim distinctiuim penes modos essendi: et non penes res existentes, et hoc solum est essentiale predicamentis, quia accidit predicamento ut predicamentum est: quod vnum significet rem aliam quam aliud. Quia enim diuersi modi essendi aliquorum predicamentorum se circa idem non comparantur: cuius sunt modi substantie: quantitatis et qualitatis, ideo hec significat res ita diuersas quod vna nullo modo potest esse alia: et distinguuntur ista precise: non solum penes diuersos essendi modos: sed etiam penes diuersas res et essentias. hoc autem non oportet nisi sint diuersi modi essendi non reputantur: sed se circa idem comparantes: cuiusmodi sunt modus essendi in se: et modus essendi ad aliud: et modus essendi in alio: et modus essendi ad aliud, vnum non est necesse quod talia predicamenta significarent diuersas res et essentias: sed significarent vnam et eadem secundum tamen diuersos modos et diuersas rationes predicamentorum penes quas ipsa predicamenta distinguuntur: sicut iam patuit in actione et passione que dantur solum diuersos respectus circa eadem rem, circa motum, hoc autem aliquod nomen relatum ut similitudo fundata super diuersa predicamenta: ut super substantiam et qualitatem, si super ipsa fundaret eadem rem significaret quod nomen subiecti: et quia nomen significat qualitatem: non tamen hoc conuenit eorum, quia forma et ratio nomen relatum imponitur a modo essendi ad aliud: que dicitur de se esse vnicum et vniuersum: et res ipsa que maius cadit in suo significato. Et secundum hoc relatum ut est nomen generalissimum et nomen relationis realis: vniuersum est ad diuersas res rationes fundatas super diuersas res predicamentorum diuersorum. Et hec quidem albedo et similitudo hoc idem in re significarent: non tamen vnum predicamentum de alio proprie diuersos modos essendi a quibus formaliter imponitur. Sicut autem de his dictum est: sic etiam est intelligendum de actione et passione et motu. Nam quatenus actio et passio idem in re significarent quod motus: non tamen hoc eis conuenit equaliter, quia nomen actionis et passionis imponitur a modo essendi ad aliud: et motus ipse quasi essentialiter cadit in eorum significato. Non predicatur etiam vnum de alio quantumcumque idem in re significarent, quia diuersi sunt modi essendi a quibus formaliter imponuntur. **¶** Dis ergo consideratis apparet manifeste quod argumenta facta in contrarium sunt soluta.

Nā ad p̄mū z scdm dicendū: q̄ actio z passio
 renō d̄rnt accipiēdo rē fm̄ q̄ stat p̄ eo cui uenit
 mod⁹ eēndi. differūt aut̄ fm̄ q̄ res stat p̄ ip̄o mō
 reali eēndi penes modos aut̄ eēndi p̄dicamēta di
 stinguunt: et imp̄mixta sunt. **Ad. iij.** dicēdū q̄
 ea q̄ in genē cōueniūt z in sp̄e differūt magis uē
 niūt i rōne p̄dicamēti q̄ ea q̄ generalissimo genē
 differūt: nō t̄n magis cōueniūt in fundamēto rōis
 illi⁹: q̄ sicut p̄dicū ē distinctio speciez i entib⁹ res
 latuis: attendit fm̄ distinctiōne fundamētoꝝ: sed
 distinctio p̄mōꝝ genēz: attendit penes diuersas
 rōes p̄dicamētales: z nō penes diuersa fundamē
 ta: z sic frige facere z calefacere: ueniūt i vna p̄di
 camēti rōne q̄ est rō actiōis: s̄ differūt fundamen
 to: q̄ supra d̄os mor⁹ fundat̄. frige facē vō z friv
 gēferi i fundamēto ueniunt: q̄ sup eodē motu
 fundat̄: d̄rnt t̄n rōne p̄dicamētales: sic agere z pati
 z actio z passio. **Ad. q̄rtū** dicēdū: q̄ eo mō quo
 sunt diuersē diffinitōes: sūt etiā diuersē eēntie. ois
 finitio aut̄ actiōis z passiōis idē absolutū accipiūt
 fm̄ diuersū respectū. est aut̄ actio: act⁹ agētis i pas
 sio. passio vō ē act⁹ passi ab agente: ut d̄r i tertio
 physicōꝝ. **Consi**l̄ etiā in vna eēntia absoluta uē
 niunt: sed d̄rnt in eēntia relata. **Ad. v.** dicēdū:
 q̄ diuersis denoiatiōib⁹ z ceptib⁹: sufficit q̄ in
 re cor̄espōdeat diuersi modi ip̄i rei: q̄ de vna z
 eadē re pōt formare rō cōcept⁹ diuersos penes di
 uersas acceptiones ip̄i rei. **Ad. vi.** dicēdū: q̄ si
 mor⁹ resp̄ctū agētis d̄r actio: z resp̄ctū patiētis pas
 sio: q̄ tūc agens z patiēs in re differāt. actio t̄n
 z passio vna res eē p̄nt̄: n̄ nec agens sit actio: nec
 patiēs passio: s̄ mor⁹ sit vtrūq̄. **Ad. vii.** dicēdū:
 q̄ diuersōꝝ nō pōt eē vna p̄fectio fm̄ modū eūdē
 sed diuersimode: sic z act⁹ quidē q̄ d̄r actio z pas
 sio est p̄fectio agentis tanq̄ influētis: z sic ē actio
 est etiā p̄fectio patiētis tanq̄ recipiētis: z sic ē pas
 sio. **Ad. viij.** dicēdū: q̄ h̄ actio z passio sunt idem
 mor⁹ i re. dicit t̄n vltra motū diuersas rōes p̄di
 camētales: z q̄ nō d̄r de se rōnes illas nō dicit: iō nō
 est p̄dicamēti sic sūt actio z passio. **Ad. ix.** dicē
 dū: q̄ p̄ n̄sio. nō. n. actio z passio de se iuicē p̄di
 cant̄ pp̄t diuersas rōnes a q̄b⁹ formalit̄ iponunt̄
Ad. x. d̄r q̄ actio z passio aliqd̄ rei vlt̄ motum
 dicit̄ qd̄ nō ē aliō q̄ qdē realis resp̄ctus. **Ad. xi.**
 p̄ n̄sio p̄ s̄ dicta. **Ad. xij.** d̄r q̄ res ut stat p̄ eo
 cui uenit eē: circuit directe tria p̄dicamēta solū. s.
 subē: q̄ntitatis: z q̄litas. fm̄ vō q̄ ē qd̄ cōe ad oēs
 rōnē: z ad oēs eē in creaturis rep̄tū circuit oēs gen⁹
 z i re sic supra actio z passio differūt: ut oīsūz est.

Questio octaua.

Questio octaua

est: Utrū de⁹ possit facere actu i
 finitū: z v̄ q̄ nō: q̄ de⁹ nō pōt
 facē aliqd̄ qd̄ sibi equef. deo aut̄
 z si ens finitū eq̄ri nō possit pp̄t

illud qd̄ ē infinitū. v̄. t̄n q̄ sibi eq̄t̄ ens finitū: q̄ ut
 v̄ nō pōt de⁹ facere ens actu infinitū. **Ad. de⁹** nō
 pōt facere illa q̄ d̄ dictionē iplicant: s̄ infinitū esse
 actu iplicat d̄ dictionē: q̄ eē actu dicit pōnez act⁹.
 infinitū vō dicit negationē fini: z p̄ cōis act⁹ ne ga
 tionē: q̄ infinitū actu a deo fieri nō pōt. **Ad. nulli⁹**
 creature pōt eē v̄rus infinita: s̄ finitū ē infinita v̄:
 igiē nihil infinitū pōt eē qd̄ creatū. **Ad. ens** infinite
 virtutis pōt in infinitū effectū: s̄ nihil creatū pdu
 cere pōt effectū infinitū: q̄ ens finitū nō pōt eē ens
 creatū. **Ad. oē** factū h̄z eē p̄cipatū ab alio: s̄ oē
 qd̄ h̄z eē p̄cipatū: h̄z eēntiā finitā z limitatā. infi
 nitū aut̄ h̄z eēntiā infinitā. q̄ infinitū nō pōt eē a deo
 factū. **Ad. oē** illud p̄ qd̄ ponit̄ oīa potētia limi
 tari ē impossibile a deo fieri. s̄ si de⁹ pducēt corp⁹ infi
 nite magnitudis: limitaret̄ ita dei potētia q̄ aliud
 corp⁹ pducēt nō possēt. nā si adhuc aliud corp⁹ pdu
 duceret. v̄nū corpōꝝ illoꝝ ad alterz: cuiz duo corpa
 nō possunt eē simul: necessario finiret: z eēt etiā p̄
 osequēs finitū vtrūq̄. ambo etiā infinitū accepta
 maiore quantitatē haberēt q̄ uolubet ipsoꝝ per se
 sumpto. z sic eēt aliquid maius infinito: qd̄ est im
 possibile. q̄ impossibile est infinitūz corp⁹ actu a deo
 fieri. **Ad. de⁹** nō pōt facere in corpe qd̄ tollit ras
 tionē corpiis. Est autē de rōne corpiis q̄ superficie
 terminet̄ sicut de rōe suspiciē est q̄ terminet̄ linea
 z de rōne lineē q̄ terminet̄ puncto. sed h̄ totū tol
 lit̄ p̄ corpiis infinitatez. ergo impossibile est deo facē
 corpus actu infinitū. **Ad. ponamus:** q̄ de⁹ faciat
 v̄nū corp⁹ infinite magnitudinis. aut ergo eēt quā
 libet illius corpiis partē poterit dari alia ps: aut n̄.
 Si dicat q̄ nō. **Ad. contra:** oē corp⁹ extra cuius ali
 quā p̄tē nō cōingit aliā p̄tē dare est finitū: s̄ cor
 pus infinitū nō est finitū. q̄ extra quālibet p̄tē cor
 poꝝ infinitū ē dare aliā p̄tē. **Ad. si** cecidat. **Ad. contra**
 si extra quālibet p̄tē corpiis infinitū ē dare aliā p̄tē
 tunc extra oēs p̄tes corpiis: z p̄ cōis extra totū cor
 pus poterit dari alia ps corpiis: qd̄ ē impossibile: q̄ i
 possibile ē corp⁹ actu infinitū a deo fieri. **Ad. aut**
 totū eēt: aut nō totū eēt: nō pōt dici q̄ nō totū eēt
 q̄ tūc nō eēt actu ip̄m corp⁹ infinitū: ois q̄ dicit q̄
 totū eēt. s̄ h̄ ē impossibile: q̄ cū nomē totū: sic z no
 mē p̄fecti i sua rōne finē icludat: oē qd̄ d̄r totū ois
 eē finitū: q̄ impossibile ē eē corp⁹ actu infinitū. **Ad.**
 oē qd̄ ē factibile ē scibile: z de oī scibili pōt eē scia
 de infinito aut̄ n̄ pōt eē scia: q̄ infinitūz nō ē scibile
 nec factibile. **Ad. qd̄** repuḡt supiori repuḡt ife
 riori. corp⁹ aut̄ ē sup̄ ad corp⁹ nāle: z corpi repuḡ
 gnat moueri i istāti: q̄ z corpi nāli: s̄ si eēt corp⁹ q̄
 ue aut leue infinitū: illud i istāti moueri possēt: ut
 p̄bat i libro d̄ celo: q̄ impossibile ē eē corp⁹ que aut
 leue infinitū. **Ad. nulli⁹** intellect⁹ creat⁹ cū sit fini
 tus: pōt itelligere infinitū: s̄ si eēt infinita indiuidua
 eiusdē sp̄e: cū angel⁹ oīa eiusdē sp̄e indiuidua p̄
 eandē sp̄em itelligat: z oīa que itelligit p̄ vnam
 sp̄em possit simul itelligē. angel⁹ possēt s̄l̄ infinita
 indiuidua cognoscere: qd̄ est impossibile: ergo im
 possibile ē s̄l̄ eē infinita indiuidua eiusdē speciei.

*in ca. d. d. debent
 proponi ad
 omne finem ad h̄z eē p̄tē
 partem ubi. p̄ nō fieri ad
 infinitū. Ang. est v̄rum.
 Tel. s̄. q̄. d̄. q̄. m̄. m̄. p̄
 eē q̄ infinitū. In carne.
 z p̄tē*

Questio

¶ Si de^o pot^{est} sub vna spe^{ie} pducere infinita indi-
uidua: pot^{est} eade^m rone^{ne} h^{abere} facere: et sub quolibet spe^{ie} c^{on-}
libet generis. ponam^{us} q^{uod} h^{abere} faciat: tuc^{que} aut poterit
plura pducere: aut noⁿ. si poterit: q^{uod} poterit aliquid
pl^{urimum} infinito: q^{uod} est impossibile. si noⁿ poterit: q^{uod} dei po-
tertia erit totali^{ter} limitata: q^{uod} similiter est impossibile
ergo oino^{mnia} impossibile est de^{um} facere simul infinita i-
diuidua eiusde^m spe^{ie}. **¶** In corpe^{re} infinito est neces-
sario virt^{us} infinita: sed vbi est infinita virt^{us}: ibi est in-
finita e^{ssentia}. cu^m eni^m virt^{us} sequat^{ur} e^{ssentia}z necesse est
q^{uod} virt^{us} infinita sequat^{ur} e^{ssentia}z infinita. In infinito
q^{uod} corpe^{re} erit necessario infinita e^{ssentia}: s^{ed} de^{us} noⁿ pot^{est}
facere infinita e^{ssentia}: q^{uod} nec corpe^{re} infinitu^m. **¶** In
oio^{mnia} est: q^{uod} de^{us} est agens infinite virtutis: sed agens
infinite virtutis: v^{el} posse iⁿ effect^u infinitu^m. **¶** De^{us}
pot^{est} simul infinita intelligere. opaf^{at} aut^{em} p^{er} intellect^{um}: q^{uod}
pot^{est} simul infinita pducere. **¶** R^{espondeo} ad h^{oc} q^{uod}o^{niam}
intelligentia^m tria p^{ri}ncipue^{nter} consideranda sunt: videl^{icet} que
sunt a deo factibilia: et q^{uod} noⁿ quot modis dicat^{ur} infu-
nitu^m. et v^{el} quolibet illo^{rum} modoz infinitu^m cadat sub
numero eoz q^{uod} sunt a deo factibilia vel sub numero eoz
q^{uod} oio^{mnia} mo^{do} se h^{abent}. Quatu^m aut^{em} ad p^{ri}mu^m consideradu^m est
q^{uod} de^{us} est p^{ri}ma: et v^{el} ca^{usa} essendi. sub p^{ri}ma vo^{luntate} et v^{el}
ca^{usa} e^{ssendi}: cadat oia ^{que} p^{ossunt} p^{ri}ncipare esse. que aut^{em} e^{ssentia}
p^{ossunt} p^{ri}ncipare noⁿ p^{ossunt} sub tali ca^{usa} noⁿ cadu^t. p^{ossunt} aut^{em} esse
p^{ri}ncipare oia ^{que} d^{icuntur} noⁿ implicat. que vo^{luntate} d^{icuntur}
onez implicat esse hab^{ere} noⁿ p^{ossunt}: ea etenim q^{uod} implicat
d^{icuntur} sunt oino^{mnia} impossibilia. oino^{mnia} vo^{luntate} impossibi-
lia dicunt^{ur}: q^{uod} nullo mo^{do} poni p^{ossunt} iⁿ actu essendi. s^{ed}
eti^a q^{uod} d^{icuntur} noⁿ implicat sunt simpl^{iter} impossibi-
lia. Simpl^{iter} aut^{em} possibilia dicunt^{ur}: que p^{ossunt} aliquo
mo^{do} p^{ri}ncipare e^{ssentia}. si igit^{ur} sub p^{ri}ma et v^{el} ca^{usa} essendi ca-
dat oia ^{que} et solu^m illa q^{uod} p^{ossunt} actu e^{ssendi} p^{ri}ncipare. ocl-
ud^{it} de necessitate q^{uod} sub oina^m potentia cadat oia ^{que} q^{uod}
d^{icuntur} noⁿ implicat: et q^{uod} ab ipsa oia ^{que} d^{icuntur}
implicat secludant. noⁿ aut^{em} p^{ossunt} istoz exclusion^{em} tol-
lif^{icari} dei oipotencia. sic eni^m de^{us} o^{mni}potens: siue oia ^{que}
pot^{est}: sicut eti^a d^{icitur} oia ^{que} sciens: et n^{on} noⁿ obstare q^{uod}
sit sciens oia ^{que}: d^{icitur} n^{on} recte q^{uod} ipse noⁿ scit hoies esse asi-
nu^m: q^{uod} tuc^{que} falsam h^{abere} sciam: q^{uod} est absurd^{um}. ergo
et s^{ed} noⁿ obstante ei^{us} oipotencia pot^{est} dici q^{uod} fac^{ere} noⁿ
pot^{est}: q^{uod} h^{abere} sit asinu^m: vel aliqd^{am} aliud q^{uod} implicet d^{icuntur}
tion^{em}. noⁿ valet eni^m facere illa quoz sciam habere
noⁿ pot^{est}. sicut g^o d^{icitur} oia ^{que} sciens: q^{uod} scit oia ^{que} q^{uod} sunt sci-
bilia quoquo mo^{do}: sic eti^a d^{icitur} oia ^{que} pot^{est}: q^{uod} pot^{est} q^{uod}
cu^mq^{ue} sunt aliquo mo^{do} possibilia. Manifestu^m est igit^{ur}
iam: q^{uod} oia ^{que} illa sunt a deo factibilia: q^{uod} noⁿ implicat
d^{icuntur} tion^{em}. que vo^{luntate} d^{icuntur} implicat ab eo fieri n^{on}
p^{ossunt}. **¶** Dis^{tinguimus} g^o visis v^{el}teri^{us} q^{uod}tu^m ad scdm^{um} consideradu^m
est: q^{uod} s^{ed} multiplex esse possit acceptio infiniti q^{uod}tu^m
n^{on} ad p^{ri}ncip^{um} sufficere pot^{est}. infinitu^m aliqd^{am} d^{icitur} trib^{us} mo-
dis: videl^{icet} infinitu^m infinitate e^{ssentia}: infinitu^m quo ad
esse: et infinitu^m infinitate quantitat^{is}. Infinitu^m autem
p^{ri}mo d^{icitur}: cui^{us} e^{ssentia} noⁿ est ad vnu^m gen^{us} determina-
ta: sed in se claudit et coⁿtinet p^{er}fectiones oio^{mnia} gene-
rum: s^{ed} fm^{odum} que^m modu^m de^{um} esse dicimus per e^{ssentia}z
infinitu^m: q^{uod} videl^{icet} eius e^{ssentia} noⁿ est limitata ad
vnu^m p^{er}fectionis genus: sed extra et supra o^{mnia} genus

est: tanq^{ue} omnium gen^{erum} p^{er}fectiones claudens in se
et coⁿtinens. Infinitu^m vo^{luntate} quantum ad ee^{ssentia} id d^{icitur} q^{uod} et si
beat^{us} e^{ssentia} limitata ad vnu^m p^{er}fectionis gen^{us}: h^{abere}
n^{on} specifica illius generis p^{er}fectione^m oibus modis
quib^{us} haberi pot^{est}. queadmodu^m dicim^{us} q^{uod} gratia in
christo infinita est: noⁿ quide^m infinitate e^{ssentia}: cu^m
e^{ssentia} gratie noⁿ sit e^{ssentia} sapie: sed d^{icitur} infinita q^{uod}
tum ad esse: q^{uod} cu^m ipsa modis iⁿ numeris possit ha-
beri: omnib^{us} n^{on} modis quib^{us} haberi pot^{est}: habet in
boie christo: q^{uod} noⁿ dat ei de^{us} sp^{iritu} ad mensura^m: sic
scriptum est. Infinitu^m aut^{em} infinitate quantitat^{is}
dupl^{iciter} pot^{est} accipi fm^{odum} q^{uod} est duplex: quantitas. Est
eni^m quantitas magnitudinis: et quantitas multitudi-
nis. Et quide^m infinitu^m infinitate magnitudinis d^{icitur}
cui^{us} tanta est magnitudo: q^{uod} accipie^{ntibus} parte^m eius
post parte^m nunq^{ue} coⁿtingit ad parte^m aliquaz deuenire: postq^{ue} alia ps^{er} sumi noⁿ possit. differt aut^{em} hoc
infinitu^m ab infinito fm^{odum} diuisione^m: q^{uod} ponitur ab
aristotele in coⁿtinuis. nam in diuisione continui
finiti acceptio partis p^{er} parte^m vadit in infinitu^m: ita
n^{on} illa sit acceptio partiu^m inequaliu^m quantitate v^{el}
videl^{icet} ps^{er} secudo accepta sit minor parte^m po^{ter} sum
pra^{ter} diuisione^m: alias diuisione^m in infinitu^m noⁿ p^{ossunt}
deret: sed iⁿ vere actu infinito de quo loq^{uimur} mo^{do}
durat in infinitu^m acceptio partis post parte^m sume^m
di eti^a pres^{ertim} equales in quantitate. Cons^{iderat} etiam
infinitu^m fm^{odum} multitudine^m d^{icitur} cui^{us} tanta est multitu-
do q^{uod} accipientib^{us} vnu^m post aliud nunq^{ue} coⁿtingit ad
aliquid oino^{mnia} vltimu^m deuenire. queadmodu^m si ac-
ceptio angeli post angelu^m nunq^{ue} possit finire: esset iⁿ
finita angeloz multitudo. **¶** Q^{uod} ergo que^m sint a
deo factibilia: et q^{uod} noⁿ: et quot eti^a modis dicat^{ur} p^{ri}-
ncipie^{nter} aliquid infinitu^m. v^{el}terius considerandu^m est: v^{el} v^{el}
quolibet illo^{rum} modoz infinitu^m cadat sub numero
illo^{rum} que^m sunt deo possibilia: vel sub numero illo^{rum}
que^m strario mo^{do} se habent. apparet aut^{em} p^{ri}ma facie
q^{uod} infinitu^m scdo^m mo^{do} acceptu^m noⁿ est possibile a deo
fieri. nam in p^{ro}pone^m qua d^{icitur} q^{uod} aliq^{uod} res vel na^m speci-
fica omnib^{us} modis quib^{us} haberi pot^{est} habet: nulla
d^{icuntur} tion^{em} implicat. cui^{us} quide^m declaratio est: q^{uod} tuc^{que} d^{icitur}
in aliq^{uod} p^{ro}pone^m d^{icuntur} tion^{em} implicari: q^{uod} n^{on} p^{ossunt} d^{icuntur} et subie-
ctum p^{ro}ponis sibi inuic^e repugnant vel d^{icuntur}: sic
q^{uod} h^{abere} d^{icuntur} seu repugnat asino: dicim^{us} q^{uod} illa p^{ro}-
positio: h^{abere} est asinus implicat d^{icuntur} tion^{em}. Nunc aut^{em}
videm^{us} q^{uod} subiectu^m et p^{ro}dicatu^m p^{ro}poⁿis p^{ro}dicte sibi noⁿ
d^{icuntur}. est. n. in ea p^{ro}dicatu^m: h^{abere} q^{uod} dico habet. subie-
ctu^m vo^{luntate} est h^{abere} totu^m res aliq^{uod} vel na^m specifica oib^{us} mo-
dis quib^{us} h^{abere} pot^{est}. haberi aut^{em} pot^{est} d^{icuntur} tion^{em} ordi-
nata ad actu^m h^{abere}: s^{ed} habet d^{icuntur} ip^{sum} h^{abere} actu^m.
Constat aut^{em} q^{uod} act^{us} h^{abere} noⁿ repugnat siue pot^{est}.
Euides est igit^{ur} q^{uod} p^{ro}dicatu^m et subiectu^m p^{ro}poⁿis q^{uod} d^{icitur} res
aliq^{uod} vel na^m specifica oib^{us} mo^{do}is q^{uod} h^{abere} pot^{est} b^{eat}. s.
noⁿ d^{icuntur}: nec p^{ossunt} in illa p^{ro}pone^m d^{icuntur} tion^{em} implicat
Significatu^m igit^{ur} ip^{sum} noⁿ est de numero eoz que^m sunt
deo impossibilia. p^{ro} eti^a hoc per exemplum de gra-
tia superius adductum. Cum enim gratia multis
modis possit a deo p^{ro}ferri hoibus: oib^{us} n^{on} modis
quib^{us} dari pot^{est}: data est fm^{odum} vera^m fide^m boi^{us} xpo: et sic

*Mo^{do} que^m ad op^{er} imp^{er} factibilia
et q^{uod} noⁿ pot^{est} p^{ossunt}*

*Mo^{do} q^{uod} imp^{er} p^{ossunt}
et q^{uod} noⁿ p^{ossunt}*

V^{el} h^{abere}

infinitū sumptū scđo mō: nō solū est a deo factibi
 le: sed etiā est actu factū. appet aut h̄ idē r̄ alr. Cū
 enī res ordinet̄ p̄ eēntiā suā ad eē ea rōne q̄i actu
 eēndi ponit̄ sub infimo gradu sue nāe. pōt etiā in
 ipso poni r̄ sub ḡdu sue nāe medio r̄ supmo. Ma
 nifestū est igit̄ ex dictis q̄ infinitū q̄tū ad eē: non
 est impossibile fieri a deo actu. **U**lteri⁹ itaq; cōsi
 derandū est: quō se h̄eat de infinito accepto p̄mo
 mō. q̄ aut̄ ipm̄ nō cadat sub nūero factibilū: eui⁹
 dent̄ oñdi pōt. quēadmodū enī supra dictū est: id
 or̄ eē infinitū infinitate eēntie: eēntia nō est limi
 tata ad vnū p̄fectionis gen⁹: sed in se claudit r̄ cō
 tinet p̄fectiones oīuz reruz vna autem de perfecti
 onibus rerum est ipsum esse. id ergo quod est in
 eēntia infinitū: in ipsa sua eēntia claudit ipsum eē
 q̄ aut̄ in sua eēntia claudat actuale eē: est actu per
 eēntiā suā r̄ nō p̄ p̄icipationē ab alio: q̄ p̄icipa
 tiū in quātū h̄ cōcidit extra rōne vel eēntiā p̄icipi
 p̄ati. **D**e aut̄ factū fm̄ ipsam rōne facti h̄z eē p̄icipi
 pati: r̄ nō est actu p̄ eēntiā suā. eē igit̄ factū d̄dicat
 r̄ repugnat oīno ei q̄d est eē infinitū infinitate eēn
 tie. tale itaq; infinitū nullo mō est a deo factibile
Et p̄terea oē q̄d h̄z eēntiā limitatā ad aliq̄d ge
 nus p̄ aliq̄ā oriam sibi p̄p̄riā distinguit̄ ab oībul
 sibi ex opposito diuidentib⁹ gen⁹ illud. **C**ōstat aut̄
 q̄ gen⁹ p̄mū r̄ oria p̄p̄riā rei cōtēte in genē sūt fm̄
 infra se claudēt̄ totā eēntiā tal̄ rei. oē ḡ q̄d ad ge
 n⁹ aliq̄d limitat̄. h̄z eēntiā totā ifra certos t̄minos
 eēntie iclū s̄a: r̄ p̄ oīs finitā r̄ limitatā. est aut̄ de
 rōne cuiuslibet facti q̄ sit q̄d infinitū r̄ limitatū in
 eēntia. est itaq; simplr̄ dicēdū: q̄ si de⁹ nō pōt aliū
 deū facere: sic̄ i rei v̄itate nō pōt: etiā nō pōt aliq̄d
 facē q̄d sit infinitū r̄ illimitatū i eēntia. idē. n. videt̄
 iudiciū de v̄roz. **D**is ḡ v̄is v̄lteri⁹ cōsiderādū
 est: v̄z infinitū fm̄ quātitatē. r̄ p̄mo v̄z infinitū q̄
 titate dimēsiua sit de nūero factibilū a deo: **E**t q̄
 de si dicat̄ h̄ eē de nūero eoz q̄ sūt deo impossibilia
 aut h̄ cōtingit: q̄ infinitas repugnet v̄l ei q̄d ē. aut
 q̄ d̄dicat̄ enti creato. aut q̄ repugnet ei q̄d ē q̄tūz
 aut q̄ repugnet enti nālī. nō ē aut̄ impossibile a deo
 fieri actu infinitū dimēsiue: q̄ infinitas repugnat ei
 v̄l q̄d est. **C**ōtingit. n. dare aliq̄d: q̄d ē q̄d ē actu: r̄
 est simplr̄ infinitū sic̄ p̄mū p̄ncipiū q̄d actu ē r̄ sim
 pliciter infinitū ē. h̄ aut̄ eēt̄ impossibile si infinitas repu
 gnar̄z v̄l ei q̄d ē actu. q̄. n. v̄l sibi repugnat: i nul
 la nā p̄nt̄ cōiuncta iueniri. si aut̄ dicat̄ q̄ p̄mo entīz
 p̄ncipio repugnet eē infinitū dimēsiue. appet q̄ p̄
 h̄ n̄ra p̄batio nō tollit̄. nō enī iccirco repugnat p̄
 mo p̄ncipio eē infinitū dimēsiue: q̄ sibi repugnat i
 finitas: s̄ q̄ ei repugnat dimēsiue. **E**x h̄ aut̄ q̄ p̄mo
 eēndi p̄ncipio repugnat eē dimēsonatū. nō h̄et q̄
 repugnet eē infinitū dimēsiue magis q̄ eē finitū
Quin pot̄ si subtilr̄ cōsideret̄ appēbit manifeste: q̄
 magl̄ repugnat eē finitū dimēsiue: q̄ eē talr̄ infinitū.
 nā eē fm̄ dimēsiue finitū sibi ex duob⁹ repugnat
 q̄ ex rōne finitatis: r̄ ex rōne dimēsiuatiōis. **R**epu
 gnat. n. p̄mo p̄ncipio: r̄ eē q̄d finitū: r̄ eē q̄d dimēsi
 onatū. infinitū aut̄ dimēsiue repuḡt eide ex v̄no

tū: q̄ ex rōne dimēsonatōis: r̄ nō ex rōne ifinita
 tis. v̄l r̄ si nō repugnaret tali p̄ncipio eē q̄d dimē
 sonatū repuḡret si q̄dē t̄c̄ ei eē finitū dimēsiue: nō
 t̄i sibi repuḡret eē talr̄ infinitū. **M**anifestū est igit̄
 ex dictis: q̄ nō idcirco ē impossibile infinitū dimēsiue
 a deo fieri: q̄ ifinitas repugnet v̄l ei q̄d est actu.
Ite nō idē ē h̄ eidē impossibile: q̄ ifinitas videt̄ enti
 creato repugnare. p̄mo. n. de rōne entis creati siue
 p̄ducti ē q̄ nō sit actu p̄ suā eēntiā: sed p̄ p̄icipari
 onē eēndi ab alio q̄d cuiuslibet cōuenit: ex eo q̄ h̄et
 eēntiā limitatā. **Q**uicq̄d ḡ tollit̄ ab aliquo limita
 tionē eēntie tollit̄ ab eo rōne eēndi p̄ p̄icipatiōez
 q̄d aut̄ iā limitationē nō tollit̄: s̄ ponit̄: nō aufert
 etiā s̄ ponit̄ rōez p̄dictā. n̄ aut̄ ita ē q̄ limitationēz
 i eēntia tollit̄ ifinitas eēntie. cū eiz opposita h̄eant
 fieri circa idē: r̄ finitati oppōit̄ ifinitas. ōz n̄ccio q̄
 finitati eēntie opponat̄ ifinitas eiusdē: r̄ q̄ vnū
 q̄dōz oppositoz tollit̄ p̄ suū oppositū: ōz de n̄ccitas
 te q̄ p̄ ifinitatē eēntie tollat̄ finitas siue limitatio
 in eēntia. **E**nti ḡ creato q̄ h̄z ex limitatione eēntie
 rōne eēndi ab alio: repugnat ifinitas i eēntia q̄ tol
 lit̄ p̄dictā limitationē. **C**ōstat aut̄ q̄ ifinitas q̄rita
 te extēsiōis nō tollit̄ finitā eēntie: q̄ ut dictū est
 vnūq̄dōz oppositoz h̄z auferr̄ p̄ suū oppositū. in
 finitas aut̄ extēsiōis nō opponit̄ finitati eēntie: sed
 finitati extēsiōis: cū sic̄ dictū ē: opposita h̄eant fieri
 circa idē: p̄ extēsiōis ḡ ifinitatē tollit̄ t̄miatio ex
 tēsiōis: nō aut̄ tollit̄ s̄ ponit̄ limitatio eēntie p̄ talē
 ifinitatē. q̄ p̄ h̄ q̄ aliq̄d ponit̄ siue sub finita siue
 sub ifinita extēsiōe ponit̄ necessario eē limitatū ad
 gen⁹ rez māliū: ḡ manifestū ē: q̄ p̄ extēsiōis ifini
 tatē nō tollit̄: s̄ ponit̄ rō: q̄ creato cōuenit q̄ h̄et eē
 acq̄sitū ab alio: nō igit̄ ifinitas extēsiōis repugnat
 enti creato ex rōne q̄ sibi cōuenit eē actu nō p̄ suāz
 eēntiā s̄ p̄ p̄icipationē. **I**te ad rōez p̄ducti p̄inet
 q̄ si subfugiat̄ cognoscibilitatē. s̄ nec etiā ista rō
 tollit̄ a p̄ducto p̄ ifinitatē dimēsiōis. **M**lto. n. min⁹
 v̄l q̄ ifinitū simplr̄ cadat i cognitōe alic⁹ q̄ ifinitū
 fm̄ q̄d. **C**ōstat aut̄ q̄ de⁹ cognoscit̄ simplr̄ ifinitū.
 multo igit̄ magl̄ etiā ifinitū fm̄ q̄d pōt a deo cog
 sci. **I**nfinītū aut̄ dimēsiue nō ē simplr̄ ifinitū s̄ s̄
 q̄d: q̄ ifinitū simplr̄ ē solū id q̄d ē p̄ eēntiā ifinitū
 igit̄ ifinitū magnitudie a deo cogsci pōt. **I**n ifi
 nitū cognitōi repugnat inq̄tū repuḡt nūerationi.
 nā pres ifiniti nūerare s̄z se impossibile ē: veluti d̄dis
 ctionē iplicās. cogscere aut̄ aliq̄d p̄ nūerationē su
 az p̄tū: ē p̄p̄riū intellect⁹ cognoscētis successiue p̄tē
 p̄ p̄tē. nō aut̄ ē h̄ ip̄si⁹ intellect⁹ sil̄ diuersa ut pres
 app̄hēdētis. cū ḡ dū⁹ intellect⁹ absq; vlla successi
 one sil̄ diuersa imo oīa app̄hēdit. nō magl̄ ipedit̄
 ifinitū cogscē cōtinū q̄ finitūz. **C**ōstat q̄ di
 uin⁹ intellect⁹ simul̄ intelligit̄ actu semp oīa q̄ pōt
 vnq; irelligē. aut̄ ḡ ē dare quātitatē aliquā dimē
 siuā ita magnā s̄ finitā: q̄ de⁹ maiorē cōcipe r̄ irel
 ligere nō possit. aut̄ talē magnitudinē dare nō cō
 tingit. primū autem concedi nō potest. multo enī
 vigorosior est diuin⁹ intellect⁹ i itelligēdo quolū
 bet intellectu creato cū quēlibet i ifinitū trāscēdat.

20 no h

h̄ opponit̄ p̄t. cc. et p̄t
h̄ est p̄t. et p̄t. et p̄t.

car quōtūz eade est d̄lisp

quo p̄mū d̄t v̄mō actu
p̄ ifinitū p̄t et p̄t.

Questio

Non potest dari aliqua dimensio ita magna sicut finita quae nos non possumus maiore accipere vel intelligere. Multo ergo fortius dicendum est de intellectu diuino. Et cum ipse sicut presuppositus est: quod potest videri intelligere semper simul actu intelligat: relinquatur de necessitate quod sua actualis cognitio ad nullam dimensionem finitae extensionis terminetur. sub actuali ergo cognitione diuina dimensio infinita concluditur. **¶** Et absurditas maxima est credere quod de extensione quantitate non semper actu cognoscat sub omnibus modis extensionis quibus de sua natura extendi potest. non est autem dare tot modis sed finitis ipsam dimensionem quantitate extendi: quod pluribus quantitatibus de se est extendi non possit vel extensione de sua natura non patitur. Nec ergo dari potest quod de extensione quantitate solus sub finitis modis extensionis acceptam actu semper intelligat. Reliquit ergo de necessitate videndum quod ipse de benedictione dimensionem infinitae extensionis actu intelligere possit et actu cognoscat. apparet igitur quod est absurditas et insipientia illius hominis qui asserit quod de dimensionem infinitae extensionis nullo modo potest intelligere. Iudicat enim homo ille de intellectu diuino secundum rationem et ex ratione intellectus sui. Et quod suus intellectus infinitum apprehendere non potest: concludit hoc idem esse et de intellectu diuino. procedit autem ex hoc ulterius ad asserendum quod tale infinitum in deo non habet ideam. hoc autem huic homini ideo contingit ut videtur. quod credit quod idea extensionis quantitatis sit quaedam forma extensioni subiecta: posita in mente diuina. quod totum est absurdum et alienum a fidei veritate. nec enim aliud est idea in re quam ipsa diuina essentia imitabilis ab essentia creature: quae sicut est exemplar et similitudo cuiuslibet naturae sub quolibet gradu suo acceptae: sic etiam similitudo et exemplar est naturae ipsius extensionis quantitatis sub quo cuiusque extensionis gradu considerate. Et quod nunquam quantitas extensionis potest considerari sub tot finitis gradibus extensionis secundum quod omnino infiniti extensionis gradus ei debentur. non ideo tamen quod dicimus quod diuina essentia est exemplar talis naturae sicut et cuiuslibet alterius: quod nos dicere quod extensionem aliquam patitur: quod manens in simplicitatis arce idea est vel exemplar omnium naturarum. Manifestum igitur est ex dictis quod infinitum dimensionis extensionis non ideo repugnare potest ei quod est esse a deo productum subterfugiat diuinam cognitionem. Cognoscit enim de sua essentia quae est idea: ut diximus et exemplar supremum omnium naturarum. **¶** Item ad rationem productum patet quod sua excellentia non transcendat virtutem productis. Duplici autem ex causa effectus infinite extensionis quantitatis potest dici transcendere virtutem agentis: aut videlicet quia agens est virtutis finis: aut quia in suo effectu per suam actionem successiue progreditur. virtus enim augmentatiua naturalis quia finita est ab infinito augmento transcendit. quod etiam successiue ipsum quantum augmentat cum non in instanti producat totam quantitatem naturalem excellit siue superatur ab infinita quantitate. est enim de ratione infinite quantitatis ut supra diximus quod accipiendum parte eius post partes equaliter semper: nunquam contingat devenire ad partes omnino ultimam. Item autem cause penitus secluduntur

a virtute diuina. deus enim et infinite virtutis est et totam rem potest producere in instanti. Quantitas ergo infinita ad diuinam virtutem relata non tollit illam rationem producti quia producto venient quod sua excellentia non transcendat virtutem agentis: non tollit etiam rationes quae creato debentur quod non equat creati. Nam deus qui solus est creator: ipsarum rerum est omnino infinitus et illimitatus in essentia. illud vero quod est infinitum solus secundum dimensionem extensionis: ut supra ostendimus in essentia sua omnino finitum et limitatum est. Quod autem est illimitatum in essentia in infinitum superat et transcendit quicquid est in essentia limitatum. de necessitate ergo concluditur quod in infinitum superat a deo illud quod est infinitum dimensionis extensionis: non tollit etiam tale infinitum illam rationem qua dicitur venire producto quod finitum a virtute productis. effectum enim proprium finiri ab agente nihil est aliud quam ipsum ab eo totaliter adduci ad esse: sed infinitum secundum extensionem totaliter produci potest a deo in instanti. per hoc autem non ponitur nisi ematio productionis: et terminatio essentiae in producto. Tales autem terminaciones non tollunt per infinitam extensionem sicut apparet ex dictis. Evidens igitur iam est et manifestum quod non ideo impossibile est produci a deo infinitum extensionis: quia infinitas sit ratio entis producti. Apparet etiam ex his quae dicta sunt quod habere essentiam limitatam et finitam: et habere infinitam dimensionem extensionis: nullam omnino implicat contradictionem. De ratione enim essentiae limitatae est quod habeat unam perfectionem terminum: siue quod habeat terminum perfectionis unius generis: sicut omnino sibi inuicem contradicunt. Non autem sibi contradicunt habere solam perfectionem unius generis: et habere perfectionem unius generis infinitam. sic igitur habere essentiam limitatam ad unum perfectionis generis: et habere dimensionem infinitam extensionis sibi omnino non contradicunt. Ledit igitur hoc sub numero eorum quae a deo sunt scibilia. **¶** Ultra autem manifestum est etiam ex oculis et ex dicendis quod si omnino infinitum extensionis est deo impossibile: quod talis infinitas ei repugnet quod est quantum. primo quidem quod ei quod de sua ratione vel natura ad nullum gradum extensionis determinat non repugnet quod sub extensione infinita producat ab omnino infinita virtute. Quantitas autem extensiva de natura et ratione sua non limitatur precise ad aliquem gradum extensionis. sibi igitur non repugnat quod actu sub infinita extensione producat ab agente omnimode infinite virtutis cuius est ipse deus. **¶** Item esse actu sine termino extensionis si repugnet quantitati dimensionis: non potest hoc contingere nisi vel quia terminus talis consequitur ipsam essentiam quantitatis. vel quia talis quantitas habet esse per tale terminum ad minimum sicut habet esse per formam. Primum autem stare non potest. Licet enim essentia dimensionis quantitatis indeterminate habeat quantum est de se ad statum sub quocumque termino extensionis: impossibile est omnino quod tales termini ipsam esse quae. Ea enim quae determinata essentia consequuntur finita et determinata sunt. Secundum etiam non potest stare. Esse enim est actu immediate ipsius essentiae habetis in se vel actu additatum vel rationes actu quidditatiui realis. unde ratio maxima de sua essentia non esset potentia: sed realis actus quidditatiui: omnino etiam subali forma subtracta possit in seipso immediate recipere actum existenti a deo

quo pacto ydea est
in mente diuina

In p^m p^d m^b s. 2. / m 3. 2. 150

Questio

riaz virtutu: vnu infinitu: z reliquu finituz: posset
 vtruzq; piter seruari a mutua actione z passione
 etiã in eodẽ spacio. z silr posset duo corpa infinita
 pteq; finitu si haberet in se virtute infinitã inten
 siue z nõ extẽsiue solũ. haberet etiã ex sua natura
 q; posset in instanti in se cõuertere finitu: ut videt
 nõ aut infinitu. Itẽ vtruzq; infinitu esset in eodem
 spacio infinito: cum tñ finitu nõ possit infinitu spa
 ciũ occupare. **C**õcludendũ est igit ex oĩbus supra
 dictis: q; nõ iõ infinitu extensione nõ est factibile
 a deo: q; talis infinitas repugnat enti nãli: vñ quã
 to fm q; quantũ vel enti creato: vel etiã q; infini
 tas repugnet vñ ei qd est. nullo g; mō dicendũ est
 qd ipossibile est deo facere ens infinite dimẽsio
 nis. Ex h; aut statĩ habet q; etiã est ei possibile facẽ
 infinitu multitudine indiuiduoz vni? spẽi. multo
 enĩ minus videt possibile esse vnu ens infinitu q;
 entia sic infinita multitudine qd tñ in se sit vnum
 qd q; finitu: z p̄cipue cũ videam⁹ apte q; sub eadẽ
 spẽ p̄it⁹ per successiõẽ accipi indiuidua infinita.
Utz aut possit facere spẽs infinitas mullitudine:
 nõ deĩmino ad p̄ns: fm tñ ponentes q; facere po
 tuit mundũ ab eterno. videt dicendũ q; sic. si enim
 infiniti dies p̄cessissent diẽ hodiernã: potuisset de?
 die q̄libet spẽm vñã pducere: z eam seruari: cum
 incõueniens sit: suã potentiã in p̄ductione specieꝝ
 terminari totalit̄ in aliq; die. z sic p̄ oĩs eẽnt hodie
 spẽs ifinite multitudine. bec igit oĩa dicta sũt sine
 p̄iudicio sentẽtie melioris. nõ eĩz audeo cũ loquor
 de potentiã dei auferre aliqd oĩno ab ipsa. Est enĩ
 ipse ut ait bea⁹ ambrosi⁹: **V**enerabilis nature: in
 extimabilis potentte: imensus in numero: icomp̄
 hensibilis in opibus. **I**mpat ipse nature nõ possi
 bilitati obtempat: nõ mẽsuras colligit: nõ pond⁹
 examiat. volũtas eius mẽsura rez est: sermo eius
 finis est opis. cũ g; talis ac tant⁹ sit: quis timeat ei
 dicere: ipossibile tibi nihil est. **A**d p̄mũ g; argu
 mentũ incõtrariũ adductũ dicendũ ẽ: q; infinituz
 infinitate eẽntie si deo equat: nõ tñ sibi equat infi
 nitũ infinitate quãtitatis cõtinue vel discõtinue.
Ad scõm dicendũ: q; infinitu z si dicat puatio
 nem termini: nõ tñ idcirco dicit vñ puatiõẽ act⁹
 q; actus i p̄ se h; q; t̄minus: cũ sit aliq; act⁹ oĩno
 infinitus seu illimitatus. **A**d tertiu dicendũ: q;
 nihil creatũ p̄t eẽ virtutis infinite simplr: q; nec
 etiã ipm esse p̄t simplr ifinitu. p̄t aut esse infini
 tum in genere z habere p̄ oĩs virtutẽ non simplr
 sed in genẽ infinitã. **A**d q̄rtũ dicendũ: q; infini
 tum simplr sua virtute excellit infinitu in genere.
 z in genere infinitu supat id qd in genere eodez si
 nitũ est. supat aut infinitu simplr illud qd est infini
 nitũ in genẽ. nõ qdẽ q; possit pducere infinitu sim
 plicite: sed q; p̄t pducere infinitu in genere: z q;
 sua virtus extendit ad res cuiuslibet generis. **I**n
 finitu enĩ in genere nõ se extendit ad res cuiuslibz
 generis: sed ad res generis sui tñ. z sicut infinituz
 simpliciter nõ p̄t aliud simplr infinituz pducere:
 nec tñ sequit q; sibi equef finituz in eodẽ genere

q; id quod finitu nõ poterit pducere nisi in tpe: in
 finitum poterit pducere in instanti. Est enĩ diligẽ
 ter notandũ: q; cum quantitas de rõne sua abstra
 hat a virtutibus actiuis quãtinũq; aliqd ponat
 infinitu infinitate quantitatis: nõ est tñ iõ necessa
 riũ q; ponat infinitum infinitate actione virtutis
 p̄cipue cum nõ sit necessariũ ipm habere aliquaz
 virtutẽ actiã. **Q**ñ ergo d̄r q; infinitu in genẽ hẽt
 virtutẽ infinitam: nõ est intelligendũ simplr de in
 finito in genere quãtitatis. sed de ifinito i aliquo
 genere actiõz: cuius sunt infinitu calidũ: z infini
 tum frigidũ: z alia huiusmodi. **C**alidũ aut tunc p
 prie d̄r infinitum: qñ caliditate habet omnib⁹ mo
 dis quibus haberi p̄t: quod p̄pe loquendo ẽ ha
 bere caliditate infinitã intensiue: z tale infinitum
 calidũ finitum superat modo p̄dicto. Est etiam
 notandũ: q; si vltorius sic arguat: nihil creatuz po
 test creare effectũ infinitu: ut cõcessum est. forma
 aut naturalis que est quid creatũ causa quantita
 tis extensiue est in corpe nãli: ergo nullum corp⁹
 nãle habere potest quãtitatẽ infinite extẽsionis.
 dici debet q; forma nãlis nõ potest eẽ aliquo mō
 causa effectiua infinite extensiõis. **U**tz tñ est q;
 sicut forma nõ est cã effectiua sui ipsius: sic etiam
 nõ potest p̄pe dici causa effectiua dimẽsionis z a
 lioz accidentũ: que ad eius positionẽ in mã neces
 sario ponunt: quin etiam potius ille qui effectiue
 formã ponit sub actu essendi: ponit etiã in esse z
 omnia que ipsam necessario sequũt. si ergo de?
 sit a quo formã ponit effectiue in eẽ a deo etiã ef
 fectiue ponẽt in esse z accõtia cõstitia formã. **E**t q;
 de? ẽ simplr ifinitu: reducet effect⁹ ifinitu i genẽ
 tãq; in cãm in id qd est simplr infinitu. vey q; ali
 quã causalitatẽ h; forma super accidentia ipsam
 sequentia: sufficit ad hanc causalitatẽ saluandã
 ut in quacũq; pte mãe ponit accidens sequens
 formã: ibi etiã ponat z forma. z p̄ sequens si i
 finita mã h; illud accidens: necesse est etiã z formãz
 subãle quã illud accidens sequat ifinitu in mã in
 finite extensã: ita tñ q; ibi ponat ab agente virtutũ
 simplr infinite: cuiusmodi ẽ de?. z sic nullum incõ
 ueniens seq̄t. **A**d v. dicendũ: q; infinitu simplr
 bene h; illimitatã eẽntiã: nõ aut infinituz i genẽ. z
 iõ scõm p̄t eẽ qd pductũ ab alio: nõ aut primuz.
Ad vi. dicendũ: q; si duo corpa sil in eodez loco
 poni nõ p̄t virtute: nec tñ p̄t poni virtute dina.
Infinitu etiã p̄t duplr cõsiderari. vno quidez mō
 simplr z absolute fm qd infinitu. z sic nõ p̄t ab
 aliquo sui generis trãscẽdi. omne enim quod ali
 quo sui generis trãscẽdit ẽ de necessitate finitu
 in illo genere. **A**lio v̄o mō p̄t accipi: fm qd cadit
 sub aliquo mō finitatis. z sic nihil prohibet q; ali
 quo modo trãscẽdat. **U**ltorius cõsiderandũ est:
 q; maioritas p̄pe dic̄ excessum quo vna quãtitas
 excedit aliquã aliã. **Q**uantitas enĩ maior illa p̄pe
 d̄r que vna cũ sit tñ cõtinet quantũ alia. z ad huc
 ampli⁹: ex quo euidentẽ apparet: q; ois quãtitas q;
 excedi p̄t excessu maioritatis: necessario ẽ finita

Actus tñq; supius et inf.

*Infinitum simplr
 infinitu i genẽ
 finitum i genẽ*

30. dicitur

*Si est infinitu p̄one
 nõ p̄t ad infinitu d
 gũt pducere.*

*Si est infinitu i genẽ nõ p̄t ad infinitu i
 genẽ pducere nec tñ sequit q; p̄t ab aliã.*

si ergo ponantur duo continua infinita in eodem spacio virtute una, manifestum est quod unum non potest dici maius alio: cum utrumque sit infinitum. Simbo etiam non potest dici maioris quantitatis continue quam unum ipsorum terminum: quia ut videtur est quantitas cui datur excessus maioritatis: ideo quod una manens excedat aliam. Illa autem duo continua infinita non sunt una quantitas continua: nec etiam sic potest ad id unum ad aliud quod faciat unam quantitatem continuam maiorem: quia cuiusque sit talis additio: ideo necessario quod sit terminatum ad illam extremitatem in qua contingit a quantitate sibi addita. Nullatenus igitur duo continua infinita sunt maior quantitas continua quam unum continuum infinitum cum nec una quantitas continua finit: nec una fieri possunt modo dicto. Due enim cubitales quantitates: et si non sint una quantitas: quia non potest fieri quantitas una excellens cubitali quantitate: potest conveniens dici esse maioris quantitatis quam una cubitalis quantitas. sic igitur iam manifestum est: quod continuum infinitum sic simpliciter sumptum: a nulla quantitate transcendit. si autem accipiat ut cadens sub aliquo modo finitatis: sic nihil prohibet ipsum transcendere: hoc autem modo finitatis cum accipit ut cadens sub certo et finito numero binario: duo ut enim continua numero binario mesurantur: et quod duo sunt plures quam unum terminum. ideo dicitur potest quod duo continua infinita sunt plures quam unum terminum continuum infinitum. Tria nam continua infinita faciunt maiorem numerum quam terminum duo. Vis ergo diligenter considerari appetit solo sexti argumenti: quod ex suppositione falsa processit.

Ad. vij. ob. q. illa non est ratio corporis vel sumpti: sed corporis finiti.

Ad. viij. ob. q. si extra quolibet parte magnitudinis infinite vari possit alia pars: non terminum ideo conclusum est: quod est omnes partes eius: et per consequens quod est ipsa: tota sibi dari possit. et ratio est: quia hoc quod dico quolibet pars: non dicitur acceptionem multarum partium sibi: sed unum terminum: et quia in infinita magnitudine non potest dari aliquid una pars est qua iteque alia atque alia dari non possit. ideo verum est dicere quod est quolibet parte magnitudinis infinite alia pars dari potest. Sed hoc quod dico omnes partes infinite magnitudinis dicitur apprehensione infinitarum partium. Et de parte infinitas dicitur hoc: non potest alie partes magnitudinis dari: et ideo hoc est quod quolibet parte dari possit alia pars. non terminum ideo potest etiam dari est omnes. vel ergo defice argumentum per fallaciam figure dictionis: cum in ipso fiat transitus ab accipiente quod finitum ad accipiens aliquid infinitum.

Ad. ix. dicendum: quod totum potest dici ratio de continuo finito quam de infinito. cuius declaratio est: quia sic omne se habet a discreta: ita et totum ad continua. viciniam autem quod omnes species numerorum sunt quantitates discreta: et terminum species numerorum sunt infinite. Constat ergo: si ponatur contineri infinitum sub actu eandem: non obstante infinitate dici poterit: quod ipsum totum est actu terminum. totum nam non dicitur nisi apprehensione omnium partium alie: quod quidem partes in re finita sunt finite et infinite in infinita: quod autem de perfecto dicitur quod finem includit. itelligendum sic est: ut per finem accipiat vel finis virtutis: vel operis: vel entitatis: vel extensiois. Et in infinito continuo dari potest inclusio finis: finitatis entitatis quod est ipsum esse. Item dari potest non quod dicitur terminum extensiois a quo extensio habet quod non sit in infinitum prefa: sed ponitur ille a quo habet quod sit prefa omnium modis quod prefa potest: non obstante

igitur infinitate dicitur loquimur: adhuc terminum infinitum potest dici perfectum.

Ad. x. ob. q. et si infinitum non sit scibile scia quod totum aliquid cognoscitur per numerationem suarum partium: est terminum scibile scia quod sit diversa et multa cognoscitur potest.

Ad. xi. ob. q. si ponatur corpus infinitum: illud sibi derelictum est immobile: non obstante quod ab alio: ut potest a deo posset in suo spacio in tempore moveri: ut in deo minatione dicitur est. falsum ergo supponitur cum dicitur quod posset sursum aut deorsum moveri: et in instanti.

Ad. xij. dicendum sine iudicio: quod si intellectus angelicus potest omnia simul cognoscere quod per unam spiritum cognoscitur: non solum non est inconueniens et impossibile: sed est etiam necessarium quod infinita simul cognoscere possit: si infinita per eandem spiritum cognoscibilia simul actu ponatur. nam et si reus generatio et corruptio fuisset ab eterno. infinita in diuidua sub una et eadem specie processissent: quod nunc intellectus angelicus omnia simul cognosceret: huiusmodi talis intellectus non sit simpliciter infinitus: est terminum infinitus et illimitatus secundum quod. et ideo etiam et si non possit apprehendere infinitum simpliciter: non terminum tollit quod possit cognoscere et apprehendere infinitum secundum quid. quod est illud quod sub finita specie itelligibili apprehenditur.

Ad. xiii. dicendum: quod quantum de infinita in diuidua et infinitas reus species actu producere ponatur: sua terminum potentia tota limitari non potest. Ratio autem habet est: quia nunquam per infinitorum etiam productionem ponitur aliquid produci quod non habeat entitatem limitatam per esse receptum ab alio. omne autem tale infinitum distat ab eo quod entitatem illimitatam habet. in infinitum autem distat: sepe alia et alia itelligi potest: quia igitur quantum infinitum species et infinita in diuidua actu a deo produci ponatur: sepe terminum ponitur in infinitum distare a deo. Evidens concluditur: quod semper de alia mota producere possit. Quod autem infinita quantitate plures produci possit: iam declaratum est.

Ad. xiiii. ob. q. in infinito corpore est infinita virtus et infinita entitas: non quidem simpliciter et omnimode: sed solum in infinitate extensiois. Vel dicendum: quod virtus infinita simpliciter non inuenitur: nisi in eo est entitas est simpliciter infinita in quo virtus et entitas idem omnino sunt. virtus autem infinita in genere inuenitur in eo est entitas est in certo genere infinita. infinita autem entitas in genere iam viciniam quod habet omnium modis quod habet potest: quousque est entitas substantie non suscipiat simpliciter magis et minus: sic nec etiam forma subalis: comparata terminum ad actum et operationes ipsam consequentes: gradus diuersos habere potest. Sic igitur nunc mihi vel dicendum et ad quod et ad argumenta. si autem appetit in hac questione aliquid per se habet Aristoteli. non terminum statim ob hoc falsum est iudicandum nisi prius appareat etiam esse theologicam veritatem.

Questio nona.

Questio nona est
 Quis quolibet locum a quolibet loco differat specie: Et versus quod sic: quecumque enim differunt forma: omnes specie: sed quod quolibet locum a quolibet loco differt forma. cum unusquisque locum distinguatur ab alio distinctione ordinis ad vniuersum qui est quid formale

Videham monem

Questio

in loco: g̃ ois locus ab of loco differt sp̃e. **¶** For̃ nō pōt seipsa ab alia for̃ distingui nisi ponat diuer-
sificationē in sp̃e. Cōstat aut̃ q̃ ordo ad p̃mū cōri-
nens qui est q̃d formale seipso distinguit vt ṽr ab
alio ordine. g̃ distinctio ordinis p̃dicti: ponit de ne-
cessitate specificā distinctionē in loco. variat autē
p̃dict⁹ ordo s̃m q̃libet idiuisibile: g̃ r̃ loc⁹ s̃m p̃ū
cū sp̃e diuersificat. **¶** Illud q̃d est oīno imobis-
le tā videlz p̃ se q̃ etiā p̃ acc̃s nō pōt distingui ni-
si distinctioē specifica. loc⁹ aut̃ s̃m Ar̃. in q̃rto p̃hy-
sicoz: vult eē quid oīno imobile. ois ig̃r̃ distinctio
localis est distinctio specifica. **¶** Ois mot⁹ ē de
3uo in 3uo s̃m Ar̃. in. v. p̃hysicoz: Cōtingit autēz
de quolibz loco trāfire ad locū aliū: g̃ oēs loci sūt
3ui: r̃ p̃ oīs sūt sp̃e differētes: qz oīa 3ua sp̃e d̃rnt
¶ Locatū in motu locali: semp̃ actu ē in aliquo
loco sibi eqli: r̃ nunq̃z in duob⁹ instātib⁹ durante
motu est ī vno r̃ eodē loco: sed semp̃ ī alio r̃ alio
hoc aut̃ eēt ipossibile si loc⁹ nō cōsisteret in indiuisi-
bili. oē aut̃ tale sp̃e solū s̃z seipm̃ distinguit. ig̃r̃
distinctio oīz locoz est distinctio formalis r̃ speci-
fica. **¶** In cōtrariū aut̃ ē q̃ mot⁹ specificat a t̃m̃io
ad quē. oēs aut̃ mot⁹ deozsum sūt eiusdē sp̃e: g̃ et
oīa loca deozsum. nō g̃ oēs loci differūt specie.
R̃s̃deo: ad hāc q̃dēz simplr̃ ṽ. est: q̃ nō q̃libz lo-
cus differt sp̃e a quolibet loco: q̃d pōt ad p̃ns ou-
plici via declarari. Et p̃ma quidē via sumit̃ ex opa-
tione loci ad vbi: q̃d cōsequit̃ motū locale. Ad cui⁹
intelligentiā sciendū est: q̃ mot⁹ localis directe tē-
dit ad ip̃m vbi: q̃d s̃g̃t esse in loco. Quilibet enim
mot⁹ ad id p̃pe tēdere d̃r q̃d p̃ ip̃m acquir̃: quē
admodū dealbatio tēdit ad albedinē q̃ acquir̃ p̃
ipsam dealbationē. r̃ denigratio ad nigredinē filr̃
r̃ sic est ṽr in singulis motib⁹: q̃ q̃libet. s̃. mot⁹ in
id tēdit directe q̃d acquir̃ p̃ ip̃m. nō acquir̃ aut̃
p̃ motū aliquid manens ē mobile etiā post ipsaz
acquisitionē. sed aliqd̃ manēs in ipso mobili tāq̃z
in subiecto. **¶** aut̃ sufficiens declaratio est: qz ea q̃
sunt idē re: differūt aut̃ sola rōne: sunt etiā necessa-
rio in vno r̃ eodē subiecto. **¶** Mot⁹ aut̃ r̃ act⁹ q̃ acq̃-
rit̃ p̃ motū in re sunt idē: r̃ in rōne differunt. actus
etenī rem suā simplr̃ r̃ absolute dicit. **¶** Motus ṽo
dicit eandē rem stantē t̃r̃ sub quadā acquisitione
cōtinua. Est. n. mot⁹ act⁹ entis in potētia: ut d̃r̃ i. iij.
p̃hysicoz. Cōtinua aut̃ acquisitio act⁹: nō ponit rē
aliquā in nā p̃ter actū qui acq̃rit̃: qz ig̃r̃ mot⁹ nō
est nisi ipsa cōtinua act⁹ acquisitio. manifestū ē q̃
ipse in re nō ponit nisi actū qui acq̃rit̃ p̃ ip̃m. Et qz
ut dictū est: ea que ponūt vnā r̃ eandē rem: sūt in
eodē subiecto. cōcludit̃ necessario q̃ in eodē subie-
cto sint motus r̃ act⁹ qui acq̃rit̃ p̃ motū. mot⁹ aut̃
nō est ēz ip̃m mobile: quin pot⁹ necessario ē ī ip̃o
mobili tāq̃z in subiecto. p̃po. In ipso ig̃r̃ mobili
oz q̃ sit ut in subiecto: r̃ actus q̃ p̃ motū inducitur
Et h̃ quidē loc⁹ nō sit in ipso locato siue in mobili
locali: sed in corpe locante. ip̃m t̃r̃ vbi ad minus
est p̃pe in ipso corpe locato: cui soli p̃pe conuenit
r̃ eē in loco r̃ localiē moueri. ad ip̃m ig̃r̃ vbi q̃d ē

in locato: r̃ nō extra locatū p̃pe ac directe tendit
motus localis. r̃ hoc proprie per locum localem
acq̃rit̃. ṽr r̃ q̃n̄ aliquid vadit ad suā naturalē loy-
cum: d̃r̃ etiā ire ad suū nāle vbi. r̃ qz mot⁹ r̃ id q̃d
acquir̃ p̃ motū ordinant̃ in eodē genere: iccirco
p̃hs in. v. p̃hysicoz dicit q̃ mot⁹ localis est motus
in vbi. **¶** His ṽs̃is ṽlteri⁹ est sciendū: q̃ act⁹ q̃ acq̃-
rit̃ per motū s̃m aliquid sui oz q̃ sit in toto motu:
s̃m ṽo totā p̃fectionē suaz debet esse solū in termi-
no motus. Si enī aliqua forma sit q̃ s̃m nihil sui
cū motu remaneat in ipso mobili: s̃m ṽo se totam
inueniat̃ in termino motus: cuiusmodi est forma
subālis: r̃ quicq̃d cōsistit in idiuiduali: h̃ nullo mō-
dici poterit acquiri p̃ motū: sed p̃ mutationē soluz
est enī oīno 3 rōnem mot⁹: q̃ secū nihil ponat de
actu qui p̃ ip̃m acquir̃. Manifestū ē enī: q̃ qui
cūq̃z est in cōtinua acquisitione vel acceptione ali-
cui⁹ act⁹: necessario h̃z de actu in e⁹ est acceptione
cōtinua. Implicat̃. n. apta d̃ctio: cū d̃r̃ q̃ aliquid
cōtinue accipit̃ aliquid actū: r̃ t̃r̃ cū ip̃m continue
acquir̃: nihil de ipso h̃z. **¶** Mot⁹ aut̃ ut dictū ē: ni-
hil aliud est q̃ ipsa cōtinua acquisitio vel acceptio
actus. Si ig̃r̃ saluare velim⁹ q̃ sit motus in vbi: oz
necessario nos dicere q̃ in toto vel cuz toto motu
locali maneat aliquid de ipso vbi: q̃d per dictum
motū acquir̃: ita d̃r̃at q̃ cōtinue durate mo-
tu p̃fectius ac p̃fectius habeat̃: donec deueniat̃
ad ip̃m totalit̃ completū. r̃ sic infimul mot⁹ termi-
net̃. hoc aut̃ esset oīno ipossibile si ip̃m vbi in indi-
uisibili cōsisteret. q̃d enī indiuisibile est: nō pōt p̃zi-
mo acquiri s̃m aliqd̃: r̃ postea s̃m aliqd̃: qz sic ne-
cessario haberet partē r̃ partē: r̃ p̃ oīs esset diuisi-
bile. **¶** Q̃d ig̃r̃ indiuisibile est: stat̃ cū incipit̃ acq̃ri
acquisitū est totū. Si ig̃r̃ ip̃m vbi per motū acq̃ri-
rit̃: necessarium est q̃ quandā diuisibilitatē r̃ la-
titudinē habeat̃: ut sic dici possit q̃ nō statū cuz in-
cipit̃ acquiri est totū acquisitū: sed potius q̃d con-
tinue per motūz magis ac magis acquir̃ donec
ipsa acquisitio cōtinua compleat̃. cū aut̃ ip̃m vbi
significet esse in loco: q̃ necessario diuersificat̃ ad
diuersificationē locoz: si locus in indiuisibili cōs̃i-
st̃: necessarium est q̃ in indiuisibili cōsistat̃ r̃ ip̃m vbi
cuz ergo hoc sit ipossibile ut ostendimus. euidēt̃
cōcludit̃: q̃ ipossibile est etiā ip̃m locū in indiuisi-
bili cōsistere: qz ergo tota rō p̃pter quaz ab aliqb⁹
ponit̃: q̃ nō possunt inueniri duo loca eiusdē sp̃e
sit qz reputant̃ locū in indiuisibili cōsistere: ex quo
ostendimus hanc radicē stare nō posse. apparet enī
dēt̃ q̃ ipsa etiā positio que supra talē radicem
fundatur: est oīno ipossibilis. ṽez aut̃ qz in toto
motu locali ip̃m mobile d̃r̃ fieri ī alio r̃ alio loco.
Sciendum est q̃ forma que per motūz acquir̃
nunq̃z durante motu inueniri potest in duob⁹ in-
stantibus sub vno gradu sue nālis p̃fectionis: t̃r̃
enī ipsa eius acquisitio esset necessario interrupta
vt pote si albedo maneat in vno gradu sue p̃fecti-
onis ab vno instanti ṽs̃q̃ ad aliud instans in t̃pe
cadente inter illa duo instantia nihil oīno erit de

albedine acquisitū: quia si aliquid acquisitū foret facta esset de necessitate ipsa albedo perfectior: et per consequens nō mansisset in eodem sue perfectionis gradu. Si igit ipsa dealbatio seu acquisitio albedinis cōtinuari debeat et nō interrumpi: oportet necessario q̄ ipsa albedo sic cōtinue fiat magis ac magis perfecta: quia nunq̄ dealbatione durante inueniri posset in duob⁹ instantibus sub vno gradu sue perfectionis: sed in alio et alio. quantuncūq̄ autē illi gradus perfectionis videant esse alij et alij nō sunt tñ ita diuersi q̄ p̄tineant ad diuersas spēs sed necessario p̄tinent ad spēm vnā et eandē: ut puta ad spēm albedinis: que sola p̄ dealbationē acquirit. Est enī vniuersaliter de rōne cuiuslibet forme que inducitur p̄ motū: q̄ in sua nā habeat latitudinē quandā cōp̄hensiuā graduum diuersorum ad vnā et eandem spēm p̄tinentiū. Sicut autem de albedine dictū est: sic etiam si saluare volumus motū esse in vbi: oꝝ nos cōsiteri q̄ in toto motu locali ipsum vbi est aliud et aliud: q̄ sub alio et alio sue perfectionis gradu: et locus similiter alius et alius p̄pter alios et alios sue nature perfectionis gradus ad vnā tñ et eandē loci spēm p̄tinentes. Ex his autem magis habet q̄ possint esse plura loca eiusdem spēs q̄ vnum. Ex quo enī latitudinē magnas habet: accipiens due illius latitudinis partes in quibus ponent duo particularia locata: que erūt p̄sequētes in duob⁹ locis eiusdē nature seu eiusdē spēs: sic igitur cōpleta est p̄ma via declarandi p̄positū: supra ex habitudine loci ad ipm vbi: quod per motū locale acquirit. **S**ecunda autē via accipit ex ordine ad vniuersum: qui dicitur esse quid formale in loco. Ad cui⁹ intelligentiā sciendū q̄ relationes nullo modo diuersificant: nisi ad diuersificationē et distinctionē reꝝ supra quas fundant: ut in p̄cedentibus questionibus dictū est. ideo enī similitudo paternitas et similitudo sunt diuersę et differentes relationes: quia fundant sup res differentes seu distinctas. Et sim quidē q̄ res ipsa supra quā relatio fundat in se diuersificationē patit: relatio etiā sup eā fundata diuersificari intelligit. Ponamus enī q̄ sint duo homines albi: vnus q̄dem albus perfecte: et alius imperfecte. ille q̄dem qui imperfecte est albus inquantū cū alio cōicat in albedine dici poterit eē quodāmodo ei similis. Inquantū vō p̄ticipat aliquid nigredinis: erit perfecte albo dissimilis. Si autē ille q̄ est minus perfecte albus moueat cōtinue motu dealbationis: donec p̄tingat ad gradū albedinis in quo est aliud: erit continue durante dealbatione magis ac magis alb⁹: et perfecte albo ex cōtī magis ac magis similis: nec vnq̄ durāte cōtinuitate dealbationis poterit inueniri in duob⁹ instantibus in vno gradu perfectionis albedinis: aut in vno gradu similitudinis. Et quēadmodū q̄dem illi gradus perfectionis albedinis: quāntūcūq̄ alij et alij videant: nō sunt tñ ita diuersi q̄ p̄tineant ad spēs diuersas: sed spectat necessario ad vnā tñ: utpote ad spēm albedinis q̄ nō est nisi vnā: sic etiā et illi gradus relationis: q̄

tuncūq̄ diuersi appeant: nihilominus tñ p̄tinent ad vnā et eandem relationis spēm: utputa ad speciē similitudinis fundate sup albedinē: que est vnā species specialissima ipsi⁹ similitudinis. Est enī hoc vltim⁹: q̄ si res ipsa sup quam relatio fundat: hēt in sua nā latitudinē cōp̄hensiuā multorū graduum eiusdem spēs: oꝝ etiā necessario et relationē fundatam super eā: habere in sua nā latitudinē quandā cōp̄hensiuā diuersorū graduum ad vnā et eandem spēm p̄tinentiū. Manifestū est igit q̄ distinctio et diuersificatio relationū: sequit semp distinctionē et diuersificationē ipsarū reꝝ sup quas fundantur. Cum igit ordo ad vniuersum nihil aliud sit q̄ relatio quedā ad vniuersum totū: vel ad p̄mū continens. cōcludit euidētissime: q̄ ipse nullo modo distinguit: aut diuersificari potest: nisi ad diuersificationem et distinctionē eius sup quod fundat. verum q̄ hic nō loquimur de quocūq̄ loco sed soluz de loco nāli vel physico cui formalis est nō quāntūcūq̄ ordo: sed ordo physicus: cū quelibet nālis et physica relatio sup aliquid nāle fundat. oꝝ etiā necessario q̄ ordo p̄dict⁹ p̄ suo fundamēto hēat aliqd nāle. Si autē velim⁹ videre qd illud nāle sit: cōsiderandū est q̄ cū h̄z ordinē nature sumat etiā ordo fit in p̄tibus vniuersi. videmus enī q̄ ea q̄ sunt altioris nature: sūt etiā in situ altius ordinata: et q̄ p̄mū cōtinens sup̄remū est ordine nature et situs inf̄ oīa physica: oꝝ necessario q̄ ex alia et alia distātia ab ipso: alia et alia nāalitas attendat. vñ etiā videmus: q̄ q̄to aliqua sūt nobilioris nāe tāto sūt sibi p̄p̄inquoꝝ: tanto autē remotioꝝ q̄to naturā ignobilioꝝ habēt. nā et hoc necessariū ē euenire: q̄ tanto. s. aliqua sūt magis nobilia: q̄to p̄p̄inquoꝝ: oꝝ sūt p̄mo mobili. Ad determinatā igit distātia a p̄mo cōtinente cōsequit immediate determinatā cōnāalitas supra quam fundat vnus ordo debet vni nāe determinate in vniuerso. Et q̄ ignis s̄m nobilitate nāe: p̄p̄inquoꝝ est p̄mo cōtinēt: sup oīa q̄ sūt in sphaera actiuorū et passiuorū: iccirco sibi debet in vniuerso ordo fundatus supra cōnaturalitatē cōsequēte maximā p̄p̄inquoꝝ ad corp⁹ celeste. h̄ aut cōnāalitas ad ignē p̄mo inuenit in superficie concava orbis lune. et p̄p̄ea ignis immediate ordinat in superficie illa tanq̄ in loco p̄p̄o. Et quēadmodū quideꝝ totus ignis dicitur immediate locari in ista superficie: p̄pter qd in ea p̄mo inuenit cōnāalitas ad ignē. sic etiā si p̄tē sup̄iore ignis immediate p̄ inferior accipiat: p̄ sc̄do accepta erit locata tanq̄ in loco p̄p̄o in superficie vltima p̄tis sup̄ioris: q̄ quideꝝ superficies: si accepta fuerit vt actu diuidens vel distinguēs partē inferiorē a p̄te sup̄iori: erit actu loc⁹ inferioris p̄ti. Si vō supra fuerit ut potētia tñ diuidēs: erit etiā et loc⁹ in potētia sol. Quāuis autē superficies lune et superficies ignis sūt diuersarū nāz: q̄ tñ in vna cōnālitare conueniūt utpote in cōnaturalitate ad ignē. cōueniunt etiam in vna rōne locātis. hec autē rō perfectior inuenit in superficie concava orbis lune q̄ in superficie ignis et rō est: q̄ cōnaturalitas que requirit ad rationē

locatozia: attendit p̄cipue fm virtutē cōtinendi z saluandi naturā igneam: que quidē virtus: qz ab orbe supiozi puenit: ex distantia ab ipso magis ac magis debilitat. p̄tendit autem cōnaturalitas p̄ dicta vsq; ad certam distantia ab orbe: postq; statim accipit cōnaturalitas ad aerem: que etiā p̄mo inuenit i concava superficie ignis. vnde z aer d̄r in illa superficie imediate locari tanq; i loco p̄po. non tñ sola superficies est locus naturalis sed superficies sumpta sub virtute cōtinentia z saluatiua alii cuius nature. sub virtute dico pueniente ab orbe sic etiā z cōnaturalitas ad aerem vsq; ad certā distantia a p̄mo cōtinente attendit. postq; statim mittit cōnaturalitas ad aquam: z post ipsam accipit cōnaturalitas ad terrā. Quia ergo ordo qui videtur esse quid formale in loco: ut ostensum est supra talem cōnaturalitatē fundat: oportet necessario dicere: qz nō diuersificet nec distinguat nisi fm diuersificationē z distinctionem ipsius. talis autem cōnaturalitas fm quodlibet punctū acceptum in directa distantia a p̄mo continente diuersificatur fm tamē diuersos gradus pertinentes ad cōnaturalitatē nō quidē diuersos sp̄s: sed vnius z eiusdem. Tota enī cōnaturalitas ad ignem est vnius sp̄s. oportet igit̄ de necessitate qz z ordo supra talē cōnaturalitatē fundatus fm quodlibet indiuisibile acceptum similiter variet. Et quia nō soluz quālibet variationē distantie sequit̄ specifica variatio naturalitatis: sed fm certam z determinatā. relinquit etiā qz z specifica variatio ordinis nō sequat nisi certam z determinatā a p̄mo orbe distantia. Cum igit̄ locus naturalis a tali ordine sp̄m trahat. concludit̄ de necessitate qz nō fm quodlibet indiuisibile sequit̄ specifica variatio loci quin potius sumi possunt in alia z alia distantia ab orbe duo loca differentia quidē numero: sed conuenientia sp̄s: ut puta si in illa alia z alia distantia: sit cōnaturalitas ad vnam z eandē naturā: z ordo persequens vnius z eiusdem nature. Sicut igit̄ z per hanc secundā viam: euidenter apparet qz non omnia loca sunt differentia specie. z si necessarius sit qz quattuor ad minus sunt diuersarū specierū: fm qz quattuor nature sunt quibus p̄cipaliter assignatur locus in vniverso: videlicet ignis: aer: aqua: z terra. **Ad p̄mū ergo dicendū:** qz si differentia formalis i formis cōsistentibus in indiuisibili faciat diuersitatez in sp̄s. nō tamē omnis differentia formalis hoc facit i formis habentibus latitudinem cōp̄hensiuā diuersorū graduum: ad vnam sp̄m pertinentiū: de quaz numero est forma localis. gradus enī inferior albedis: z gradus superior ad eandē sp̄m pertinent. **Ad secundū dicendū:** qz cum forma sic solum distinguit̄ a forma: sicut distinguit̄ forma aliqua sumpta in vno gradu a seipsa sumpta i alio gradu eiusdem nature habentis latitudinē: nō autem ponit diuersitatez specierū. **Ad tertium dicendū:** qz id quod est ita immobile qz nec potest subijci motui: nec circa ipsum potest

esse motus: nullo modo pati p̄t̄ in sua natura in diuiduale distinctionē. locus autē nō sic se habet quātuis enī ipse nō possit moueri: bene tamē circa ipsum p̄t̄ esse motus: d̄r autē locus quantus ad id quod in ipso formale est immobilis esse: qz cum celum semp̄ maneat in eodem ordine ad centrum In vna z eadē distantia necesse est puenire semp̄ ab ipso vnā z eandē cōnaturalitatē: z p̄ cōsequens vnū z eundē locale ordinē. **Ad q̄rtū dicendū** qz si a quolibet loco possit esse motus ad alium locū: nō iō tamē necessarius est qz simplr z absolute sibi contrariet̄: sed solū fm qd accipiunt sub terminis mot⁹ oppositorū rōnum: in quantum videlicet vnus accipit̄ vt termin⁹ a quo: z alius vt termin⁹ ad quem. **Ad quintū iam responsum est i p̄ma parte determinationis.**

Questio decima.

Questio decima ē **Utrum** celum sit in loco p̄ partes: z maxima vltima sphaera: Et videt̄ qz n̄. Cui enī p̄ se cōpetit motus localis per se vt cōpetere locus: sed celo p̄ se vt cōpetere talis mot⁹ z nō p̄ partes: cū ps cōtinui moueat ad motū totū pot⁹ q̄s econuerso: ḡ celo cōpetit esse in loco p̄ se z nō p̄ partes. **Ad p̄mū** locus nō necessario mouet̄ cum locato. ad motum aut̄ vni⁹ partis vltime sphaere: necessario mouentur oēs ptes eiusdem: ergo vna nō cōtinet̄ in alia sicut i loco: ergo nec tota sphaera dici potest hoc mō in loco esse p̄ partes suas. **Ad p̄mū** corpus qd est in loco p̄ aliud: o3 qz sit in loco per aliqd̄ per se in loco extris sed ptes vltime sphaere nō possunt esse p̄ se in loco: qz eadē est nā totū sphaera z partū ipsi⁹. z tota sphaera nō est p̄ se in loco: igit̄ nec ptes ipsius: z p̄ oīs nec tota erit in loco p̄ ptes. **Ad p̄mū** qd est p̄ se i loco p̄ se etiā est p̄ locū a pte in mō: sed ptes ipsi⁹ sphaere nō sūt p̄ se: ḡ nec p̄ se sunt i loco: z sic idē qd p̄ns. **Ad cōtrariū ē qd Arist. dicit i. iiii. physicorū:** qz celū nō ē alicubi totū: s3 aut̄ qz mouet̄ sic z loc⁹ ē p̄rib⁹ altera. n. ab alia habita p̄tū est: igit̄ celū est i loco p̄ ptes. **Ad h̄ qd̄nis intelligentiā sciendū ē qz mot⁹ localis sic h̄t̄ in. v. physicorū est mot⁹ i vbi z ad vbi: quēadmodū z mot⁹ alterationis ē mot⁹ i q̄litate z ad q̄litate: z mot⁹ augmentū i q̄titate z ad q̄titate nūc aut̄ ita ē: qz i quocūq; subiecto nat⁹ ē eē aliq̄s mot⁹: i eodē etiā necessario aptū natū ē eē z id qd p̄ illū motū acq̄rit̄. vñ i quocūq; nat⁹ ē eē mot⁹ alterationis: in eodē ē etiā apta nata eē z ipsa q̄litas q̄ nccio acq̄rit̄ p̄ alterationē. o3 igit̄ de necessitate qz i quocūq; ente inuenit̄ mot⁹ localis: i eodē inueniat̄ z vbi: qd̄ sēp̄ p̄ locale motū acq̄rit̄. cū ḡ i vltia sphaera inueniat̄ localis mot⁹: o3 oīno qz i ea inueniat̄ z ipz vbi. vbi aut̄ fiḡt̄ eē in loco. Infallibilr̄ ḡ concludit̄ qz vltia sphaera aliquo mō sit i loco. Hoc aut̄ viso vlti⁹ sciendū ē: qz loc⁹ formalr̄ vt̄ nihil aliud eē q̄s ordo**

deīminat^o in vniuerso corpeo. c^o declaratio est: qz quādiu mobile manet in eodem ordine talis vniuersi: dī manere simplr in vno z eodē loco. statiz aut cū mutar ordinē dī ēt mutare z locū. vñ si nauis in flumine ligata stat fixa i eodē ordine ad vniuersuz q̄stūcūq; sup̄ficies aq̄ cōtinētis nauī mutet̄ pp̄t vnitatē tñ ordī dī manere simplr i vno z eodem loco. Si aut ipsa nauis īfima cū sup̄ficie vna cōtinētis aq̄ transeat de vno ordine ad aliū: q̄stūcū tunc nauis maneat in vna z eadē sup̄ficie cōtinētis aq̄: nihilomin^o tñ ppter mutatiōnē ordinis dī simpliciter mutasse locū. h̄ aut signū satis sufficiens vñ ad ostendēdū qz talis ordo fit formalr loc^o: qz enī forma dat esse z non mā: ppter aliā z aliā formā specificā: o3 qz sit aliū z aliud eē specificū: z ppter aliā z aliā formā nūmeralē aliud z aliud eē nūmerale z nō pp̄t māz. Ex his aut eundē cōcludit qz cuiūcūq; fm se totū p se debet ordo deīminat^o i vniuerso corpeo: ei etiā p se debet z loc^o formalr sumptus z p se ei debet vbi: pur siḡt eē in loco taliter accepto. z qz vltia spera p se ē i ordine deīminato vniuersi corpalis: o3 necessario qz ei p se debet id qd est formalr loc^o. z s̄t̄ etiā ipm vbi mō p̄dicto acceptū. vñ z dicim^o qz vltia spera fm se totā semp manet in vno z eodē vbi realr: pres vō eius nō remanēt realr i eodē vbi: s̄z durante motu sunt cōtinue in alio z alio. **¶** His vñ vlti^o cōsiderādūz est qz loc^o mālis sumpt^o nihil aliud est fm opioez p̄p̄teticoz q̄ sup̄ficies vltia corpis ambientis aliud corp^o. sic aut sumēdo locū ei solū fm se totū p se debet loc^o cui p se cōpetit fm se totū cōtinētī sup̄ficie alie^o alteri^o corpis. z qz vltia spera s̄z se totā i sup̄ficie nulli^o corpis cōtinēt. pp̄t id qd nāle cōtinens d̄z eē nobilius z sup̄i^o c̄tēto. z nullū corp^o est sup̄a vltimā speraz: iccirco fm se totāz nō pōt eē in loco sic sumpto p se. Si ḡ aliquo mō i tali loco ponat eē erit in eo solū p accidēs siue p aliud. Qd aut sit illud aliud p qd vltia spera ponit in h̄ loco diuersimode dī a diuersis. Quidā. n. dicūt qz ē in loco rōne centri: z nō rōe suaz partiū. Alij vō eōzīo asserūt: qz est i loco rōne partiū z nō rōe cētri. qui aut volūt qz sit in loco rōne cētri: sex rōes p se adducūt: pbātes p̄mo trib^o rōnib^o: qz ipsa in loco ponī nō possit rōne partiū: z postea trib^o alijs qz sit i loco rōne cētri. argūt. n. p̄mo sic. ordo partiū i toto est or̄ia cōstitatis: ordo aut partiū i loco ē p̄dicamentū qd est sit^o. assigne igit locū alicui ex ordie partiū in toto: est ignorare quō differt pō q̄ est p̄dicamentū a pōne q̄ ē or̄ia cōstitatis. Scōdo sic: q̄libet spere ps ē semp eidē spere p̄tib^o copulata manēt i eodē ordie ad oēs p̄tes. si ḡ vltie spere loc^o assignet ex ordie partiū cū q̄stū ad illū ordinē nec tota spa mutet̄ nec aliq̄ partiū ip̄si: seq̄t oīno qz ipsa nec rōe sui nec rōe suaz partiū moueat localitē: qd ē apte z sēnsibilia. **¶** Tertio sic: ea q̄ sūt i aliquo loco: aut sūt i eo actu aut potētia. pres aut vltie spere nō sūt actu i loco: qz nō h̄nt eē distinctū: cū sint oēs cōtinue: sūt igit i loco sol potētia: ḡ z vltia spera nō ē in loco nisi in

potētia: qd ē oīno falsū: qz qd actu mouet localitē: ē actu i loco. Itē cū tal potētia nō sit reducibil^o ad actū nisi p imaginatōez: vltia spera nō erit s̄z h̄ nisi in loco imagiato: qd ē oīno ipossibile. his ḡ rōib^o isti pbāt qz vltia spera nō sit i loco rōne partiū suaz. Qd aut sit i loco p terrā pbāt. p̄mo sic: eo mō mobili assignād^o ē loc^o: quo ei cōpetit mot^o localis. q̄ ḡ mouent i aliquo debēt eē i loco: qz sūt i aliquo qd ē loc^o ipsoz: z q̄ mouent̄ circa aliqd: debēt h̄re locū: nō qz sūt i aliquo: s̄z qz sūt circa aliqd. vltia aut spera mouet̄ circa terrā: ḡ est i loco rōne terre. **¶** Scōdo sic: ipossibile ē itelligere motū locale n̄ si intelligat̄ aliqd imobile: qz loc^o vult qd imobile eē: ut dī in. iiii. physicoz. S̄z vltia spera h̄z imobilitatē ex fixione terre vel centri: ḡ ē in loco p terram vel p cētr. **¶** Tertio sic: cuilibet mobili talis locus attribuēd^o ē qz p totū motū locale ipm mobile aliq̄liē muret locū. sed h̄ saluat i motu locali ip̄si spe p terrā. nā in tali motu pres ip̄si^o spere vadūt cōtinue respiciēdo alias z alias pres terre: tota ēt spa terrā totā vadit respiciēdo cōtinue durāte motu sub alia z alia dispōne. est igit i loco rōne tre. Itā sūt argumēta q̄ isti. p sua pōne adducūt: quā dicūt esse pōne oīuz p̄p̄teticoz recte sciētū. S̄z qz ista pō. pcedat ex ignorātia scie p̄ncipis z institutoris se cre p̄p̄teticē facile ē vidē cōsiderāti ea q̄ dīc̄ i. iiii. physicoz Ar̄. qui fuit p̄dicte secte p̄nceps z institutor. nā ibi sic ait: Celū sic dicitū est nō ē alicui totū neq; in aliquo ē. c^o cām cōnter assignās adiungit. siquidē nullū corp^o cōtinēt ipm. z postea statī ostēdere volēs rōne c^o: z p qd sit ponendū eē in loco dīc̄ s̄z aut qd mouet̄: sic z loc^o ē p̄tib^o. altera enīz ab alia habita partiūz est: ne q̄s diceret h̄ itelligēdū eē de ip̄sis ordinib^o z speris sub alijs cōstitutis: z n̄ de p̄tib^o ip̄saz speraz adiungit vlti^o. pres. n. i loco quodā oēs sūt. si ḡ p pres celi orbes itelligunt^o: o3 tūc oñdere quō saluatis verbis Ar̄, vltia spera sit in loco: nō enī dīc̄ pōt qz spere iferiores ex eo assignent i loco ex eo qz habite sūt a spera sup̄iori: q̄ si nō est i loco: qz sit habita ab alia spera supra ipsaz existente: est tñ i loco p cētr. h. n. p ipsa vba Ar̄. ostendit eē z ip̄si^o intentionē: cū. n. dīrisset: partes celi in loco quodā sunt oēs. statī seipm declarando adiecit: In eo enī qz circularit̄ sunt siue accipiunt cōtinēt alia aliā. hoc aut nullo mō saluari pōt si p ptes celi: sole spere itelligunt^o. est enīz z vltia spera de talib^o p̄tib^o celi: nec tñ cōtinēt ab alia spera. cū tñ Ar̄. dicat ptes nō quasdā: sed oēs celi. iō esse in loco: qz in eo qz circularit̄ sunt cōtinēt alia aliā. o3 ḡ qz h̄ itelligat̄ nō solum de partib^o celi qz spere dicunt^o: sed de partib^o ip̄saz speraz que circularit̄ accepte oēs in loco sic sunt: qz vna cōtinēt ab alia. sic ergo positio p̄ncipis p̄p̄teticoz nō est: qz vltia spera sit in loco p cētr: sed potius qz p ptes. Qd aut z veritatē etiā sit dicta positio: multū pliciter ostendi pōt: p̄mo quidem: quia quando cūq; aliqua duo inter se sic se habent qz vni ipsoz rum est in loco per se: z reliquum vō est in loco p

alind seu rōne alterius eis ambobus correspōdet vnus z idem locus . nō enim alius locus debet ei quod est in loco rōne alterius: nisi ille tm̄ qui debet ei ratione cuius: z per quod ipsum in loco ponitur . si ergo vltima sfera z terra ita se habent q̄ vnus ipsoꝝ est in loco per aliud: utputa ipsa sfera per terrā: oportet tunc de necessitate dicere q̄ sfera z terra sunt in eodem loco: ita videlicet q̄ ille qui est p̄zius locus terre: fit etiam locus vltime sperē. Constat autē q̄ p̄zius loc⁹ terre est sup̄ superficies concava aque. vltima igitur sfera si non est in loco nisi per terram: ut illi ponūt in suis scriptis. de necessitate oportet dicere q̄ ipsa fit in cōcaua superficie aque sicut in loco z q̄ h̄ solum loquendo p̄prie fit locus eius realis: quod est oīno derisorium z impossibile. Constat enim q̄ aq̄ z superficies aque in eodem sunt sicut in loco: utputa in concava superficie aeris. aer in cōcaua superficie ignis. z ignis in concava superficie orbis lune: z hoc in superficie concava orbis superioris z sic tandem donec deueniatur ad superiozem cōcauā vltime sperē. vnde a p̄mo ad vltimum deducendo superficies aque pariter cum ipsa aqua est tanq̄ in loco i ipsa vltima sfera. Quicquid enī est locus locantis: est etiam z locus locati. vnde etiam pari ratione vltima sfera est locus terre . si igitur ipsa est in loco per terram oportet de necessitate dicere: q̄ fit etiam non quidem per se sed p̄ accidens siue per aliud in seipsa sicut in loco: q̄ stare non potest sicut patet per philosophum in quarto physicōꝝ vbi demonstrat q̄ non est possibile nec per se nec per accidens aliquid esse in se ipso: sic itaq̄ impossibile est q̄ celum fit in loco p̄ terram. Secundo autem hoc idem sic ostenditur quodocunq̄ aliquid est in loco per alterum q̄ est vere locatum est actu in illo alio ratione cuius ponitur esse in loco. anima enim est in loco p̄ corpus: z est actu in corpore. z pars alicuius totius p̄ se locati est in loco per suum totum: z est actu in toto: z accidens etiam in loco est per subiectum: z actu est in suo subiecto. z vniuersaliter verum est: q̄ id quod est in loco per aliud oportet actu esse in eo ratione cuius z per quod ponitur esse in loco. Si igitur vltima sfera est in loco per terram vel per centrum: oportet omnino dicere q̄ ipsa fit actu i terra vel in centro: z q̄ fit actu terre vel centro coniuncta: quod est omnino impossibile: igit̄ omnino impossibile est q̄ vltima sfera fit in loco per centrum. Est autem ipsa actu in suis partibus nam vnus modoz effendi inest quo totum esse dicit̄ in partibus suis. Si igit̄ illis partibus per se valeat dari locus: multo rationabilius vltima sfera est ponenda in loco rōne suaz partiū in quib⁹ est actu q̄ ratione centri a quo est omnimode se parata. dicere autē q̄ vltima sfera est in loco p̄ centrum: p̄pter id q̄ centū est aliquid vltime sperē z ipsum est in loco est omnino ridiculum: cū sicut dictum est: ipm̄ fit oīno extraneū z sepatū ab ipsa

sperē natura. q̄ tamen de partibus eius dici non potest. quāuis autē z tota sfera dicatur esse in partibus suis: z ipse etiā eius partes esse dicant̄ i ipsa non tamen ideo concludi potest q̄ vltima sfera fit in seipsa: p̄pter id q̄ non idē modus essendi in re seruatur hic z ibi. vnde z vltima sfera est per accidens: z si non per se in locis suarum partiū sicut in loco. hec autē loca si sint in ipsa sfera nō sunt tamē in ea sicut in loco nec per se nec per accidēs patet igitur q̄ celum est in loco per partes suas z non per centrum. ¶ Et preterea vbi sicut supra dictum est significat esse in loco. cum autē queritur vbi fit vltima sfera: nullo modo respondi potest: q̄ fit in centro: vel vbi est centrum: cum tamē conuenientissime responderi possit q̄ est vbi sunt oēs partes ipsius: ergo ipsa non est in loco per centrum sed per partes. ¶ Et preterea in convenientissimū est dicere q̄ locus siue remot⁹ siue propinquū fit i loco ratione eius z per id quod locatur i ipso. Cum igitur terra fit tanq̄ in locante ad minus remoto in vltima sfera: omnino inconueniens est et irrationabile est dicere: q̄ ipsa vltima sfera fit i loco per terrā. vlti⁹ etiā q̄nto idē sic declarari potest mā z forma que vni z eidē rei correspōdet: nō debet vlla rōne spacio eē ab inuicē separe. ordo autē determinat⁹ in vniuerso ut pluries iā diximus est id s̄z q̄d attēdit formalis rō loci. superficies cōtinēs est in loco sicut māle. ōz igit̄ q̄ accipiant̄ cū vni rei correspōdere debēt nō ut spacio ad se inuicē distantia: s̄z diuincta: ut sic vbiq̄z attēdit ordo ibi etiāz accipiat̄ z superficies ordini subiecta. ordo autē determinatus in vniuerso q̄ correspōdet vlti⁹ sperē nō p̄t aliquo mō attēdi in cētro: q̄z ibi attēdit solus ordo cōtinēs ifimo z ignobilissimo corpore: z nō ille q̄ cōtinēt corpi nobilissimo z sup̄mo: c̄mōi est vlti⁹ sfera. sibi etenim debet in vniuerso corpore ordo vlti⁹ supioritatis qui nō in cētro: s̄z i circūferētia solū attēdit: q̄ de necessitate ōz q̄ si ipsi vlti⁹ sperē cōtinēt loc⁹ mālr̄ sumpt⁹ siue aliq̄ superficies cōtinēs: q̄ superficies tal̄ accipiat̄ sibi illo ordine sup̄mo q̄d ē i circūferētia: z nō alibi. z q̄z nobilissimo corpore fm̄ se totū uenire p̄ se nō p̄t q̄ cōtinēat̄ i superficie alic⁹ alteri⁹ corpis cū vlti⁹ sfera fit corpore nobiliori: ōz necessario dicere q̄ ipsa fm̄ seipsā totā nō hēat locū sic sumptū. vep̄ q̄z oē corp⁹ cōtinēt p̄tes h̄z sibi inuicē p̄ superficiem cōtinēatas quarūz vna d̄r eē z cōtineri i superficie illa supra vt p̄ncipiūz est p̄tis alterius z d̄r in ea contineri tanq̄ in p̄po loco. cū etiā vltima sfera p̄tes hēat h̄ mō sibi inuicem cōtinēatas p̄ superficie: ōz s̄l̄r dicere q̄ vna illaz partiū tāq̄ in loco sibi p̄po cōtinēat̄ in ipsa superficie ad quā terminat̄: sumpta quidē nō s̄z q̄d ē p̄ncipiū p̄t alit⁹. sola enī talis superficies accipit̄ i ordine toti⁹ sperē z p̄tiū ipsi⁹: z nulla alia q̄ h̄re possit vllō mō rōez locatī vlti⁹ sperā vlti⁹ p̄tē ei⁹. Et si q̄dē superficies accipiat̄ ut actu distinguēs vnā p̄tē ab alia hēbit rōez locatīs i actu. si autē sumat̄ ut non distinguēs actu: habebit solū rōez

locātis in potētia. que quidē potētia in corpibus
gnābilib⁹ ⁊ corruptibilibus bene reduci ad
actū. vtz qz a corpe nobilissimo: quale est vltima
spera: debēt eē oīo elōgate pegrine impfōdes: oī
nccō ipā nobilitate ⁊ pmitate vltime spere cogen
te: qz partib⁹ ipfī nō corrdēat superficies hīs rōez
locātis in actu: sed solū in potētia nō reducibili sꝫ
rem ad actū. Et omnib⁹ quidē partib⁹ vltime spe
re fm circūlū sumptis talis loc⁹ corrdēdet. Ex quo
euidēter liquet qz valde congrue postqz Arl. pmi
fit qz quedā sunt in loco actu: quedā potētia. ⁊ ex
emplificās fm motū adiūxit. vna causa trinuū sit
quod est simul partis fm potētia in loco ptes sint
⁊ deinceps adiecto. qz celū est in loco p accidens:
qz p partes. statim adiecit. partes in loco quodaz
omēs sunt. qd declarās vlteri⁹ signāter dixit: In
eo. n. qd circularitē sunt continet alia aliā. Et qz to
tū nō est pter ptes: sequit⁹ qz tota vltima spera sit i
loco rōe suarū partū: nō ppter aliud nisi qz oēs ei⁹
ptes in loco sunt fm motū pdictū. ¶ Euidētissi
muz igit iam est qz vltima spera est in loco p ptes
suas: ⁊ nō p cētrū. Et obiectōes quidē aduersarij
ozū qz friuole sunt de facili ostēdit. Qd. n. dicit qz
ordo partū in toto est oīa quātūtatīs. vtz quidē
est. sed cū dī qz ex hoc ordine vltime spere assignat
locus: falsum est. ⁊ vel ex malicia vel ex ignorātia
prolatur. assignat. n. ei potētia loc⁹ si dicere liceat ex
ordine partū in toto sumpto respectu ordinis de
terminati in vniuerso: qui ordo est formalit⁹ locus
Silt⁹ etiā ex ordine partū ad iuicē sibi nō assignat
loc⁹ nec formalit⁹ sumpt⁹. qz sic nō dī loc⁹ ille ordo:
sꝫ ordo ad vniuersum. nec sumpt⁹ nālī. quia sic dī
ibi loc⁹ illa superficies p quā ptes trinuāt ad iuicē.
Et quīs ptes a talib⁹ superficieb⁹ nō remoueat: nū
bilomin⁹ tamē dicit mutare locū. qz nō remanēt
semp in eodē ordine ad vniuersum. ¶ Et id qdēz
quod est formalit⁹ loc⁹ actu vltime spere debetur:
nō rōne terre sꝫ rōne superficies: sicut declaratū est:
sicut etiā debet nccō euilibz moto localit⁹ p se ipm
id vō qd est mālī loc⁹: pmo corpi nllō mō debet
actu nec etiā potētia fm se totū: ptrib⁹ etiā ei⁹ talis
loc⁹ nllō mō debet actu nisi forte imaginato sꝫ po
tētia nō reducibil⁹ sꝫ rē ad actū. ⁊ tñ illa superficies
q̄ est mālī loc⁹ nō ē superficies imaginata solū: sꝫ
real⁹ ⁊ nālī. Superficies. n. q̄ sunt in corpe imagina
to sunt superficies imagnate: sꝫ q̄ sunt in corpe reali
⁊ nālī: sunt superficies reales ⁊ nāles. Alia vō tria
argumēta ex ignorātia artis fillogizādi pcedunt.
Nō. n. cludūt qz vltima spera in loco sit p terras
vel p cētrū. Sꝫ potētia terra vel cētrū sit loc⁹ ipius:
sicut de facili patē potētia ipoz cōsiderāti. veruz
qz h̄ etiā sūm ē expedit vt declaret ipoz defectus.
¶ Ad p̄mū ergo dicēdū qz circa aliud moto ⁊ p̄ci
pue cū ē p̄mū in gnē corpuz fm se totū nō debet
loc⁹ mālī sumpt⁹. loc⁹ tñ formalit⁹ accept⁹ ē ille ordo
q̄ attēdit supra ⁊ circa omia corpa sub ipō locata:
rōe cui⁹ ipm dī positū supra ⁊ circa oīa illa corpa
¶ Ad secūdū dicēdū qz loc⁹ formalit⁹ sumptus

vult esse immobilis: ⁊ nō locus sumptus mālīter
vnde ⁊ ordo corrdēdēs vltime spere in vniuerso
so immobilis p̄seuerat. Sic ergo arguendū est. vl
tima spera semp in equali distantia respicit cētrū.
quia ordo ei debitus in vniuerso mutari non pot
ergo talis ordo ⁊ non cētrū vel ordo centro de
bitus est locus ipfius. ¶ Tertiū autē argumentū
procedit ex puris affirmatiuis in secunda figura.
Dicis enim qz mobile per totū suū localem motum
debet diuersum vel diuersimode respicere locuz.
vltima vō spera per totū suū motū diuersimode
respicit terrā: ⁊ eius partes diuersas partes terre.
hec autē est dispō secūde figure. vnde euidēter li
quet qz ipsum procedit ex ignorātia logice. ¶ Ad
p̄mū ergo dicēdū qz cui per se competit localis
motus: ei per se etiā cōpetit nccō ⁊ illud ordo est
nō mālīter sed formalit⁹ loc⁹. cui vō per se com
petit transire formalit⁹ de loco sumpto ad locuz
cōpetit ei etiā per se loc⁹ sumptus mālīter. vltima
vō spera fm se totam nō transīt de loco ad locuz.
manet enim semp in eodem ordine ad vniuersūz
¶ Mouetur igit in suo loco vel ordine. partes autē
ipfī per modūz totius transēit de vno ordine ad
aliū: qui tamē in totius ordine includunt per se
igit eis debet locus materialit⁹ sumptus ⁊ non
toti spere. ¶ Ad secūdū dicēdū qz loc⁹ sumptus
formalit⁹ nō mouet ad motū locati. locus etiam
sumptus mālīter si habeat ratiōem locātis i actu
nō mouet nccō cū locato: sed si habeat solū rōem
locātis in potētia: necessario mouet ad motūz
ipfī. ¶ Ad tertiū dicēdū qz sicut eadē est natu
ra specifica totius ⁊ partis: sic ex ratiōe illius na
ture idem locus debet toto ⁊ partibus. ex ratiōe
tamē nō illius nature sed partialitatis competit
parti per se qz contineat ab alia parte. ¶ Ad q̄rtū
dicēdū qz cui per se conuenit esse in loco locan
te in actu: conuenit etiam per se esse. quod tamen
ei nō cōuenit cui per se debet esse in loco habente
ratiōem locātis in potētia. hec igit in his duabus
q̄ōnibus de loco nos diximus supposita de loco
sentētia ab Arl.

Questio vndecima.

Questio vnde
cima. questū ē. Vtrū supposito
vacuo in ipō possit esse motus:
⁊ supposito qz in vacuo aliquod
graue descēderet: vtrū descēdēt
in instāti. Et videt qz nō. P̄mo quidē quia q̄mū
pro tāto cit⁹ descēdit qz cit⁹ scindit mediū. citius
autē scindit mediū min⁹ resistēs. cum ergo resistē
tie vacui nulla sit proportio ad resistētia plenī:
videt qz velocitas scissōis ⁊ pertransitiōis vacui
nullā p̄portōem habeat ad pertransitiōem plenī.
Cum igit hec fiat in tempore: illa erit in instāti.
¶ Secundo sic. Motus localis minus habet de
transmutatione mobilis: q̄z motus ad formam.

transmutat autē materia ad formā in instāti sub
tracta resistētia ad generās: sicut patz in illumina
tiōe aeris. ergo ⁊ mobile graue vel tene: cum de se
nō habeat vñ resistat: subtracta resistētia mediū
mouebitur in instāti. **T**ertio sic. in motu locali
aut est resistētia ad motorē ex mobili: aut ex me
dio: aut ex vtroqz. Sed in motu grauiū nō potest
esse resistētia ex mobili. quia per māz resistere nō
pnt: cum mā de se nō habeat vñ resistat. Non
pnt etiā resistere per formā. quia per ipam in suū
naturale vbi in quod mouē a generāte poti⁹ icli
nanf. nō ergo in motu tali est resistētia ex mobili
sed solū ex medio. Cum ergo hec resistētia nō sit
in vacuo: oꝝ necessario ponere q̄ in ipō si moueā
tur: moueant in instāti. **Q**uarto sic. ḡue in actu
nō est eēnliter in potētia ad vbi deozuz: quia de
se id semp̄ habet: sed in potētia per accidēs: quia
ratōe mediū prohibētis. hoc igit amoto: in instāti
erit deozuzum. **I**n cōtrariū est. quia tunc equali
virtute motiua manente: mobile pertrāsiret mai⁹
⁊ minus spaciū. quod videt̄ impossibile. Nō autē
in vacuo non possit esse motus sic fuit ostensum.
Motus ad formā est motus ad vbi ⁊ ad locum:
⁊ si omēs forme essent eiusdē ratōis nō essz aliqz
motus ad formā. igit similiter nec mot⁹ ad locum
si oīa loca sint eiusdē ratōis. sed sic est in vacuo.
ergo ⁊c. **I**tem Ar. in quarto physicoꝝ dicit q̄
in vacuo nullo modo possit esse motus. ergo ⁊c.
Respōdeo ad huius questōis intelligentiā cō
siderandū est q̄ mobiliū quedaz q̄dem sunt que
habēt in seipsis sui motus pncipiū effectiū: ⁊ ta
lia sunt que dicūt̄ mouere seipsa. alia vero sunt
que in seipsis pncipiū sui motus nō habent nisi
passiūm. cuiusmodi sunt illa que ex seipsis moy
ueri nō possunt. de quozū numero sunt graua et
leuia. de quib⁹ philosoph⁹ dicit in octauo physico
rum: q̄ habent in se pncipiū non mouēdi neqz fa
ciēdi: sed patiēdi solum. Et quidez si loquamur
de p̄mis mobilibus: cum talia sicut dictuz est ha
beant intra se pncipiū sui motus effectiū: statim
cum ponūt̄ in esse vbiqz ponāt̄: siue in va
cuo siue in pleno: ponit̄ vna cum eis ⁊ id a quo
progreditur motus ipozū tam effectiue q̄ etiam
passiue. ⁊ iccirco talia moueri possunt si actu exi
stant: nō soluz per plēnū: sed etiam per vacuū. Si
autem loquamur de secūdis mobilib⁹ tunc aliter
est dicēdum. Cum enim talia vt predictū est in se
nō habeāt sui motus effectiūm pncipiū: non
oportet q̄ statim cum ipa in esse ponūt̄: ponat̄
etiā cum eis ⁊ id a quo effectiue mouēt̄. Et q̄a
sine tali pncipio moueri nō valent: iccirco oportet
q̄ talia moueri nō possunt in vacuo: si per ipsam
mediū vacuitatē tale pncipiū auferatur. Veruz q̄a
hoc qualiter se habeat in sequētibus questōibus
concedente domino declarabit̄. iccirco hoc p̄ter
termisso ad p̄sens considerandū nūc est de p̄s
questio: videlz si graue descēderet in vacuo: vtpu
ta. si lapis in concava superficie orbis lune existēs

descēderet ad conuexū terre: supposita vacuitate
in spacio intermedio: vtrūqz descēderet in nō tpe.
Adhuc autem q̄dam volētes commētatoꝝ se q̄
in suis erroꝝibus dicunt q̄ talis descensus esset in
vñico instanti temporis mensuranti motum celi:
nec fm tale instans esset ibi vlla successio. Nihilominus
tame vñ inquit̄ propter diuersas partes
spaciū in illo descensu essent diuersa mutata esse:
inter que nō interciperet mediū aliquod mutari.
Hec autē mutata esse mensurarent̄ fm eos diuer
sis instantibus eis appropatis: inter que similiter
nō incideret mediū aliquod temp⁹. ⁊ q̄a ex nullis
indiuisibilib⁹ potest aliquod cōtinuū consistere
iccirco cū illa mutata esse ⁊ illa instātia sint i diuisi
bilia: nō pōt ex eis fieri aliq̄d cōtinuū: nec. s. mot⁹
nec etiā tps. nihilomin⁹ tñ volūt̄ q̄ inter illa muta
ta eē possz quedā successio p̄ozis ⁊ posterioris at
redī: cui fm ipos corrdet successio fm illa instā
tia eis appropata: ⁊ nō fm instās t̄pis mēsurant̄
motū celi. Dicit̄. n. ⁊ si sic fm instātia illa successio
nō iccirco tamē cludi pōt q̄ sit successio etiā fm
instās t̄pis: q̄ illis oib⁹ corrdet. que admodū etiā
si nūc eēnitatis toti t̄pi corrdet: ⁊ t̄pe successio
sit: nō tñ ideo pōt cludi q̄ sit etiā vlla successio
⁊ in ipō nūc eternitat̄. Nō autē in illo descēsu sint
multa mutata esse vñico nūc temporis mēsurata
deklarāt per simile de illuminatōe aeris in qua ⁊
si sint multa generata esse: oīa tamē vñico instāti
temporis mēsurant̄. hec igit est positio istorum.
Ratōnes autē quas p̄ se adducūt sunt in obiectio
nibus adducte. Sed q̄ isti in omnibus his valde
pueriliter deficiūt multipliciter ostendi pōt. Et vt
ex his valde que pro se adducūt p̄cipue ipozū de
clare defectus considerandū est q̄ sicut in trans
mutatōe materie ad formā eo ipō inuenitur resi
stētia ad agens quo ipi materie aliqua dispositio
inexistit opposita ⁊ repugnās dispōni inducēde
per virtutē agentis: sic etiā necessario oꝝ q̄ i trans
mutatōe mobil⁹ ad locū eo ipō inueniat̄ resistētia
ad motorē quo ipi mobili inexistit aliqua dispō
opposita ⁊ repugnās dispōni inducēde per ipsam
transmutatōem locale. nunc autē ita est q̄ dispō q̄
p̄ motū locale directe acq̄it in ipō mobili: vñ esse
ipm vbi. Illa etiā que abicit̄ est sicut vbi illi oppo
sitū ⁊ repugnās. Et h⁹ quidē declaratio est. q̄ illa
necō dicūt̄ sibi inicē opposita ⁊ repugnātia esse q̄
in sil in eodē eē nō pnt. Illa vñ vbi que pueniunt
ex diuersis p̄tib⁹ spaciū: nullaten⁹ pnt sil eē i eodez
mobili. Nō est. n. possibile vñū ⁊ idē mobile siml
b̄re duo vbi: sicut nō ē possibile vñū ⁊ idē locatū
sil eē in duab⁹ p̄tib⁹ spaciū vel in duobus locis. oꝝ
igit q̄ talia vbi ex diuersis partib⁹ spaciū puenien
tia: sibi inicē sint oīo opposita ⁊ repugnātia: ⁊ per
oīs nccm est q̄ in trāsmutatōe mobil⁹ ad locū eo
ipō inueniat̄ resistētia ad motorē quo ipm mobi
le itelligit̄ in alia pte spaciū: q̄ in illa ad quā oꝝ p̄
cedē per virtutē mouētis. nūc autē ita est q̄ i trāsmu
tatōe m̄ae ad formā: ut etiā ipi dicūt̄ de necitate

tēpus requirit p̄pter resistētiā ad agens p̄ueni
nientē ex dispōne inexistēte materie : p̄cipue cuz a
supremo gradu dispōitiōis nō potest p̄cedi ad in
finitū nisi p̄cedat p̄ mediū. q̄z igit̄ dicit̄ dicere q̄ in
trāsmutatōe mobilis ad locū de necessitate ips̄s req̄
rit̄ p̄pter resistētiā ad motū. p̄ueniētē ex vbi iēxi
te ipsi mobili opposito vbi inducēdo p̄ localē trās
mutatōem p̄cipue cū ipsi mobilē nō pōt transire
de vna extrema parte spaciū in aliam extremā nisi
trāsēdo p̄ mediā. Cū igit̄ graue sicut vlt̄ nullum
corp̄ trāsire possit de loco ad locū nō trāsēdo p̄
mediū: q̄z de necessitate dicit̄ q̄ oī plenitudie mediū
subtrahat̄: ipsi graue si descēderet a sup̄ma parte spa
cij ad infimā: descēdat nō in instāti: sed in continuo
tpe. **¶** Constat q̄ omne corp̄ replet̄ et occupat
simul totū illud spaciū in quo ē i vno et eodē tpe
instāti: vel etiā in quo in aliquo toto tpe immobi
liter p̄seuerat. nō potest autē vllō modo sil̄ siltate
tpe occupare nisi spaciū sibi equale. q̄z oī semper
q̄ quātitas spaciū equet̄ quātitati corp̄is spaciū
occupātis. Si igit̄ graue descēdēs a parte sup̄ma spa
cij ad partē infimā p̄ partes medias: quāz quelibet
pōt intelligi sibi eē eq̄lis in vno et eodē instāti
tpe est in p̄tib̄ oib̄ medijs et in parte infima: necō
in sil̄ siltate tpe occupabit multa spacia sibi eq̄lia
et sil̄ tpe replebit spaciūz sibi eq̄le et multo maior
corp̄is receptū q̄ sit ipsi. q̄d ē oīo impossibīle. igit̄
oīo necōm est si ḡue in vacuo descēderet: ipsi descē
deret nō in instāti s̄z in tpe. et dicit̄ dicit̄ apparet q̄
est negare illa que sunt p̄ se nota intellectui. q̄d n̄
nisi ex ignorātia p̄p̄e vocis p̄cedit. **¶** Si in descē
su illo sunt multa mutata esse: vt cōcedere cogit̄
et cōfuent̄: aut sunt ibi actu: aut potētia. Si vbi
ibi sint solūz in potētia: tūc oīz necessario dicere q̄
descēsus ille sit actu diuisus: potētia vero diuisi
bilis. omne autē tale est cōtinuū. ergo ille descēsus
successiua cōtinuitate cōtinuū est: et ē p̄ oīs mot̄.
et q̄z oīo impossibile est motū mēsurari nisi tpe:
q̄z necō q̄ ille descēsus tpe mēsuret̄. Si at̄ dicat̄
q̄ ibi sunt actu: tūc cum cuilibz mutato eē in actu
ipsi mobilis cōr̄ndeat signū actu fiḡtū in spacio
oportebit necō dicere q̄ graue descēdēs p̄ spaciū
tot signa actu fiḡt in ip̄o: quot in suo descēsu sunt
actu mutata eē: immo quot i ip̄o spacio possunt.
quia nō est dare quare maḡ signet punctū i vna
parte spaciū q̄z in alia: cum quālibet totaz attigat.
possunt autē in spacio infinita p̄cta fiḡri. igit̄ ḡue
descēdēs in ip̄o: actu ibi fiḡt: numerat: et distin
guit: et diffinita fiḡt: sed hoc est impossibile. ergo
impossibile est q̄ graue descēdēs per spaciū vacuūz
signet in potētia p̄cta que sunt in ip̄o: sed p̄cto
fiḡto in potētia cōr̄ndet solū mutatū esse in po
tētia ipsi mobilis. igit̄ in descēsu grauis i vacuo:
nō sunt illa mutata eē actu sed potētia: et per oīs
ille descēsus est indiuisibilis s̄m actu: sed diuisus
in potētia: et sic cōtinuus: et tpe necō mēsuratus
¶ Et p̄terea hec ē valde euidēs declatio. aut enīz
graue descēdēs in spacio vacuo: numerabit actu

omnia signa que sunt potētia: in ip̄o: aut quedaz
actu numerabit: et q̄dā potētia: aut potētia liter
numerabit oīa excepto illo q̄d fiḡt in parte ad quā
p̄tingit vltimo. Et quidez si omnia signet potētia
excepto vno: erūt etiā necō in ip̄o ei? descē
su oīa mutata eē solū potētia: vno t̄m excepto: et
p̄ oīs totū ille descēsus erit cōtinuū et tpe mēsurat̄.
Si autē numeret oīa actuali: cū illa sint infinita: se
quit̄ apte q̄ infinita in instāti vno numerabit.
q̄d est oīo impossibile. Si vō alia signet actu: et
alia solū potētia: cū sicut signo spaciū fiḡto in actu
cōr̄ndet mutatū eē mobil̄ in actu: sic etiā mutatū
eē mobilis potētia: cōr̄ndere vel eat fiḡto pun
cto in spacio: nō actu s̄z potētia: oportebit necō di
cere q̄ nullo descēsu ante mutatū eē in actu: sint
mutata esse in potētia: et per oīs q̄ ex illa parte
ipse descēsus sit indiuisus in actu et potētia diuisi
sus: et sic cōtinuus et tpe mēsuratus. Manifestum
igit̄ est q̄ suppositis p̄p̄onib̄ necōm et nos
tissimis in scia naturali: oīz necōm dicere q̄ si graue
descēderet in vacuo: suus descēsus esset nō in in
stāti sed in tpe. **¶** Ar̄. in. vi. physicoz: ex conti
nuitate lōgitudis p̄bat cōtinuitatē et diuisibilitatē
localis trāsmutatōis: nec ab ip̄a vnq̄z talis cōtinui
tas et diuisibilitas tollitur saluata p̄batōe Ar̄. nisi
possit fieri trāsmutatō de extremo ad extremūz
lōgitudinis: nō trāsēdo per ip̄am longitudinē.
Cum igit̄ graue vt etiā ipsi concedūt: nullo modo
transire valeat ab extremo lōgitudinis ipsi? spaciū
in extremū: nisi trāsēdo per longitudinē totam
sublata etiā ipsi? spaciū plenitudine: op̄z necessario
q̄ trāsitio grauis in vacuo sit continua et diuisibi
lis in infinitū: sicut et lōgitudō spaciū super quam
transit: et sic oīz de necessitate q̄ fiat nō in instāti:
sed in tpe. **¶** Et p̄. similitudo que adducit̄ de
illuminatōe aeris omnino nulla est. in ip̄a. n. ps
aeris pus illuminata generat lumē in secūda parte:
ita q̄ ibi sunt plura generātia et generata. q̄d totū
in vno instāti p̄o tanto simul fit: quia luminosūz
in illo instāti in quo id at̄igit quod est luis susce
ptiuū: lumē habz in ip̄o efficere. et q̄a partes aeris
omnes sunt actu se cōtīgētes in t̄mino ad quez
copulant̄. iccirco in eodem instāti in quo lumē
recipit: habet ipsum reddere alteri parti cui tunc
actu cōtīgē. Non autē sunt ibi generata eē in
finita. quia cum partes aeris s̄m quas generatūz
esse attendit̄ non sunt indiuisibiles sed diuisibiles:
nō possunt vllō modo infinite esse aere finiro exi
stente. Quantū autē ad hec omnia dissimilitudo
est de descēsu grauis in spacio nō pleno. Nō enīz
mutatū esse in tali mutatōe sicut vniuersaliter est
in nulla trāsmutatōe locali attendit̄ s̄m aliquid
diuisibile ipsi? spaciū: sed s̄m quid omnino indiuisi
bile. indiuisibilia autē in quātoquūq̄ spacio infi
nita sunt. Similiter etiā vna pars spaciū graue ac
cipiēs: nō reddit̄ graue alteri parti. quia locus nō
generat nec mouet locatum. Et dato etiāz q̄ vna
pars ipsum idem numero redderet alteri parti.

non posset illo modo ipsum reddere sibi in vno et eodē instāti tēporis in quo ipsum accipit: sed omnino in alio. quēadmodū etiā si pars aeris primo illuminata eadē formā lucis in numero quā in se recipit transmittet in partē secūndā: nullo mō i eodē instāti in quo eam recipit: ipsam efficiet in parte secūda: s; de necessitate in alio: vñū autē r̄ idēz numero graue: r̄ p̄ eandē virtutē motiūā p̄ quā r̄tingit ad primā partē spacij: p̄tingit etiā successiue vt etiam ipsi fateri cogunt ad omnes alias: nō distinguēs vñā partē ab alia actu: sed potentia solū. Ex quo necio sequit̄ q̄ siuis descēsus sit potentia diuisus r̄ indiuisus in actu: r̄ sic cōtinu⁹ r̄ tēpore necessario mēsuratus. quēadmodū etiā r̄ si eadē lux n̄ mero pueniēs ad partē primā: inde transiret successiue r̄ sine interruptōne ad alias partes aeris: fieret hoc necessario in tēpore r̄ nō in instāti.

Item aut inter illa mutata esse solū esset successio naturalis: aut alia q̄ naturalis. Si naturalis t̄m̄: tūc cuj illa inter que nō est successio prioris r̄ posterioris nisi solū s̄m ordinē: sint simul simultate tēporis: oportebit dicere necessario q̄ omnia illa mutata esse sint simul tēpore in omnib⁹ illis partib⁹ spacij s̄m quas illa mutata esse accipiuntur. quod iam ostēsum est esse impossibile. oportet ergo oīo dicere q̄ inter ipsa sit alia successio q̄ naturalis. Non est autē dare aliā ab alia nisi tēporalē erit ergo in illo descēsu successio tēporalis: r̄ de scēsus p̄ se quēs tēpore mēsuratus.

Item dicere q̄ tēpore nō mēsurat̄ quia nō reducitur in motū celi: ridiculū est. si. n. motus celi subtraheret r̄ aliqd moueret per plenu: quantūcūq; tūc eius motus non reduceret in motū celestē: nihilomin⁹ tamen mensuraret tēpore.

Item. quantum nūc eternitatis corespōdeat toti tēpori: hoc tamē nō est ratione sue indiuisibilitatis: sed rōne sue pmanētie. Quia enim tale nūc stat fixum semp vñū r̄ idem: coexistere potest toti tēpori siue ipsi nūc fluenti: quod est nūc tēporis in tota sua fluxiōe accepta. s; nunc ita est q̄ p̄ nūc tēporis nullaten⁹ stat: sed cōtinue fluit. impossibile est autē q̄ ipsum nūc fluens sub ratiōe vna sumptū: vtputa sub ratiōe pncipiantis fluxiōem: vel sub ratiōe terminātis t̄m̄: coexistat duob⁹ nunc sibi inuicem succedētibus: q̄n potius necessario oportet q̄ si vni illorū coexistit sub ratiōe stans pncipij fluxionis alicuius: alteri coexistat sub ratiōe stans termini terminātis fluxionē eandem. Quj igit̄ instātia corespōdētia mutatis esse que sunt in descensu grauis in vacuo: vt ipsi cōcedūt sibi mutuo succedāt. r̄ oportet necessario dicere q̄ si vni illorū corespōdet nūc tēporis vt pncipiās fluxiōem que in rei veritate tūc inisciat̄ quando illud instans in actu ponit̄: alteri instāti corespōdeat vt termin⁹ fluxiōis eiusdem. Inter nūc autem tēporis sumptū vt est alicui⁹ fluxionis pncipiū: r̄ sumptū vt est terminus finis fluxionis eiusdē: cadit necessario fluxus: r̄ sic tēpus mediū. igitur inter nūc coznitā mutatis esse que sunt in

descensu grauis in vacuo: cadit omnino tempus medium: r̄ p̄ n̄s ille descēsus necessario tpe mēsurat̄. Ultimo aut idē declarari pōt ex comparatōe spūalis substātie ad substātiā corporalē. Ad cui⁹ intelligentiā cōsiderādū est: q̄ substātia corporalē in duobus precipue q̄ntum ad p̄ns spectat: iuenit̄ differre a substātia spūali. Nam substātia corporalis nec cedit substātie spūali: q̄a potest secū in eodē vbi in siml esse. Cedit autē necessario vna substātia corporalis alteri substātie corporali. p̄opter id q̄ oīo est iposibile s̄m naturā duo corpa siml eē in eodē loco. Secūda vero vna est. q̄a substātia spūalis potest transire de loco ad locū: nō transeūdo per mediū substātia autē corporalis nullo modo transire potest de extremo in extremū nō pertrāsito medio. Dis aut suppositis euident̄ ostēdit̄ p̄positū. Si enī tota cā p̄p̄t quā in trāsmutatōe locali gūiū r̄ leuūū ē resistētia pueniēs ex plenitudine medij: cuj tal resistētia nō possit eē in p̄trāsitiōne spūalē subē de loco ad locū. q̄ pōt s̄l eē cū substātia corpea vt oī suz ē: ipsa vt v̄ in nō tpe de extremo i extremū poterit p̄trāsire maxie si ibi alia resistētia nō iuenit̄. Nūc autē i spūali substātia sic videm⁹ q̄ cōtinuūq; vt d̄r ab aliqb⁹ trāsire valeat de ext̄o i extremū in nō tpe. nihilomin⁹ t̄m̄ si d̄z sic eē i duob⁹ locis: q̄ cū ē in vno nō sit i alio: o3 q̄ ibi sit tal successio q̄ in illo instāti t̄p̄is mēsurat̄ motū celi i quo ē i loco secūdo accepto: nllō mō sit i loco dēlecto. hec aut trāsitiō dicēt̄ tūc p̄tāto eē in nō tpe. q̄ i toto tpe p̄cedēte sic fuisse in p̄mo loco: qd̄ in i t̄m̄o solo illi⁹ t̄p̄is definēdo ibi eē efficere in loco secūdo. r̄ q̄ t̄p̄is ē instās r̄ nō tēp⁹: dicēt̄ tūc necō illa trāsitiō eē facta in instāti: r̄ nō in tpe. S; si debēt mō etiā p̄dicto eē in trib⁹ locis: v3 q̄ cū eēt actu i vno nō eēt actu in alio: de necessitate in talib⁹ trāsitiōib⁹ oportet req̄ri t̄p̄s. Nā r̄ si in loco secūdo eēt i terymino t̄p̄is vni⁹ loco p̄mo dēlecto: ex quo t̄m̄ ponit̄ sic eē in t̄b⁹ loco q̄ cū ē i vno n̄ ē i alio: nllō mō eē poss; i t̄t̄o loco i eodē t̄m̄o t̄p̄is i quo efficit̄ i loco sc̄do: s; fiet̄ ibi de necessitate i alio: si v3 successiue debēt fieri vtrobicq; r̄ q̄ in duos t̄m̄os t̄p̄is cadit de necessitate t̄p̄s mediū: o3 tūc oīo dicēt̄ trāsitiō de p̄mo loco ad locū t̄t̄ū req̄ret t̄p̄s mēsurans motū celi: r̄ n̄ soluz vnicū instās. nūc at̄ ita ē sic p3 ex sc̄da sup̄pōe q̄ nullū corpu trāsire pōt de extremo i extremū nō p̄trāsito medio. r̄ sic nllō mō d̄ p̄ma parte spacij pōt effici in vltima nisi fiat i media r̄ cū ē in p̄ma s̄m se totū: nō est in media. r̄ cum ē in media totū: nō ē in vltima. Ad trāsitiōez ḡ ei⁹ de p̄ma in vltimā: duo instātia q̄ sunt duo t̄m̄i t̄p̄is mēsurat̄ motū celi necō req̄rūt̄: r̄ p̄ oīs t̄p̄s. r̄ cū talis trāsitiō nō intrūpit̄ ex deuētiōe ad p̄tez mediaz quia ibi nō sistitur: o3 q̄ continuet̄: r̄ per consequēs q̄ tempe cōtinuo mensuret̄. sic igitur euident̄issimū est q̄ graue nllō modo i aliquo spacio siue vacuo siue pleno pōt descēdē i nō tpe. qd̄ etiā de quol; corpe est dicēdū: cū vlt̄ nullū corpu trāsire possit de loco ad locum nisi per mediū.

unde et sua transitio de necessitate aliqua continuitatem habet. sicut. n. totum aliquod corpus non potest transire de extremo in extremum nisi per medium: sic etiam nec aliqua pars quantitativa ipsius: quia omnis talis est corpus. unde si aliquod locatum transire debet de loco uno sibi equali ad locum alium immediate illi coniunctum: oportet etiam quod pars transiret de parte primi loci ad aliam loci alterius partes sibi equalis: et per omnes quod transiret per omnes partes media inter partem loci derelictam et partem in secundo acceptam. unde primo acquirit partem partem primi loci continuam: et deinde eodem ordine alias. hec autem transitio si in illo modo interrupta: interrupta tamen non poterit in illo instanti in quo ponitur inchoata sed in alio. et quia inter duo tempus instantia cadit tempus medium: oportet necesse dicere quod talis transitio per aliquod tempus continetur. **A**d primum ergo argumentum dictum est quod medium magis resistens: aut habet resistantiam transcendente resistantiam mobilis ad virtutem movetis: aut tale non habet. Et quidem si tale haberet: tunc habet retardare naturalem mobilis illius velocitatem: et per omnes tardius habet scilicet ab illo mobili quam medium minus resistens. Si autem tale resistantiam non habeat tunc omnino nihil addit supra resistantiam mobilis adveniens et sic motum non habet in aliquo retardare: ac per omnes illud mobile equali velocitate movebitur per ipsum: et per medium subtilius: et per vacuum. quia cum supra resistantiam ipsius mobilis nihil addat manet semper velocitatem movetis supra mobile equalis. propter hoc autem non negatur propositio per se nota quam potest concedi. **N**am et si motus sit quod magis resistens: quantum est de natura sua tardius scinditur: est tamen cum habet etiam motum quod si nec in magis nec in minus resistente ex sua natura adiacet aliquid ad resistantiam mobilis ad movens: quod resistantia est utrobique equalis: et per omnes utriusque scilicet equalis velocitatem. non dicitur etiam propter hoc aliquid contra mentem philosophi. quia et si ex illa ratione concludatur quod ponentes vacuum debebant negare motum quod non potest esse in instanti. non propter hoc tamen intendit dicere quod si ignis in vacuo descenderet descenderet in instanti: nisi supposita positio illorum qui vacuum ponebant dicebant. n. vacuum debere poni ne motus impediatur. unde totum impedimentum ponebant ex medio pervenire. subtracta igitur plenitudine medij: subtractis per consequens necesse secundum istam poem et tota resistantia que in motu talium invenitur. hoc autem posito: ignis si in vacuo descenderet: descenderet in instanti. in instanti autem motus esse non potest. Rursus autem philosophi est elatica et non demonstrativa simpliciter. **A**d secundum dictum quod in aere si esset positum aliquid luci contrarium: non posset in instanti illuminari. Et quia eorum quod gratie intelligitur habere aliud ubi quam proprium: habet aliquid positum oppositum ei quod est inducendum per localem transmutationem. ideo quantumcumque descenderet in vacuo: in ipso tamen in instanti descendere non posset. **A**d tertium dictum quod in motu gravium resistantia invenitur: non ex materia simpliciter: nec ex forma: nec solum ex medio: sed etiam ex eo quod quantumcumque: cum sit in ubi opposito ubi acquirere eum intelligitur.

Ad quartum dictum similitudinem quod gratie in actu philosophi actus esse in proprio ubi: non solum ex plenitudine medij: sed etiam ex actuali existentia in ubi illi opposito. non est. n. possibile idem locatum simul in oppositis ubi esse. **A**d aliud dictum quod et si in vacuo non sint omnes naturales: sunt tamen omnes imaginare. hoc autem sufficit ad motum a se et si non sufficit ad motum a se. **A**d aliud dictum quod philosophus intelligit de motu elementali naturali et de violento sibi opposito.

Questio duodecima.

Questio duodecima est. Utrum tempus habeat aliquid quod esse in re natura. Et videtur quod non. quia quod componitur ex non entibus: ens esse non potest: tempus autem componitur ex non entibus quia ex preterito et futuro. Quod. n. iam preteritum amplius non est. quod etiam futurum est: nondum est ens. igitur tempus ens in natura non est. **P**rimo. omne compositum: aut secundum se totum est si aliquo modo actu est: aut secundum aliquam sui partem. tempus autem neutro istorum modorum esse potest. quia sicut accipitur ex quarto physico: de tempore nihil est actu nisi nunc. quod nec tempus est nec etiam est temporis pars. igitur tempus actu in natura non est. **S**i dicitur quod tempus quantum ad id quod est in ipso materiale: est in re extra animam. quantum vero ad id quod est sibi formale est in anima. **C**ontra. forma est ratio essendi et non materia. si igitur quod est formale temporis non est nisi in anima: oportet dicere quod etiam tempus in re extra animam esse non habeat. **S**ed id quod habet esse ex conceptione et per conceptionem anime: est ens rationis. si igitur tempus accipit suum esse ab anima: non erit ens nature sed ens rationis. **I**n contrarium vero est quod propria mensura entis naturalis non debet esse quid rationis sed quid nature. tempus autem est propria mensura motus qui est naturalis res. igitur oportet quod aliquo modo esse habeat in natura rerum. **R**espondeo ad huius questionis intelligentiam quattuor ad prius precipue consideranda occurrunt. primo quidem quid sit tempus. secundo quomodo esse quod sibi debet esse ex anima. quarto vero et ultimo in quo sit tantum in proprio subiecto. Quid autem sit tempus potest aliquas literas appetere ex distinctione ipsius ab eternitate et eio. **A**d cuius intelligentiam considerandum est quod habet tria videlicet eternitas: entis: et tempus: sunt mensure ipsarum rerum secundum earum esse. Et quia mensura esse debet unigena mensurato: ut habet in. x. merba. ideo oportet quod secundum diversitatem in modo essendi ipsarum rerum differant iste mensure. **M**odus autem essendi rerum triplex in tota universitate rerum entium invenitur. Unus quidem qui est omnino immutabilis: et actu et potentia: qualis est modus essendi solius prime cause: cuius esse est totum simul separatum ab omni mutatione et mutabilitate.

Questio

Dicitur autem mensura sine mora dici eternitas que similiter sic est tota simul quod sibi nihil restat accipere dum. si enim in tali mora essendi aliquid accipere restaret: oportet quod etiam res que dicitur eterna expectaret aliquid de ipso esse accipere. et sic per consequens non haberet totum suum esse simul. que omnia sunt falsa. Quia ergo tale esse est totum simul carere omnino da successione: cum mensura proportionari debeat mensurato: oportet necessario quod etiam ipsa eternitas sit tota simul ab omni successione penitus elongata. Quia etiam tale esse est omnino simplex: oportet communitate quod eternitas que intelligitur ei mensura nullas partes habeat: nec simul stantes: nec sibi succedentes. Unde cum eternitas sit mensura omnino simplicis et indivisibilis esse solum habet rationem continuam ex consideratione intellectus nostri comparantis ipsam ad tempus successione continuam: et non ex natura sua ex qua habet quod sit mensura quantitatis essendi esse omnino simplicis et uniformis ut dictum est. Unde et propter aliquid eternaliter esse idem est quod esse uniformiter immutabiliter: et sic per consequens sine termino. Alii autem modo eundem inveniunt qui est immutabilis quidem actu: mutabilis tamen potentia: qualis est modus essendi omnium incorruptibilium. Et huiusmodi mensura dicitur eum que propter actualiter immutabilitatem eundem necessario est tota simul. quia videlicet in esse eorum nihil restat accipiendum. verum quia hanc immutabilitatem essendi tale ens acquirit ab alio potest cadere in non ens: si ipsius prime cause influentia subtrahatur. Quia tamen idem esse et totum quod ei unquam influit nunc sibi influit et tempore a sue productionis principio sibi influit extitit. ideo ipsum nihil expectat de suo esse accipere quod non habeat. propter quod etiam in suo esse nullo modo successione habet. et quia ut dictum est mensura debet esse unigena mensurato. ideo circum necessarium est quod eum etiam quod est eius mensura sit absque illa successione propter quod totum eum nihil aliud est quam nunc stans immutabiliter ab alio et indivisibiliter non habet partem: sicut nec eternitas: nisi secundum intellectus nostri considerationem comparantis eum ad tempus et ad partes eius: quibus omnibus ipsius eum cum sit simplex et indivisibile coexistit. Est igitur eum mensura quantitatis eundem sine mora in essendo esse simplicis et uniformis participato tamen ab alio. **Tertio** autem modus essendi est mutabilis actu et potentia: cuius mensura dicitur esse tempus quod propter actualiter mutationem rei temporalis cuius est mensura non potest esse tota simul: sed est necessario succedens. quia videlicet in esse rei temporalis cuiusmodi est motus: semper aliquid restat ad accipiendum: et propter potentiam admixtam actu. quia motus est actus potentie mixtus: semper est fluens: habet partes continue succedentes. et in hoc differt ab eternitate et eum. quia sicut dictum est ipsa sunt mensura quantitatis eundem esse simplicis et mutabilis. tempus vero est mensura quantitatis eundem esse continue mutabilis et fluentis: quale est esse ipsius motus. unde et in quarto philosophorum philosophus dicit quod tempus est me-

sura motus secundum prius et posterius. Et hac igitur omnia et distinctio temporis ab eternitate et eum apparet aliqualiter quid sit tempus. **Alteri** etiam ex hac statim apparet potest quale esse ipsi temporis correspondere quia. n. sicut dictum est. tempus est mensura quantitatis eundem vel mora in essendo esse successivo: cuius mensura ut dictum est unigena esse debeat mensurato: oportet necesse quod ipsum tempus sit quoddam continuum successivum: et per consequens quod taliter esse habeat qualiter habet esse ipsa continua successiva. Continua autem successiva aliter habet esse quam ipsa continua permanentia. Continua etenim permanentia esse habet propter suarum partium simultaneitatem. Quia. n. partes talium simul sunt: sunt etiam ipsa tota. Continuum vero successivum non habet esse propter simultaneitatem suarum partium: quoniam potius nullo modo habere potest partes infinitas stantes. Si enim partes eius infinitas essent: iam non esset continuum successivum sed permanentes. habet autem esse propter actualiter suarum partium ordinem. fundat autem hic ordo in aliquo continuo fluente. unde quod diu manet actu hoc continue fluens: manet etiam actu continua successio vel fluxus propter ordinem viz continue fluxus iam facte ad eam que succedit. Hoc autem continue fluens dupliciter sumi potest. Uno quod modo secundum quod sua fluxio continua inchoat et continuat motus: et sic dicitur mobile. Alio vero modo sumi potest secundum quod terminat prius et posterius in ipsa successiva duracione: et sic dicitur nunc fluens. quia fluxu suo continuo facit tempus. Unde sicut tempus se habet ad motus: sic etiam nunc tempus invenit se habere ad mobile. tempus autem se habet ad motus quod magis quidem est idem secum. formaliter tamen ab ipso differt. quia motus dicitur per se est actus mobilis: per se vero quod in eo attendit prius et posterius sumitur ab ipso ratione temporis. Oportet utraque dicitur quod ipsum nunc tempus sit idem realiter cuius ipso mobilis: tamen ab eo secundum rationem. prout. n. ipsius fluens accipit ut subiectum motui dicitur mobile. secundum autem quod sua fluxio terminat: inchoat vel continuat prius et posterius in illa successiva duracione dicitur nunc. unde et quod admodum ipsum fluens sumptum per se dicitur mobile est continuatum motus: sic etiam acceptum per se appellatur nunc est continuatum temporis. et propterea sicut quia ordo partium fundat in ipso mobili fluente et eo ipso motus dicitur esse quod est ipsum mobile continue fluens: sic etiam quia ordo partium temporis fundat in ipso nunc continue fluente: eo ipso tempus aliquo modo est quod est ipsum nunc continue fluens. Sicut ergo quia mobile continue fluens est: motus est. sic et quia est fluens nunc continue: est etiam et tempus: quod est mensura et passio quedam ipsius motus. **Doc** ergo visio ulterius ad intelligentiam eius quod fuit tertio loco perpositum considerandum est quod motus cuius mensura est tempus nihil aliud est quam quedam mutatio mobilis a priori in posterius. In hac autem mutacione quod est motus tria est considerare. Nam primo est ibi considerare ipsius mutacionis continuationem qua non cessat fluxus eius nec finit nec deficit. Secundo vero ibi possumus considerare re discretos partium motus a termino medio continuat.

Tertio autē est in motione illa cōsiderare vtrūq; illozū simul. s. q. partes ei' dīuinate sint fm rez ad id quod instat de ea: z q. discrete fm rōem pōis z posterioris. Et primo quidē modo motus cōsiderat' vt quid cōtinuū: z est solum in re cōtinue mota. Secūdo vero modo accipit' vt discretū: z ē in conceptōe aīe tū ppter id q. discretio partium motus a medio termino cōtinuante: nec est in re extra: sed solū format eam aīa. Tertio autē modo motus accipit' vt discretus in cōtinuo z est partiz in aīa z partim in re extra. Cum ergo temp' sicut dicit' est cōsequat' motū vt quedā passio ipi' poterit etiā ipm cōsimili modo tripliciter cōsiderari. Primo. n. cōsiderari pōt vt oīs motū fm ppriam ei' cōsideratōem: z sic temp' est quid cōtinuū sicut z motus: z est realiter solū in re extra. In aīa vō nō est nisi sicut in cognoscēte p' suas similitudinē. potest tempus iterū accipi vt cōsequēs motū secūdo modo cōsideratū. z sic est quid discretū nec est nisi solū in anima. cui' ratio est. quia p'teritū p'ci sum ab instanti p'iti z nō copulatū ei nō est pl' in rerū natura: est tamē in cōsideratōe ipsius anime. Similiter etiā ē z de futuro. quia futurū p'cisūz a presentī nūc z nō copulatū sibi nondūz est. z sic probat' a p'ho in quarto p'fiscōz q. temp' nō est quia vīz partes eius nō sunt entes: z ex partib' nō entib' nullū cōstituit' cōtinuū. Si autē tempus accipiat' vt cōsequēs motū tertio modo sumptū fm. s. q. ipse motus cōtinuatiōem habet suarū partū p' terite videlz z future: z cum hoc pariter discretay fm ratōem pōis z posterioris respectū instantis medi' cōtinuantis: accipiet' tūc tempus fm p'fectam ratōem tempis. Ratio. n. successiōis cum sit formaliter in ipa ratōe p'ioris z posterioris: z nō in sola ratōe cōtinuatiōis ppter id q. cōtinuatiō cōuenit nō solū successiōis sed etiā permanētib'. Et tempus quidē isto modo acceptū est partiz in anima z partim in re extra. Nam ex ea parte qua est imperfectū: vt māle est in re extra animam. Ex ea vero parte qua p'fectū formalis ratio eius est in mētis cōceptū z sine anima esse nō pōt. **Q**uis ergo vīs ad pleniorē intelligentiā questōis vidēdū est aliquid de eo quod fuit quarto loco p'positum: in quo videlicet tempus esse habeat tanq; in subiecto. **Q**uod cui' intelligentiā cōsiderandū est fm q. aliqui dicit' q. z si tēpus sit mēsurā cuiuslibet motus: nō tamē est passio motus cuiuscunq; sed solus motus p'imi mobilis qui est p'm' inter omnes motus: z quia omne accidēs in eo ē tanq; in subiecto p'prio cui' est passio p'pria: cōcludit' fm eos q. tēpus sit tanq; in subiecto p'prio solum in motu p'imi mobilis. vnde cum motus p'rim' non sit nisi vnus numero tū: sequit' euidenter q. tēpus non sit nisi vnū numero. Nam ex vnitāte vel multiplicitate numerali ipi' subiecti sumēda est vt dicunt numeralis vnitās vel multiplicitas accidēt'. Si autē tēpus esset in motu cōiter sumpto sicut in subiecto z cōsequeret' omnē motū: tūc sicut est

multiplex motus: sic etiā esset multiplex tempus vt dicit'. quod est omnino falsū. Sed forte ppter debilitatē mētis intellectus hoc nō videt' mibi sufficēter dicit'. Cum enī vt ipi' dicit' z etiā p se assunt multiplicato materialiter subiecto multiplicet' etiā materialit' z accidēs subiecti: si tēpus tanq; in subiecto p'prio est in motu p'imo: oportet necessario dicere q. z si motus p'rim' multiplicaret' multiplicaret' etiā z tempus. quod est oīo falsū. Nam quotcūq; mūdi essent z quotcūq; celī z quotcūq; p'ima mobilia z p'imi motus: ipm tū tēpus semp esset vnū solū numero z non plura. igit' omnino falsum videt' q. tēpus tanq; in p'prio subiecto sit in motu p'imi mobilis. z iccirco absq; p'udicio sentētie melioris dicendūz videt' ad p'ns donec deus aliter dederit q. tēpus cōsequit' oēs motū z est in motu cōiter sumpto sicut i subiecto nec ideo tamē multiplicat' ad motū multiplicatiōnem. **Q**uod cui' intelligentiā cōsiderandū est q. si tēpus esset in motu simpliciter sumpto vt in p'po subiecto: necō tūc videt' debē multiplicari multiplicato motu. Si autē esse tanq; in subiecto p'nat' fm suū esse cōpletū: nō quidē in motu simpliciter sumpto sed in motu accepto per animāz subratōe simplr vna fm omnes motus tūc quantūcunq; motus multiplicet' nihilomin' tamē ppter vnitātē illius ratōis in qua motus singuli vniū: z fm quē motus accipit' ab anima vt subiect' ipi' ipm tempus manebit omnino idēz z vnū numero nō multiplicatū multiplicatiōne motus. Nunc autē ita est q. oīs motus simpliciter sumpt' est quid māle respectu t'pis sumpti sub esse suo cōpleto. et iccirco multiplicato motu: etiā multiplicari videt' mā t'pis. Quia tū mot' simplr sumpt' nō ē immediatū subiectū t'pis: sed mediātē rōne pōis z posterioris in ipa successiōe. iccirco dici pōt q. q'ntūcūq; mot' sit simplex ppter illā tū ratōnem vnica mālr fm oēs mot' qua mediātē mot' ab alia accipit' t'pi subiect' z ex qua tēpus ab aīa suū accipit' cōpletū: manet ipm temp' vnū numero z nō multiplex semp. n. ita ē q. quicūq; aliqd ab aīa suū recipit' cōpletū p'p' aliquā rōem in re ex' fundat' si illa rō multiplic' fuerit: multiplex etiā cōpletūz ab aīa dabit' ipi' rei. Si autē ratio extiterit vnica: tūc q'ntūcūq; res multiplicet' in quib' illa rō fundat'. ppter vnitātē tū rōis nō dabit' rei ab aīa nisi vnū numero cōpletū: z erit p' oīs res cōpleta vna numero tū. Nūc autē ita est q. tēpus accipit' ab aīa suū cōpletū ppter ipam rōnem supradictam in motu fundatā: que est vnica tū. Accipit' igit' tēpus vnū numero cōpletū: z est p' oīs tēpus p' sumptū vnū numero tū z nō multa formaliter: q'ntūcūq; mot' qui est mā t'pis sit multiplex. Sicut autē est de t'pe: sic etiā est de ipso nunc qd est p'ncipiū t'pis. sicut. n. tēpus cōsequit' motū: sic etiā z nūc videt' cōsequi mobile. q. tū nō cōsequit' mobile nisi sub rōne vnica fm oīa mobilia: iccirco q'ntūcūq; multiplicet' ipsa mobilia siue p'ima siue

secunda: nihilominus tamen propter unitatem rationis illi in qua cuncta mobilia uniuersum ipsum nunc manet unum numero tempore terminum. Non enim mobile aliquid dicitur nunc: nisi sumptum ut terminat et continuat prius et posterius in successiva duratone: que ratio omnino unica est. unde si essent plures mundi: et plura prima mobilia: et plures prius motus primi: et duo motus particulares si fierent et simul finirent quantum ad nunc prima mobilia essent multa: nihilominus illi motus simpliciter dicentur esse in uno et eodem numero nunc terminati. Hoc autem aliter sustineri non potest nisi dicendo ipsum nunc consequi mobile ceterum sumptum sub ratione unica secundum omnia mobilia propter quam non oportet ipsum multiplicari multiplicatis mobilibus. Sciendum est autem quod quousque tempus mensura sit omnis motus et omnem motum sequatur modo predicto. Quia tamen minimo sui generis omnia mensurantur. ideo cum motus primi mobilis sit minimum secundum tempus inter omnes alios eo quod est velocior inter omnes ex tempore sibi applicato certitudine accipimus de quantitate ipsius temporis secundum quod omnibus aliis motibus correspondet. Ad prima autem duo argumenta iam in determinatone rursus est. Ad tertium dicendum quod si male non sit ratio eandem simpliciter: est tamen ratio eandem aliquid aliquo modo. Quod enim nec est ratione materiae nec ratione actus: simpliciter non est. Quod autem sua formalitate habet: completum est. Quod uero est ratione eius quod sibi male est: non autem habet formalitatem suam: habet quidem entitatem sed imperfectam: et sic se habet tempus sine anima. Ad quartum dicendum est quod non totus id quod est tempus: ab anima et in anima est: sed partem in anima et partem in re extra ut expositum est. ideo ens rationis non est: et sic patet.

Questio terdecima:

Questio tertia decima est. Utrum graua et leuia moueant seipsa. Et uidetur quod sic. Quia naturaliter mouentur ex se mouentur. quia natura est principium motus eius in quo est: sed graua et leuia naturaliter mouentur. Et que habent in se principium sui motus: mouent seipsa. sed graua habent in se grauitatem que est eis principium sui motus deorsum: et leuia habent in se leuitatem que est principium motus sursum. igitur graua et leuia mouent seipsa. Quod ab extrinseco motore mouentur: quanto est minus tunc potest citius moueri. sed citius mouentur maius graue deorsum quam minus: et maius leue citius quam minus tendit sursum. igitur ipsa non mouentur ab extrinseco motore sed intrinseco: et sic mouent seipsa. Unum contrariorum naturam est transmutare alterum sed graue et leue sunt contraria. ergo graue super leue positum mouebit ipsum localem. sed hoc esse non potest: nisi etiam ipsum moueat. igitur mouet seipsum ad minus per accidens. Prima passio consequitur principia intrinseca subiecti: sed moueri autem esse deorsum est passio leuis: et moueri autem esse sursum est passio leuis. igitur etiam motus sursum consequitur intrinseca principia leuium:

et motus deorsum consequitur principia intrinseca grauium. **P**rimo mobile indiget motore extrinseco ad motum qui caret forma que est principium motus: et non quia habet eam. graua et leuia quia actu grauitate et leuitate non habent ad suum motum indigent necesse motore extrinseco: non autem habent indigere debent quia illa habent secundum actum. In dicitur quod per philosophum in viii. physicorum dicitur quod graua et leuia in se ipsis non habent principium mouendi nec faciendi sed patiendi solum. Ratione ad huiusmodi questionem intelligentiam considerandum est quod huiusmodi propositio qua dicitur graua et leuia mouent seipsa: triplex potest esse intellectus. Nam uno modo potest intelligi quod graua et leuia moueant seipsa per se et primo: ita scilicet ut dicatur quod graue sic mouet seipsum quod totum se quod totum est mouens: et totum secundum quod totum est motum. Secundo autem modo intelligi potest quod graua et leuia moueant seipsa non quidem per se et primo sed secundario: quia per presensas ut per tunc dicantur se mouere: quia non mouent neque mouentur propter aliquid extraneum a se: sed mouentur ratione unius partis sue et mouentur ratione alterius. Secundum etiam quod dicitur anima mouere seipsum: quia mouet ratione unius partis sue: ut puta ratione anime: et mouet ratione alterius scilicet ratione corporis. Tertio uero modo intelligi potest quod moueant seipsa: non quidem per se et primo: nec per se et secundario sed omnino per accidens. ut puta si ideo dicantur se mouere quia moueant aliquid extra se ad cuius motum sequatur motus ipsorum. secundum etiam quod nauta mouens nauim dicitur seipsum mouere per accidens. quia si non mouet se nisi in quantum mouet nauim: ad cuius motum sequitur motus eius. et quia plibus modis que predictis non potest aliquid effectiue dici seipsam mouere: nec enim est si nullo predictorum modo graua et leuia se ipsa mouentur: quod nullo modo ex se ipsis moueant. Quod autem primo modo non possunt se mouere de facili apparet si considerentur ea que ponit Aristoteles in viii. physicorum. Adducit enim ibi duas rationes ad ostendendum quod nihil totum possit se totum mouere. Prima autem ratio est: quia mouens in quantum totum habet: habet rationem influentis motum: mobile uero habet rationem suscipientis motum in fluxu a mouente. Influere autem et recipere: et agere et pati: sunt opposita. opposita uero non possunt eandem rem secundum idem uenire. quia si in se sunt eandem rem secundum idem: nec sunt diuersa genere: nec diuersa specie: nec diuersa numero. nam ea que sunt diuersa genere: sunt opposita disparte. disparta uero non determinantur sibi idem susceptum propter: sed diuersa. unum quod in eodem et se idem se copatiunt non sunt disparta: nec propter diuersa genere. non sunt etiam eadem genere propter: et diuersa specie. quia talia nunquam in eodem et se idem se copatiunt: sicut manifeste apparet in singulis inducendo. Non enim idem et se idem potest esse sicut habet et asinus: nec albus et niger: nec dulcis et amarus: et sic de singulis: non possunt etiam esse diuersa numero. quia accidentia numerantur ad numeratorem subiectorum. unum si sunt eadem specie et sunt circa idem et secundum idem necesse tunc est quod sint eadem numero. Si igitur omnino impossibile est opposita esse eadem specie genere et numero: oportet quod impossibile etiam sit opposita sibi inesse eandem rem secundum idem. Nihil igitur idem et se idem potest sibi mouere et moueri. Si ergo graue et leue totum et secundum totum mouentur: impossibile est omnino quod totum et secundum totum illo motu moueantur. Secunda autem ratio probat est. quia impossibile est sibi

idē esse et nō esse. **Q**uod autē ē actū: hoc in quātū hūmōi
habet esse. quod vero est in potētia: hoc quātū est
de se nō est. qz potētia nō est eēndi rō sed actū: tē
ipossibile est idē et sūm idē sūl esse actū et potētia.
Quod autē mouet est actū in quātū hūmōi: et quod mouet
sūm qz hūmōi est in potētia. quozū rō est. qz motū
est quoddā agere: et moueri ē pati a mouēte. agē
autē est actū secūdū qui nō cō p̄supponit actū primū
qui est forma que est rō essendi. vñ nihil agit nisi
sūm qz est actū. ratio autē patiēdi nō est actū sed po
tētia receptiua alicui actū ab agēte. **S**ic ergo mā
festū est qz nihil mouet nisi quod est actū in quātū
hūmōi: et oē quod mouet sūm qz hūmōi: ē in potētia
vñ de etiā motū est actū entis in potētia. ipossibile
est igit idē et sūm idē sūl eodē motu mouere et mo
ueri. **S**i igit totū graue moueat ita. s. qz totū sit rō
mouēdi: ipossibile est oīo qz totū sit rō qre moue
at. qā tūc idē et respectu eiusdē eēt ratio eēndi in
actū et eēndi in potētia. qd stare nō pōt. **S**ic igit
est manifestū qz graua et leuia seipsa mouēt primo
mō non pōt. **T**ertia autē declaratio eiusdē simif
et libro. pcli. **A**d cuius intelligētia cōsiderādū est qz
sicut intellectū nō intelligit seipm nisi supra seipm
reflectat vel ouertat: sic etiā nihil agit in seipsum:
nisi p̄ sui supra seipm ouersionē. vñ de quod seipz
mouet: oīz qz supra se ouertatur. et si totū mouet se
totū: necm ē qz totū ad se totū sūl ouertat. **T**otū
autē est idē quod oēs ptes. vñ de totū ouerti ad to
tū idē est qz oēs partes ouerti supra oēs. et hoc est
idē quod quālibz partē ouerti supra se et omnes
alias. **Q**uod autē supra aliquid cōuertit: ab eo ad quod
ouertit nō distat cū supra ipm ponit esse ouertūz.
ponere igit oēs ptes ouerti ad oēs: est subtrahere
ab eis oēm distantia. partū autē subtrahit distan
tia: subtrahit quātūtatē extēsiō. hac vō subtrahit
tollit diuisibilitatē et inuētiō et remanet qd simplex et
indiuisibile. **S**i ergo ipossibile est qz gūia et leuia
sint simplicita et indiuisibilia relinq̄ dīcēdū qz im
possibile sit in granibz et leuibz ponere qz totūz res
deat supra totū: et p̄ oīs impossibile est qz gūe et
lene: totū et sūm qz totū se moueat. posset autē ad h
idē deduci etiā rō p̄bi in. viij. physicor: sed p̄p̄ bre
uitatē dimittat. **M**anifestū est igit qz p̄m̄ intelle
ctus pōis qua dicit graua et leuia mouere seipsa:
stare nō pōt. **Q**uod etiā nō possit stare intellectū
secūdū. p̄bat **A**r. in. viij. physicor triplici ratōe. **E**t
p̄ma quidē rō est. qz qd est. p̄p̄z viuētū: non
pōt nō viuētūz ouenire. **E**x se autē sic moueri qz
vna ps sit mouēs et alia mota est. p̄p̄z viuētū: et
graua et leuia nō viuūt. nō pōt igit hoc cōuenire
eis. **Q**uod autē hoc sit p̄p̄z viuētū sic declaraf. **I**n
lud. n. p. qd p̄mo et vltimo iudicam? alia viuere. p̄
p̄m̄ est viuētū aīalū. iudicam? autē p̄mo et vltimo
uiuere ipa aīalia p̄b qd ē ex se moueri. **Q**uācūto
enī p̄p̄m̄ aīal se mouēt: dīcīm? qz viuūt: et p̄dat
sensūm discretiōne victoriā et oīa talia: dū tamen
retineat hoc quod est moueri ex se ipm viuere iū
dicam?. statim autē qñ desinūt habere motū ex se:

dīcīm? ipm esse vita p̄natū. ergo manifestū ē qz ex
se moueri est. p̄p̄m̄ aīalū: et p̄ oīs gūibz et leuibz
ouenire nō pōt. et maxime sic ex se moueri qz vñ
locū totalitē dimittēdo transeat ad aliū. **Q**uāto. n.
aliquid formā inferiorē et imperfectiorē habz: tāto
inferiorē opationē participat. videm? autē qz ex se
moueri supradicto modo nō quibuscūqz viuētū
tūm continet sed p̄fectioribz solūz. viuētū. n. que
vltima vitā vegetatiuā participat vitāz sensitīuā p̄
fectiorē: motu supradicto se mouent: et nō solum
dilatatiōis et constrictiōis motūz augmētū et de
cremētū. viuētū vō que participant vitā sensitīuā
mū? p̄fectā: vtpote habentia solū tactūz qualia
sunt animalia terre affixa seipsa sic sūm locū mouē
non possunt: vt videlicz locū vñ totalitē dimittē
do transeat se ad aliū. **S**ed mouēt seipsa localitē
solū sūm dilatatiōem et constrictiōem. viuētū vō ad h
mū? p̄fecta etiā qualia sunt participātia vita ve
getatiua solum inueniunt se nō mouere: nec motū
p̄cessiuo: nec motū dilatatiōis et constrictiōis:
sed solum motū augmētū et decemētū: et alijs sibi
annexis. **S**cōm hoc igit ea que sunt infra gradūz
viuentū vita vegetatiua: oportz qz nec motu loca
li se moueant de vno loco se totalitē trāsserēdo
ad aliū: nec sūm dilatatiōem et constrictiōem: nec
motū augmētū: nec motū alteratiōis. talia vō sunt
ipsa graua et leuia. **E**st etiā considerandū qz quia
forma est p̄ncipiū mouēdi et opandi: necessariū ē
qz sic diuersimode res se habeāt ad mouēdū: sic
se habēt diuersimode ad habere formā. **E**st autēz
quoddā ens quod nō pōt in seipso habere nisi for
mam suam tū. quoddā vero est quod habz etiāz
formā alterius. hanc vero non potest ita habere:
qz ad eius aliquālē p̄fectiorē p̄tineat: nisi in sub
eē intēionali quo mō pōit esse i virtute appben
sua: per quā vltimū p̄ntatur appetitiue. vñ de que
habent in se formā suam et formā etiā alteri: ex
stentē sibi operādi p̄ncipiū: necessariū est qz aīata
sint aīa apprehendēre. **C**ontingit autē aliqua in se
habere et per se accipere formā alteri? absentis qdēz
sue sūm locū distantis: sicut sunt animalia p̄fes
ctiores sensus habētia. et ex hoc contingit qz talia
moueri possunt ad aliquid distans: totalitē se de
vno lo o ad locum aliū transeat. **A**liqua vero
sunt que in se habere nō possunt formāz alterius
et distantis sed solū p̄sentis sūm locū: sicut anima
lia que habēt solū sensum tactus. vñ de et talia de
loco ad locū se totalitē transeat nō possunt sed
solū ad conueniēs p̄sens localitē sūm quāndā di
latatiōem mouent. **A**lia vero omnia et viuētū et
graua et leuia que formā alteri? vt p̄ncipiū opan
di non habēt: nec absentis neqz p̄sentis: nō poss
sunt nec primo nec etiam secūdo se mouere s3 lo
cum. sed posita in eo loco qui eis sūm formā suam
naturalē debetur: ibi immobilitē quiescūt. extra
ipsum vero posita in ipsum redūt naturalitē per
virtutē illius agētis quod eis p̄s cōtulit locūz et
formā p̄p̄m̄. hęc autē oīa cōueniētia sunt valde.

ex quo enim se mouere consequitur formā magis a materia eleuata: rationale est ponere quod grauiā et leuiā que formā habet omnino immerſam materie: ſe localiter mouere nō poſſunt. **¶** Secūda autem ratio philoſophi eſt ad idem probandū. quia que mouent ſeipſa: poſſunt etiā facere ſtare ſeipſa: ſed grauiā et leuiā non poſſunt facere ſtare ſeipſa: quā potius poſita extra ſua loca de neceſſitate mouentur niſi impediant. igitur grauiā et leuiā nō mouentur ex ſe: ſed ab alio. **¶** Ad huius autē ratiois intelligentiā conſiderandū eſt. quod oē liberū in quibus huiusmodi in agendo habet dominū ſui actus. liberū autē dicim⁹ quod eſt ſui met gratia et nō alterius: ut habet in primo methaphiſice. Seruus autē nō eſt ſui: ſed domini. domin⁹ autē in quantū huiusmodi: non eſt iam alterius. vnde et liber⁹ in operādo eſt quod ex ſeipſo operat⁹. Quod enim ex ſeipſo mouet ſibi hoc ad moueri libere ſe habet: et per conſequēs neceſſariū eſt quod habeat dominū ſui motus: quod admodū etiā id quod moueri et operari non habet ex ſe ſed ab alio: nō eſt liberū in quantū huiusmodi: nec habet etiā dominū ſui actus. Si ergo grauiā et leuiā ex ſe mouent: neceſſariū eſt quod ipſa in ſe habeant dominū ſui motus. Quod autē in ſe habet dominū ſui motus: in ſeipſo habet quod moueat. aliter enim ad moueri nō libere ſe haberet. Quod autē tale eſt: nō neceſſario mouet. ergo ſi corpora grauiā et leuiā extra ſua loca poſita non niſi ex ſe mouent: ſequitur neceſſario quod tunc libere ſe habeant ad hoc quod moueant et non moueant. Sicut igitur ſi mouentur ex ſe ſunt ſibi cauſa motus: ſic etiā ſequitur quod poſſunt tūc ſibi eſſe cauſa quietis. quod eſt impoſſibile. ergo impoſſibile eſt quod grauiā et leuiā moueant ex ſe. **¶** Tertia autē ratio philoſophi ad idem probandū eſt. quia in omni eo quod ex ſe mouetur oportet eſſe partes diuerſas: quarū vna ſit mouens: et reliqua mota. In graui⁹ autē et leui⁹ hoc accipere nō contingit. Omnes enim partes ipſorum ſunt ad inuicē conſite et cōtinue. ergo grauiā et leuiā nō mouent ſeipſa. **¶** Ad hui⁹ etiā ratiois euidentiā conſiderandū eſt. quod alia eſt ratio mouētis: et alia moti ſibi quod ex ſuperiorib⁹ partibus. vnde et partes ita ſe habent: quod vna mouens eſt et altera mota: oportet ſibi rationem eſſe diuerſas. tales autem partes in moto ex ſe poni nō poſſunt: niſi vel quātitate vel eſſentialiter. partes autē quātitatiue grauiū et leuiū ſunt omnes eiūſdem ratiois. Unde etiā ſicut per ſe apparet nō poſt dari: quare magis in eis vna pars ſit mouens quā alia. Partes autē eſſentialiter in eiūſdem dari nō poſſunt: niſi materia et forma vel etiā ut omnis cauillatio tollat. materia ſtans ſub perfectiōe corporeitatis: et forma naturalis ſibi quod conſtituit tale corpus naturale: ut puta graue vel leue: et ſic de alijs. Si igitur iſte partes nō ſic ſe poſſunt habere: quod vna ſit mouētis et alia mota: neceſſariū tūc erit quod nullo modo quantū ad ſecundū propoſitiōis intellectū: grauiā et leuiā moueat ſeipſa. Ad intelligendū autē quare dicte partes ſic ſe habeant

re nō poſſunt conſiderandū eſt quod mathematica dicunt eſſe immobilia et abſtrahere rationem ſuam a motu: nō propter aliud niſi quia ſibi rationem abſtrahunt a naturalibus qualitatibus que ſunt principia ſingulorum motuum. Naturalia vero ex oppoſito ita dicunt eſſe mobilia concernētia motum: quia dicunt eſſe qualitates concernētis. Nunc autē ita eſt quod materia prima quāntū de ſe eſt abſtrahit ab omnibus qualitatibus naturalibus: ſumpra etiā ut ſtans ſub perfectiōe corporeitatis: nullam ſibi quod huiusmodi naturalē qualitatem concernit. quia corpus ſibi quod huiusmodi: nō magis eſt quid naturale quā quid mathematicū. Concernit autē naturalē qualitatem ſumpra ut ſtans ſub forma aliqua naturali: ut pote ſub forma grauis vel leuis ad quā conſequitur qualitas naturalis que eſt leuitas. Solum igitur ſumpra ut ſtans ſub grauitate et leuitate mobilis eſt. et hoc ipſum eſt ſibi principium et ratio mobilitatis. et quia ultra hoc in quibus et leui⁹ aliud nō inuenitur: concluditur euidētiter quod nihil in eis ſit quod rationem mouētis habeat. **¶** Quod autē philoſoph⁹ dicit omnes partes talium eſſe conſitas et cōtinuas: ad partes qualitatinas referuntur: quas oportet ad inuicē eſſe aliquo modo diſtinctas: ſi vna debet eſſe mouēs et altera mota. Sic igitur manifeſtum eſt quod non poteſt ſtare grauiā et leuiā ſic mouere ſeipſa: quod vna pars ipſorum ſit mouēs et altera mota. **¶** Tercio autē modo vult cōmentator quod poſſint ſeipſa mouere. At enim quod grauiā et leuiā poſſunt eſſe in duplici potētia. quia eſſentialiter et accidentaliter. in potētia quidē eſſentialiter ſunt quādo formā cōſtitutiua eſſe grauis vel leuis actu nō habent: ſed potētia. Et quia nihil potest tranſmutare ſeipſum de nō eſſe ad eſſe: indiget tūc extrinſeco motore qui reducat ipſa ad actū. Quādo autem actu ſpēm ſuā et naturam habent: nam eſt quod quāntū de ſe eſt actu habeat et locū: et alia que talem conſequitur nō habet ſed ſi extra locū tūc ſint: hoc nō potest eſſe. quia nō habent per quā eis ille locus debeat: ſed quia per aliud impediens prohibentur ibi exiſtere. et ſic ſunt nō eſſentialiter ſed per accidēs tūc in potentia ad propriū locum. vnde et indiget motore per accidēs ut pote eo quod remoueat prohibēt. h. n. remoto ſtatim ſunt deorsum. h. autē ipſamet mouēt et remouent: ad cuius motū ſequitur motus ipſorum: et ſic per conſequens mouent ſeipſa per accidēs. **¶** Quod autē iſta poſitio nulla ſit: de facili demōſtraſt. Eſt enim duplex mouēs. quia mouent motum: et mouens nō motum. Mouens autē nō motum illud dico quod dum mouet: ipſum nō mouet: nec per ſe: nec per accidēs: cui⁹ mouētia ſunt ipſe ſubſtantie ſeparate. Mouens vero motū eſt duplex. Unū quidē quod ex ſe ſimpliciter nō habet quod moueatur dum mouet: immo potest mouere immobile manēs: ſed quod moueat cū mouet accidit ei ex hoc quod ipſi mobili cui inſluit motum eſt in eſſendo cōiunctū. iccirco neceſſariū eſt quod moueat ad motum eius: et tale mouens eſt anima. Aliud eſt mouens

forma est albedo cuius proprium subiectum non potest esse albu. sic etiam manifeste implicat contradictionem cum ponitur inductio forme motus esse; cuius inductionis proprium susceptivum moveri non potest. concedere igitur quod transmutatio substantifica sit motus: et quod subiectum transmutatiois substantifice non sit mobile: non est aliud quam concedere contradictoria simul esse vera. Manifestum est igitur quod secundum Aristotelem necessarium est ponere: quod in substantia non possit esse motus. Si autem non tantum curam scire quod philosophus dicat quantum intelligere veritatem: oportet nos subtilius et diffusius procedere ad huius questionis declarationem. nam secunda ratio Aristotelem supponit quod omne mobile sit in loco quod non ponentes motum in substantia negarent de eo quod mobile est ad substantialem formam. Secunda vero ratio supponit: quod in substantia non sit contrarietas: quod etiam isti non concederent. Et si arguatur: quod contraria debent habere quandam latitudinem quas forme substantiales non habent. supponitur etiam tunc quod forma substantialis sit indivisibilis: quod isti non concedunt. Alias ergo rationes oportet adducere ad declarandum perfecte rationes Aristotelem. et quod in substantia non potest esse motus primo autem habet possimus declarare ex ipsis rationibus forme existentis in motu et forme subalternas. Ad cuius intelligentiam considerandum est: primo quid sit motus secundo quid sit proprium motus susceptivum. tertio utrum in proprio susceptivo substantifico transmutatiois substantifice possit intelligi aliquod actu esse. Et quarto utrum forma in motu consistens presupponat esse in suo susceptivo proprio. Quantum autem ad primum considerandum est: quod motus secundum commentatores est acceptio partis forme post partem. non enim dicit aliud motus ad formam nisi successivam et continuam forme acquisitionem. unde quod incipit moveri ad formam per motum acquirendam incipit ipsam formam acquirere: sicut quod incipit dealbari: incipit acquirere albedinem. Et quia in omni successione est dare prius et posterius ideo continuata successiva forme acquisitione. necessarium est quod deus aliquid forme prius acceptum: et aliquid eius acceptum posterius. Aliis enim in acceptione forme non posset intelligi successio: nec per consequens talis acceptio posset dici motus. Manifestum igitur quod motus ad formam est pars forme post partem: sine acceptio partis forme post aliam eius partem prius acceptam. Ulterius quantum ad secundum considerandum est: quod proprium et immediatum motus susceptivum: est illud quod est proprium et immediatum receptivum cuiuslibet terminorum motus: quemadmodum proprium et immediatum subiectum cuiuslibet colorationis est illud quod est proprium et immediatum susceptivum omnium colorum. cuius declaratio est: quod unius et eiusdem nature: unius et idem est subiectum proprium et immediatum quantum ad omnes gradus suos. unde illud idem est receptivum gradus ultimi albedinis: quod est susceptivum omnium graduum precedentium. prius enim omnes ad unam naturam: et unius nature unum tantum est proprium receptivum. Et quia motus non est aliud ut declaravimus quam successiva et continua acceptio for-

me vel graduum formalium. subiectum autem huius acceptionis est illud quod continue accipit formam ipsam. concluditur evidenter quod idem sit proprium subiectum motus: et immediatum receptivum forme que inducitur per motum: et etiam forme que abijcitur: quia idem est subiectum omnium illorum inter que cadit transmutatio per se: ut alias declaravimus. hoc vero consequenter considerandum est quantum ad tertium: quod nihil est actu nisi per formas: et quod forma accidentaliter ordine nature presupponit ante se formam substantialem. necessarium est ut quod caret omni forma substantiali careat simpliciter omni forma. et per consequens necessarium est quod hoc quantum est de se nullum actu esse habeat. Primum autem et immediatum susceptivum transmutatiois substantifice est primum et immediatum receptivum omnium substantiarum formarum. et per consequens necessarium est quod de se et natura sua nullam formam et nullum actu esse habeat. quemadmodum etiam quod proprium colorationis receptivum est primum et immediatum susceptivum omnium colorum: nullum colorum habet de se et natura sua. Ulterius autem ad plenioris rationis intelligentiam: et eius quod fuit quarto loco propositum considerandum est: quod huius ens dicitur de subalternis et accidentibus: aliter tamen dicitur de uno et alio dicitur. n. p. p. de subalternis: et posterius de accidentibus. Est enim subalternus ens simpliciter. accidentibus autem est ens secundum quod: et per rationem entis reservatur in subalternis: per posterius vero reservatur in accidentibus. et quod posterius semper ordine nature presupponit per se. ideo necessarium est quod accidentibus vel ens secundum quod. presupponat ante se subalternis vel ens simpliciter. sicut autem necessarium est ut esse secundum quod: quod est actu secundum quod entis presupponat ante se esse simpliciter. et per consequens oportet quod forma que est ratio eundi secundum quod: presupponat in suo receptivo formas que sunt eius ratio eundi simpliciter. nunc autem ita est: quod omnis forma in motu consistens est ratio eundi secundum quod. presupponit igitur omnis talis in suo receptivo simpliciter esse: et formam que est ratio eundi simpliciter. Ostensum est autem quod transmutatio substantifica in suo proprio receptivo: nullam formam et nullum esse presupponit. necessarium igitur concluditur quod ipsa non sit motus. quod autem omnis forma in motu consistens est ratio eundi secundum quod: et non ratio simpliciter eundi: de facili apparet: sicut enim ratio eundi albi: est illud quod ablato totaliter auferit esse albu sic etiam ratio eundi simpliciter est illud quod ablato ab aliquo subiecto totaliter etiam ab ipso tollit esse actu. nulla autem forma in motu consistens est talis. Quod enim movetur habet aliquid de forma ad quam movetur et si tollatur ab eo illud aliquid quod habet de forma ad quam movetur: adhuc in ipso remanebit illud quod habet de forma ad quam movetur: et e converso. et quod quilibet eorum est ratio eundi. necessarium est quod nulla ipsarum sublata tollatur totaliter esse a suo susceptivo. igitur manifestum est quod nulla forma in motu consistens: est ratio eundi simpliciter: sed secundum quod solum unde nulla talis potest esse subalternis forma. ex quo etiam apparet quod subalternis forma latitudinem non habet: propter quam subalternis dici possit cuius magis et minus. Secundo autem habet declarari potest ex ipsa consideratione maioritatis et minoritatis et magis et minus. Ad cuius intelligentiam considerandum est: quod maioritas et minoritas dicunt quosdam respectus in quantitate fundatos

Questio

nam maioritas dicitur quantitatis excessum, et minoritas dicitur quantitatis defectum. unde prope maius dicitur: quod plures partes quantitatis equales vel quod plus de quantitate habet. Minus vero dicitur quod ab illa quantitate deficit. vna autem species rei inuenitur ab alia deficere et aliam transcendere in gradibus perfectionum: et ideo nomen maioritatis et minoritatis conceditur ad eas transsumi. potest enim conuenienter dici vna species maior alia: ut pote quod continet plures gradus perfectionum quam alia. et filius etiam minor dici potest: quod videlicet pauciores gradus continet ut sic maior vna dicatur quam alia: pro eo quod est maioris perfectionis et completi: secundum quem modum deum dicimus esse maximum: quod est maxime imo infinite perfectionis. quauis autem maioritas et minoritas sic in speciebus reperiuntur. non tamen ipse prope dici potest cum magis et minus. vnde habet albedo dici potest maior et minor non tamen ipsa dici potest cum magis et minus. b. autem declaratio est: quod magis et minus dicitur quosdam respectus fundatos in participatione alicuius ab aliquo ita quod ibi intellegendum duo diuersa in eentia. scilicet participatum et participans. Et participatum quidem dicitur cum maioritate et minoritate. participans vero dicitur cum magis et minus. nam magis dicitur quod participat plus de participato. minus vero dicitur quod participat minus habet sub minori complemento quemadmodum magis albi dicitur quod plures gradus albedinis participat: et minus quod participat pauciores. secundum hoc igitur apparet quod illud dicitur cum magis et minus quod non est species: sed speciem participat et sic quod ponitur quod diuersum in eentia a specie participata. Albi enim quod participat albedine dicitur magis et minus sed albedo quod non est participans imo participatum non dicitur magis et minus: sed dici potest maior et minor. et filius habet albedo non potest dici magis vel minus quam illa: quod tamen albedo posset dici cum magis et minus. quod falsum est. In accitibus igitur quod oppositum non est species: sed speciem participans potest oppositum dici cum magis et minus: sed in substantiis ipsum oppositum est species: sicut homo vel asinus. non ergo tale oppositum cum magis et minus dici potest. vnde homo non dicitur magis et minus: nec etiam hic homo. quod idem iudicium est de utroque. non enim hic homo dicitur aliquid diuersum in eentia ab homine: sed eadem est eentia habet hominis et bovis. Alteri autem considerandum est: quod sic quod albi dicitur magis et minus: necessarium est id a quo dicitur albi: in parte ipsa albedo aliqua latitudine habeat. prope quam dici potest maior et minor: non autem magis et minus. sic etiam si homo cum magis et minus dicitur: necessarium est quod humanitas a qua dicitur homo habeat latitudinem secundum quam maior et minor dici possit. vltra quod pro hominem aliquid ponatur diuersum in eentia ab humanitate: quod participando ipsam dicatur magis et minus homo. sic etiam albi aliquid ponitur in eentia diuersum ab albedine: quod participando eam dicitur magis et minus albi. hoc autem est omnino falsum: quod homo nullam aliam eentiam et nullam preter humanitatem ponit. vnde non differunt in eentia homo et humanitas. propter hanc igitur eentialem identitatem sicut humanitas cum magis et minus: et albedo cum magis et minus non dicitur. sicut etiam neque homo: neque hic vel illa albedo: et pro consuetudine quod non habeat humanitas latitudinem propter quam dici possit ab homine. et ideo magis et minus participari ab alio autem non participat sicut albedo participari

partem ab aliquo ab ipsa differente in eentia. Et hoc autem de necessitate concluditur: quod forma substantialis que est principium humanitatis. et consimili modo quilibet forma substantialis indiuisibilis est et latitudinem non habet. et prosequens subito et in instanti accipitur non ergo per motum: ergo in substantia non est motus. Tercio autem idem declarari potest ducendo ad impossibile supposita secundum fidem et habet sane per se vitate incorruptibilitate anime intellectiue. Ad cuius declarationis euidentiam considerandum est: quod omnes forme in eis cadit transmutatio pro se et non pro accitibus ita se habent quod si secundum vnam eam attenditur magis et minus. necessarium est etiam quod attendatur et secundum omnes. Si enim extrema talium formarum sumatur et ab ipsa parum recedatur per actum remissionis. necessarium est quod non tota forma sibi opposita sed aliquid eius inducat: quemadmodum enim ipsa tota non abiicit: nisi quod sibi opposita tota inducitur: sic etiam non aufertur aliquid eius: nisi quod aliquid inducitur de forma opposita: quemadmodum modum non abiicit aliquid de albedine nisi quod inducitur aliquid de nigredine. vnde euidenter apparet quod si secundum vnam magis et minus attenditur: necessarium est quod attendatur et secundum aliam. quemadmodum quod inter omnes colores cadit pro se transmutatio. secundum vero vnum attenditur magis et minus: attenditur etiam necessario et secundum omnes. et filius se habet de saporibus et in omnibus consilium. Et hoc autem consequitur statim aliud: quod enim vna talium formarum non abiicit nisi ut alia inducitur. necessarium est quod sicut ista potest successiue induci: sic etiam successiue possit abiici et alia. et quod successiua et continua acquisitio vel abiectio forme motus est: necessario contingit quod omnes tales forme induci possint et abiici per motum. Omnis autem talis forma est generabilis et corruptibilis. nunc autem ita est quod in omnes formas substantiales ad minus specificas reperiuntur generabilium et corruptibilium: ut alibi sufficiens demonstratio declaratum est: cadit pro se transmutatio: igitur necessarium est: quod si secundum vnam eam attenditur magis et minus: attendatur etiam secundum omnes et per consequens: quod sicut vna eam potest induci et abiici per motum: et sic generari et corrumpi sic etiam se habet et omnes alie anime ergo intellectiua que vna est de numero talium formarum: erit de necessitate generabilis et corruptibilis. Et hoc quidem sic euidentius apparet. ponamus enim quod non tota sed aliquid forme repugnans anime inducatur in materia. Tunc enim secundum quod ex prederminatis apparet esse necessarium non tota anima sed aliquid eius tollitur a materia. hoc igitur quod de anima a materia sublatur est: aut actu manet post talem ablationem: aut non manet: sed corrumpitur. primum autem stare non potest. manet tunc vna et eadem forma secundum vnam partem sue essentie in materia: et secundum aliam a materia actu separata: quod est omnino impossibile. sicut de facili ostenditur potest. necessarium est ergo ponere quod totum illud sit corruptum: quod si anima ponitur sublatur a materia: et sic secundum successiuam inductionem forme repugnantis anime fiet successiua anime corruptio:

et erit de necessitate anima humana corruptibilis. Et quia hoc stare non potest: necessarium est concedere: quod secundum formas substantiales non possit alterari magis et minus: et quod ipse subito et non per motum inducatur in substantiam ergo nullo modo potest esse motus. Ad primum ergo dicitur: quod dicitur effectuum cause prime et si debeant esse opposite: non nisi quod sunt dicitur nisi quod effectus uniuersalis est cause. proprietates autem non est uniuersalis subiecto suo. unde ex eo quod proprietates ignis et aque sunt dicitur: concludendum est non quod ignis et aqua opponantur secundum dicitur: sed quod habeant ad inuicem aliquam oppositionem. Ad secundum dicitur: quod cum dicitur motus esse in quantum predicamentis: sumitur motus large prout includit etiam mutationem. Ad tertium dicitur: quod forma superior in simplici et indivisibili eentia: continet totum quod continet inferior: et adhuc amplius: nec per tale continentiam dicitur alia graduum pluralitas: nisi quod ponitur gradus generis et speciei: non autem ista: sed multitududo graduum specificae perfectionis: ponitur illas latitudinem in forma que exigit ad motum. Ad quartum dicitur: quod dicitur quod est necessitas ad formam non est puritas talis sed habet magnam latitudinem: et sub quolibet gradum eius nata est stare non aliter et inferior: sed tota eentia forme. alias eius oporteret quod etiam postquam habet generat est: crescere et decrescere dicitur dicitur eius crescere et decrescere in eentibus anima intellectiva quod substitueri non potest sine corruptibilitate eius.

Ad quintum dicitur: quod habet eentia anime sit incorruptibilis: nubi lomin? nisi non est actu sensitiva et vegetativa nisi ex diuisione ad animam. et iccirco dicitur quod sunt omnes anime rationales eentibus in eentia: quia tamen actu vegetatiue et sensituiue sunt ex perfecta diuisione: necessarium est quod in eo quod tales sunt: et non in eentia sua inaequales sunt propter materiam inaequalitatem: quia quod inaequalitatem de natura sua retinet semper simpliciter solum in eo quod tales ut dicitur est. Ad sextum dicitur: quod gradus necessitas multiplex est et non vnus sub quocumque quolibet manet tota eentia forme ut dicitur est. Ad septimum dicitur: quod virtus generatiua non desequit simpliciter eentiam anime: sed potest ex diuisione ad materiam. Ad octauum dicitur: quod in generatioue talis est susceptio esse ad non esse: quibus est termini temporis ad ipsos quibus successio non est motus. quod enim generat habet non esse in toto tempore precedente preterquam in eius termino.

Questio decima quinta.

Questio quinta decima est. Utrum in aliquo re creata eentia et potentia differant secundum rem? Et videtur quod sic. sicut enim se habet essentialiter ad eentia se habet potentia ad operari. ergo per locum a proxioue diuinitate: sicut se habet operatio ad esse sic potentia ad eentiam: sed operatio et esse in omni re creata differunt realiter: ergo similiter potentia et eentia. Si que sunt in re vnus ita se videntur habere: quod vnus non ipso sublatum ex natura re: tollitur etiam et reliquitur: sed potentia visiva sublata ab oculo per cecitatem non tollitur

ab ipso anime eentia: ergo eentia anime et sua potentia non sunt realiter idem. Si accidens et substantia non sunt idem realiter: sed eentia anime est substantia: et eius potentia est accidens: quia actus et potentia sunt in eodem genere. et operatio que est actus potentie est in genere accidentis. igitur eentia anime non est idem realiter cum sua potentia. Si que sunt diuersarum specierum non possunt idem realiter cum eo quod est vnus speciei terminum. essentia autem vnus anime vnus speciei est: et potentie eius sunt diuersae speciei. ergo non sunt realiter idem cum ipsius eentia. Si si potentia non est aliud realiter ab eentia: sed solum secundum considerationem anime: tunc potentia ut potentia est non erit nisi ens anime et apud alias: sed talia sunt figurata: quod de potentia dici non potest. ergo potentia non solum secundum rationem: sed etiam secundum rem differt ab eentia. Si vna et eadem res non potest simul habere esse coextensa et non extensa. eentia autem anime humane non est coextensa materie cui coextenditur potentia sensitiva: igitur ad minus sensituiue potentie non sunt vna res cum ipsa anime eentia. Si naturalis potentia est in predicamento qualitatibus: et eentia anime est in predicamento substantie: sed substantia et qualitas differunt realiter: ergo similiter potentia et eentia. Si si potentia supra eentiam non addit nisi relationem ad actum cuius ratione eentia que est substantia sit in predicamento substantie et non qualitatibus: et ratione respectu sit in predicamento relationis: nihil tunc dari potest: propter quod ipsa sit in genere qualitatibus: ergo etc. In dicitur est: quia per idem res est et operari. est autem per eentia forme: et operari per potentiam: ergo idem sunt eentia forme et potentia. Respondeo ad hoc quod omnis intelligentia considerandum est quod aliud est querere: vtrum potentia et essentia differant: et vtrum differant secundum rem. nam primo modo quod sit simpliciter de ipsarum diuersitate. queritur. non simpliciter: vtrum habeant ad inuicem aliquam diuinitatem. sed de alio modo non queritur simpliciter de ipsarum diuersitate: sed presupposita aliqua diuinitate in ipsa. queritur vtrum de specialis diuersitatis in dicitur. Queritur. non vtrum non quocumque sed realiter differant. et quod si quod primo modo formares apparet de facili quod esse dicendum. cumlibet enim sane intelligenti appetit quod eentia et potentia in rebus creatis aliquo modo differunt. declaratio est: quia quocumque aliquid duo ita se habent ad inuicem: quod vnus ipso rursus sub ratione propria sumptum: accidit alteri sub propria ratione considerato: necessarium est quod in ipsa sit aliquid diuinitate vel diuersitas. nunc autem ita est quod potentia sumpta sub ratione que potentia est: accidit eentia vni eentia est: igitur necessarium est quod potentia et eentia aliquo modo differant. quod autem potentia accidat eentia de facili appetit. quod enim sic conuenit alicui: quod coincidit et proxiuum et absolutum intellectui eius: sed sibi dicitur accidere. potentia autem sic se habet ad eentiam. potest enim intelligi eentia intellectu simplici et absoluto: non intellecta propria ratione potentie. nam talis ratio consistit in relatione ad actum. potest autem intelligi eentia rei non intellecta relatione ad actum: excepto actu qui est forma subalis ad quam dicitur et ordinat eentia proprie materie. possunt enim intelligere boicum in homo est non intellecta relatione ad actum sentiendi vel vegetandi. Manifestum est igitur quod potentia sub propria ratione sumpta: accidit eentia rei simpliciter considerate vni potentia et essentia differunt: et sic differunt quod possunt ad

Questio

diuersa genera pertinere: sed hoc non habet ex facta deductione. non enim si aliquid per tanto accidit alicui: quod sic conuenit ei: quod tamen coincidit extra simplicem eius intellectum. statim necessarium est quod possit esse in diuerso genere ab eo. nam species et differentia diuisina generis coincidunt extra eius simplicem et absolutum intellectum: nec tamen in alio genere collocari possunt quod in eo cuius sunt species et differentia. Considerandum est igitur: quod genus et differentia et species per tanto pertinent ad unum genus: quod in una specie natura uniuersum. una uero species est unius generis terminum. quauis ergo species et differentia coincidat extra intellectum generis: non tamen possunt ad aliud genus quod ad ipsum pertinere. per tanto quod intellectus generis est indeterminatus secundum species: in specie autem determinatur per differentias. Quoad hoc: uero aliqua duo ita se habent: quod unum determinat reliquum ad certum speciei gradum ad quem nullum illud de se determinatum est: illa duo pertinent necessario ad idem genus. Essentia autem et potentia ita se habent. nam quauis aliquo modo essentia determinet per potentiam non tamen per ipsam intelligitur ut indeterminata determinari ad speciem. nam essentia autem est generalis aut specialis. si autem sit generalis: tunc per suam potentiam determinabitur ad aliquem generalem actum. non autem ad speciem: quemadmodum absolutus intellectus animalitatis: per potentiam sensitivam non intelligitur determinari nisi ad actum sentiendi. Si autem essentia fuerit specialis seu specifica erit de se in specifico gradu determinata: sed per suam potentiam intelligitur determinari ad actum non intrinsecum sed extrinsecum essentie specificum. unde manifestum est quod essentia et potentia non pertinent omnimode ad idem uerbum: nec necessarium est quod pertineant ad idem genus. differunt ergo ad intentionem essentia et potentia: et taliter quod ad diuersa genera pertinere possunt. forte autem quod aliquis ex hoc concludere uellet quod essentia et potentia differunt secundum rem credens differre realiter quemadmodum differunt secundum genus: sed hoc non uidetur esse sufficiens signum. nam cum scia sit una res: secundum terminum diuersum. considerandi modum pertinet ad diuersa genera. scilicet qualitatis et relationis. et sic circa ipsas rationes diuersas species inuenitur. ut ergo uideamus: an essentia et potentia realiter differant. considerandum est: quod aliquid est aliquo modo secundum rem differre: et dicitur differere per se res. nam secundum rem dicitur possunt illa omnia dicitur quorum dicitur non facit sola ratio: nec per omnes differunt in sola consideratione rationis intellectus: sed etiam in re est intellectum diuersitatem habet quo etiam modo differunt res et habitudo rei unius ad aliam. nam in re etiam est intellectum: habitudo rei non est ipsa res cuius dicitur esse habitudo. unius secundum hunc modum dicitur potest: quod essentia et potentia secundum rem differunt loquendo de potentia ordinata ad accedendum tale actum. Essentia enim in re est intellectum: non est ipsa habitudo sua ad actum: quia tamen habitudines ipsa potentia realiter importat. essentia ergo et potentia isto modo secundum rem offerunt: non tamen ideo dicitur potest quod dicatur per se res dicitur: quod habitudo rei non ponit per se rem aliam quam illa cuius est habitudo. quemadmodum habitudo unius

ad aliam penes albedinem non potuit aliam rem per se quam albedinem et albedinis subiectum. et tamen albedo et habitudo illa non sunt idem. nam albedo est id per quod in re aliquid est albu. habitudo uero illa non est in re habet per quod aliquid est albu: sed habet per quod unum in re est albu penes albedinem uisibile uel file. unius manifestum est: quod aliqua dicitur potest in re differre: nec necessarium est statim quod dicantur dicitur res. quauis igitur essentia et potentia differant: et sic etiam reponantur in differentibus generibus. et diuersitate insuper quam habent: non habent in sola et a sola ratione: sed etiam ex ratione uel intellectu in re ex natura sua: non tamen statim: ex hoc haberi potest: quod ponat diuersas seu res differentes: ut igitur appareat quid de hoc dicendum sit. considerandum est quod res dupliciter potest accipi: quod comiter et per se. Comiter quod ut res dicatur quicquid in re natura inuenitur: quo modo res supra diuiditur per predicamenta. et sic res dicitur potest etiam modus essendi rei et habitudo unius rei ad aliam: et ipsa res uel natura: cui tales modi essendi et habitudines attribuuntur. Propter autem res sumitur ut dicatur res: non quicquid in re natura inuenitur: sed id solum cui modi essendi et habitudines retribuantur quo quidem modo res sumpta: res absoluta dicitur: quod quod sit respectiua: habet non habet nisi ut aliquam habitudinem includit. et diuiditur inter predicamenta terminum: ut in precedentibus quonibus iam declaratum est. Et quidem si per modo modo res sumitur: dicitur potest conuenienter quod essentia et potentia naturales res differentes dicitur. non enim solum essentia: sed etiam potentia in re natura inuenitur: propter quod utrumque dicitur potest: et inuenitur in re aliquid essentia et potentia: et aliquid essentia ut dicitur est. et sumendo rem comiter non solum illud quod est essentia: sed etiam illud quod est potentia ut apparet ex dictis: res dicitur potest. unius manifestum est quod sic sumendo rem conuenienter dicitur potest quod essentia et potentia res diuersas ponit: cum essentia ponat rem ipsam cuius modi essendi et habitudines attribuuntur. potentia uero ponat ultra hoc rem quod est habitudo ad actum eliciendum uel recipiendum: et in re ipsa ut dicitur est habitudo rei unius sit res ipsa cuius habitudo est. Si autem nomen rei magis restringatur et accipiamus rem per se secundum quod dicitur: non ipse modus et habitudo rei: sed cui tales modi et habitudines attribuantur. cogemur tunc necessario confiteri quod essentia et potentia non ponit differentes res. quod quidem iam apparet ex dictis. nam rem per se sumendo ut dicitur est ipsa habitudo non est res sed aliquid rei. et uel omne illud cuius propria ratio in quadam rei habitudine consistit: aliquid rei est: sed non res ipsa: nec rem aliam per se dicitur ponit: nisi rem cuius habitudo est. et uel omne illud cuius propria ratio in quadam rei habitudine consistit rem aliam dicitur proprie non ponit nisi illam tantum: cuius habitudinem importat nunc autem ita est quod propria ratio potentie unius potentia est: consistit in habitudine ad actum recipiendum uel eliciendum. hoc enim ipsi: in quod est potentia ad actum dicitur: igitur potentia nullam aliam rem proprie dicitur potest ponere propter illam quam cuius ad actum habitudinem importat: hoc autem

est res illa quam eēntia ponit. debet enim semper habitu ad rem illam comparari: cuius est immediate habitudo: et potentia ad illam essentia cuius est immediate habitudo ad actum quem importat. Manifestū est igitur: quod sumendo rem proprie eēntia et potentia non ponunt differentes res: sed unam et eandem. hoc idem autem secundo demonstrari potest ex ipsa distinctione potentiarum. vix est autem quod potentie proprie dupliciter distinguuntur: quod penes actum et obiecta et penes diuersos gradus naturae. non est enim aliqua natura que virtute propria destituitur. vnde necessarium est quod secundum naturam diuersitate: sit etiam diuersitas virtutum: ut videlicet quanto natura est altior tanto sit virtutis altioris. vnde et conuenienter dicitur: quod natura superior potest: quicquid potest natura inferior et adhuc amplius. Et quot gradus naturae inueniuntur in re ipsa: tot etiam in eadem inueniuntur gradus virtutum vel potentiarum. Quae admodum appetit in bove in eadem natura inueniuntur gradus nature vegetativae: et ideo participat cum vegetabilibus vegetativas vires: inueniuntur etiam in ea gradus vite sensitivae: propter quod cum animalibus imperfectis participat potentia tactiva. inueniuntur etiam in ipsa gradus vite sensitivae perfectae: et ideo cum animalibus perfectis participat potentia motiva: et omnes vires sensitivas. inueniuntur etiam in ea gradus altioris vite quam inueniunt in ceteris animalibus. et ideo participat virtute altioris: sicut potentia intellectiva: ad quam reliqua animalia pertingere non possunt. Manifestū est igitur: quod sic potentie secundum gradus naturae distinguuntur: quod ad quamlibet naturam quae de numero absolutarum resequitur aliqua potentia tanto altior vel inferior: quanto inferior vel altior fuerit natura quam resequitur. si ergo potentia aliquid ultra rem proprie dictam ponit: tunc autem vtraque erit in eodem gradu: aut vna in altiori: et reliqua in inferiori. si autem cedat primū: necessarium erit ponere: quod sint vna res et natura et non diuersae. Quae enim sunt in eodem gradu: vna tamen naturam ponit: et non multas: nisi forte numero. Si autem de secundū: tunc ita procedemus. manifestū est enim quod quaelibet natura que est res proprie dicta habet suam propriam virtutem: tanto altioris vel inferioris quanto ipsa fuerit inferior vel altior. Quae admodum enim naturas sub eodem gradu differētes solo numero consequi vires eiusdem gradus seu speciei solo numero distincte: sic etiam naturas diuersorum graduum. necessarium est quod consequatur virtutes secundum speciem distincte. Ex quo igitur res posita per eēntiam: et res etiam proprie dicta posita per potentiam sunt nature diuersorum graduum: necessarium est quod habeant virtutes secundum gradum differētes. quae admodum quod calor qui ponitur per potentiam calefactiva est inferioris nature quam res que ponitur per eēntiam ignis. videmus quod potentia calefactiva est inferior quam virtus ignitua. De illis igitur virtutibus comparatis ad eēntias quas immediate ponunt. Etiam iterum queret: vix ponat res proprie dictas differētes ab illis eēntiis vel non. Et si de quod sic: appetit manifeste in finitū procedere. Si autem dicatur quod res proprie dictas non ponit ab eis differentes: concludetur continue propositū videlicet quod vix virtus et potentia supra eēntiam in qua immediate fundatur habitu ad rem proprie importata: nul-

lam rem proprie dictam superaddit. Tertio huiusmodi idem declarari potest ex alia distinctione potentiarum que attenditur per relationem ad actus et ad obiecta: vbi considerandum est: quod quod potentie specificantur per actus et obiecta: necessarium est quod etiam per hoc secundum propriam distinctionem distinguantur. cuius ratio est: quod per idem vnumquodque in sua specie reponitur: et distinctione specifica distinguitur ab omni alia quod secutus in eadem specie non cadit: quae admodum apparet in singulis inducendis: quia enim homo per rationalitatem reponitur in specie humana. inuenitur etiam per eandem a brutis animalibus distingui que essentia in hac specie non possunt et eodem modo in alijs se habet. Manifestū est igitur quod potentie ex quo specificantur per obiecta distinguuntur autem distinctione specifica per ipsa. ulterius autem ita est quod subtracto principio distinctionis aliter quod tollitur de necessitate distinctio ab eis: sicut subtracta per intellectum rationalitatem in qua consistit ratio distinctionis hominis a brutis: remanet homo ab eis distinctus. nam et impossibile est aliqua a se distincta esse: et distinctionis rationem habere. Si igitur potentie per habitum ad diuersa obiecta distinguuntur: necessarium est quod per intellectum tali habitu dine precisa ab eēntia que vna manens est principium virtutum et potentiarum diuersarum: remaneant potentie omnino indistincte et vnite. non remanent autem vnite nisi in essentia cuius sunt potentie. Ex quo igitur sola proprie dicta habitu dine subtracta per actionem intellectus: remanet de ipsis potentijs res vna et eadem sicut res eēntie super quam fundatur. concluditur de necessitate quod a potentia nulla res absoluta alia ponatur supra rem eēntie que est illius habitudinis immediatum fundamentum. si enim aliam rem poneret omnino: etiam diuersae per consequens potentie diuersas tales res: cum non sit necessarium rem subtractam habitu dine auferri sublata per intellectum illa habitu dine: oportet necesseario concedere quod etiam post subtractionem talis habitu dine potentie distincte remanerent: et ita vix non esset potentias distinguere et specificari per obiecta. Si autem dicatur quod res quidem differentes remanent: non tamen merentur dici potentie precisa habitu dine proprie dicta: concludetur tunc satis euidenter quod ille res absolute que tunc potentie dici non merentur non adiuncta eis alia re absoluta: sed sola habitu dine ad iuncta ad obiecta habent accipiunt ut potentie proprie dicantur. et quod ut predictum fuit. potentia ad illud comparanda est: quod est immediatum fundamentum habitu dinis potentia specificantis: satis euidenter concluditur quod potentia ultra rem talis fundamenti nihil aliud ponit nisi solam habitu dinem ad actum et obiectum. nulli ergo dubium esse debet: quod potentia et eēntia sic realiter non differunt: ut potentia ponat rem absolutam aliam a re sui fundamenti. Quarto autem declarari potest ex proprijs rationibus potentie actiue et passivae. Ad cuius intelligentiam considerandum est: quod si communitatis ratio potentie consistat in relatione ad actum passivum tamen potentia et actiua diuersimode ad actum referuntur. nam potentia actiua dicitur ad actum eliciendum.

Questio

Receptiua vō or ad actū recipiendū. p̄mo autē manifestū ē: q̄ potētia receptiua vel passiuā: nullā rē absolutā ponit p̄ter rem sui fundamenti q̄ de potentia quidē receptiua actus substantialis: iā i alia q̄ōne declaratū fuit. de potētia vō receptiua act⁹ accidentalis: hoc de facili appet. Si enī talis potētia rem aliā ponit p̄ter rem sui fundamenti: tūc necessariū est q̄ ponat rem substantie vel accidētis. fatef̄ autē quilibet q̄ rem accidētis ponit: qz potētia r̄ act⁹ debēt esse in eodē genere. nunc autē ita est: q̄ oē accūs est in alio receptum: r̄ omne qd̄ ē in alio receptū: ordīe nature p̄supponit ante se potētiā receptiua: tunc s̄līr̄ querem⁹: r̄ cū nō sit maior rō de vna q̄ de alia oportebit q̄ etiā ipsa rem aliquam absolutā ponat aliā a re sui fundamenti r̄ erit p̄sequens. p̄cedere in infinitū: quod cū stare nō possit: o3 necessario cōcedere: q̄ talis potētia nō ponat rē aliā a re sui fundamenti. verū enī ē q̄ substantiā p̄posita ex m̄ā r̄ forma nulla re alia mediante est: p̄p̄iū dimensiois susceptiū r̄ ipsūz dimensionatū nō mediāte re alia p̄p̄iū receptiū qualitātū q̄ imediate in quantitate dimensiuā indicanf̄. r̄ sic etiā de alijs. **U**terius autē quantum ad potētiā actiua cōsiderandū est: q̄ aliq̄ ordīnāf̄ ad actūz qui est opatio: sicut potētia intellectiua ad actū intelligendi: r̄ potētia sensitua ad actūz sentiēdi aliqua vō vltra hūc actum ordīnāf̄ i aliū qui est forma. p̄ducta per talē opationē: quēadmodū modū potētia calefactiua per calefactionē tendit in caliditate ipsam. Et p̄mo quidē de hac potētia apparet quod intendimus. Est enī res illa hī potētia que p̄ncipiū est. p̄ductionis forme que non est nisi forma ipsa: sicut rō r̄ p̄ncipiū calefaciēdi est ipsa caliditas manens in calefaciente. r̄ rō r̄ p̄ncipiū igniēte: ut sicut potētia calefactiua nō ponat rem aliā a re caliditatis: nec potētia ignitiua p̄dat rem aliā absolutā a realitate ignis. r̄ eodē mō o3 dicere de oibus alijs talib⁹ potētījs: qz eadē rō est de vna r̄ oīb⁹. **Q**uantū autē ad alias potētias cōsiderandū ē: q̄ ipse aliquo mō s̄t actiue: r̄ aliquo mō etiā passiuē: qz intelligere r̄ sentire. s̄nt etiā qd̄az pati. Et s̄m quidē q̄ passiuē sunt: rō s̄p̄ius adducta de eis sicut r̄ de alijs cōcludit. s̄m vō q̄ actiue sunt nō p̄rit aliud q̄ illud qd̄ est rō agendū qd̄ ponit esse forma intelligibilis in intellectu: r̄ forma s̄nsibilis in sensu. Et quo appet satis evidēf̄ q̄ illa r̄ eadē res que ponit p̄ tales potētiās vt. passiuē sunt. ponit etiā per eas s̄m qd̄ actiue dicūt: nullo alio supaddito nisi sola informatione sc̄do facta a formis p̄dictis. Est igit cōsiderandū q̄ vna r̄ eadē aīe eēntie p̄t poni per potētiā sensitua r̄ intellectiua differentē tñ modo: qz potētia sensitua vō vt manens sub certa dispōne organi. Sic enī h3 recipere spēs sensibiliū sine m̄ā. potētia vō intellectiua vō sumpta s̄m qd̄ transcendit materie capacitātē. Sc̄o3 hoc enī actu quandā imaterialitatē h3 r̄ sic in ea attendit intellectus agens. s̄m vō quod

est in potentia ad spēs intelligibiles recipiendas at tendit in ea intellect⁹ possibilis. **Q** Ad p̄mū ergo argumentū dicendū est: q̄ eēntia r̄ potentia bene differūt realiter r̄ s̄m aliquem modū realitatis. **Q** Ad sc̄dōm dicendū est: q̄ que sunt oīno realiter r̄ s̄m rōnem idem: necessariū est q̄ simul ponant r̄ destruant. sic autē nō se habēt eēntia r̄ potētia ut supra dictum fuit. **Q** Ad tertīū dō. q̄ accidens r̄ substantia nō sunt idem s̄m rōnem nec etiāz s̄m rem: si res cōiter sumat: r̄ sic se habēt eēntia r̄ potētia: qz eēntia dicit rem absolutā: r̄ potētia dicit rem respectiua. **Q** Ad. iij. dō. est eodē modo quo ad tertīū r̄ p̄mū. **Q** Ad. v. dicendū: q̄ potētia non est ens aīe tñ sed nature: qz diuerfitatē quam hēt ad eēntiam nō h3 ex sola actione aīe intellectiue: sed etiā nāli quādā necessitate eā hab3 in re extra animā. **Q** Ad. vi. dō. q̄ potētia sensitua ex ea pre qua ponit eēntia anime intellectiue nō est coercēsa materie: sed solū ex ea parte qua ponit certā organū dispōnē. **Q** Ad. vii. dō. qz iaz p3 r̄sio s̄m ei q̄ potētia ponit eēntiam supra quā fundat non est necessario qualitas: sed p̄t eē substantia. Sc̄o3 autem q̄ ponit quendā modū siue quandam de terminationē eēntie: sic est q̄litas. r̄ qz illa de f̄m natio attendit ex respectu ad aliud: iccirco h̄ mō est relatiuū. Et p̄ hoc p3 r̄sio ad octauum.

Questio decima sexta.

Questio sexta decima est: **U**tr̄ in aliquo idiuūdo substantie sint plures forme substantiales: Et videt q̄ sic: qz i quolibet corpe est aliq̄ forma p̄ quā cōuenit euz alio. s̄. forma corpēitatis: r̄ aliq̄ p̄ quā subāliter differt ab alio quolibet. s̄. illa p̄ quā recipit in de f̄m iata spē sed p̄ eandē formā nō p̄t aliq̄s cū alijs subālitē cōuenire r̄ differre: ergo r̄c. **Q** S̄ oīs forma est in de f̄m iata m̄ā sicut p3 sc̄do p̄hysicor̄: r̄ in. ij. de aīa: qz act⁹ actiūoz s̄nt in patēte r̄ disposito: s̄z dispōnes s̄nt accētia: accētia autē fundāt i aliquo ente actu vel exīte actu p̄ formā talē: ut hēf̄a p̄ho p̄mo de generatiōe cap̄lo de r̄a refactiōe: q̄ saltē due forme subāles s̄nt i quolibet idiuūdo: vna ex q̄ m̄ā fit actu. s̄. subiectū cui īsūt passiones seu p̄me dispōnes: r̄ alia q̄ aduenit ipsi subiecto disposito. **Q** S̄ p̄bas sp̄aliter de quolibet corpe mixto: qz oē illud i quo s̄nt plura elā i actu h̄nt in se plēs formas subāles: qz qd̄libet elm h3 i se formā subāle differētē nūero a forma subāli aliteri⁹ elemētī. s̄z in quol3 mixto s̄nt plura elā actu: ut vult cōmētator r̄ auicēna i. iij. celi r̄ mūdi. r̄ etiā **A**rl. p̄mo de gn̄atione: vult enī q̄ mixtio fit miscibilīū alētoz vno. **Q** S̄ de quolibz aīato p̄hs dīc̄ ii. de aīa: q̄ aīa ē act⁹ corpi organici p̄hysici potētīa vitā h̄ntis: r̄ est act⁹ subālis: ut i eodē p̄bas: sed oē corpo organici h3 aliquā formā subālem q̄ r̄c.

Pbat de quolibz aiali. si. n. corpus quodlibz mortuu est idē numero qd fuit aialis viui. i quoz libet aiali sunt ples forme subāles. qz illa que est in ipō mortuo z aia sepata vel que corrupta est. sz corpus cuiuslibet mortui est idē numero corpus quod fuit aialis viui. qz videm⁹ in ipō eadē accñtia numero. videm⁹ enī qd eadē est albedo ī cada nere cū illa que fuit in viuo. g̃ est idē corp⁹ nūero als accñs eēt trāslatū de subiecto ī subiectū. g̃ z c.

P in omni eo qd mouet motu pgressiuo z a seipo sunt plures forme subāles. quia oē tale viui dif in duo. quoz vnū est mouēs: z aliud est motū vt vult pbs in. viij. pbyficz. sed mouēs z motum debēt esse in actu vt vult cōmētator in eodē. viij. quare relinq̃t qd in omni eo qd mouet a seipo: for me ples subāles sunt. sed oē aial qd mouet motu pgressiuo: a seipo mouet z a se vt euidēs ē. g̃ z c.

P sicut se habz de lacerta: ita z de alijs aialib⁹ sed in lacerta sunt plures forme. pbo. qz pars la certe diuisa ab ipa lacerta habz aiam que sentit. si enī pūgat retrahit: z p oīs est aial. z planū ē qd non est eadē numero aia cū alia que pus fuit: sed alia aia que est in parte lacerte pus fuit in lacerta anteq̃ eēt decisa. Qd pbat. qz illa aia nō ē de no uo genita: cū nec aial cui⁹ est pars fit de nouo ge niti. quod pbat. quia omne aial: aut generat per alificatōem: aut p viuificatōem: aut p putrefactio nem: aut per vremificatōem. vt vult pbus in li bzo de historijs alijs: sed illud aial nullo illoz mo doz ē generatū vt p3. ergo zc.

P si homo ē cor ruptibilis: in eo sunt ples forme subāles: sed hō ē corruptibilis. ergo zc. Maior pbat. qz aut ē cor ruptibilis quantū ad mām: aut quantū ad formā: aut quantū ad vtrūq̃. sed nō quantū ad mām. quia illa est incorruptibilis fm p̃m p̃mo pbyficz: z p oīs nec quantū ad vtrūq̃: relinq̃t ergo qd q̃tuz ad formā. qz forma ei⁹ corrupit: sed aia intellecti ua est incorruptibilis: vt dicit secūdo de aia. ergo in hoīe est quedā alia forma p̃ter aiam intellecti uā p quā est corruptibilis. Alique aut alie ratōes sunt dialectice z vane. In dicitur est qd sicut vnū quodq̃ se habet ad esse subāle: ita se habz ad for mā subāle. qd omne esse subāle est a forā subāli.

Sed vnū quodq̃ indiuiduū in genere habz vnū eē subāle. ratio etei substātie consistit in indiuiduitate: vt patz. vij. methaphisice. Rñdeo. ad hui⁹ qōis euidentia intelligēdū est qd de illa qōne sunt quar tuoz opiones. Una est opinio. d. qd in quolibz indi uiduo sunt ples forme subāles ordinate se hñtes fm ordinē pdicabiliū. Secūda opinio dicit totalit̃ z iū. dicit. n. qd vnū quodq̃ indiuiduū cōtentū ē vna forma subāli p quaz est quicqd est in pdicamēto substātie. Est aut tertia opinio tenēs mediū. d. qd in q̃busdā indiuiduis subē est nū vnā forā subāli z ī q̃busdā ples. sic g̃ z ista opinio bigita ē. Quidā enī dicit qd in quolibet corpe simplici est nū vnā for mā subālis: in oib⁹ aut corpb⁹ mixtū sunt plures.

Alij aut dicit qd in quolibet hoīe sunt ples for

me subāles. in oib⁹ aut alijs ab hoīe est nū vnā. Et ista opinio de nouo surrexit p̃p̃ corp⁹ christi z san ctroz viroz corpa. Que aut istaz opionū fit verior nō est facile determinare. qz vnaq̃q̃ ipaz magnos habuit z bz defensores. qz nū apud latinos maio res tenēt vnitatē formaz. Thomas vij z Albert⁹ z illa opinio magis est asona dicitis pbi z p̃fessoruz ei⁹: credo intrepide tenendū eē in quolibz indiuiduo substātie eē nū vnā formā subāle. Si aut fm fidē catholicā forte vt celebzē intuetib⁹ oporteat dici cōtrariū: loquēti nū pbyfice nō ē cura. **V**dicam⁹ igit qd in quolibz indiuiduo substātie: est nū vnā forma subālis. Et hoc pōt declarari ad p̃ns ml̃tis rōnib⁹. Quaru p̃ma sit illa. Si in aliquo indiuiduo substātie essent plures forme subāles: oēs forme post primā erūt accñs. sed hoc est impossibile. cuius causa est. qd quod vere est nulli accidit. s. subā vt dicit pbs p̃mo pbyficz. Maior pbat. qz omnis forma subālis dat esse in actu: z sic p̃ma forā ad ueniēs mae dat eē in actu. sed omne qd aduenit alicui ex̃iti in actu est accñs. vt p3. vij. methaphisice. ergo omēs forme adueniētes post primā sunt accñtia. Sed ponētes opinionē cōtrariā ratiōem istam conant dissoluere. Dicit. n. declarādo eozū pōem. qd in quolibz indiuiduo sunt plures forme subāles. oēs tamē forme p̃ter vltimā sunt q̃si pot̃ tēiales z disponētes mām ad vltimā formā que sola dat esse cōpletū z specificū. sola. n. vltima for mā: cōpleta z specificā d̃. Tūc soluit ad ratiōem z dicit qd oē qd aduenit alicui in actu ex̃iti cōple to est accidēs: sed si adueniat alicui ex̃iti in actu incōpleto nō est accidēs. Lūz igit oēs forme p̃ter vltimā sint incōplete: relinq̃t qd nulla illaz erūt acci dēs. Sz illa respōsio saluatis dicitis p̃p̃p̃aticeoz stare nō pōt. z hoc pbat quattuor rōib⁹. **P**rimo qd cōmētator p̃mo pbyficz volēs pbare qd mā p̃ma nullā formā bz a se. pbat hoc tali rōne. Naz si mā p̃ma de sui rōne haberet aliquā formā: tūc oīs alia forma adueniēs eēt accidēs. z tamē ma nifestū est qd illa forma esset incōpletissima. videt enī qd q̃to aliqua forma est p̃p̃inquoz vltime. s. aie intellectiue: tanto est cōpletior. Et sic p3 p̃ omēi. qd omne adueniēs ex̃iti in actu z incōpletissimo est accidēs. perijt ergo eoz positio. **P**̃. Ar. in p̃ mo de gnatione: arguēs cōtra illos qui ponebāt p̃ncipiū māle aliqd̃ elīm dicit: qd si aliqd̃ elīm p̃nci piū māle essz: tūc gnatio que est ad formā subāle eēt alteratio. **A**ut ergo alteratio fit ad formā acci dentalē sequeret qd forma subālis esset accidēs. h̃ aut non est nisi quia adueniret ex̃iti in actu: z nū euidēs est qd forma elemēti est incōpletissima: qz mae p̃p̃inquisima. **P**̃. aut forma d̃ incōpleta qz est imp̃fecta: aut qz pot̃tēialis. sed p̃mo modo nō pōt dici incōpleta. nā aia asini est incōpleta qz imp̃fecta respectu aie itellectiue. z nū omne adue niēs asino est accidēs: vt ipi cōcedūt post formaz sine aiam asini. Nec pōt dici qd sit incōpleta qz sit pot̃tēialis. qz sicut mā se bz ad actū: ita forma se

Albertus quid mihi do

Sanctior hanc opinio

*ap̃to de spe^o p̃o greda
in hui⁹ q̃o. p̃ m
q̃ m̃ h̃ m̃ p̃ m̃ ñ g̃o.*

*o q̃ p̃m̃ forē s̃m̃ imp̃
vltima nō dat eē actū p̃m̃
cum h̃ ñ ad p̃m̃ forē s̃m̃
ṽq̃ ad vltimā m̃q̃ solū d̃
d̃ p̃p̃m̃ s̃m̃ ã p̃m̃
ad ã p̃m̃ s̃m̃ p̃m̃
oē adueniēs p̃m̃ m̃ d̃ p̃m̃*

*Quo q̃ q̃m̃ q̃m̃ p̃m̃
p̃m̃ q̃ m̃ m̃ q̃m̃ et imp̃
atū ã p̃m̃ s̃m̃ p̃m̃
vltimā m̃q̃ in p̃m̃ d̃ ã p̃m̃
et spe^o p̃m̃ p̃m̃ vltimā*

4

*Corpus aliud simpliciter dicitur
mixtum q̃m̃ d̃ d̃*

h3 ad potentia. sed ma pma de se nullu h3 actus: vt
 pbat comētator pmo pbyficoz: g nulla forma h3
 aliqua potētia: 2 pns nō est potētia. **¶** Oē
 qd dat esse simplr dat esse cōpletū. cōpletū enī ad
 incōpletū videt se habere: ut simplr ad fm qd. sed
 oīs forma subālis dat esse simplr: sicut p3 p Arl. p
 mo de generatiōe: qre nulla videt distātia de actu
 cōpleto 2 incōpleto. **¶** Sed forte istabūt ad istas
 rōnes: q aliqua forma vel actus dī incōpletus ex
 eo q h3 ordinē eēntialē ad aliā formā nō qz impy
 secta: nec qz habeat aliquā potētia passiuā. **¶** Et p
 hoc p3 solo ad oēs adductas rōnes. pma enī 2 se
 cūda nō cōiuncunt: qz si mā de se haberet aliquaz
 formā: illa forma nō haberet essentialē ordinē ad
 aliquā formā: sed idifferēntē se haberet ad omnes
 alias formas: h3 etiā non eodem modo fit de for
 ma elementī. **¶** Ad tertiam rationē iam patet q
 non dicitur aliqua forma incompleta: quia fit pos
 tentialis vel imperfecta: sed quia ordinem natura
 lem habet ad aliam formam: cum nec ad ipsam
 sistat generatio: nec intentio nature. **¶** Ad quar
 tam rōnē aut dīcendum q illud qd dat eē simplr
 nō dat eē cōpletū illo mō quo accipit cōpletū. s. q
 nō h3 ordinē eēntialē ad aliqd ad qd sistat gene
 ratio: sed qz dat eē cōpletū respctū eē qd dat forma
 accīntialis: qd est eē fm qd. **¶** Ista aut solo nulli
 videt eē valoris. nā videm q forma adueniēs en
 ti in actu est accīs: qz nō videt eē alia cā nisi quia
 oīs forma requirit subiectū in potētia i quo existat.
 sicut igit se h3 forma ad formā: ita se h3 potētia ad
 potētia. sed forma se h3 ad formā sicut eē ad esse
 cū a forma sit eē. cū igit esse qd dat forma subālis
 sit eē simplr: 2 esse qd dat forma accīntialis sit esse
 fm qd: ut p3 p Arl. vij. metaphysice. **¶** Relinquit q
 forma subālis sit forma simplr: 2 forma accīntialis
 sit forma fm qd. 2 vlti^o relinquit q oīs forma
 subālis siue hēat ordinē ad aliā siue nō requirit sub
 iectū i potētia simplr. subiectū autē qstūctūqz sit in
 actu incōpleto: 2 h3 ordinē ad aliud: nō est i potē
 tia simplr. nulla g est solo. **¶** Arl. dicit pmo de
 generatiōe: q mā pma est imediatū subiectū gene
 ratiōis aliāz aut transmutatiōis quodāmodo. cum
 igit generatio simplr d q loquitur sit introductio for
 me subālis i mā: ut vult comētator. vi. pbyficoz
 relinquit q mā pma sit imediatū subiectū oīs for
 me subālis qstūctūqz: igit mā sit in actu subāli cō
 pleto: 2 habere ordinē ad aliud nō possz recipere
 aliā formā subāle qn eēt accīs. **¶** P dato q esset
 vtz q forma adueniēs enti in actu incōpleto non
 esset accīs: ex eo q ille act^o ordinē eēntialē h3 ad
 aliud: tūc illud in quo essent iste plures forme nō
 esset vnū subāliter: sed solū ordie colligatiōis: sic
 domus 2 fundamētū q qstūctūqz hnt ordinē eēntialē ad
 inuicē ut fundamētū ad parietē: 2 pies ad tectum
¶ Semp generatio vni^o corruptio ē alī^o: 2 econ
 uerso. sed si in aliquo indiuiduo substātie genera
 liter de quo loquimur eēt plures forme subāles
 semp generatio vni^o nō eēt corruptio alī^o: qre 2c.

maior pbat: qz sumpta est a pbo pmo de genera
 tione. minor pbat: nā introductio oīs forme subā
 lis ē generatio simplr. 2 tñ si in aliquo indiuiduo
 subē sunt plures forme subāles: alie nō corrupit
 fm eos. 2 pns manet totū cōpositū. Ista aut nō
 nō pōt dissolui nisi vno triū modoz. vel dicēdo q
 cū Arl. dicit: q generatio vni^o est corruptio alteri^o
 dicat h fm opioz alioz. vel dicēdo q h dicit i ge
 neratiōe eloz. vel dicēdo q dicit accipit generatio
 vno mō piculariē p generatiōe spālī cuiuslibet
 forme exiūs in cōposito. 2 sic nō intelligit pbs: q
 semp generatio vni^o sit corruptio alteri^o. Alio mō
 accipit generatio vlt^o: toti^o. s. cōpositū a pncipio pzi
 me forme vsqz ad vltimā 2 completā formā. 2 de
 hac gnatiōe intelligit pbs: q gnatiō vni^o ē corrup
 tio alteri^o: quia cum introducā pma forma cōz
 rumpit alia ut cum introducitur forma sanguis
 corrupit forma semis. **¶** S3 pma solo nulla est: si
 quis respiciat ibi pbm. qrit enī ibi pbs: cū oē quod
 corrupit cedat i nihil: q est cā qre nūqz deficiat ge
 neratio: cū semp qdlibet generet ex alijs. **¶** Deide
 ponit solones alioz: 2 eas iprobat: 2 postea ponit
 solutionē istā: q cā qre generatio semp cōpleat 2
 nunqz desinat est: qz semp generatio vni^o est cor
 ruptio alteri^o: 2 econuerso: 2 istā soloes nō iprobat
 2 sic p3 qz fuit solo nulla: sed argumētū ipm repro
 bat. **¶** Nec etiā scda solo valet. pmo qz eēt 3 illoz
 qui ponūt plures formas subāles in quolibet idu
 uiduo. 2 3 istos spālī disputamus. Scdo qz vide
 m^o exēplū qd ponit Arl. postea magi iseri^o: sic qñ
 ex semie generat sanguis. 2 planū est q nec semē
 nec sanguis est elm. **¶** P Arl. in pmo de gnatiōe
 2 corruptione dicit: q ipse vult desinere quō ge
 neres caro 2 alia mixta: ut p3 ibi: g 2c. **¶** Tertia at
 solo que videt habere aliquid apparete stare nō
 pōt. primo qz aliquid nō dī simplr de aliquo nisi
 totū vel plures pncipaliores ptes eius sint tales
 ut dī in fine. v. pbyficoz. vñ aliquid nō dī calidū
 nisi totum vel plures ptes eius sint calide. Cū igit
 simplr dicat q generatio vnus ē corruptio alte
 rius. o3 q h bēant vel oēs eius ptes generationis
 vel plures pncipaliores que sunt vltime: qre 2c.
¶ Sicut se habuerūt in generatiōe: ita se habes
 but in corruptione: ita q corruptio illius forme in
 cōposito nō erit generatio alteri^o: cū generatio nī
 fuit corruptio alterius. Cū g sepabit aīa intellectu
 na ab hoīe: nō generabit aliquid: sed remanebit
 aīa sensitua: etiā p pns aīal. 2 h cōsiderat p p3. iij.
 ethycoz caplo de vtilio: vbi vult: q oē quod pus
 aduenit vltimo recedit. 2 sic relinquit q postqz hō
 erit mortū: remanebit aīal 2 ambulabit. 2 postqz
 corrupta fuit aīa sensitua: remanebit aīa vegetati
 ua: 2 p pns viuū 2 nutrit: quoz quodlibet appet
 esse absurdū. **¶** Si dicat ad istā rōnem: q iste tres
 aīe sunt vna numero iquirendū 2 petendū est ab
 eis: quare magis aīa intellectua pōt dare esse sen
 sitiuū 2 vegetatiuū qz esse corporeū 2 mixtū. 2 sic
 de alijs. **¶** Est etiā 3 eoz positionē qui ponunt in

Ad 3

Ad 4

*Ad 3 eē actum vni vidz
 nō ut ut vni vñ m cōplem
 ad ad ad qd pntur pna? / et
 de istā rōne Arl qz vñ
 sup. eē fm? dīc 2c pmo
 Meo h3
 pmo q i cōpleto rōtaliō
 pē cōdic a q celi et fm. 2
 pntur ad pōt formā et ad 2c?*

quolibet indiuiduo plures formas substantiales esse: ordinate se habentes s; ordinē eēntaliū pdicabiliū in genere substātie. **S**i si diceret sicut dicunt quidē: q; recedente aīa intellectiua ab hoīe: adhuc remanet sensitīua: tñ mēbra ita sunt debilitata 2 al terata ex sepatione aīe intellectiue v; ex aliqua cā q; reddūt inepta ad sensū 2 motū: sicut videmus ī palyticis manifeste. **S**olutio ista nō valet: q; o; q; p̄mū sensitīuū. s; eoz adhuc sentiret 2 mouer. q; aut nō moueat aliqō memb; in quo fit aīa sensitīua nō videt esse nisi ex p̄uatiōe calozis naturalis. **S**ū ergo in corpe fit calor nālis q; diu durat aīa: sequeret si statim sepata aīa intellectiua foret p̄for ratio vsq; ad cor: q; aīa remaneret sine aīa. h; autē est falsum: quare rē. **S**i si sepata aīa intellectiua remaneret sensitīua: hō nō esset mortuus. sed hoc est absurdū: igitur rē. minor p̄bat: q; adhuc remaneret anima sensitīua: remaneret vegetatiua: quia nulla alia potētia anime potest esse sine vegetatiua: vt vult Ar. in secūdo de aīa. sed vbi est adhuc anima vegetatiua illud est viuū: quod autē est viuū nō est mortuum: igitur rē. **S**ed forte adhuc respondebit q; in homine est duplex vita. vna ab anima intellectiua. 2 ista cōpetit homini in quantum est homo. 2 q̄tuz ad talē vitā homo est mortuus ex sepatione anime intellectiue. 2 p̄sequēs hō est mortuū in quantum ē homo. **S**ecūda est vita que cōpetit sibi in quantum est aīa: 2 alia que cōpetit sibi in q̄tuz est vegetatiua. 2 quātū ad istā duplicē vitam homo nō est mortuus. **S**ed ista solo nō valet: quia sicut vult p̄s sc̄do de aīa: viuere viuētib; inest p̄ vegetatiuā potētiā: 2 nō p̄ aliaz potētiā. alias due aīe vegetatiue essent ī aīa q̄d absurdū est: quare rē. **S**i sicut dicit p̄s sc̄do de aīa: viuere viuētib; est esse. **S**i igitur in hoīe est triplex viuere: in hoīe est triplex esse. h; aut videtur absurdū: q; vniū rei vniū est esse: vt p; per p̄m̄ tertio metaphysice. quare rē. **S**ed aliq; respōdebit ad p̄mā rōnem: 2 dicit q; qñ Ar. dicit: q; in omnib; viuētib; inest viuere p̄ potētiā vegetatiua; p̄t̄ intelligi duobus modis. vno mō q; oē viuere quocūq; sit illud inest viuētib; per potētiā vegetatiuā. 2 sic nō intelligit Ar. **A**lio modo q; in omni viuō corruptibili 2 generabili de quali loquitur hic p̄s: est potētia vegetatiua. **S**i ista solutio nulla est: q; q̄q; forte in hoīe fit triplex viuere quod opponit mortū: est viuere per aīam vegetatiuā. 2 hoc p̄bat p̄ Ar. in libro de morte 2 vita: vult enī ibi q; duplex est mors. s; nālis de qua loquimur 2 vocat extinctio. 2 talis mors est corruptio forme. **A**lia vocat mors ex consumptione humiditatis: ad quam sequit̄ destructio calozis nālis. quocūq; aut istoz modoz: mors nō ē aliud q̄ destructio calozis nālis. 2 sic q̄ diu aīa vegetatiua est in corpe 2 sensitīua: nō est destructio calozis naturalis: q; q̄ diu aīa vegetatiua est in corpe tā diu fit nutritio in corpe: vt Ar. vult p̄mo de generatione cap̄o de augmēto. sed oē nutrimentuz

oz esse decoctum: vt d; p̄mo de p̄ibus aīaliū. de coctio aut fit a calore nāli: vt d; eodē loco: q̄re rē. **S**ed forte aliquis respōdebit ad rōnes p̄ncipalem 2 dicit: q; simul 2 semel recedente aīa intellectiua recedit anima sensitīua 2 vegetatiua. **S**i ad auctoritatē p̄bi cum dicit: omne quod p̄us aduenit vltimo recedit: respondebit q; hoc est verum ī illis que nō sunt essentialit̄ ordinata qualia autē sunt ille tres anime non habent veritates. **S**ed illa solutio non potest stare. p̄mo respiciendo intentionem philosophi ibi vbi ponit p̄dictam auctoritatem. dicit q; hoc est verum in inquisitione consilij: q; omne quod p̄ius aduenit vltimo recedit 2 ibidem dicit: q; inquisitio que est consilium: est simile diadramas in demonstratione mathematica. **S**ed manifestū est q; in demonstratione mathematica: maior 2 minor ordinant̄ ad conclusionem. ergo in inquisitione consilij omnia ordinantur ad aliquid vnum. 2 sic patet q; cū dicit aristoteles: q; p̄ius aduenit vltimo recedit intelligit in essentialiter ordinatis: nulla est ergo fuga. **P**reterea petamus quare accidit hoc. s; q; in essentialiter ordinatis omne quod p̄ius aduenit vltimo recedit. in illis autē que non habent ordinem essentialē nō habet veritatē. **A**d quod forte ipsi dicent nec aliter possunt dicere: q; hoc accidit essentialit̄ ordinatis: quia in talibus omnia p̄cedētia sunt propter vniū. s; vltimū. 2 ideo recedente vltimo cū amplius redire non possit si remanent p̄cedētia esset frustra: quia frustra est illud quod est ad aliquē finem ordinatum que; non includit: sicut dicitur secundo physicor. sed deus 2 natura nihil faciunt frustra: vt dicitur primo celi 2 mundi. sed illa positio repugnat positioni eozum: quia qua ratione recedente anima intellectiua recedit anima sensitīua 2 vegetatiua eadez ratione recedent oēs alie forme existentes in homine: quia omnes ordinant̄ ad ipsam intellectiua; 2 tamē ipsi ponūt q; corpus hominis mortui est idē numero quod fuit viuū: 2 per consequens forma substantialis per quam erat corpus nō recessit nec passiones 2 super hoc firmit̄ potissimam demonstrationem eozum. **P**reterea si anima sensitīua nō recedit recedente intellectiua nō corrumpunt̄ dispositioes quibus mediantibus saluatur 2 perseverat in materia. cum igitur non sint eedem dispositioes anime sensitīue 2 intellectiue nō corrumpunt̄ ab eodem corrumpente. **P**reterea si in aliquo indiuiduo essent plures forme substāciales: omnes p̄ter vltimam essent frustra: sed deus 2 natura nihil faciunt frustra: vt dictum est: quare rē. maior p̄batur: quia sicut vult aristoteles secundo de anima: sic est in formis: q; semper p̄ior reseruat̄ in posteriori. vnde ipse dicit q; vegetatiua est in sensitīua 2 semper p̄ius in eo quod cōsequenter se habet. **S**i sic relinquatur q; omnes forme p̄cedentes sunt virtualiter in vltima: essent ergo frustra omnes p̄cedentes: quia illud est frustra

quod potest fieri per pauciora et fit per plura: ut dicitur primo physicoz. **¶** Ad istam questionem respondebit aliquis quod aliquid dicitur esse in aliquo sive in alio multipliciter: ut dicitur quarto physicoz. vno modo sicut aliquid in suo fine et in suo optimo. Et alio modo in virtute sua. primo modo habet veritatem quod vegetatiuum est in sensitiuo: et semper prius in eo quod consequenter est: sicut in suo optimo. omnes enim forme priores in composito sunt propter ultimam formam tanquam propter finem earum. sed illa solutio stare non potest.

¶ Primo quia ipse dicit quod vegetatiuum est in sensitiuo sicut trigonum in tetragono. non est autem trigonum in tetragono sicut in suo optimo: quia figura triangularis potius est quam quadrangularis. omnis enim perfectio consistit in ternario. et ut perbat philosophus in primo celi et mundi: propter hoc a natura tanquam leges illius ad sanctificationem eorum vitium numero hoc. ternario. **¶** Preterea aristoteles in principio de morte et vita dicit: quod vnum et idem numero est per quod vivit animal: et est anima: sed vivit per animam vegetatiuam: et est animal per animam sensitivam: quare vnum et idem numero est anima vegetatiua et sensitiva in animali.

¶ Preterea boetius in libro de consolatione dicit quod quicquid potest virtus inferior potest virtus superior: et adhuc amplius: quare etc. **¶** Preterea ad principalem questionem: sicut se habet in animalibus ita se habet in quolibet individuo substantie: quod etiam ipsi concedunt sed in aliquo animali non sunt plures forme substantiales: quare etc. minor probatur: quia secundum philosophum secundo de anima recedente anima: non remanet corpus nisi equivoce. vult enim quod si virtus visiva esset anima oculi quod recedente virtute visiva non remaneret oculus nisi equivoce. Sed si in animali essent plures forme substantiales recedente anima non esset idem corpus nisi equivoce: quia non est idem corpus numero nisi cum remanet eadem forma per quam erat corpus. et etiam ipsi aduersarij hoc concedunt imo semper hoc fundant potissimum demonstrationem eorum: quare etc. **¶** Ad istam rationem ipsi respondunt et dicunt: quod recedente anima non remanet animal nisi equivoce: sed bene remanet idem corpus. unde aristoteles secundo de anima non dicit quod non esset corpus oculi nisi equivoce sed oculus. **¶** Sed ista solutio non videtur posse stare si bene respiciamus verbi philosophi ibidem. dicit enim ibidem ita philosophus quod si forma dolabre esset forma substantialis recedente forma dolabre non remaneret dolabra nisi equivoce: sed quia forma dolabre non est forma substantialis et anima dolabre adhuc remanet dolabra separata et corrupta forma dolabre. aut ergo philosophus per dolabram intelligit totum compositum ex corpore dolabre et forma dolabre. aut intelligit corpus dolabre. non potest dici quod intelligit totum compositum ex forma dolabre et corpore ipsius: quia in rei veritate corrupta for-

ma dolabre: prout accipitur dolabra pro toto composito non remaneret nisi equivoce. et tamen aristoteles dicit quod non remanet equivoce. intelligit ergo de corpore dolabre soliti: ergo non intelligit de oculo. putatur dicitur de toto composito: sed de corpore oculi. **¶** Preterea aristoteles dicit expresse. primo de partibus animalium: quod animali mortuo non remanet corpus animalis nisi equivoce. Sed forte ipsi respondent ad istas rationes et dicunt: quod corpus animalis potest considerari dupliciter. vno modo secundum quod est corpus: et sic remanet idem numero mortuo animali. Alio modo secundum quod est corpus animalis. et sic non remanet idem numero nisi equivoce. dicitur enim corpus animalis in quantum est subiectum et perfectum ab anima sensitiva. et sic intelligit aristoteles. secundo de anima: et primo de partibus animalium. **¶** Sed ista solutio stare non potest. primo: quod dicit aristoteles. secundo de anima: et primo de partibus animalium: quod non remanet oculus nisi equivoce sicut lapideus aut depictus. sed corpus lapideum aut depictum nunquam fuit perfectum anima rationali vel sensitiva: quod corpus mortui sive animalis fuit perfectum anima sensitiva. **¶** **¶** Aristoteles dicit quod remanet corpus dolabre: et planum est quod non remanet nisi ut corpus. non enim remanet ut corpus dolabre: corrupta forma dolabre: sic dicit aristoteles. quod si forma dolabre est forma substantialis et anima dolabre separata forma dolabre non esset dolabra nisi equivoce. relinquitur ergo quod mortuo animali non remanet idem corpus numero: putatur consideret ut corpus absolute.

¶ Planum est quod corpus animalis mortui est in aliquo specie: ut in specie cadaveris: quod omne quod est in genere est in aliqua eius specie: sed non convenit idem numero amplius permanere donec in specie immutatur: sicut dicitur in topicis: quare etc. **¶** Si bene recolo non certitudinaliter assero. aristoteles dicit primo de partibus animalium quod in corpore animalis mortui non remanet eadem figura numero. manifestum est ergo quod nullo modo est idem corpus numero. **¶** Ad principalem questionem quam aliqua predicant de aliquo habent diversas formas illa dicunt de se invicem per accidens sicut videmus quod musicum predicatur de homine secundum istam formam que est musica: et grammaticum per istam formam que est grammatica. et ideo musicum predicatur de grammatico per accidens: et e converso. Si ergo anima vegetatiua sensitiva et intellectiva: sunt diverse forme tunc vivum animal et homo que accipiunt ab anima vegetatiua sensitiva et intellectiva: de se invicem predicabunt per accidens: ita quod homo est animal: animal est vivum: est predicatio per accidens sed hoc est absurdum: quare etc. **¶** Sed aliquis dicit ad istam rationem: quod illud quod dicitur est habet veritatem de illis formis que non habent ordinem ad invicem. de illis autem que habent ordinem ad invicem non habet veritatem. sed quod dicitur est quod omnes forme preexistentes in composito habent ordinem: et sunt quasi potentiales et disponeres ad ultimam formam: et ideo non conveniunt. **¶** Sed ista ratio non videtur valere: quod grammatica quasi ordinem essentialiter habet ad logicam. et tamen habet predicatio per accidens: grammaticum est logicum: et e converso. sive grammatica est logica: et e converso

fo. 2 forma fundamēti h3 qñ ordinē eēntialem ad formā pietis. 2 tñ h est p̄dicatio p accūs: fundamētum est pietatum: vel eōuerſo. nulla ḡ videt ſolo. **S**i tu dicas: q̄ grāmatica nō h3 ordinē eēntialem ad logicā: nec forma fundamēti ad pietē. Eodem mō dicā ego tibi: q̄ si eſſent plures forme in cōpoſito q̄ ille nō haberēt ordinē eſſentialem ad inuicēz 2 p̄ius poteris pbare q̄ ego: q̄ illud qd̄ dico eſt aliqualiē v̄z per ſe 2 manifestū: qd̄ vō tu dicis v̄r eſſe ſomniū. **S**ed forte ad rōnem p̄ncipalē tu dices ſicut dicit aliqui qui ponunt iſtā poſitionēz q̄ hoc h3 veritatē. ſ. q̄ qñ aliqua p̄dicantur de ali quo ſm̄ diuerſas formas artificiales: illa p̄dicat̄ de inuicē p̄ accidens: ſicut tu mihi ponis exēpluz. **I**n illis aut̄ que p̄dicant̄ de inuicem ſm̄ diuerſas formas ſubāles non h3 veritatē: q̄ ſi diceres. p̄ter res p̄ncipium: 2 iō iſta fuga eſt valoris. **I**lla ſolo videt̄ eſſe ſolūmō fuga: q̄ in oī p̄dicatione p̄ ſe p̄mo mō dicendi p̄ ſe: p̄dicatū includit̄ in eſſentia ſubiecti. 2 h pbat̄: q̄ vult p̄hs p̄mo poſteriorū q̄ p̄dicatio i p̄mo mō dicēdi p̄ ſe: eſt qñ diſſinitio vel pars diſſinitionis p̄dicat̄ de diſſinito. ſed diſſinitio idē eſt eēntialit̄ cū diſſinito. nō enī differt in alio niſi q̄ illud qd̄ eſt diſſinitū dicit̄ implicite. diſſinitio aut̄ dicit̄ explicite: ſed diſſinitio eſt vna 2 indiſſibilibis ſm̄ rem: 2 idem eſt cū diſſinito. dicit̄ aut̄ **A**ri. in. vii. metaphyſice: q̄ differentia vltima conuerſit̄ cū diſſinito ſicut rōnale cū hoīe. omne ḡ p̄dicatū p̄ ſe p̄mo mō idē eſt eēntialit̄ cū ſubiecto quare rē. **S**ed ad p̄ncipale ſi in hoīe nō ſunt plures forme ſubſtantiales: nec in aliquo indiuiduo ſubſtantie: q̄ magis videt̄ de eo q̄ de alio. ſed in hoīe nō ſunt plures forme ſubſtantiales: q̄re rē. maior 2 minor. pbant̄: q̄ ſicut etiam ipſi ponunt: p̄ius embrio in matrice eſt viui: poſtea illud idēz fit animal: poſtea illud idem fiet homo. **S**ed hoc videt̄ abſurdū: q̄ tūc planta fieret animal vel brutum. 2 ſic planta fieret brutuz animal: ut capra: ſic capra fieret homo: quare rē. **S**ed tu reſpondebis 2 dices: q̄ ſia vegetatiua que habz ordinē ad ſenſitiuā non conſtituit plantā ſed ſolum illa que nō habz ordinē ad ſenſitiuam. 2 vterius dices q̄ animal incōpletū h3 ordinē ad animā rōnalē. 2 iō nō eſt incōueniēs ſi fiat homo. tu aut̄ male ponis exēplū de capra: que talē ordinē nō h3: 2 e aīal perfectū 2 completū. **S**ed in veritate iſta ſolo nō v̄r valere. **S**i p̄mo de planta: ſicut enim in libro de plāris p3: triplex eſt gen⁹ viuentiū: ſine triplex eſt anima a qua vita p̄cedit. vñū eſt genus plante qd̄ cōſtituit aīam vegetatiuā. aliud eſt gen⁹ aīalis qd̄ cōſtituit animā ſenſitiuā. 2 aliud eſt genus hoīs qd̄ cōſtituit animā intellectiua: igit̄ videt̄ q̄ o3 illud qd̄ h3 aīam vegetatiuā eſſe plantā. 2 etiam q̄ dicat̄ q̄ nō eſt incōueniens q̄ illud aīal qd̄ h3 ordinē ad animā intellectiua: fiat homo. iō videt̄ q̄ aīal q̄ tunc q̄z habeat ordinē ad aīaz intellectiua eſt animal brutū 2 irrōnale: q̄ aut̄ irrōnale fiat rationale: hoc ē i poſſibile: q̄z bec eſt p̄dicatio oppo

ſiti de oppoſito 2 d̄re q̄ albedo fieret nigredo ſal uata albedine: quod eſt abſurdū. **S**i homo eſſet duo aīalia. eſſet enī animal rōnale 2 irrōnale: q̄re vulgaris 2 fatua videt̄ op̄io. **S**i ad p̄ncipale. ſi i aliquo indiuiduo ſubſtantie ſunt plures forme ſubſtantiales ſm̄ deſcenſum p̄dicabiliū in genere ſubſtantie: vt ipſi ponunt: eſſet aliqua forma ſempiterna in mā. ſed nulla forma eſt ſempiterna in materia: quare rē. maior pbatur: quia nulla alia ratio videt̄ eſſe: quare adueniente vna corrupit̄ alia que erat in mā niſi q̄ ſe nō compatiunt̄. 2 igit̄ forma corporeitatis ſecū compatiatur quācūq̄z aliam formā: q̄ omne habēs quācūq̄z formā eſt corpus. relinquit̄ q̄ forma corporeitatis eēt ſempiterna i materia. minor pbatur: q̄ omne habēs materiā h3 ſūmū ut habet̄ in libro de cauſis longitudois 2 breuitatis vite. 2 omne habens ſūmū eſt corruptibile: vt d̄r p̄mo celi 2 mūdi. **S**i **A**ri. dicit̄ in p̄mo de generatione 2 corruptione. ponēt̄ iter generationē 2 corruptionē differentia 2 alios mot⁹: q̄ v̄r generatio 2 corruptio eſt qñ nihil reſmanet cui⁹ ſubiectū eſt accūs 2 paſſio: vel cuius aliter ſit accūs 2 paſſio ſed accūs 2 paſſio ſic eſt cōpoſiti ex mā 2 forma: vt p3 p̄mētatorē p̄mo phyſicoz: q̄ ſubiecta mā cū forma eſt cā oīum accidētū. h̄ etiā dicit̄ in libro de ſubā orbis: ergo v̄r i oī generatione 2 corruptione ſubiectū eſt totū cōpoſitum ex mā 2 forma. **S**i igit̄ introductio cuiuſlibz forme ſubālis ſit generatio ſimplr: vt p3 p̄mo de generatione. relinquit̄ q̄ qñcūq̄z introducūt̄ aliq̄ forma corrupit̄ totum cōpoſitum. 2 ſic in quolibet indiuiduo ſubſtantie erit tñ vna forma ſubālis. **S**i ad p̄ncipale ſi in quolibet indiuiduo erit plures forme ſubāles ſicut ipſi ponūt: tūc eēt aliqua corpa ſimplicia p̄ora q̄z elemēta. hoc aut̄ eſt abſurdū. maior pbatur: q̄ ignis p̄ aliā formā eſſet ignis 2 corpus. 2 plantū eſt q̄ illud corpus eſſet p̄s q̄z ignis. 2 ſic arguit̄ de alijs elemētis. **S**i ad p̄ncipale per eandē formā aliquid eſt ſubā: corpus et mixtuz in genere mixtoz: aut ſimplr in genere ſimpliciu: aut per aliā 2 aliam. **S**ed non pōt dicere q̄ per aliā 2 aliā formā: q̄ tunc cum p̄s adueniret vna forma q̄z alia: p̄ius illud indiuiduū eſſet ſubſtantia q̄z corporea: 2 p̄s eſſet corpus q̄z mixtū: vel ſimplex: ſimplex autēz nō exiſtēs: nō pōt fieri mixtum. ſed h̄ eſt i poſſibile: ergo p̄ eandē formā ſubſtantialē erit ſubſtantia 2 corp⁹ 2 mixtū 2 ſimplex 2 eadē rōne quicquid eſt in genere ſubſtantie. **E**t ſi tu volēs p̄teruire 2 poſitionē defendere: dicēdo q̄ in eodez indiuiſibili t̄pis introducūt̄ forma per quā eſt ſubſtantia 2 corp⁹ 2 mixtum vel ſimplex. **T**ua deſenſio nulla eſt: q̄ cū generatio ſit indiuiſibilis: 2 vna generatio ſolū ſimul 2 ſeml poſſit eē in mā: 2 oīs generatio ſpēm recipiat a termino ad quē: vt dicit̄ p̄hus. v. phyſicoz. relinquit̄ q̄ ſolum vna 2 indiuiſibilis forma: in vno 2 indiuiſibili t̄pe poſſit introduci in māz. **R**ōnes aut̄ in cōtrarū factas volēt̄ reſpicere non eſt difficile ſoluere.

Ad euidentiā aut soloniē p̄me rōnis ⁊ plurius aliaz est intelligendū: q̄ nā c̄ sagacitatis nō est finis ⁊ diligens cōpendiū: ⁊ paucitatis cōplemento amicabile decretū: inter formas subāles cōstituit q̄ semp forma posterior haberet in se virtualiter oēs p̄cedētes. vñ *Arl.* dicit. ij. de aia: q̄ vegetatiuū est in sensitiuo: ⁊ semp p̄t̄ in eo qd̄ c̄sequēter est ⁊ sic in vnaq̄q; forma p̄ter formā p̄mā est q̄si qdā gradus formaz que in ipsa virtualr existāt. ⁊ multa cōpetunt alicui forme: fm̄ qd̄ in ipsa reseruat̄ vna forma que sibi nō cōpetunt fm̄ q̄ in ipsa reseruat̄ alia ut multa cōpetunt aīe intellectiue fm̄ qd̄ in ipsa reseruat̄ aīa vegetatiua q̄ sibi nō cōpetunt fm̄ qd̄ in ipsa reseruat̄ aīa sensitua. Et hoc vi so p̄ solo de facili. **A**d p̄mā rōnem dico enī q̄ h̄ aliquod corp̄ subāliter differat ab alijs ⁊ cōueniat cū alijs. hoc t̄n̄ totū est ab vna forma vel per vnā formā diuerfimode cōsideratā. nā put̄ i ipsa reseruat̄ forma corporeitatis cōuenit cū alijs corporib̄. put̄ aut̄ est determinate sp̄e: differt subālit̄ ab eis. vel possum̄ dicere: q̄ vnū corp̄ inquantū corpus nullo alio addito cōuenit subāliter cum alio nisi forte logice loquēdo. nā equiuocatiōes latēt in generib̄: vt d̄. vij. phisicor̄. **A**d aliam rōnem cū arguit̄: q̄ determinata forma est indeterminata ⁊ indisposita m̄a. dico q̄ v̄z est: q̄ cum m̄a fuerit vltima dispōne disposita: tunc corrumpunt̄ dispositiones: ⁊ etiā totū compositum. ⁊ sic fit resolutio vsq; ad p̄mā m̄am ⁊ introducitur forma substantialis: ⁊ introducuntur dispositiones similes dispositionibus p̄cedentibus. **S**ed tu arguis cōtra istam solutionē: quia corruptis dispositionibus q̄ disponebant materiā ad introductionē alicui⁹ forme determinate: materia remanebat indisposita ⁊ per c̄sequens nō introducebat̄ aliqua alia forma sed remanebit̄ separata ab omni forma: quod ē impossibile: ergo r̄c̄. **R**̄ ille dispositiones fuissent frustra: postq̄ corrumpunt̄ adueniēte forma: sed natura nihil facit frustra: vt d̄ tertio d̄ aīa. **I**n intelligendū q̄ iste rōnes p̄cedūt ex falsa ⁊ valde puerili imaginatione. imaginant̄ enī sic dicentes: q̄ ille dispositiones p̄ius tēpore corrumpunt̄ q̄ introducitur forma illa. ad cuius susceptionem disposita fuerit materiā: tunc enī rōnes eor̄ continerēt veritatē. s̄ talis imaginatio puerilis valde ⁊ fatua est. simul enī corrumpunt̄ dispōnes: ⁊ fit resolutio vsq; ad materiā p̄mā. ⁊ introducitur forma substantialis ad quam disposita fuerunt sic materiā. ⁊ sic rōnes adducte de facili cessāt. **S**ed forte tu dicēs: illa tua solutio solū est fuga nihil habens realitatis. faciā enī tibi tale argumentū. accipiat̄ enī materia disposita ad formā ignis: aut ergo forma ignis introducebat̄ anteq̄ corrumpant̄ dispositiōes que erāt in materia: ⁊ per c̄sequens q̄ forma substantialis que erat in illa m̄a. aut p̄ius corrumpūt̄ ille dispōnes: ⁊ postea introducitur forma subālis ignis. Si aut̄ dicat̄ q̄ ante introducitur forma substantialis q̄ corrumpat̄ dispōnes: ⁊ per c̄sequēs

forma substantialis supra quam fundant̄ ille dispositiones: sequetur q̄ simul ⁊ semel forma ignis erit in m̄a cū alijs dispositionib̄. ⁊ cū illa forma supra quam fundant̄ ille dispōnes. qua ergo rōne in aliquo nūc erunt simul: poterūt esse in tanto tēpore sequēti. Et sic habet̄ q̄ adueniēte forma substantiali ignis: nec in adueniēte: nec in processu t̄pis p̄pter existentiā alius forme ignis corrumpetur nec dispositiones nec forma supra quam fundat̄ ⁊ q̄ simul erunt plures forme subāles cū forma ignis in igne. ⁊ p̄ c̄sequēs habet̄ qd̄ p̄ius arguebatur. ⁊ non remanebit̄ illesa solutio: quia in eodem indiuiduo essent plures forme subāles. Si aut̄ tu dicās q̄ p̄ius corrumpūt̄ dispōnes ⁊ forma subālis supra quam fundant̄ q̄ introduceat̄ forma substantialis ignis. ⁊ p̄ius ⁊ posteri⁹ sunt v̄z t̄pis vt p̄bat̄. iiii. phisicor̄. relinquit̄ q̄ in toto t̄pe inter medio inter nūc in quo corrupte erant ille dispositiones ⁊ forma supra quam fundant̄. ⁊ nūc i quo introducitur forma subālis: m̄a erit separata ab omni forma: quod est impossibile: quare nullius valoris fuit solutio. **A**d istā rōnem dicendū est q̄ ista solo ab insufficienti venit. rō est: cū enī arguit̄ q̄ cū m̄a disposita fuerit vltimate ad formā substantialē ignis: q̄ aut̄ forma subālis ignis p̄ius introducebat̄ r̄c̄ dico q̄ nec an̄ introducitur q̄ corrumpat̄ forma subālis ignis. sed dico q̄ in eodem nūc t̄pis corrumpunt̄ ille dispōnes etiā cōplete: ⁊ introducitur forma subālis ignis. nā corruptio forme subālis ignis supra quam fundant̄ ille dispōnes est generatio illius forme subālis ignis q̄ introducitur: sicut simul ⁊ semel est corruptio tenebre ⁊ introductio luminis in diaphano: q̄ aut̄ sic de necessitate oportuit corrumpi dispositiones mat̄ie forme subālis supra quam fundant̄ ille dispōnes: adueniēte forma subāli ad que disposita fuerit. p̄bari p̄t̄ p̄ rōnes aptissimā. ⁊ rō est ista. nā si manerēt dispōnes q̄ disposuerūt materiā ad susceptionē alicui⁹ forme. Et forma subālis supra quam fundant̄ adueniēte forma alia: cū illa forma supra quam fundant̄ ille dispōnes essent i m̄a disposita eadem rōne remanerent dispositiones illius ⁊ aliqua alia forma subālis. s̄ illa supra quam fundant̄: ⁊ eodem mō erit de alia. ⁊ sic in infinitum. Et sequitur q̄ in quolibet indiuiduo substantie erūt forme infinite subāles. ⁊ cū ille forme subāles introducant̄ successiue: ⁊ generatio illi⁹ indiuidui cōpleat̄ alicui⁹ t̄pe determinato ⁊ finito. relinquit̄ q̄ infinite forme successiue essent introducte t̄pe finito. ⁊ per cōsequēs infinitum transitum esset in tempore finito. quoz quolibet est impossibile. ⁊ q̄ infinite forme subāles sint in aliquo indiuiduo actu. ⁊ q̄ infinitū sit p̄ transitum in t̄pe finito. **A**d istā rōnem nō p̄t̄ responderi nisi vno mō dicēdo: q̄ materia de sui natura habeat aliquam formā sempiternā que de nouo non fit introducta: que per corruptiōnem aliquarum dispositionū non corrumpit̄. et istud nō est alienum a mente eorū qui tenent pluralitatem formarum: immo tenent ⁊ habent

hoc tanq̄ necessariū: q̄ mā de sui natura habeat aliquā formā sempiternā que nō corūp̄it. **S**ed in veritate istud dicit q̄ mā habeat aliquā formā sempiternā: ē dictū in extremis ruditatis. Nam p̄mo h̄ est cōtra om̄ēl. p̄mo physicoz: q̄ vult q̄ n̄lā formā h̄eat mā ex sui nā. Et h̄ p̄bat p̄ duas rōnes. quāz vna tacta fuit sup̄ius. **P**̄. Arl. dicit p̄mo physicoz: q̄ mā nō est intelligibilis nec tāgibilis p̄ se etiā in intellectu abstracta. sed si ip̄a mā habēt aliquā formā esset de se cognoscibilis et de se tāgibilis. q̄ ad h̄ q̄ aliquid possit intelligi: nō req̄rit̄ pl̄ nisi q̄ possit mouere intellectū. Ad h̄ aut̄ q̄ aliquid possit mouere intellectū: nō req̄rit̄ pl̄ nisi q̄ sit in actu. oē aut̄ ex̄is in actu: pōt mouē et agere. **P**̄. si mā haberet aliquā formā: esset in actu: et p̄ om̄is possit existere p̄ se: vt p̄ om̄ēl. sc̄do physicoz: sed vt dicit Arl. p̄mo de gn̄tōe caplo de augm̄tō: q̄ mā nō pōt separi a corporeitate. si igit̄ mā haberet aliquā formā: posset sibi sufficē ad eē. Et p̄terea si Arl. dicit q̄ mā nō possit separi a corporeitate: sequeret̄ q̄ mā esset corpus: et cū mā sit in corpore sequeret̄ q̄ corp̄ esset in corpore: et sic duo corpora eēnt in eodē. quod est impossibile. **P**̄. incorruptibile est nobili⁹ corruptibili: vt dicit Arl. viii. physicoz. Uz igit̄ aīa sensitīua fit corruptibilis: relinquit̄ q̄ forma media nobilior eēt q̄ aīa sensitīua. hoc autē est falsum. quia videmus q̄ in quāto aliqua forma est pp̄inquoiz māe p̄ime: tāto ē vilioz. **A**d etiā dicit̄ q̄ eā nō sunt actu in mixto. Et ad p̄batōez cū d̄: q̄ Arl. p̄mo de gn̄tōe dicit. Mixtio ē miscibili⁹ alteratozū vniō. Di co q̄ intelligēdū ē alteratozū a nā sua: et talia sunt corrupta. vel alteratozū. s̄ p̄us et postea corruptozū. oīs. n. corruptio est termin⁹ alteratōis. **S**ed ista solutio nihil videt̄ valere. Nā Arl. dicit q̄ mixtio est alteratozū vniō. illa aut̄ que sunt sic alterata et sunt corrupta: nō possunt esse vniō. quia q̄ vniō sunt: illa sunt corrupta aut̄ nō sunt. **P**̄. arguo tibi ad p̄ncipale. scilz q̄ elementa sunt actu in mixto. **P**̄mo quidā quia Arl. dicit p̄mo de generatōe caplo de mixtōe: q̄ miscibilia sunt nō in mixto penitus corrupta. sed si elementa nō eēnt in mixto in actu sed eēnt corrupta subaliter: eēnt penit⁹ corrupta: quia eēnt corrupta quātū ad subiectū eozū: et quātū ad oīa acc̄tia. quia acc̄tis quodlibet corūp̄it̄ p̄ corūp̄tōnem subiecti: als acc̄tis trāsseret̄ de subiecto i subiectū. **P**̄. sicut mixtū est: ita elementa sunt in mixto. sed mixtū est actu mixtū. ḡ elementa sunt actu in mixto. **P**̄. nihil mouet̄ motu alicui⁹ ex̄is in potētia: nisi sit actu in ip̄o. q̄ om̄e qd̄ mouet vel mouet̄ ē i actu: vt vult Arl. et om̄ēl. q̄nto physicoz. Sed vniū quodq̄ mixtū mouetur motu elem̄ti dominātis in ip̄o: vt dicit arl. p̄mo celi et mūdi. **P**̄terea. omne cōpositū ex nō entibus est nō ens. cum igit̄ mixtū dicat̄ cōpositū ex elem̄t̄ si elementa totaliter corrupta sunt: et qd̄ corruptū est est nō ens: sequit̄ q̄ mixtū est cōpositū ex nō entibus: et per consequēs quodq̄ mixtū

erit non ens. quare et. **A**d euidentiā solutiōis adductarū rationū est intelligēdū. q̄ in pluribus locis innem̄ dicit̄ ab arl. q̄ elementa sunt in mixto. Quo autē modo elementa sunt in mixto videre est valde difficile. Et ideo de hoc sunt q̄ plures et varie opiones auctōris: aut̄. et aliozū plurium. Relictis autē opinionib⁹ multis: quia de hoc ad p̄is nō est specialis tractat⁹: dico q̄ elementa non sunt actu in mixto saluatis suis formis substanti⁹ alibus: sicut vult om̄ēl. aut̄. et albert⁹: et q̄ plures alij. Et hoc p̄bat. quia sicut vult arl. p̄mo de gn̄tōe: quelibet pars mixti est mixta: sicut quelibz pars aque est aqua. Si ergo in quoz mixto sunt elementa in actu: et cū elem̄t̄ in actu sit corpus: relinquit̄ vteri⁹ q̄ in qualz parte mixti erūt quatuoz corpora. qd̄ est impossibile. quare et. **S**ed tu dices ad hanc qd̄em q̄ q̄ arl. dicit q̄ quelz pars mixti est mixtū: loquit̄ de aliqua magna parte: vt de illa que pōt sentiri in qua erūt quatuoz eā ad inuicē secū posita. nō aut̄ loquit̄ de qualz ei⁹ parte indifferēt. **S**i aut̄ dicas ignozas arl. nam cuz Arl. dicat̄ ibidē q̄ miscibilia non sunt in mixto sic aliqua iuxta se posita: sicut est mixtū frumenū et milēū siue hordeū. etiā dicit q̄ non est cōpositio: et dicit q̄ non pōt eē q̄ aliquid appareat mixtūz hōi quod tamē non appareat linteo. Si autē elementa essent in mixto: non appareret mixtum linteo. et vt sit breuiter dictū hāc opinionē reprobat expresse philosophus in p̄mo de generatōe. **P**̄terea ad p̄ncipale argumentū Arl. ponens differentia inter generatōem et mixtionē dicit q̄ h̄ est differentia. quādo. n. aliquid corūp̄it̄ et aliquid generat̄ simile illi quod corūp̄it̄ est: tūc est gn̄tio. sed quādo aliqua corūp̄unt se et nō generat̄ aliter eoz sed generat̄ quoddā tertiū: tūc ē mixtio. omne ergo mixtū est genitū: vt patz p̄ dicta. Sed omne genitū est genitū ex aliquib⁹ corūp̄it̄: vt dicitur p̄mo de generatōe: sed mixtūz est genitū ex elementis. ergo elementa in generatōe sunt corrupta: et per consequēs non remanēt̄ actu in mixto. Cum ergo Aristoteles dicat̄ in pluribus locis q̄ elementa sunt in mixto. **A**d hui⁹ intelligentiā est sciendū q̄ sicut probat proculus: om̄is causa virtualiter est in suo effectu. Cum igitur elementa fuerint causa efficiens mixti per suas qualitates actiuas et passiuas: in mixto erunt virtualiter omnes forme elementozū: et illam formā substantiale mixti cōsequūt̄ quedā qualitas: in qua erunt virtualiter omnes predictae qualitates elementozū. Et illud elementū quod est in mixtōe anteq̄ fieret eozum corūp̄tio: fiet magis dominans: et magis erit virtualiter in forma mixti: et q̄litas eius magis erit in qualitate consequente formam mixti. Et ideo dicit Aristoteles p̄mo de generatōe: q̄ elementa in mixto non penitus sunt corrupta: nec penitus saluata: sicut albedo et corpus. saluatur eniz virtus eozū. Et si illa que dicta sunt vera: argumenta facta in cōtrariū q̄scūt̄.

Ad primū dicēdū q̄ illa que nullo modo sunt nō p̄nt eē in mixto: s; dictū est q̄ elemēta aliquo modo sunt in mixto. s. virtuali. **A**d aliud patet nā illa que sunt subāliter corrupta: salua t̄i virt^o eozū sicut dictū est de elemētis. nō enī sunt corrupta q̄q̄ sint corrupta ad esse illud quod p̄inebat ad eē actuale eozū. **A**d tertū quādo dī q̄ sicut mixtū est mixtū: ita elemēta sunt in mixto. dico p̄ in temptōem: vel posse cōcedere licz nō esset cōcedendū q̄ elemēta sunt actu in mixto: nisi quantū ad virtutes eoz. **A**d quartū dicendū q̄ ad hoc q̄ aliquid moueat motu alteri^o exītis in potentia sufficit q̄ in ipso sit virtute: siue in aliquo exīte in actu cui immediate attribuat^r actio: sic tamē q̄ in ipso existit in virtute illud cui^o motu mouetur. **A**d q̄ntū dicendū q̄ p̄pter hoc mixtū: mixtum erit magis mixtū q̄ simplex: quia in ipso sunt elemēta virtute. hoc autē non accidit in elemento. **A**d sextū sicut ad primū. **S**; forte tu argues cōtra has solutiōes. **P**rimo. quia vbiq̄q̄ ē passio alicui^o subiecti: ibi de necessitate est subiectū: quia passio nō separaf a subiecto. si ergo in mixto sunt passiones et qualitates elemētōz: etiā ipa elemēta formalit^r erit in mixto. et ideo videt^r etiā q̄ actualiter sint in mixto. **P**. **A**rl. dicit q̄nto methaphisice: caplo de elemēto. q̄ elemētū est ex quo primo fit res et manet in re indiuisibili specie i aliā spēs. **S**i igit elemētū manet in re et habet spēm: et hīs spēm est actu. quia species ē forma vt dicit **A**uic. relinquitur q̄ elemētū erit in elementato actu. **A**d primū dicendū q̄ passiones elemētōz non sunt in mixto. ibi enī nō est caliditas simplex: et sic de alijs qualitatib^o: nec etiā in eodē gradu. et ideo ratio nō valet. **A**d aliud dicendū q̄ q̄daz dicit q̄ illa diffinitio data est de elemēto scz mā et non de igne et aqua et alijs elemētis. **V**el dicendū aliē et melius. q̄ elemētū est illud ex quo p̄mo fit res et manet in re: q̄ elemētū sumptū extra elemētātū existēs: nō pōt diuidi in partē alteri^o spēi. queli bet. n. pars cuiuslibet elemēti est eiusdē spēi cum toto elemēto. et ideo ratio nō valet. **A**d aliud p̄ncipale dicendū. q̄ sicut dictū fuit sup̄ius: in aīa res seruant omēs forme p̄cedētes: sicut forma corpo reitatis: vegetatiuū: et sic de alijs. **D**ico igit q̄ aīa ē actus corporis. corp^o autē est totū cōpositū ex materia et forma et ex ipa anima. quia in ipa reseruat forma corporeitatis: ita q̄ anima est actus totius cōpositi ex materia et forma et re ipa fm q̄ in ipsa reseruat forma corporeitatis. **E**t sic dato q̄ anima fit actus prim^o corporis physici: tamē p̄pter h nō oportebit q̄ in cōposito vel in ipso animato sint plures forme substantiales. **S**ed i veritate q̄q̄ ista solutio sit subtilis: non tamē placz mibi. quia tūc sequerē q̄ anima fm q̄ anima erit actus corporis et forma totū cōpositi siue corporis: et p̄ consequēs existentis in actu. et cum omnis actus qui est actus alicui^o existētis in actu fit accēs: sequeretur q̄ anima erit accēs et forma accēntalis. quod ē

falsum. **E**t ideo aliter dicēdū est q̄ nō est intentio **A**rl. dicere q̄ aīa sit act^o corporis q̄d est altera ps opositi: sicut aer est subiectū lucis. s; est act^o corporis: sicut lux est act^o lucidi. **D**icim^o enī q̄ lux ē act^o lucidi: nō qz lucidū est lucidū p̄ter ipam lucē. et h p̄bat p̄ **A**rl. secūdo de aīa: q̄ dicit q̄ aīa ē pars corporis. et ideo ratio nō v; . **A**d q̄ntū dicēdū q̄ si in aīali mortuo eē: eadē accēntia nūero q̄ fuerit in viuo: q̄ in ipso aīali eēnt p̄les fore subāles. verū est. s; cū assumit^r q̄ in aīali mortuo sunt eadē accēntia q̄ fuerit in viuo: dico q̄ ē sūū. **E**t tu dicis h ap̄paret sensui: dico q̄ sensus decipit et deludit. **S**; ista solutio nō v̄r vera. **E**t p̄bat p̄mo qz sensus nō decipit circa p̄puz obiectū scdo de aīa. **S**ū ḡ sēsus iudicat eadē albedinē eē in mortuo q̄ fuit in viuo ita ē in veritate. **P**. fama quā multi ppli famāt oīo nō pdif. vij. ethicozū: s; iter p̄plos est hoc cōe q̄ eadē sunt numero accēntia viui et mortui. **P**. nisi sint eadē numero accēntia viui et mortui aliq̄d istoz triū impossibiliū sequet^r. s. vl^o q̄ t̄min^o mot^o fit sine motu: vel q̄ mot^o erit in instāti et sil^o cū t̄mō: vel q̄ accēs miḡbit de subiecto i subiectū. quozū quodlz impossibile reputaf i phia. q̄ aut seq̄ p̄bat sic. **S**i. n. albedo q̄ est i mortuo: nō est eadē ei q̄ ē i viuo. ergo de nouo erit genita. **A**ut ergo hanc albedinē p̄cessit dealbatio: aut non. si nō: cū dealbatio fit mot^o ad albedinē q̄nto physicoz: relinq̄ q̄ t̄min^o mot^o causat^r fit sine motu. **S**i autē istā albedinē p̄cessit dealbatio: aut in corpe viuo: aut mortuo. **S**i dicas q̄ i mortuo: cum illud fm te de nouo genitū fit et in instanti: vt patet sexto physicoz et statim cum fuit genitū in illo fuit illa dealbatio relinquit^r q̄ illa dealbatio siue motus ille in instāti fuerit: et q̄ in eodem instanti simul fit motus scilicet dealbatio: et terminus motus scilicet albedo. **S**i autē tu dicas q̄ fuit in viuo illa dealbatio: vt patet per commētatorē tertio physicozū. vult enī ibi q̄ motus est idem realiter cū termino ad quē est. **R**elinquitur ergo fm viam istam q̄ accidens translātū erit de subiecto in subiectū. scilicet de viuo in mortuo. **P**reterea. omnis corruptio terminatur ad contrariū primo physicozū: si ergo albedo que erat in animali viuo corrupta est: illa que est in mortuo generata est: et sequit^r q̄ ille que albedines erūt cōtrarie. quod est absurdū. **P**reterea. querat a te. quare semp accidit hoc q̄ in animali mortuo semp sunt filia accēntia ad min^o s; spēm q̄ fuerit in viuo. h. n. nō est a casu postq̄ semp accidit: sed oportet q̄ habeat aliquā causam determinatā. **A**ut ergo ista causa isti^o filis accēntis erit materia cadaueris: aut eius forma substantialis: aut materia animalis cuius cadauer fuit. **A**ut forma eius: aut albedo eius: aut locus in quo fuit mot^o: aut aspectus celestis ad locū decapitatōnis: sicut ponit modo: vel imaginatio ad albedinē in cadauerē quā haberet decapitatus: vel etiā decapitatus tunc temporis: vel aliqua alia persona: nec potest alia via iueniri. **S**ed nō potes dicere q̄ fuerit ma

teria cadaveris. quia cum vna sit materia omnium generabilium ad inuicem: vt dicitur primo de generatione: sequeret quod omnia ad inuicem transmutabilia essent alia. quod falsum est. Nec potes dicere quod fuerit forma substantialis cadaveris. quia accidentia que sunt in composito ratione forme consequuntur totam speciem secundum Avicennam. Et sic omnes homines: vel corpora hominum mortuorum essent alba. quod falsum est. Nec potes dicere quod huiusmodi causa fuerit materia animalis ratione iam dicta. nec etiam esset forma ratione iam dicta. quia omnes homines mortui habent formam eiusdem rationis. nec etiam huiusmodi causa fuit albedo animalis mortui. quia illa corrupta antequam ista sit genita. nec etiam locus vel aspectus: nec imaginatio decapitatis vel decapitatus. quia si in eodem loco vel aspectu vel decapitate: decapitatus aliquis niger non efficitur albus sed niger remanet: vt apparet ad sensum. quare relinquere quod accidentia in mortuo et viuo necessario sint eadem numero. **P**reterea non est verisimile quod illud quod natura fecit in tanto tempore: violentia destruat in instanti: cum potentior sit natura quam violentia. quare etc. **A**d primum horum dicendum quod sicut dicit Aristoteles. visus non decipit circa proprium obiectum dummodo obiectum sit in proportionata distantia: et sensus sit bene dispositus vna cum medio differente. Circa tamen obiectum per accidens bene decipit. quia hoc pertinet ad superiorum potentiam. Nunc autem sic est in proposito quia visus non decipit quod albedo sit albedo: sed decipit iudicando quod illa est eadem numero que prius. Hanc autem iudicare non spectat ad visum: sed ad sensum communem. et ideo ratio non conuincit. **A**d secundum dicendum quod illa propositio est probabilis: non tamen necessaria: cum ipse in topicis dicat: quod loquendum est vt plures: sentiendum vt pauciores. quia omnis fama est apud vulgum quod tota terra est maior saturno: cuius contrarium veritas habet. tamen est dicendum quod illa propositio tenet in agilibus in quibus loquitur ibi: non autem in pure speculatiuis: sicut est questio de gradibus in formis. **A**d tertium intelligendum est quod accidentia possunt generari duobus modis. **U**no modo per se: quando scilicet non generantur ad generationem alicuius subiecti: et tunc sine dubio omne accidens precedit motum. Alio modo generantur per accidens quando scilicet generantur per generationem alicuius subiecti ad quod consequuntur: et accidens tale non precedit motum: nec est via ad ipsum: sed disponit in presenti subiecto quod corrumptum: et sic est in proposito. quia albedo que est in caduere non habuit de albedinem precedentem que esset ad ipsam saltem immediate: sed solum per accidens: quia ad generationem cadaveris consecuta est. Et eodem modo dicatur ad quartum: quod illa propositio habet veritatem in his que generantur et corrumuntur per se: quia sunt a contrario: non autem in his que generantur et corrumuntur per accidens. Et quod ista solutio sit vera de facili probatur. quia si ista solutio non esset vera: ratio in oppositum etiam

concluderet quod scilicet nullum corpus in mundo esset generabile vel corruptibile. quia non generatur aliquod corpus in mundo nec simplex nec mixtum: in quo in eodem instanti in quo generatur non sit aliqua qualitas alteri speciei cui simile generatur ad corruptionem dicti animalis. et tunc faciam eadem argumentum. scilicet vel quod terminus motus fuerit sine motu: vel quod motus fuerit in instanti et simul cum termino motus: vel quod accidens translatum sit de subiecto in subiectum. **L**um igitur hoc falsum sit dicere quod nullum corpus in mundo sit generabile vel corruptibile: relinquere quod ratio in oppositum nulla est: et solutio dicta continet veritatem. **A**d quintum dicendum quod causa quare in caduere animalis albi est albedo: causa est solus albedo que fuit in animali viuo. non autem sicut efficiens: vel sicut principium motus sicut tu arguis: vel sicut formalis. tales enim cause sunt ad quarum esse sequitur aliquid aliud secundum Avicennam. sed solum sicut disponens materiam. **S**ic enim est in omni corruptione quod quando dicitur aliquod accidens subiecti quod corrumptum corrumptum: non corrumptum per se sed solum per accidens ad corruptionem subiecti secundum speciem: et ideo est in generato. et inde est quod quando ex aere fit ignis: tunc corruptio caliditatis in aere: terminatur ad caliditatem in igne. quia per accidens corrumptum in aere: quando ex eo generatur ignis. **A**d sextum dicendum quod ars imitatur naturam: vt dicitur quarto metaphysice et secundo physico: et tamen videmus in artificialibus quod illud quod ars non potuit facere in multis mensibus violentia destrueret vna die. Eodem modo non est inconueniens quod illud quod natura fecit in multis mensibus violentia destruat in modico tempore: nec pro hoc erit violentia potentior. nam quod facilius est destruere quam construere: vt dicitur in topicis. **S**ed forte tu dices. si corpus illud non est eadem numero sed simile illi: illud quod natura fecit multis temporibus: violentia fecit in instanti ad minimum simile illi. **A**d hoc est dicendum quod istud argumentum peccat in duobus. **P**rimo. quia cadaver mortuum non est ideo cum viuo nec simile illi in natura: licet sit simile illi in figura et in quibusdam accidentibus. quia secundum naturam longe est perfectius corpus animalis viui quam sit cadaver. **S**ecundo peccat. quia ad corpus quod fecit natura: laborauit solum natura. sed ad cadaver: non solum laborauit violentia sed etiam natura. natura enim sic disposuit materiam per multas transmutationes inducendo in ipsam formam et dispositionem animalis: sic disposuit materiam quod corrupta forma animalis: introduceret formam cadaveris. violentia autem non potest hoc facere ex semine cadaveris. **S**ed statim dices. ergo ex hoc sequitur quod forma cadaveris sit nobilior quam fuerit forma animalis et altioris gradus. quia semper forma ad quam disponitur materia per aliquam formam: est nobilior quam forma disponens. videtur enim se habere sicut terminus et sicut finis. finis autem est nobilior semper eo quod est ad finem vt dicitur quinto metaphysice. Sed dicitur quod natura introducendo in materiam formam animalis disposuit ipsam: vt corrupta forma animalis: introduceret in ipsam formam cadaveris. ergo habemus intentum.

Ad hoc est dicendū q̄ illa forma p̄ quā mate-
ria disponit p̄ se ⁊ ex intentōe ad aliā formā indu-
cendā n̄ est nobilior: sed si h̄ nō fiat p̄ se ⁊ ex intē-
tiōe sed per accidēs: nō sequit̄ nec etiā p̄ se forma
disponit materiā: sed accit̄ia in virtute forme. q̄
aut̄ forma introducēda cadaveris fit nobilior q̄a
subst̄tia est q̄ accit̄ia. sic aut̄ cū forma aīalis cō-
ueniat: nullū incōueniēs est: cū semp̄ subst̄tia no-
bilior sit accidēte. **A**d. vi. rōem p̄ncipalē dicēdū
q̄ cū omne quod mouet̄ a seip̄o diuidat̄ in duo.
quoz̄ vnū est mouēs: ⁊ aliud motū. non t̄n̄ p̄pter
hoc ōz q̄ habeat duas formas subāles. q̄ vt dicit̄
est sup̄ius: in forma sup̄iori referunt̄ virtualiter
omēs forme inferiores. ⁊ ideo p̄nt̄ causari diuersi
mot̄i fm̄ q̄ in se aīa sensit̄ua vel intellect̄ua cōti-
net diuersas formas. **S**ed cōtra istā solutiōem
ph̄s dicit̄. viij. physicoz̄: q̄ mouēs ⁊ motū debent
esse distincta loco ⁊ subiecto: cui⁹ contrariū est in p̄-
posito. **S**i esset sicut tu dicit̄ aliquod mouēs
seip̄m posset esse cōtinuū. q̄d est cōtra ph̄m ibidēz.
Ad cui⁹ etiā istaz̄ ratiōnū est intelligēdum q̄
forma subālis est illud q̄d dat esse in actu. q̄ vnū
quodq̄ opat̄ inquantū est actu. **A**lteri⁹ reliquit̄
q̄ sicut forma dat esse in actu: ita sit p̄ncipiū op̄a-
tionis: cū aīa sit forma subālis corp̄is. vt p̄z secun-
do de aīa: relinquit̄ q̄ aīa dat esse corp̄i: ⁊ est p̄nci-
piū op̄atiōis corp̄is. **S**ed quāto aliqua forma ē
p̄fectior: tāto p̄fectiori modo dat eē. ⁊ quāto p̄f̄-
ctiori modo dat esse: tanto est p̄fectioris virtut̄ in
opando: ⁊ plures habet op̄atiōes: ⁊ aīa est p̄fectis-
sima forma: inde est q̄ aīa p̄fectiori modo dat eē
⁊ plures h̄z op̄atiōes: ⁊ p̄fectiori modo opat̄ q̄ ali-
qua alia forma. **S**um ergo diuersē op̄atiōes fiant
per diuersa instrumēta: q̄to maior erit diuersitas
in op̄atiōibus: tanto requirēt ille op̄atiōes diuer-
sitate maiorē instrumētōz̄ p̄ que exerceat̄. **E**t iaz̄
videm⁹ q̄ in formis min⁹ p̄fectis ad diuersitatem
op̄atiōnū earū requirēt parua diuersitas accit̄iū:
sicut videm⁹ q̄ ignis diuersas op̄atiōes facit p̄ di-
uersa accit̄ia. sicut p̄ caliditate calefacit: p̄ lenitate
mouet̄ sursum. ⁊ q̄z solū requirēt accit̄ia in istis dua-
bus op̄atiōib⁹ ignis que etiā accidētia contrarietate
nō h̄nt. ⁊ inde est q̄ iste op̄atiōes op̄etūt igni fm̄
quālibet partē eius. sed in formis magis p̄fectis:
requirēt nō solū diuersitas accit̄iū: sed etiam di-
uersitas partū ⁊ qualitātū contrariū: ⁊ tāto pl⁹ q̄to
ille res fuerint magis p̄fecte. ⁊ ideo corp⁹ ⁊ aīa re-
quirūt ad eoz̄ diuersas op̄atiōes diuersas partes
deseruiētes instrumētāliter: ⁊ magis in aīali q̄ in
planta. quia aīa aīalis est p̄fectior q̄z plante. **S**uz
igit̄ instrumētū alicui⁹ op̄atiōis in aīali sit p̄pter
ip̄am tanq̄z p̄pter finē fm̄ ordinē op̄atiōnū aīe
ōz esse ordinē instrumētōz̄. **S**i igit̄ vna op̄atiō
anime nāl̄ p̄cedat aliā: necesse ē q̄ vna pars coz̄-
poris moueat̄ p̄ aliā ad suā op̄atiōem. ⁊ q̄to ali-
qua op̄atiō fuerit p̄fectior: tāto req̄ret plures ope-
ratiōes p̄cedētes ⁊ maiorē diuersitate h̄ntes i suis
organis. **S**i igit̄ mot⁹ p̄cessit⁹ inter oēs op̄atiō-

ones aīalis iquantū aīal sit p̄fectior op̄atiō. ⁊ ideo
solū cōpetit animalib⁹ p̄fectis: relinquit̄ q̄ req̄rat
plures op̄atiōes ⁊ maiorē diuersitate h̄ntē in suis
organis q̄z aliqua alia op̄atiō aīalis. ōz. n. q̄ diuer-
sitas sit in organis: ⁊ quantū ad formā: ⁊ quantū
ad duriciē ⁊ molliciē ⁊ quātū ad multa alia. **P**er
dicta aut̄ p̄z respōsio ad rōnes in contrariū. **N**ā cūz
dicit̄ q̄ mouens motū debēt esse distincta loco
⁊ subiecto. dico q̄ verū est vt visum est: tamē erit
vna ⁊ eadē pars subāliter fm̄ formas ⁊ alia acci-
dentia diuersificata vt visū est. **A**d aliud autēz
p̄z p̄dicta etiā. nō. n. esset cōtinuū in virtute ⁊ si
gura ⁊ alijs qualitātib⁹ de quali intelligit̄ ibi ph̄s
illud q̄d moueret seip̄m: sed h̄z diuersa instr̄a lic̄
sit vnū subāliter ⁊ multiplex virtualiter. **A**d
septimū p̄ncipalē dicendū q̄ in lacerta non sunt
plures aīe in actu sed sunt plures in potentia ⁊ in
oib⁹ anulosis aīalib⁹: sicut p̄z per Ar̄. in libro de
morte ⁊ vita. **E**t ad p̄batōes cū d̄r: q̄ in p̄te decisa
est aīa: cōcedo. ⁊ cū dicit̄ q̄ oīo est de nouo genita
dico q̄ falsum est. **E**t cūz p̄bat̄ q̄ illa pars est aīal
⁊ tamē nō est genitū de nouo: dico q̄ immo est.
Et cum p̄bat̄ q̄ omne animal: aut est genitūz per
viuificatiōes ⁊c. dico q̄ ph̄s intelligit̄ de aīalib⁹
p̄fectis que p̄nt̄ saluari in vita: ⁊ nutrirī ⁊ auge-
ri: cui⁹smodi nō sunt pres lacerte: vt de se euidēs ē
Ad octauū dicendū q̄ quecūq̄z ita se habēt q̄
vnū est p̄us tpe q̄z aliud: nō sunt vnū numero. sed
si vnū est p̄us natura q̄z aliud: bene p̄nt̄ esse idēz
numero. ⁊ sic ē in p̄posito. **S**ed ista solutio solū
fuga videt̄. **Q**uerat̄ ei a sic soluentib⁹. quid intel-
ligant per p̄us nā. **A**ut. n. per p̄ius nā intelligunt
p̄us perfectione: aut quod p̄us cōueniat sibi fm̄
suam nām: nec possum dare plures modos. **S**ed
possum dicere p̄mo modo. quia p̄fectione est aīa
sensit̄ua p̄oz vegetatiua: ⁊ intellect̄ua p̄oz q̄z sen-
sit̄ua. **N**ec etiā possum dicere secundo modo q̄
embriōni magis conueniat fm̄ suam naturā.

Questiōes fratris gratiadei de esculo ordinis
predicatorū p̄ ip̄m in florētissimo studio patani
no disputate: excellētissimi sacre pagine doctoris
ad instantiam Antonij de regio: Anno incarnā-
tionis christi. 1484. pridie kalendas maias: felici-
ter Venetijs impressē: ibidēq̄z Joanne mocenigo
principe illustrissimo regnante.

Ine
749

